

† Petroniu Florea

CĂȘNICII LVI
DUMNEZEV

Editura Episcopiei Sălajului
„Credință și viață în Hristos”
Zalău, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETRONIU FLOREA, episcop al Sălajului

Casnicii lui Dumnezeu / Petroniu Florea. - Zalău :
Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”,
2017

ISBN 978-606-8848-03-7

Cuvânt înainte

„Biserica este casa lui Dumnezeu” (I Timotei 3,15), în consecință, creștinii, fiind botezați în numele Sfintei Treimi, cu toții sunt „concetățeni ai sfinților și casnici ai lui Dumnezeu” (Efeseni 2,19). Cu toate acestea, în timpul activității Sale publice, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli: „Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc. De acum nu vă mai zic slugi, fiindcă sluga nu știe ce face stăpânul său, ci v-am numit prieteni, pentru că pe toate câte le-am auzit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute” (Ioan 15,14-15). Din aceste texte scripturistice constatăm că, deși toți creștinii sunt casnicii lui Dumnezeu, nu toți sunt prietenii Lui, ci numai aceia care Îi împlinesc poruncile, fiindcă trecerea de la chipul lui Dumnezeu la asemănarea cu El implică eforturi considerabile din partea omului, care îl fac împreună lucrător cu Dumnezeu în dobândirea propriei mântuirii și a realizării sfințeniei.

În istoria Bisericii au existat numeroși sfinți, dintre care unii sunt cunoscuți, iar alții necunoscuți, încât în calendarul creștin, în fiecare zi, pomenim unul sau chiar mai mulți sfinți.

Întrucât sfinții a căror zi de prăznuire este sărbătoare sunt renumiți, iar viețile lor sunt foarte bine cunoscute, în cartea de față îi vom prezenta pe unii dintre sfinții care nu sunt trecuți cu cruce roșie în calendar, dar care nu sunt cu nimic mai prejos decât cei pe care Biserica îi prăznuiește în mod festiv.

Sfântul Siluan Atonitul a afirmat că „fiecare om este unic și irepetabil și calea fiecărui nevoitor este una deosebită și de nerepetat”¹. În acest fapt vedem, în primul rând, infinitatea, înțelepciunea și atotputernicia lui Dumnezeu, care Își împarte numeroasele Sale daruri după cum crede de cuviință.

---

¹ **Arhimandritul Sofronie**, *Cuviosul Siluan Atonitul*, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail Noica, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 31.

Sfântul Apostol Pavel a scris în acest sens: *„Darurile sunt felurite, dar e același Duh. Și felurite slujiri sunt, dar e același Domn. Și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu, care lucrează toate în toți. Și arătarea Duhului i se dă fiecăruia spre folosul tuturor. Că unuia i se dă prin Duhul Sfânt cuvânt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvântul cunoașterii. Și unuia în același Duh i se dă credință; iar altuia, darurile vindecărilor, în același Duh; unuia faceri de minuni, iar altuia prorocie; unuia deosebirea duhurilor, iar altuia felurimea limbilor și altuia tălmăcirea limbilor. Și pe toate acestea Unul și același Duh le lucrează, împărțindu-i fiecăruia în parte, după cum vrea El”* (I Corinteni 12,4-11).

În al doilea rând, în calea deosebită pe care o urmează fiecare nevoitor spre împărăția cerurilor, se vede modul diferit în care omul răspunde chemării lui Dumnezeu.

Unii sfinți înfățișați în această carte au săvârșit minuni surprinzătoare, pe când alții nu au dobândit darul facerii de minuni, ceea ce nu înseamnă că ei nu au ajuns la sfințenie. În acest sens, Sfântul Evanghelist Ioan a scris despre Sfântul Ioan Botezătorul că *„nu a făcut nicio minune, dar toate câte a spus despre Iisus au fost adevărate”* (Ioan 10,41), iar în privința acestuia, Domnul Hristos Însuși a afirmat: *„Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul”* (Matei 11,11).

Dintre sfinții ierarhi, a căror viață este prezentată în acest volum, unii au ocupat același scaun episcopal, cu toate acestea, Sfântul Chiril a fost episcopul Ierusalimului, pe când Sfântul Sofronie a fost patriarhul aceleiași cetăți. De unde provine această deosebire de titlu? La Sinodul al IV-lea Ecumenic de la Calcedon, din anul 451, scaunele episcopale din Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim au fost ridicate la rangul de Patriarhii, din acest motiv, ierarhii care au ocupat aceste scaune înainte de 451 erau numiți episcopi sau arhiepiscopi, în funcție de perioada în

care au trăit, iar după acest an purtau titlul de patriarhi. Sfântul Chiril a fost ierarhul Ierusalimului între 348 și 386, de aceea era doar episcop, pe când Sfântul Sofronie a păstorit Cetatea Sfântă între 634 și 638, de aceea a purtat titlul de patriarh.

În paginile acestei cărți întâlnim mai mulți sfinți care au fost martirizați în perioada persecuțiilor anticreștine, iar împărații și dregătorii care îi supuneau la cazne păreau orbi la toate minunile săvârșite de aceștia, pentru că vrăjmașul le întuneca mințile, asemenea lui faraon în timpul lui Moise. Cu toate acestea, chinitorii aveau și o motivație politică foarte puternică în acest sens. Pentru a înțelege care era aceasta, vom face o scurtă incursiune în istoria Imperiului Roman.

În anul 48 î.Hr., renumitul general roman Iulius Cezar a ajuns în Egipt. Aici el a cunoscut-o pe Cleopatra, care își disputa tronul țării cu Ptolemeu al XIII-lea, fratele și soțul ei. „După ce Cleopatra a intrat în grațiile generalului roman, acesta a petrecut câteva luni în Alexandria, l-a învins pe Ptolemeu al XIII-lea într-un război civil, iar regina și-a reluat tronul în 47 î.Hr.”¹.

Pe când se afla în Egipt, „Cezar a fost invitat de Cleopatra să facă o lungă călătorie pe Nil, pentru a admira sanctuarele de la Bassa și din Egiptul de Sus”². Acesta a acceptat și în cursul călătoriei a constatat că „preoții și preotesele ieșeau în procesiune din sanctuare și îi întâmpinau, dornici să-și cinstească suverana. Dacă la Alexandria, Cleopatra nu era decât o tânără prințesă macedoneană, veselă și surâzătoare, aici ea era Isis, zeița încarnată. Mulțimea se îngrămădea pe maluri, cânta și alerga după navă, în sunet de sistre și tamburine, care se mai auzeau mult timp după trecerea convoiului regal. La fiecare oprire, preoții din temple veneau să se prosterneze în fața reginei

---

¹ *Enciclopedia Egiptului Antic, Editura Aquila, 2007, p. 98.*

² **Benoist Mechin**, *Cleopatra sau Visul neîmplinit*, traducere de Crina Coșoveanu, Editura Humanitas, 1995, p. 83.

și îi cereau să pogoare asupra capetelor lor binecuvântările Celui Înalț²¹. „Această călătorie a constituit inițierea unui dictator în riturile și splendorile unei teocrații orientale”²².

„De când Iulius Cezar a aflat de la Cleopatra avantajele politice ale zeificării puterii regale, suveranii de la Roma au revendicat întotdeauna onoruri divine”²³. „În provinciile cucerite de romani a fost instituit cultul imperial și era menținut cu grijă, ca un instrument politic de dominație foarte eficient. Împăratul Aurelian se credea fiul zeiței Minerva și locțiitorul lui Jupiter pe pământ, Caligula susținea că este fratele lui Jupiter, iar Domițian, însuși Jupiter pe pământ”²⁴.

„Dioclețian - cel mai mare persecutor al creștinilor - a impus să fie intitulat «domn și zeu». Începând cu el, împăratul trebuia întâmpinat de la o anumită distanță și cu o prosternare. Ca model îi vor fi servit probabil uzanțele de la curtea persană. Dioclețian se îmbrăca în mătase împodobită cu aur și pietre prețioase, avea încălțăminte ornată, de asemenea, cu pietre scumpe, iar o suită întregă de curteni îl izola de public”²⁵. „El purta o coroană din perle și îi pune pe vizitatori să îngenuncheze în fața lui și să îi sărute roba”²⁶.

Dacă păgânii acceptau fără rezerve să se închine și să aducă jertfe împăratului-zeu, creștinii refuzau categoric să facă acest lucru, încât împărații își simțeau subminată propria

---

¹ **Ibidem**, pp. 85-86.

² **Ibidem**, p. 84.

³ **Arthur Weigall**, *Alexandru Macedon*, traducere de Ileana Zara Iacobescu, Editura Artemis, București, 1997, p. 123.

⁴ **Ovidiu Drimba**, *Istoria culturii și civilizației*, volumul III, Ediție definitivă, Editurile SAECULUM I.O. și Vestala, București, 1998, pp. 248-249.

⁵ **Manfred Clauss**, *Împărați romani*, traducere din limba germană și note de Adolf Armbruster, Editura Enciclopedică, București, 2001, p. 306.

⁶ *Enciclopedia lumii antice*, traducere de Anca Ferche, Editura Aquila, 2006, p. 345.

autoritate și vedeau amenințată unitatea imperiului în zonele locuite de numeroși creștini.

În timpul persecuțiilor anticeștine, preoții idolatri îi îndemnau mereu pe împărați și pe dregătorii lor să-i tortureze și să-i omoare pe creștini, pentru a-și putea păstra privilegiile, însă, cu cât mai mulți creștini erau martirizați, cu atât mai mulți păgâni credeau în Iisus Hristos, încât a ieșit vorba: „Sângele martirilor, sămânța creștinilor”.

Nu toți sfinții înfățișați în această carte au urmat întotdeauna calea virtuții, astfel, Maria Egipteanca a fost o mare păcătoasă, iar Ciprian era un vrăjitor vestit, însă după ce L-au cunoscut pe Dumnezeu, aceștia au rupt-o definitiv cu trecutul și și-au închinat întreaga viață lui Dumnezeu.

Mesajul cărții de față este ca toți casnicii lui Dumnezeu să se străduiască să ajungă prietenii Lui. O astfel de inițiativă nu este deloc ușoară, pentru că viața trăită în virtute este plină de privațiuni și încercări din partea vrăjmașului, însă numai în acest fel putem ajunge în împărăția cerurilor, dobândirea acesteia „constituind răsplata supremă a unei vieți sfinte, de obicei plină de mari încercări, pe care sfinții le înfruntă cu răbdare, slăvind pe Dumnezeu în pătimiri”¹.

Autorul

---

¹ **Constantin Cornițescu**, *Ο ανθρωπισμός κατά τον Ιερόν Χρυσόστομον*, Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη, 1971, pp. 125-126.

Sfântul Cuvios Serafim de Sarov

(2 ianuarie)

Sfântul Serafim de Sarov s-a născut în ziua de 19 iulie 1759, în orașul Kursk, din Rusia, primind la botez numele de Prohor. Părinții săi erau oameni înstăriți și foarte evlavioși, ctitorind chiar o biserică în orașul lor.

Pe când Prohor avea doar trei ani, tatăl său a încetat din viață, copilul fiind crescut de mama lui.

„La vârsta de șapte ani, Prohor a căzut, din neatenție, din clopotnița bisericii ctitorite de părinții săi, dar prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, în urma acestei căzături a rămas întreg și nevătămat”¹.

După ce a mai crescut, Prohor s-a îmbolnăvit foarte grav, încât toți cei din jurul lui credeau că va muri. Într-o noapte însă, copilul a visat-o pe Maica Domnului, care i-a promis că îl va vizita și îl va vindeca. La scurt timp după aceasta, pe străzile din Kursk a avut loc o procesiune cu una dintre icoanele făcătoare de minuni ale Maicii Domnului din localitate. Din cauza ploilor abundente, străzile orașului s-au umplut de bălți și noroi, iar cei care purtau icoana, pentru a scurta din drum, au trecut prin curtea casei în care locuia familia lui Prohor. Văzând aceasta, mama băiatului l-a luat repede în brațe și l-a atins de icoana făcătoare de minuni, iar copilul s-a însănătoșit, după cum îi făgăduise Preasfânta

---

¹ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Sinaxarul secolelor XIX-XX*, traducere din limba greacă de pr. Victor Manolache, Editura Egumenița, Galați, 2016, pp. 11-12.

Fecioară Maria „și de atunci Prohor a avut mare evlavie la Maica Domnului”¹.

Simțind dorința fierbinte de a-și închina întreaga viață lui Dumnezeu, după ce a împlinit șaptesprezece ani, Prohor și-a luat rămas bun de la familia lui și s-a dus să se închine la numeroasele sfinte moaște de la Mănăstirea Lavra Pecerska din Kiev, având convingerea că Dumnezeu îi va descoperi la ce mănăstire să se așeze. Aici l-a întâlnit pe „părintele Dositei, care era văzător cu duhul, iar acesta l-a sfătuit să se stabilească la Mănăstirea Sarov”².

În noiembrie 1778, Prohor a ajuns la Mănăstirea Sarov, unde era stareț părintele Pahomie. Acesta l-a primit cu multă dragoste pe tânăr și l-a rânduit de ucenic părintelui Iosif, iconomul mănăstirii, care i-a dat ca ascultare să lucreze la tâmplărie, să facă pâine și prescură.

Tânărul frate își îndeplinea cu multă râvnă ascultările. La sfintele slujbe era primul, miercurea și vinerea ajuna toată ziua, iar în rest mânca o singură dată pe zi, rostind fără încetare rugăciunea lui Iisus: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”.

În anul 1780, Prohor s-a îmbolnăvit de hidropizie, tot trupul i s-a umflat și, cu toate că avea dureri cumplite, a refuzat să fie consultat de un medic și, cât timp a suferit de această boală, nimeni nu a auzit vreun cuvânt de nemulțumire din gura lui.

După trei ani boala i s-a agravat, iar atunci când starețul a vrut să cheme un doctor, temându-se că tânărul ar putea muri, acesta i-a spus: „Părinte, eu mi-am închinat viața Domnului nostru Iisus Hristos și Preacuratei Sale Maici, de aceea vă rog să îmi oferiți ca și leac Sfânta Împărtășanie”³. Auzind aceste

---

¹ *Ibidem*, p. 12.

² *Ibidem*, p. 13.

³ **Αρχμ. Ιουστίνου Πόποβιτς**, *Οσίου Σεραφεΐμ του Σάρωφ. Βίος*,

cuvinte, părinții din mănăstire au făcut slujbă de priveghere toată noaptea, rugându-se pentru cel aflat pe patul de suferință. Spre dimineață bolnavul s-a spovedit și s-a împărtășit, iar la scurt timp după aceea i-a apărut Sfânta Fecioară Maria, împreună cu Sfinții Apostoli Petru și Ioan. Arătând spre Prohor, Maica Domnului le-a spus celor doi Apostoli: „Acesta este din neamul nostru”¹, „apoi l-a atins pe bolnav cu mâna pe cap și, în acel moment, apa care i se adunase în trup, a început să curgă cu putere printr-o deschizătură din coasta lui dreaptă. Prohor s-a însănătoșit fără întârziere, iar în locul prin care i s-a scurs apa i-a rămas o cicatrice”², ca semn al minunii săvârșite cu el de către Maica Domnului.

În ziua de 18 august 1786, după aproape opt ani de ascultare ca frate în Mănăstirea Sarov, Prohor a fost tuns în monahism, primind numele de Serafim, ceea ce l-a făcut să își sporească și mai mult nevoițele ascetice, în încercarea de a ajunge un adevărat „înger în trup”, pentru a fi cât mai asemenea cu ceata îngerească, a cărei nume l-a primit la călugărie.

În luna decembrie a anului 1787, monahul Serafim a fost hirotonit ierodiacon. Având multă râvnă în noua ascultare, acesta slujea zilnic, plin de evlavie, iar sâmbăta noaptea și în ajunul sărbătorilor petrecea în rugăciune până dimineața. Strădaniile lui au fost răsplătite din plin, pentru că adeseori a fost învrednicit să vadă îngeri care slujeau împreună cu preoții, iar într-un an, în Joia Mare, i s-a arătat „Însuși Domnul Hristos, în chipul Fiului Omului, înconjurat de îngeri, arhangheli, heruvimi și serafimi”³.

μετάφραση από τα Σερβικά: Βασιλική Νικολακάκη, Editura Περιβόλι της Παναγίας, Tesalonic, 1995, p. 15.

¹ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Op. cit.*, p. 13.

² **Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς**, *Op. cit.*, p. 15.

³ **Ibidem**, p. 18.

În anul 1793, ierodiaconul Serafim a fost hirotontit ieromonah, slujind cu și mai multă dăruire lui Dumnezeu și oamenilor.

După ce starețul Pahomie și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, ieromonahul Serafim a primit binecuvântarea de a se retrage la câțiva kilometri de mănăstire, într-o pădure, pentru a trăi viață pustnicească. Aici el a ridicat o colibă de lemn, amenajând lângă ea și o grădină, unde cultiva legume.

Peste săptămână călugărul se ruga neîncetat, făcea numeroase metanii, citea Sfânta Scriptură, viețile sfinților și operele Sfinților Părinți, iar duminica și în sărbători se ducea la mănăstire, pentru a lua parte la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, la care se împărtășea cu Trupul și Sângele Domnului Hristos.

În urma îndelungatelor sale nevoițe ascetice și a rugăciunii neconținute, anahoretul Serafim a pășit pe cele mai înalte trepte ale urcușului duhovnicesc, ajungând să-L contemple pe Dumnezeu, să fie văzător cu duhul, în ceea ce îi privea pe oameni, iar animalele i se supuneau, asemenea lui Adam în grădina Edenului. În acest sens, pustnicul era ajutat în treburile mai grele de un urs.

Datorită renumelui său, tot mai multă lume îl căuta pe monah, pentru a-i cere sfatul, fără a ține cont că îi tulbură liniștea. În această situație călugărul s-a rugat lui Dumnezeu ca poteca din pădure, dintre coliba lui și mănăstire, să fie acoperită cu crengi căzute din copaci, ceea ce s-a și întâmplat întocmai, iar din cauza unei ninsori abundente, nu se mai cunoștea nici locul unde fusese cărarea, încât era cu neputință pentru cineva să mai răzbată până la chilia pustnicului.

Fiind cuprins de invidie din cauza înălțimii duhovnicești la care ajunsese monahul, diavolul și-a întezit ispitele și lupta împotriva lui. Pentru a-l birui pe vrăjmașul, călugărul a petrecut o mie de zile și nopți pe o stâncă, repetând fără încetare rugăciunea vameșului din Evanghelie: „*Dumnezeule, milostiv fi mie, păcătosului*” (Luca 18,13). Acest efort greu de imaginat nu a

rămas fără rezultat, pentru că războiul gândurilor a fost îndepărtat pentru totdeauna din viața lui Serafim, însă picioarele pustnicului s-au umplut de răni, care nu s-au mai vindecat niciodată.

Văzând că nu mai poate lupta în mod direct împotriva călugărului, diavolul s-a folosit de niște oameni păcătoși pentru aceasta. Astfel, într-o zi, trei tâlhari, „crezând că sihastrul are bani strânși în chilie, l-au atacat în pădure”¹. Cu toate că monahul era un om puternic și în acel moment ținea în mână un topor, cu care s-ar fi putut apăra, i-au venit în minte cuvintele Domnului Hristos, „*că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri*” (Matei 26,52), de aceea a aruncat toporul din mână, spunându-le atacatorilor că nu are bani sau lucruri de valoare în coliba lui. Tâlharii nu l-au crezut, iar unul dintre ei a luat toporul de la pământ și „cu dosul acestuia, l-a lovit cu putere pe călugăr în cap, încât a început să-i curgă sânge din gură și din urechi, iar acesta a căzut leșinat la pământ. Cu toate acestea, răufăcătorii au continuat să-l lovească cu dosul toporului, cu lemne din pădure, cu mâinile și cu picioarele. În cele din urmă, văzând că monahul nu mai respira și crezând că a murit, i-au legat mâinile și picioarele cu sfoară, cu scopul de a-l arunca într-un râu, pentru a-și ascunde crima și au intrat în coliba lui. Aici au căutat cu mare atenție, au răsturnat și au spart tot ceea ce era în chilie, dar în afară de icoane și câțiva cartofi, nu au găsit nimic. Atunci i-a cuprins teama și le-a părut rău pentru că, fără să fi avut vreun câștig, au omorât un om al lui Dumnezeu și au luat-o repede la fugă. Între timp, pustnicul și-a revenit și a reușit să se dezlege, iar primul lucru pe care l-a făcut a fost să se roage lui Dumnezeu să-i ierte pe cei care încercaseră să îl omoare”².

În starea în care era, călugărul a reușit cu greu să ajungă până la mănăstire. Aici au fost chemați mai mulți medici, care

---

¹ **Dionis Spătaru**, *Viața Sfântului Serafim de Sarov*, Editura Doxologia, Iași, 2014, p. 7.

² **Αρχμ. Ιουστίνου Πόποβιτς**, *Op. cit.*, p. 34.

au constatat că lui Serafim „îi lipseau mai mulți dinți din gură, capul îi era crăpat, coastele îi erau rupte, pieptul îi fusese călcat în picioare, iar întreg trupul îi era plin de răni foarte grave, încât s-au mirat cum de a supraviețuit în urma atâtor lovituri”¹.

În timp ce era examinat de medici, pustnicul a adormit, iar atunci „i-a apărut Maica Domnului, însoțită de Sfinții Apostoli Petru și Ioan. Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a arătat cu mâna spre cel ce zăcea în pat și, privind către doctori, a spus: «De ce vă îngrijorați? Acesta este de-al meu»”².

În urma acestei viziuni, călugărul a început să se simtă mai bine, însă au trecut cinci luni până să se poată întoarce la chilia lui din pădure. Cu toate acestea, el a rămas gârbov pentru tot restul vieții și nu se putea mișca decât cu mare greutate, sprijinindu-se, întotdeauna, într-un toiag.

„La scurt timp după aceasta, cei trei tâlhari care l-au atacat pe pustnic au fost descoperiți. Erau oamenii unui proprietar de pământ, numit Tatiștev. Serafim i-a iertat și i-a rugat pe stareț și pe proprietarul de pământ să nu-i pedepsească, afirmând că dacă nu vor asculta de el, va părăsi Mănăstirea Sarov și se va duce, în taină, într-un loc îndepărtat. La dorința sfântului, atacatorii au fost iertați, însă Dumnezeu i-a pedepsit, căci casele lor au fost cuprinse de flăcări, arzând până la temelie. Văzând cele întâmplare, tâlharii s-au căit și i-au cerut, cu lacrimi în ochi, iertare pustnicului, și, cu binecuvântarea acestuia, au început să ducă un trai cinstit”³.

În anul 1806, părintele Isaia, starețul mănăstirii, a renunțat la funcția pe care o ocupa, din cauza vârstei înaintate și a problemelor de sănătate, iar toți monahii l-au ales în locul lui pe Serafim, dar acesta a refuzat să primească stăreția mănăstirii.

---

¹ **Ibidem**, pp. 34-35.

² **Ibidem**, p. 35.

³ **Ibidem**, p. 36.

Un an mai târziu, părintele Isaia s-a mutat la Domnul, iar monahul Serafim și-a luat votul tăcerii, în care a trăit trei ani de zile, primind cele mai alese daruri din partea lui Dumnezeu, încât a ajuns să simtă în inimă „*pacea și bucuria Sfântului Duh*” (Romani 14,17).

În urma celor o mie de zile și nopți petrecute pe stâncă, în rugăciune, și a loviturilor primite de la cei trei tâlhari, picioarele îl dureau foarte tare pe sfânt, iar acesta nu mai era în stare să se deplaseze până la mănăstire duminica și în sărbători. Întrucât în această situație nu se mai putea împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, călugării de la Sarov au hotărât să-i propună pustnicului să se mute în mănăstire. Sihastrul a fost de acord, iar în 8 mai 1810 a revenit în chilia lui de altădată, însă a continuat și aici să păstreze votul tăcerii.

Datorită înălțimii sale duhovnicești de excepție, Sfântul Serafim a ajuns să dobândească rugăciunea de după rugăciune, care este lipsită de cuvinte, și să fie răpit la cer, asemenea Sfântului Apostol Pavel. În urma acestei experiențe, monahul a afirmat că „toate desfătărilor acestei lumi nu sunt nici măcar umbra bunătăților pe care Dumnezeu le-a pregătit în lăcașurile cerești celor care Îl iubesc pe El și Îi împlinesc voia”¹.

Sfântul Serafim de Sarov purta în permanență pe umeri o traistă, în care avea câteva pietre și niște nisip, „pentru a-și mortifica trupul”², dar și o Sfântă Evangheligie, pentru că „în fiecare săptămână citea întreg Noul Testament”³.

Pentru a nu uita de ceasul morții, monahul a comandat un sicriu din lemn, pe care l-a așezat în pridvorul chiliei lui, lângă care era văzut că se roagă adeseori.

---

¹ **Ibidem**, p. 44.

² **Ibidem**, p. 52.

³ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Op. cit.*, p. 17.

După cinci ani în care nu a vorbit deloc, călugărul și-a deschis ușa chiliei pentru cei care doreau să îl viziteze, fără a intra în discuție cu aceștia. Într-o zi, în chilia monahului a intrat episcopul Iona al Tambovului, un oaspete frecvent al Mănăstirii Sarov, însă sfântul nu a purtat nicio discuție cu ierarhul.

Cu trecerea vremii, călugărul „ajunsesse la acea înălțime duhovnicească în care nimeni și nimic nu putea să-l smulgă din cugetarea îndreptată doar către Dumnezeu”¹, încât la scurt timp după vizita episcopului Tambovului a renunțat la votul tăcerii, primind pe toți cei care apelau la ajutorul lui, de dimineața, după Sfânta Liturghie, până la opt seara. În orice perioadă a anului s-ar fi aflat, sfântul îi întâmpina pe cei care îi călcau pragul cu următoarele cuvinte: „Bucuria mea, Hristos a înviat!”².

Daca un monah sau un preot îi cerea sfatul, pe lângă alte îndemnuri, sfântul îi spunea: „Câștigă duhul păcii și mii de suflete se vor mântui în preajma ta”³.

„Cunoscându-i nevoințele, un călugăr tânăr l-a întrebat pe sihastru: «Părinte, de ce astăzi nu mai trăim viața ascetică severă pe care o duceau cei de demult?». Acesta i-a răspuns: «Pentru că nu avem fermitate. Dacă am fi hotărâți, atunci am viețui asemenea Sfinților Părinți, care străluceau prin nevoințe și evlavie»”⁴.

Într-o zi, în chilia sfântului a intrat un țăran simplu și, „căzând la picioarele acestuia, i-a spus: «Părinte, cineva mi-a furat calul, fără de care eu nu pot face nimic. Nu știu cum să-mi hrănesc familia, și am venit la Sfinția Voastră, pentru că am auzit că sunteți văzător cu duhul». Călugărul i-a răspuns: «Nu spune nimănui nimic. Du-te în satul cutare, iar după ce vei trece de a patra casă pe partea dreaptă, vei vedea o poartă. Intră în curte,

---

¹ *Ibidem*, p. 17.

² *Ibidem*, p. 18.

³ Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, *Op. cit.*, p. 36.

⁴ *Ibidem*, p. 96.

dezleagă-ți calul și ieși de acolo în liniște». Țăranul a făcut întocmai și și-a găsit calul acolo unde îi spusese sfântul¹.

Monahul a vindecat numeroși bolnavi care l-au cercetat, ungându-i cu untdelemn din candela care ardea la icoana Maicii Domnului din chilia lui.

Cu toate că renunțase la votul tăcerii și primea pe toată lumea care venea la el, călugărul nu ieșea niciodată din chilie, decât la biserică. Neștiind ce să facă, acesta s-a rugat lui Dumnezeu, iar „în noaptea de 24 noiembrie 1825, i s-a arătat în vis Maica Domnului, împreună cu Clement al Romei și Petru al Alexandriei, sfinții prăznuiți în ziua respectivă, care i-au îngăduit să iasă din chilie și să se ducă din nou în pădure. Dimineața, monahul i-a comunicat starețului dorința sa, iar acesta i-a dat binecuvântarea de a ieși din mănăstire. De atunci sfântul a încercat să viziteze vechea lui chilie din pădure și să se roage acolo², dar din cauza distanței și a rănilor de la picioare a renunțat, ducându-se numai până la un izvor, aflat la aproximativ doi kilometri de mănăstire. Aici, călugărul a amenajat o grădină, unde cultiva legume, iar părinții din mănăstire i-au ridicat o chilie fără ferestre, conform dorinței sihastrului. În această colibă monahul stătea peste zi, de luni până sâmbătă, întorcându-se în fiecare seară în mănăstire.

Pustnicul s-a rugat ca apa din izvorul de lângă mănăstire să fie tămăduitoare, iar Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea. De asemenea, „această apă putea fi păstrată în vase deschise ani de zile, fără să se strice³. Cu trecerea vremii, acest izvor a fost cunoscut sub numele de „fântâna Sfântului Serafim”.

După ce a renunțat la votul tăcerii, Sfântul Serafim era vizitat de foarte multă lume, încât în ultimii zece ani ai vieții

---

¹ *Ibidem*, p. 50.

² *Ibidem*, p. 51.

³ *Ibidem*, p. 78.

sale veneau la el, „zilnic, peste două mii de credincioși, iar monahul își făcea timp să discute cu fiecare dintre aceștia, pentru folosul lor duhovnicesc”¹.

Odată, pustnicul a fost vizitat de părintele Antonie, starețul Mănăstirii Visokogorsk, care era însoțit de un negustor. În urma discuției purtate cu cei doi, părintele Antonie i-a spus sihastrului: „Părinte, în fața Sfinției Voastre sufletul omului se vede ca într-o oglindă. Minte Preacuvioșiei Voastre este atât de curată, încât nimic din sufletul vizitatorului nu-i rămâne necunoscut. Sfântul i-a răspuns: Sufletul omului este deschis numai în fața lui Dumnezeu. Eu mă consider un rob păcătos al lui Dumnezeu și transmit spre folosul duhovnicesc al celui din fața mea ceea ce îmi descoperă Dumnezeu. Fără să cunosc ce este în sufletul celui cu care stau de vorbă, cred că primul gând care îmi vine în minte este de la Dumnezeu”².

„Călugărul primea scrisori, la care răspundea, adeseori, fără să le deschidă, pentru că le cunoștea conținutul. După ce sfântul s-a mutat la Domnul, au fost găsite numeroase astfel de scrisori nedescifrate, la care acesta răspunsese pe când era în viață”³.

„Pustnicul avea o legătură duhovnicească cu numeroși călugări pe care nu îi întâlneau niciodată, care se nevoiau la mii de kilometri depărtare. Astfel, unui sihastru de la Mănăstirea Maica Domnului din Zantonsk i-a trecut prin cap gândul de a pleca de acolo, pentru a duce o viață mai aspră, dar înainte de a împărtăși cuiva această dorință a lui, a sosit la mănăstire un pelerin, din partea monahului Serafim, care i-a zis: «Părintele Serafim m-a trimis să îți spun că după atâția ani de nevoiață în această mănăstire ar fi rușinos să te lași biruit de gândul diavolesc

---

¹ **Ibidem**, p. 55.

² **Ibidem**, p. 59.

³ **Ibidem**, pp. 59-60.

de a pleca de aici. Să nu te duci nicăieri! Maica Domnului îți poruncește să rămâi unde ești»¹.

Sfântul a primit din partea lui Dumnezeu darul de a cunoaște trecutul și viitorul. Vom relata două întâmplări în acest sens: „Într-o dimineață, în Mănăstirea Sarov a sosit o femeie credincioasă, numită Evdochia, văduva unui diacon din Penza. Aceasta dorea să ia binecuvântare de la părintele Serafim și, împreună cu numeros popor, l-a însoțit pe călugăr de la biserică până la chilia acestuia și s-a așezat ultima la coadă, așteptându-și rândul pentru a fi primită de sfânt. Ignorându-i pe toți ceilalți pelerini, pustnicul a strigat dintr-o dată: «Evdochia, hai repede aici!». Femeia a rămas foarte surprinsă pentru că a fost strigată pe nume, fiindcă monahul nu o întâlnise niciodată până atunci. Cu sentimente de teamă și mirare, Evdochia s-a apropiat de călugăr, care a binecuvântat-o, i-a dat o bucățică de anafură și i-a spus: «Trebuie să te grăbești ca să îți mai prinzi fiul acasă». Femeia a alergat până acasă și, într-adevăr, de-abia a apucat să-și vadă băiatul, căci în lipsa ei, consiliul profesoral al Seminarului Teologic din Penza a hotărât să-i trimită fiul la studii la Academia Teologică din Kiev și, întrucât Kievul se afla la o distanță de 1200 de kilometri de Penza, acesta trebuia să pornească neîntârziat la drum. Fiul Evdochiei a absolvit cursurile Academiei din Kiev, a fost tuns în monahism cu numele de Irineu, a devenit profesor la diferite școli teologice, director de Seminar, iar ulterior episcop»².

„Pelaghia Ivanovna Scarina din Arzamas era o femeie foarte credincioasă, care avea de mică dorința fierbinte de a intra în monahism. Înainte cu cinci ani de a se muta la Domnul, părintele Serafim i-a prezis acesteia că va rămâne orfană, se va căsători,

---

¹ *Ibidem*, p. 60.

² *Ibidem*, p. 61.

va avea șapte copii, după care își va pierde soțul. Cele prevăzute de călugăr s-au împlinit întocmai”¹.

În 5 septembrie 1831, marele proprietar de pământ Nicolae Alexandrovici Motovilov din Sibirsk a ajuns la Mănăstirea Sarov. Acesta era grav bolnav și a fost vindecat de monahul Serafim. După tămăduirea lui, Motovilov vizita adeseori Mănăstirea Sarov.

Nicolae Motovilov a consemnat următoarea întâmplare: „La sfârșitul lunii noiembrie a anului 1831 eram în pădurea Mănăstirii Sarov, împreună cu părintele Serafim. Cerul era noros, pământul era acoperit cu un strat gros de zăpadă și continua să ningă, iar eu ședeam împreună cu sihastrul pe trunchiul unui copac culcat la pământ. Pustnicul mi-a spus: «Dumnezeu mi-a descoperit faptul că încă din copilărie vrei să știi care este scopul vieții creștine. Ai fost sfătuit să te duci la biserică, să te rogi, să faci fapte bune, pentru că acestea constituie țelul vieții creștine. Acest răspuns însă nu te-a satisfăcut. Cu toate că rugăciunea, postul, privegherea, precum și celelalte nevoițe sunt bune, scopul vieții noastre nu este numai acela de a săvârși aceste fapte bune, pentru că toate acestea sunt doar mijloace. Adevăratul scop al vieții creștine este dobândirea Sfântului Duh. Trebuie să știi că numai fapta bună care a fost săvârșită din iubire față de Domnul Hristos aduce roadele Duhului Sfânt». Eu l-am întrebat pe călugăr: «Nu înțeleg prea bine. Ce înseamnă să dobândim Duhul Sfânt?». Acesta mi-a răspuns: «Tu știi prea bine ce înseamnă să câștigi bani. La fel este și în privința Sfântului Duh. Scopul principal al vieții pământești pentru omul simplu este acela de a câștiga bani, onoruri, distincții și premii, însă esențială este dobândirea Duhului Sfânt, singura comoară inepuizabilă în veci. Fiecare faptă bună săvârșită din iubire față de Domnul Hristos ne aduce harul Sfântului Duh, dar acesta se câștigă mai ușor prin rugăciune. Poate ai dorința de a milui un sărac, dar nu

---

¹ **Ibidem**, pp. 61-62.

întâlnești unul, sau poate râvnești să dobândești nepătimirea, dar nu ai suficientă tărie pentru aceasta, însă rugăciunea o poate practica oricine, bogatul și săracul, cărturarul și omul simplu, cel puternic și cel slab, sănătosul și bolnavul, dreptul și păcătosul. Puterea rugăciunii este imensă și, mai presus de toate, aceasta atrage Duhul Sfânt». L-am întrebat pe monah: «Părinte, vorbiți în permanență despre harul Sfântului Duh pe care trebuie să îl dobândim, dar cum și unde pot eu să îl văd? Faptele bune sunt vizibile, oare Sfântul Duh poate fi văzut? Cum pot cunoaște dacă am dobândit sau nu Duhul Sfânt?». Pustnicul mi-a răspuns: «Harul Sfântului Duh, pe care l-am primit la botez, strălucește în inima noastră în ciuda păcatelor și a întunericului care ne cuprinde. Acesta se arată în lumina cea negărită celor cărora Dumnezeu le vestește prezența Lui. Sfinții Apostoli au simțit în mod palpabil prezența Sfântului Duh». Auzind acestea, am întrebat: «Cum aş putea deveni și eu martor la așa ceva?». Părintele Serafim m-a îmbrățișat și mi-a spus: «Dragul meu, noi amândoi ne aflăm acum în Duhul Sfânt. De ce nu te uiți la mine?». I-am răspuns: «Părinte, nu pot să vă privesc, pentru că fața Sfinției Voastre a devenit mai luminoasă decât soarele, iar eu nu mai văd cu ochii». Sihastrul mi-a spus: «Nu te teme, pentru că și tu ai devenit luminos ca și mine. Și tu te-ai umplut de Duhul Sfânt, altfel nu ai fi fost capabil să mă vezi așa cum sunt». Aplecându-se spre mine, mi-a șoptit: «M-am rugat lui Dumnezeu din tot sufletul să te învrednicească să vezi cu ochii trupești această pogorâre a Sfântului Duh și din marea Lui milostivire ți-a alinat sufletul, precum își încălzește o mamă copiii. Așadar, dragul meu, de ce nu te uiți la mine? Nu ai de ce să te temi, Dumnezeu este cu tine!». Atunci l-am privit și m-a trecut un fior. Imaginați-vă strălucirea soarelui la amiază, iar în mijlocul acestuia să vedeți fața unui om care stă de vorbă cu dumneavoastră. Îi sesizați mișcările buzelor, expresia ochilor, îi auziți vocea, îi simțiți mâna așezată pe umărul dumneavoastră, dar nu vedeți nici mâna, nici fața, ci numai lumina

orbitoare care se răspândește pretutindeni în jurul dumneavoastră și luminează cu strălucirea ei zăpada care acoperă poiana și fulgii care cad. Pustnicul m-a întrebat: «Ce simți?». I-am răspuns: «O liniște și o pace de nedescris». Călugărul a adăugat: «Și ce mai simți?». I-am replicat: «Simt că mi se umple sufletul de o bucurie negrăită». Sihastrul mi-a spus: «Bucuria pe care o simți nu este nimic în comparație cu cea despre care s-a scris că <cele ce ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El> (I Corinteni 2,9). Nouă ne-a fost oferită numai o umbră a acelei bucurii. Încă ce mai simți?». I-am răspuns: «O căldură de nedescris». Monahul m-a întrebat: «Ce fel de căldură? Noi suntem în pădure, acum este iarnă și peste tot este numai zăpadă. Ce fel de căldură simți?». I-am replicat: «Ca și atunci când mă spăl cu apă caldă. De asemenea, simt o mireasmă cum nu am mai simțit vreodată». Pustnicul mi-a spus: «Știi, anume te-am întrebat. Aceasta este mireasma Duhului Sfânt, iar căldura despre care vorbești nu există în atmosferă, ci înlăuntrul nostru. Fiind încălziți de aceasta, sihaștrii nu se tem de iarnă, pentru că ei poartă cămașa harului, care înlocuiește îmbrăcămintea, căci <împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru> (Luca 17,21). Starea în care ne aflăm acum o dovedește din plin. Iată ce înseamnă să fii plin de Duhul Sfânt». L-am întrebat pe călugăr: «Îmi voi aduce aminte de ceea ce s-a petrecut astăzi cu mine?». Acesta mi-a răspuns: «Cred că Dumnezeu îți va ajuta să păstrezi în suflet amintirea acestei zile, pentru că ceea ce am primit nu a fost oferit numai pentru noi, ci prin noi pentru întreaga lume. Du-te în pace! Domnul și Maica Domnului să fie cu tine!». Când am plecat de lângă pustnic, viziunea nu se încheiase, pentru că sihastrul stătea în același loc, în care am purtat discuția, iar lumina negrăită pe care am văzut-o cu ochii mei continua să îl învăluie¹.

---

¹ **Ibidem**, pp. 70-73.

Pe cei posedați de duhuri necurate, sfântul îi exorciza prin puterea rugăciunii, făcând asupra lor semnul Sfintei Cruci. „Lihacevski, un țăran care lucra la Mănăstirea Sarov, a fost martor atunci când mai mulți bărbați au adus în pridvorul colibei părintelui Serafim, din pădure, o femeie demonizată. Acesta a relatat că pe tot parcursul drumului aceasta a opus rezistență, dar în fața chiliei a căzut la pământ și, scuturând din cap, a spus: «O să mă ardă, o să mă ardă!». Părintele a ieșit din chilie și, întrucât femeia nu voia să-și deschidă gura, cu mare greutate a reușit să-i strecoare printre buze câteva picături de apă sfințită. În acel moment, toți cei de față am văzut cum din gura femeii a ieșit un fel de fum. Pustnicul a făcut deasupra femeii semnul Sfintei Cruci, i-a citit o rugăciune, iar cea care fusese posedată de diavol și-a revenit și a început să se roage”¹.

„Un călugăr paralizat de ambele mâini a venit la părintele Serafim. Acesta i-a dat să bea apă sfințită și i-a citit o rugăciune, iar monahul s-a însănătoșit”².

„Soția unui bărbat numit Borotilov era pe moarte. Acesta l-a rugat cu lacrimi pe părintele Serafim să o tămăduiască, însă pustnicul i-a spus că soția lui trebuie să moară. Auzind aceste cuvinte, Borotilov a căzut la picioarele sihastrului, implorându-l să se roage lui Dumnezeu ca aceasta să nu moară și să se însănătoșească. Sfântul s-a adâncit în rugăciune timp de aproximativ zece minute, după care și-a deschis ochii, s-a ridicat în picioare și i-a spus lui Borotilov: «Bucuria mea, Dumnezeu îi mai dăruiește zile soției tale. Du-te acasă în pace!». Borotilov a alergat acasă foarte bucuros și acolo a aflat că soția lui a început să se simtă mai bine exact în timpul în care călugărul s-a rugat pentru ea. Foarte curând aceasta s-a însănătoșit complet”³.

---

¹ **Ibidem**, pp. 73-74.

² **Ibidem**, p. 88.

³ **Ibidem**, pp. 88-89.

„Unor oameni, pustnicul le-a vestit ceasul morții, pentru a nu trece din această viață fără pregătirea necesară. Altora le-a prezis acest lucru pentru a se căi de păcatele săvârșite”¹.

„Numeroase și diverse minuni a săvârșit Sfântul Serafim de Sarov cu oameni grav bolnavi. Multe dintre acestea au fost consemnate în scris, dar numeroase au fost păstrate doar în inimile celor care au fost tămăduiți”².

O prințesă povestea și ea că „un nepot al acesteia, din Sankt Petersburg, care era bolnav, a venit la ea. Aceasta l-a dus la Mănăstirea Sarov, la părintele Serafim. Tânărul era atât de bolnav și de slăbit, încât până în curtea mănăstirii a fost purtat pe o targă. În acel moment monahul se afla în ușa chiliei lui, ca și cum l-ar fi așteptat pe cel bolnav. Imediat a poruncit să îl ducă la el în chilie, după care i-a spus acestuia: «Tu, bucuria mea, roagă-te și am să mă rog și eu pentru tine, dar să rămâi întins în pat, pe o parte, așa cum ești acum, fără să te întorci și pe cealaltă». Ascultând de sfatul călugărului, tânărul a stat culcat pe o parte mai multă vreme, însă după un timp și-a pierdut răbdarea și, fiind curios ce face pustnicul, s-a întors și l-a văzut pe acesta rugându-se ridicat deasupra pământului, iar din cauza priveliștii neașteptate și neobișnuite a strigat din răspuțeri. După ce și-a terminat rugăciunea, sihastrul s-a apropiat de tânăr și i-a zis: «Cu siguranță că tu vei spune acum la toată lumea că părintele Serafim este un sfânt care, atunci când se roagă, se ridică deasupra pământului. Dumnezeu o să te miluiască, însă fii cu luare aminte, păstrează tăcerea și nu spune nimănui ce ai văzut, până când eu mă voi muta din această viață, altfel te vei îmbolnăvi din nou». Bolnavul s-a ridicat din pat și, fiind sprijinit de doi bărbați, a ieșit pe picioarele lui din chilie. În camerele de oaspeți ale mănăstirii, pelerinii l-au asaltat pe tânăr cu întrebări, ce a

---

¹ **Ibidem**, p. 89.

² **Ibidem**, p. 74.

făcut și ce i-a spus sfântul, dar spre surprinderea tuturor, acesta nu a rostit nici măcar un cuvânt, apoi, fiind complet însănătoșit, a pornit spre Sankt Petersburg. După o perioadă de timp, acesta s-a dus în vizită la mătușa lui, prințesa, de la care a aflat că părintele Serafim se mutase la Domnul. Abia atunci tânărul a relatat că sfântul se ruga fără să atingă pământul”¹.

În anul 1830, în Rusia a izbucnit o epidemie de holeră și foarte mulți oameni, dintre care unii din cele mai îndepărtate provincii, veneau la „fântâna Sfântului Serafim” și „fiecăre dintre aceștia, în funcție de credința lui, găsea alinare și primea vindecare prin apa tămăduitoare a acestui izvor”². De asemenea, apa din această fântână era dusă în diverse locuri și bolnavii care o beau se însănătoșeau.

În jurul anului 1780, a fost înființată mănăstirea de maici de la Diveevo, situată la aproximativ 20 de kilometri de Mănăstirea Sarov. Înainte de a înceta din viață, maica Alexandra, monahia care a ctitorit mănăstirea, fiind și prima ei stareță, a încredințat-o purtării de grijă a părintelui Serafim. Datorită îndemnurilor acestuia, multe femei pe care le-a tămăduit și-au închinat viața lui Dumnezeu în această mănăstire. După ce obștea de aici s-a înmulțit, „sihastrul a separat-o în două, socotind că este nepotrivit să viețuiască împreună monahiile fecioare cu cele văduve”³.

„În ultimii ani ai vieții sale, Sfântul Serafim își petrecea puținele ore de somn șezând pe podea, cu spatele rezemat de perete. Câteodată se întindea pe o pânză de sac și își așeza capul pe o piatră sau pe o buturugă. Când a simțit că nu mai are prea mult timp de trăit, în timpul nopții stătea îngenunchat, cu coatele rezemate de pământ, sprijinindu-și capul în palme”⁴.

---

¹ **Ibidem**, pp. 77-78.

² **Ibidem**, p. 78.

³ **Ibidem**, p. 81.

⁴ **Ibidem**, p. 89.

În 23 martie 1831, sihastrul i-a transmis maicii Eupraxia de la Diveevo să vină până la el. Două zile mai târziu, de Bunavestire, aceasta a ajuns la Mănăstirea Sarov, iar sfântul i-a spus: „«Astăzi o vom vedea pe Maica Domnului». Auzind aceste cuvinte, monahia a căzut cu fața la pământ, iar părintele a început să citească niște rugăciuni. La un moment dat, pustnicul i-a spus călugăriței: «Ține-te de mine și nu te teme de nimic». În acel moment s-a auzit un vuiet ca de vânt, care suflă cu putere prin pădure. Când șuieratul a încetat, s-a auzit cântare de psalmi, ușa s-a deschis singură, iar chilia s-a umplut de o lumină mai strălucitoare decât cea a zilei și s-a simțit o mireasmă asemănătoare cu cea de smirnă¹. Doi îngeri au intrat în chilie, urmați de Sfântul Ioan Botezătorul și de Sfântul Apostol Ioan. După ei venea Maica Domnului, însoțită de douăsprezece sfinte fecioare: Varvara, Ecaterina, Tecla, Marina, Irina, Eupraxia, Pelaghia, Dorotea, Macrina, Iustina, Iuliana și Anisia. „Sfânta Fecioară Maria a început să vorbească cu părintele Serafim cu multă afecțiune². În încheierea convorbirii, Maica Domnului i-a spus sihastrului: „Iubite Serafim, în curînd vei fi cu noi³”.

Rămânând singuri, pustnicul i-a mărturisit călugăriței că a avut parte de douăsprezece astfel de vedenii în viața lui.

Cu un an înainte de a se muta din această viață, sihastrul a început să se simtă tot mai slăbit și picioarele îl dureau foarte tare, însă fața îi era luminoasă și plină de bucurie. Acum, monahul vorbea mai des despre sfârșitul lui, spunându-le unora dintre cei care îl căutau: „De acum nu ne vom mai vedea. Adeseori, pustnicul era văzut lângă sicriul său, cugetând la viața de apoi și, din când în când, era surprins că plânge cu amar⁴”.

---

¹ **Ibidem**, p. 90.

² **Ibidem**, p. 93.

³ **Ibidem**, p. 94.

⁴ **Ibidem**, p. 95.

Spre sfârșitul anului 1832, sihastrul și-a ales locul de veci, lângă altarul bisericii mănăstirii.

„După Sfânta Liturghie din ziua de Crăciun, sfântul a stat de vorbă cu părintele Nifon, starețul mănăstirii, rugându-l să poarte grijă de monahi, în special de cei tineri”¹.

„La 1 ianuarie 1833, sihastrul s-a dus pentru ultima dată la biserică. A sărutat toate icoanele, a aprins lumânări în fața acestora, s-a împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, i-a salutat, i-a binecuvântat și i-a îmbrățișat pe toți cei de față, zicându-le: «Lucrați pentru mântuirea voastră, privegheați, cununile vă sunt pregătite»”².

„În 2 ianuarie 1833, la ora 6 dimineața, Pavel, ucenicul Sfântului Serafim, a ieșit din chilie pentru a se duce la Sfânta Liturghie. În pridvorul chiliei părintelui Serafim, acesta a simțit miros de fum și atunci și-a adus aminte de cuvintele părintelui său, care avea în permanență multe lumânări aprinse în chilie: «Câtă vreme voi fi în viață, nu va avea loc niciun incendiu, însă când voi muri, sfârșitul meu va fi anunțat prin foc». Pavel a bătut la ușa sfântului, dar nu a primit niciun răspuns. A apăsat pe clanță, dar ușa era încuiată. Crezând că sihastrul era plecat în pădure, iar în chilia acestuia arde ceva, acesta a chemat mai mulți călugări. Aceștia au spart ușa și au văzut că în chilie nu era foc. Pe o măsuță de lângă ușă erau câteva cărți și niște bucăți de stofă, pe care pelerinii i le aduceau pustnicului. Acestea luaseră foc, probabil de la scânteile care au sărit din lumânări, dar între timp se stinseseră. Fiind întuneric, monahii au aprins o lumânare și l-au văzut pe Sfântul Serafim cu capul descoperit, îmbrăcat cu reverenda lui obișnuită și stând în genunchi în locul în care își făcea canonul zilnic, în fața icoanei Maicii Domnului. Acesta avea mâinile încrucișate pe piept, iar pe analogul din fața icoanei

---

¹ *Ibidem*, p. 96.

² *Ibidem*, p. 97.

Sfintei Fecioare Maria era deschisă o carte, din care sihastrul tocmai își încheiase de citit canonul. Crezând că acesta doarme, călugării au încercat să-l trezească cu grijă, dar nu au primit niciun răspuns, pentru că pustnicul își isprăvisese nevoințele vieții sale pământești. Ochii îi erau închiși, fața părea vie, iar trupul încă îi era cald, căci sufletul își părăsise lăcașul pământesc chiar în acel moment. Cu binecuvântarea părintelui stareț, monahii i-au purtat trupul pe brațe până în chilia învecinată. Aici i-au spălat fruntea și genunchii, l-au îmbrăcat în veșminte, după rânduială, l-au așezat în sicriu și l-au dus în biserică”¹.

„În dimineața zilei de 2 ianuarie, ieromonahul Filaret, care se nevoia în Mănăstirea Glinsk, ieșind din biserică după săvârșirea slujbei Utreniei, le-a arătat celorlalți călugări o lumină neobișnuită pe cer și le-a zis: «Priviți cum se înalță la cer sufletele dreptilor!». În acel moment sufletul Sfântului Serafim se înalță la cer”².

„Vestea mutării la Domnul a părintelui Serafim s-a răspândit ca fulgerul și tot poporul din împrejurimi s-a adunat la mănăstire. Toți plângeau cu amar moartea sfântului, în special maicile de la Diveevo, pentru că își pierduseră părintele duhovnicesc care le purta de grijă”³.

„Trupul neînsuflețit al părintelui Serafim a fost păstrat în biserică timp de opt zile. Încă înainte de ziua înmormântării acestuia, la Mănăstirea Sarov au venit mii de oameni din provinciile învecinate. În ziua înmormântării, la Sfânta Liturghie a luat parte atât de mult popor, încât lumânările din biserică se stingeau din lipsă de oxigen. Slujba înmormântării a fost oficiată de părintele Nifon, starețul Mănăstirii Sarov și de un sobor numeros de preoți. Trupul sfântului a fost îngropat lângă peretele bisericii, în partea

---

¹ **Ibidem**, pp. 97-99.

² **Ibidem**, pp. 99-100.

³ **Ibidem**, p. 99.

dreaptă a Sfântului Altar, aproape de mormântul părintelui Marcu Zăvorâtul. Mai târziu, deasupra gropii a fost ridicat un monument funerar din metal, pe care scria: «Părintele Serafim a trăit, spre slava lui Dumnezeu, șaptezeci și doi de ani, șase luni și douăsprezece zile»¹.

Sfântul Serafim a continuat să săvârșească minuni și după mutarea lui din această viață. Astfel, „o călugăriță din Mănăstirea Diveevo s-a îmbolnăvit rău de ochi. În ajunul Anului Nou 1835, aceasta a visat că se găsea în biserica Maicii Domnului din Tihvin. Prin ușile împărătești a ieșit Sfântul Serafim, care i-a dat acoperământul de pe sfintele vase, poruncindu-i să se ștergă cu acesta la ochi. Monahia l-a întrebat: «Părinte, tu ești?». Acesta i-a răspuns: «Bucuria mea, de ce ești necredincioasă? Tu m-ai rugat să te vindec și acum nu ai credință? Eu și acum vă slujesc pe voi». După aceasta, sfântul s-a făcut nevăzut, iar călugărița s-a vindecat complet»².

„În anul 1849, un ieromonah rus din Sfântul Munte Atos, numit Serafim, s-a îmbolnăvit foarte grav. Oricâte medicamente a luat, acesta nu s-a făcut sănătos. În noaptea de Anul Nou 1850, călugărul a auzit o voce blândă, care i-a spus: «Mâine este ziua în care părintele Serafim de Sarov s-a mutat la Domnul. Slujește Sfânta Liturghie și ridică un parastas pentru odihna sufletului său și acela te va vindeca». Cu toate că nu îl cunoștea personal pe Sfântul Serafim, ieromonahul îl avea la mare cinste. Întrucât era prea bolnav pentru a putea sluji, acesta a rugat un alt ieromonah să săvârșească Sfânta Liturghie și un parastas pentru cuviosul Serafim de Sarov, în ziua de 2 ianuarie 1850 și, imediat după terminarea slujbelor, călugărul din Sfântul Munte s-a însănătoșit deplin»³.

---

¹ Ibidem, p. 100.

² Ibidem, p. 101.

³ Ibidem, pp. 101-102.

„În anul 1834, ofițerul de cavalerie Teplov, care avea mare evlavie la Sfântul Serafim, a ajuns la Mănăstirea Sarov, împreună cu fiica lui în vârstă de trei ani, care suferea de picioare. După ce a fost săvârșit un parastas la mormântul părintelui Serafim, ofițerul și-a dus fetița la «fântâna Sfântului Serafim», cu credința de nezdruncinat că sfântul va mijloci înaintea lui Dumnezeu, iar fiica lui se va vindeca. Teplov i-a dat fetei să bea apă din izvor și i-a spălat picioarele cu această apă, după care au pornit spre mănăstire. Când au intrat în curtea acesteia, fetița a sărit din brațele doicii și a început să alege, fiind pe deplin sănătoasă”¹.

Sfântul Serafim, care a suferit îngrozitor din cauza tâlharilor, a salvat din mâinile hoților mai mulți oameni credincioși.

În anul 1891, pe mormântul Sfântului Serafim din Mănăstirea Sarov a fost construit un paraclis.

În anul 1903, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse l-a trecut pe cuviosul părinte Serafim de Sarov în rândul sfinților, având ca dată de pomenire ziua de 2 ianuarie, în care acesta și-a încheiat nevoințele ascetice din această viață și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

Proclamarea solemnă a canonizării Cuviosului Serafim de Sarov a avut loc în 19 iulie 1903, ziua de naștere a sfântului, în prezența familiei țarului, a numeroși demnitari, ierarhi și a sute de mii de credincioși, veniți la acest eveniment din toate colțurile Rusiei. Moaștele sale, purtate atunci în procesiune, au săvârșit multe minuni.

În anul 1926, bolșevicii au închis Mănăstirea Sarov și au transportat moaștele Sfântului Serafim la Moscova, unde li s-a pierdut urma. Acestea au fost descoperite în 11 ianuarie 1991, în biserica „Maica Domnului din Kazan” din Sankt Petersburg, de unde au fost duse cu mare cinste și așezate în Mănăstirea Diveevo.

---

¹ **Ibidem**, p. 103.

Sfântul Ierarh Grigorie, Episcopul Nysei

(10 ianuarie)

Sfântul Grigorie de Nyssa s-a născut în jurul anului 335, în Cezareea Capadociei, într-o familie creștină distinsă, care avea zece copii. „Bunicul din partea mamei fusese martirizat în timpul persecuției lui Dioclețian. Mama tatălui său, Macrina, fusese ucenica Sfântului Grigorie Taumaturgul. În familia sa, disciplina și trăirea creștină erau norme de viață, e suficient să amintim în acest sens că Biserica a trecut în rândul sfinților pe mai mulți membri ai familiei sale: Sfânta Macrina (bunica), Sfânta Emilia (mama), Sfânta Macrina (sora), Sfântul Vasile cel Mare (frate), Sfântul Petru de Sevastia (frate), iar un alt frate, Navkratios, a fost călugăr în Pont”¹.

Educația și instrucția elementară le-a primit Grigorie în familie, de la sora lui, Macrina, și de la fratele său, Vasile, viitorul arhiepiscop al Cezareei Capadociei. Și-a completat studiile sub îndrumarea renumitului retor păgân Libaniu și a altor profesori de seamă ai vremii sale, simțindu-se „atras în chip special de clasicii greci”².

Datorită atmosferei de pietate din sânul familiei, tânărul Grigorie a iubit Biserica, fiind hirotesit citeț, însă nu a vrut să

---

¹ **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat și restaurarea omului*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 8.

² **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Patrologie. Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 166.

se facă preot, ci a preferat să predea retorica, asemenea tatălui său, care fusese avocat și retor. Auzind despre aceasta, Sfântul Grigorie de Nazianz, care îi era prieten, „i-a trimis o scrisoare, în care îl apostrofa pentru că a renunțat «la numele de creștin» prin gestul său, cerându-i să-și revină în simțiri”¹.

În aceeași perioadă, Grigorie „s-a căsătorit cu o femeie deosebit de evlavioasă, pe nume Teosevia”².

Datorită morții neașteptate a soției sale și a sfaturilor primite de la fratele său, Vasile, și de la prietenul său, Grigorie de Nazianz, tânărul văduv s-a retras într-o mănăstire de pe malul râului Iris, din Pont, unde s-a nevoit timp de zece ani.

Cunoscând frumusețea vieții monahale, prin care omul primește „chipul îngeresc”, cu scopul de a deveni „înger în trup”, Sfântul Grigorie „a regretat faptul că s-a căsătorit și nu a putut ajunge la «culmea fecioriei»”³.

În anul 370, Sfântul Vasile cel Mare a fost ales arhiepiscop al Cezareei Capadociei, iar un an mai târziu i-a propus fratelui său să accepte să fie hirotonit episcop de „Nyssa, un orașel situat pe coasta Halysului, de-a lungul drumului între Cezareea și Ancyra”⁴. Întrucât orașul era neînsemnat, Sfântul Vasile cel Mare i-a spus lui Grigorie că „este mai bine ca episcopul să dea cinste scaunului său, decât să primească el cinste de la acesta”⁵. „Sfântul Grigorie a acceptat această înaltă răspundere numai pentru că a fost silit de fratele său”⁶.

---

¹ **Ibidem**, p. 167.

² **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Op. cit.*, p. 8.

³ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Patrologie*, volumul II, Editura Basilica, București, 2009, p. 219.

⁴ *Sinaxarul Sfinților Capadocieni*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2009, p. 19.

⁵ *Proloagele*, volumul I, Editura Bunavestire, Bacău, 1999, p. 410.

⁶ **Sfântul Grigorie de Nyssa**, *Scrieri. Partea întâia*, traducere de Preot Prof. Dumitru Stăniloae și Preot Ioan Buga, note Preot Prof. Dumitru

În perioada respectivă, provinciile răsăritene ale Imperiului Roman se aflau sub conducerea împăratului Valens (364-378), care îi sprijinea fățiș pe arieni și îi prigonea pe ortodocși. În această situație, „fidelitatea Sfântului Grigorie de Nyssa față de învățătura exprimată la Sinodul I Ecumenic, de la Niceea, l-a făcut să sufere multe persecuții din partea arienilor”¹.

După cinci ani de episcopat, în 376, „în baza unor acuze calomnioase, Sfântul Grigorie a fost luat din orașul Nyssa de o gardă militară, la ordinul conducătorului politic arian al Cezareei Capadociei, și la intervenția acestuia, după ce Sfântul Grigorie evadase de sub escortă, un sinod de episcopi arieni, ținut la Nyssa în absența sa, l-a scos din scaun”².

În urma morții împăratului Valens, din 9 august 378, Sfântul Grigorie a revenit pe scaunul episcopal din Nyssa, fiind primit triumfal de către credincioșii de aici, aceasta „arătând cât era de iubit de păstoriții săi”³.

La doar câteva luni de la acest eveniment, la 1 ianuarie 379, Sfântul Grigorie și-a pierdut fratele, pe Sfântul Vasile cel Mare, care s-a mutat din această viață la vârsta de doar 49 de ani. De acum înainte, Sfântul Grigorie a trebuit să lupte mai intens pentru a apăra credința cea adevărată de ereziile timpului, el jucând „un rol foarte important nu numai în Biserica din Capadocia, ci în întregul Orient creștin”⁴.

În toamna anului 379, Sfântul Grigorie „a participat la Sinodul de la Antiohia, convocat pentru a combate schisma

---

Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, p. 6.

¹ **Timuș Gherasim, Episcopul Argeșului**, *Dicționar aghiografic*, Editura Mănăstirii „Portărița”, Satu Mare, 1998, p. 357.

² **Sfântul Grigorie de Nyssa**, *Op. cit.*, pp. 6-7.

³ *Proloagele...*, p. 410.

⁴ **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Op. cit.*, p. 9.

meletiană”¹. Remarcându-se prin cultura lui teologică și profană, precum și prin zelul său pastoral, „Sinodul i-a încredințat misiunea de a inspecta Bisericile din Pont, Palestina și Arabia”². „Cu această ocazie, prin aprilie 380, acesta a prezidat alegerea mitropolitului de Sevastia din Armenia Mică. Spre surprinderea sa, el însuși a fost ales mitropolit și, în ciuda protestelor sale, a fost reținut în această slujbă aproape cu sila. De-abia după câteva luni s-a putut întoarce la Nyssa”³.

În drum spre casă, Sfântul Grigorie a vizitat-o pe sora lui, Macrina, stareța unei mănăstiri din Pont, pe care nu o văzuse de opt ani, iar aceasta, fiind grav bolnavă, „a murit în brațele lui”⁴.

Sfântul Grigorie al Nyssei a luat parte la lucrările celui de-al II-lea Sinod Ecumenic, de la Constantinopol, din anul 381. Contribuția lui la acest Sinod a fost foarte importantă, el fiind numit „stâlpul Ortodoxiei», iar împăratul Teodosie, prin legea din 30 iulie 381, l-a numărat printre episcopii care constituiau garanția dreptei credințe, hotărând că, în ținutul Pontului, vor fi considerați ca eretici toți acei episcopi care nu vor sta în comuniune cu Sfântul Grigorie de Nyssa, cu Eladiu din Cezareea și cu Otreius din Melitene”⁵.

Cel de-al II-lea Sinod Ecumenic a fost prezidat de către episcopul Meletie al Antiohiei, care a murit în timpul lucrărilor acestuia. Cu toate că arhiepiscop al Constantinopolului la vremea respectivă era Sfântul Grigorie Teologul, „necrologul de la funeraliile episcopului Meletie, din capitala Imperiului Bizantin, l-a rostit Sfântul Grigorie de Nyssa. Tot el a fost ales să vorbească la înmormântarea prințesei Pulcheria, din anul 386 și,

---

¹ *Sinaxarul...*, p. 21.

² **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Op. cit.*, p. 9.

³ **Sfântul Grigorie de Nyssa**, *Op. cit.*, p. 7.

⁴ **Timuș Gherasim**, *Op. cit.*, p. 357.

⁵ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, pp. 220-221.

puțin după aceea, și la cea a împărătesei Flavia, și nu arhiepiscopul Constantinopolului, cum prevedeau uzanțele¹.

În anul 394, Sfântul Grigorie de Nyssa a participat la un sinod în Constantinopol. „Cu acest prilej a luat parte și la sfințirea unei biserici din capitala Imperiului Bizantin”².

După această dată nu mai avem informații despre el. „Se pare că a fost chemat la Domnul la începutul anului 395”³.

Sfântul Grigorie de Nyssa a lăsat posterității o operă teologică deosebit de bogată.

Lucrările acestuia sunt următoarele: „Marele Cuvânt Catehetic”, „Despre crearea omului”, „Cuvânt apologetic la Hexaemeron”, „Despre viața lui Moise”, „Despre Pitonisă”, „La titlurile Psalmilor”, „Contra lui Eunomie”, „Contra lui Apolinarie”, „Despre Duhul Sfânt”, „Contra fanatismului”, „Despre feciorie”, „Despre suflet și înviere”, „Despre copiii care mor prea de timpuriu”, „Despre pelerinaje”, „Viața Sfintei Macrina”, patru tratate scurte despre dogma Sfintei Treimi, opt omilii la Ecclesiast, cincisprezece omilii la Cântarea Cântărilor, cinci omilii la Rugăciunea Domnească, opt omilii despre „Fericiri”, alte scrieri de importanță secundară, precum și numeroase epistole.

Dintre Sfinții Părinți ai Bisericii care și-au scris lucrările în limba greacă, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie de Nazianz formează grupul părinților capadocieni. Sfântul Grigorie de Nyssa însă, „îi depășește pe ceilalți părinți capadocieni prin originalitatea și profunzimea gândirii sale”⁴.

---

¹ *Sinaxarul...*, p. 21.

² **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 221.

³ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 168.

⁴ **Sfântul Grigorie de Nyssa**, *Marele cuvânt catehetic*, traducere din limba greacă de Grigorie Teodorescu, Editura Sophia, București, 1998, p. 7.

Datorită faptului că a fost pasionat de clasicii greci, fiind profesor de retorică, „dintre toți Părinții și scriitorii creștini din veacul al IV-lea, Sfântul Grigorie de Nyssa a fost cel mai familiarizat cu filosofia profană a antichității. Ca niciun alt Părinte al Bisericii, Sfântul Grigorie a încercat să facă sinteza cea mai fericită între valorile culturale ale antichității și cele ale învățaturii creștine și, fiindcă în scrisul său a dovedit un adevărat «gust al cercetării științifice», el impresionează și astăzi prin argumentări cu exemple din cele mai diverse domenii, precum: fizică, fiziologie, medicină, științele naturii, arhitectură, pe care le-a împrumutat de la «cei vechi», dar pe care le-a folosit întotdeauna în fundamentarea învățaturii creștine. De aici vine profunzimea cugetării sale, care o depășește cu mult pe cea a contemporanilor săi”¹.

Sfântul Grigorie de Nyssa „ocupă un loc de frunte între teologiile mistice ai Bisericii”², „fiind unanim recunoscut faptul că, atât în Răsărit, cât și în Apus, teologia sa a exercitat o influență covârșitoare asupra învățaturii creștine și a spiritualității veacurilor următoare”³.

Biserica îl prăznuiește pe Sfântul ierarh Grigorie, episcopul Nyssei, în ziua de 10 ianuarie.

---

¹ **Idem**, *Scrieri. Partea a doua*, traducere și note de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 5.

² *Sinaxarul...*, p. 18.

³ **Sfântul Grigorie de Nyssa**, *Marele...*, p. 7.

Sfântul Cuvios Antonie cel Mare

(17 ianuarie)

„În anul 250 sau 251, într-o localitate de pe malul apusean al Nilului, în Queman, Koma sau Komea, actualul Queman el Arus, provincia Benisuef, s-a născut într-o familie de creștini cu dare de mână, un prunc, căruia i s-a dat numele de Antonie”¹.

Conform obiceiului Bisericii din primele veacuri creștine, Antonie nu a fost botezat în pruncie, ci mai târziu, însă sigur „înainte de a fi împlinit vârsta de 18 ani, căci, la această dată el ne apare în toate documentele ca bun creștin, participant activ la viața comunității din localitatea unde a văzut lumina zilei”².

Întrucât „în vremea aceea nu existau școli creștine, părinții erau obligați să-și trimită copiii la cele păgâne”³, de aceea tatăl și mama lui Antonie s-au îngrijit singuri de educația acestuia, fără a-l trimite la vreo școală.

O îndeletnicire esențială a micului Antonie a constituit-o participarea regulată la sfintele slujbe ale Bisericii, acesta evitând compania celor de-o vârstă cu el.

În jurul anului 270, au murit ambii părinți ai lui Antonie, în împrejurări necunoscute. Rămânând doar el cu sora lui mai mică, Antonie își petrecea majoritatea timpului în rugăciune, meditație și frecventarea sfintelor slujbe ale Bisericii.

---

¹ **Mitropolit Nicolae Corneanu**, *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998, p. 29.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 30.

La aproximativ șase luni după ce și-a pierdut părinții, Antonie a auzit în biserică Evanghelia în care Domnul Hristos îi spunea tânărului bogat: „*Du-te, vinde tot ce ai și dă-le săracilor și vei avea comoară în cer; și apoi, vino și-Mi urmează Mie*” (Marcu 10,21). Întrucât era tânăr și bogat, Antonie a considerat că aceste cuvinte îi sunt adresate și lui, de aceea a hotărât să renunțe la tot ceea ce avea și să-și închine întreaga viață lui Dumnezeu. În acest sens, a împărțit cele peste 300 de pogoane de pământ consătenilor, și-a vândut ceea ce moștenise, din banii dobândiți a oferit o parte „surorii sale mai mici, care se numea Dious”¹, pe care a încredințat-o unor fecioare, pentru a o crește și educa în spirit creștin, restul de bani i-a împărțit săracilor, iar „el a început să ducă o viață de pustnic. La început doar în fața casei, pentru că în vremea aceea nu existau prea multe mănăstiri. Și-a alcătuit singur un program sumar, care consta dintr-o prelungă cercetare a stării interioare sufletești, din rugăciuni continue, din frecventarea sfintelor slujbe, din postiri și înfrânări aspre, și din îndeletniciri manuale, care îi aduceau un mic venit necesar susținerii traiului și faptelor de milostenie”².

„Simțind că-i lipsește un îndrumător care să-i dea anumite sfaturi duhovnicești, Antonie a căutat să umple acest gol, pe de-o parte vizitând «ca și o albină înțeleaptă» pe toți cei de la care se putea folosi cu ceva și, în special, pe un bătrân ce locuia într-un sat din apropiere și care din tinerețe dusese viață de pustnic, iar pe de altă parte, luându-se la sfântă întrecere cu toți cei care, asemenea lui, încercau să se desprindă de lume, spre a trăi numai pentru Dumnezeu, căci între el și între cei din vremea lui n-a fost nicio altă năzuință de întrecere decât aceea ca să nu fie mai prejos decât altul în virtute”³.

---

¹ **A. Pascu**, *Sfântul Antonie cel Mare, biruitorul în războiul nevăzut*, Editura Meteor Publishing, București, 2016, p. 13.

² **Mitropolit Nicolae Corneanu**, *Op. cit.*, p. 39.

³ **Ibidem**, p. 40.

Văzând nevoințele lui Antonie, locuitorii satului Koma începură să-l îndrăgească tot mai mult, numindu-l „iubit de Dumnezeu” și „iubitor de Dumnezeu”.

Chiar dacă cineva renunță la lume, imaginile și amintirile acesteia persistă în memoria și imaginația celui retras. „Așa, de pildă, Antonie, care până la fuga sa din lume, trăise liniștit și nefrământat de alte preocupări decât cele cucernice, după ce a ajuns în singurătate a început dintr-o dată să fie hărțuit de nenumărate ispite. Primul stadiu al luptei contra vrăjmașului a constat într-un război continuu împotriva gândurilor și a imaginilor păcătoase. Ceea ce îl neliniștea pe Antonie era grija de sora și rudeniile sale, dorința de a consuma mâncăruri bune, de a duce un trai confortabil și îmbelșugat, pofta de a-și satisface instinctele trupești și disperarea în fața neputinței sale”¹. „În fața ispitelor el a ridicat parapetul credinței, al rugăciunii și al postului și în acest fel a biruit. Curând însă puterile întunericului l-au atacat din nou, supunându-l altor încercări și mai primejdioase. Gândurilor ispititoare ale diavolului, Antonie le-a contrapus alte gânduri, precum cel despre amenințarea focului veșnic și al viermelui neadormit”².

Singur și departe de societate, Antonie a simțit născându-se în el tot mai mult pofta trupească. „Dacă la început tentațiile aveau doar aspectul unor gânduri, cu timpul au luat forme sonore. La un moment dat vrăjmașul i-a apărut chiar sub înfățișarea unui băiat negru, care i-a zis: «Eu sunt prietenul desfrâului, eu am sarcina de a întinde curse și de a-i gâdila pe tinerii ce trebuie încercați în aceasta și mă numesc duhul desfrâului»”³. „Antonie însă a rămas calm în fața imaginilor care l-au asaltat, răspunzându-i băiatului negru: «Ești tare vrednic de dispreț, căci ești cu mintea întunecată

---

¹ *Ibidem*, p. 42.

² *Ibidem*, p. 44.

³ *Ibidem*, p. 45.

ca și un copil nevolnic; de aici încolo nu voi mai avea nicio teamă de tine, căci Domnul îmi este sprijin și eu îi voi nesocoti pe dușmanii mei». Antonie a reușit să respingă pornirile trezite în el, obținând, astfel, cea dintâi biruință împotriva diavolului. Această biruință însă, obținută cu ajutorul lui Dumnezeu, n-a constituit pentru învingător pricină de odihnă și delăsare, ci dimpotrivă, imbold spre nou și sporit zel întru realizarea de sine¹.

„Lupta pe care a pornit-o Antonie împotriva pasiunilor a fost atât de înverșunată, încât aversiunea manifestată față de plăcerile trupului s-a răsfrânt și asupra cărnii înseși, încât acesta își chinuia trupul tot mai mult și îl ținea în robie. În concepția lui Antonie, puterea sufletului se întărește când se micșorează plăcerile trupului, de aceea el își disprețuia trupul². Pentru a-și domoli pornirile trupului, Antonie „își petrecea nopțile în privegheri, iar când era răpus de oboseală, se întindea ori pe pământul gol, ori pe o simplă rogojină; mânca o singură dată în zi, după apusul soarelui, alteori însă tot la două zile sau chiar la patru zile, iar atunci, numai pâine cu sare și apă, încât din punct de vedere fizic a slăbit. În pofida acestor strădanii, cel însingurat de lume n-a fost în stare să scape de ispite³. În această situație, „s-a retras într-un cavou, foarte izolat, unde nu primea decât arareori vizita unui cunoscut, care-i aducea hrana ce consta doar din pâine și apă. Aici, imaginația a pus stăpânire pe Antonie, iar ideile, imaginile, sentimentele și pasiunile din el începură să prindă viață, încât monahul era pregătit să întâmpine pe însăși «căpetenia răutății»⁴, ceea ce s-a și întâmplat, căci „diavolul l-a vizitat în chip real, încercând să-l ducă în ispită. S-au încins

---

¹ **Ibidem**, p. 46.

² **Ibidem**, p. 49.

³ **Ibidem**, p. 50.

⁴ **Ibidem**, p. 51.

chiar lupte adevărate între cei doi, de pe urma cărora pustnicul a sângerat. O dată a fost atât de epuizat în urma caznelor pe care i le-a pricinuit cel rău, încât fu găsit aproape mort și dus în biserica celui mai apropiat sat, unde cunoscuții și rudele au început să-l jelească¹.

„Dar pe la miezul nopții, venindu-și în sine și ridicându-se puțin, când i-a văzut pe toți că dorm și numai pe cunoscutul lui că priveghează, Antonie i-a făcut semn să vină la el și l-a rugat să-l ridice și să-l ducă înapoi la mormânt, fără să-i trezească pe ceilalți din somn. Fiind dus de bărbatul acela acolo și închizând ușa, a rămas iarăși singur înăuntru. Dar neputând să stea în picioare din pricina rănilor, s-a rugat zăcând întins. Și după ce și-a terminat rugăciunea, a început să strige: «Eu, Antonie, sunt aici! Nu fug de bătăile voastre. Căci chiar de-mi veți pricinui mai multe rele, nimic nu mă va despărți de dragostea lui Hristos» (Romani 8,35), apoi a rostit din psalmi: «*De s-ar rânduî în jurul meu tabără, nu se va înfricoșa inima mea*» (Psalmul 26,5). Mirându-se că după rănilor pricinuite a îndrăznit să vină din nou în mormânt, satana a chemat mai mulți diavoli și le-a zis plin de furie: «Pe acesta nu l-am biruit nici cu duhul desfrânării, nici prin bătăi, ci încă s-a umplut și de îndrăzneală împotriva noastră. Să-l atacăm și altfel». Și, atunci noaptea, au făcut mare tărahoi, încât părea că tot locul se cutremură. Și parcă desfăcând cei patru pereți ai mormântului, diavolii intrau prin ei prefăcuți în chipuri de lighioane și șerpi. Și tot locul acela s-a umplut de năluciri de lei, urși, leoparzi, tauri, șerpi, aspide, scorpii și lupi. Și fiecare dintre acestea se comporta în felul său: leul răgea, vrând să se năpustească asupra lui; taurul părea că îl împunge cu coarnele; șarpele se târa și nu ajungea la el și lupul se repezea la el, dar era ținut în loc. Hărmălaia tuturor era înspăimântătoare și furia

---

¹ *Ibidem*, p. 52.

lor cumplită. Antonie, fiind lovit și împins de diavoli, simțea o durere grozavă în trup, dar fără să se tulbure, priveghea și mai mult cu sufletul. Gema de durerea trupului, însă veghea cu mintea. Și bătându-și joc de draci, zicea: «Dacă voi ați fi avut vreo putere, era de ajuns să vină la mine numai unul singur; dar de vreme ce v-a slăbănogit Dumnezeu, voi încercați să mă înfricoșați prin numărul vostru. E un semn al neputinței voastre că ați luat chipuri de animale. Dacă sunteți tari și ați prins putere asupra mea, nu zăboviți, ci năvăliți, iar dacă nu puteți, de ce vă trudiți în zadar? Nouă ne este pecete și zid de apărare credința în Dumnezeu». Dar aceia, încercând multe, scrâșneau din dinți, însă se făceau mai degrabă pe ei de râs, decât pe călugăr. Dumnezeu însă nu a uitat de pătimirea lui Antonie, ci a venit în ajutorul lui, căci privind acesta în sus, a văzut cum se deschide acoperișul și o rază de lumină coboară spre el. Atunci dracii s-au făcut dintr-o dată nevăzuți, durerea trupului monahului a încetat și mormântul întreg a fost luminat. Simțind ajutorul și răsufflând ușurat, Antonie a întrebat: «Unde ai fost Doamne? Pentru ce nu Te-ai arătat de la început, ca să-mi curmi suferința?». Și a auzit un glas: «Antonie, eram aici, dar am așteptat să-ți văd lupta. Deci, de vreme ce ai răbdat și nu te-ai lăsat biruit, de acum îți voi sta pururea în ajutor și numele tău îl voi face cunoscut pretutindeni». Auzind acestea, călugărul a plecat genunchii la rugăciune și s-a întărit atât de mult, încât simțea că acum are mai multă putere în trup, decât avusese mai înainte”¹.

„Odată, pentru a-l ispiti, vrăjmașul i-a zis lui Antonie: «Altul ca tine nu mai există. Tu ești cel mai sfânt om de pe fața

---

¹ **Sfântul Atanasie cel Mare**, *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, traducere din grecește, introducere și note de Preot Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, pp. 198-199.

pământului!». Călugărul însă nu s-a lăsat înșelat și a auzit un glas din cer care i-a grăit: «Vrei să vezi cine este mai sfânt decât tine? Du-te în Alexandria și vei vedea». Călăuzit de Dumnezeu, monahul s-a dus în Alexandria și a ajuns într-un subsol, în care trăia un curelar. După ce l-a salutat, pustnicul l-a întrebat: «Cum viețuiești tu? Ce faci ca să te mântuiești?». Acesta i-a răspuns: «Dimineața, când mă trezesc, îmi fac cruce. Îmi chem soția și copiii, ne rugăm și citim Sfânta Evanghelie, apoi vin în atelierul meu și muncesc. Din tot ceea ce câștig, o treime dăruiesc Bisericii, o treime săracilor, iar restul păstrez pentru mine și familia mea». Sihastrul l-a mai întrebat: «Nu faci nimic altceva?». Acesta i-a răspuns: «Nimic nu fac, doar lucrez, mă uit la trecători și mă gândesc că toți se vor mântui, numai eu voi pieri». Pustnicul s-a minunat de lucrarea acestui om și l-a mulțumit lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să-l cunoască¹.

„Din aceste încercări, Antonie cel Mare a avut de câștigat, căci inteligența i s-a ascuțit și voința i s-a oțelit, încât a devenit capabil să se sustragă oricăror influențe pătimase și să se avânte spre cele mai grandioase ascensiuni duhovnicești, căci lupta cu diavolul fusese câștigată de pustnic²».

Prin anul 285, la aproximativ cincisprezece ani de când a părăsit lumea, dedicându-se vieții pustnicești, Antonie a hotărât să se retragă mai în adâncul pustiului, pentru ca acolo, prin post și rugăciune, să se apropie și mai mult de Dumnezeu. „Retragerea aceasta în adâncul deșertului nu devenise încă o practică curentă a celor dornici de desăvârșire. Așa se face că Antonie l-a rugat pe bătrânul său îndrumător, care îl inițiasse în viața pustnicească, să meargă împreună cu el, însă acela a refuzat, atât din pricina vârstei sale înaintate, cât și pentru că nu voia să iasă din lume³».

---

¹ A. Pascu, *Op. cit.*, pp. 61-62.

² Mitropolit Nicolae Corneanu, *Op. cit.*, p. 52.

³ *Ibidem*, p. 57.

Pornind la drum, călugărul „a întâlnit aur aruncat pe cale. Mirându-se de mulțimea acestuia, Antonie a sărit peste el ca peste foc și nici măcar nu s-a mai întors ca să-l privească”¹.

„Plin de zel, pustnicul s-a dus într-un munte din dreapta Nilului de mijloc, nu departe de Heracleopolis și care se numea Pispir, unde a găsit o casă părăsită, care era plină de târâtoare. Faima celui ce a locuit în acest loc îi va schimba mai apoi denumirea în «Muntele lui Antonie»”². „Instalându-se în casa pomenită, Antonie s-a dedat unei nevoițe și mai severe decât înainte. Se aproviziona o dată la șase luni (obiceiul tebanilor era să facă pâini care rezistau până la un an) și întrerupse orice contact cu lumea de afară. Cu toate acestea, patimile n-au conținut să-l hărțuiască. Îl ispitea mai ales gândul de a părăsi singurătatea, pe motiv că este prea slab să se împotrivescă forțelor întunericului. În realitate însă tulburările din trecut dispăruseră și rezistența la ispite i se întărise. Tentațiile demonice, care altădată îi pricinuiau atâtea necazuri, acum le putea înfrunta destul de ușor. Astfel pustnicul a atins stadiul curăției”³.

Douăzeci de ani a petrecut Antonie retras pe muntele Pispir. „Golgota ascezei a fost pentru el, ca și pentru toți marii pustnici, condiția Taborului mistic. Când contemporanii care aflaseră de viața îmbunătățită dusă de Antonie, au dorit să-l vadă, l-au scos aproape cu forța din casa care îi devenise un fel de mormânt și au constatat cu uimire că înfățișarea trupului său era aceeași ca întotdeauna, nici îngreunat de grăsime din pricina nemișcării, nici slăbit de posturi și de luptele cu diavolii, căci era tocmai așa cum îl văzuseră înainte de retragerea lui în pustie”⁴. „Truda lui Antonie de a plivi toate buruienile păcatelor

---

¹ Sfântul Atanasie cel Mare, *Op. cit.*, p. 200.

² Mitropolit Nicolae Corneanu, *Op. cit.*, p. 57.

³ *Ibidem*, p. 58.

⁴ *Ibidem*, pp. 58-59.

din grădina sufletului i-a fost răsplătită, pentru că a dobândit nepătimirea, care consta în completa indiferență față de patimile trupești¹. „În acest stadiu al vieții duhovnicești, Antonie a primit de la Dumnezeu harisme peste harisme, printre care și aceea a tămăduirii bolilor. Astfel, în viața pustnicului înstrăinat de lume, dar nu și de Dumnezeu, a început o nouă etapă, cunoscută sub numele de «iluminare». Aceasta corespunde transformării celui ce a ajuns aici într-o torță vie, care prin faptele și îndrumările sale luminează calea multor râvnitori după desăvârșire. Nici în această etapă, Antonie n-a întrerupt vechile-i deprinderi ascetice. Ba dimpotrivă, cu cât se apropia mai mult de Taborul desăvârșirii, cu atât își sporea nevoințele trupești. Acum postea întruna, refuzând să mănânce, priveghea neîncetat, abținându-se să doarmă și își chinuia trupul, purtând veșmânt de păr, peste care punea altul din piele, ca acesta să nu se vadă².

„Șederea cuviosului Antonie în munții nisipoși ai Pispirului și viața sa îmbunătățită n-au rămas fără ecou, pentru că aflând de nevoințele lui, mulți încercau să-l întâlnească și să-i ceară sfatul, însă el refuza orice contacte. Totuși după douăzeci de ani nu s-a mai împotrivit celor care veneau la el, iar din acest moment, zeci și sute de credincioși s-au îndreptat spre înălțimile Pispirului, pentru a-l întâlni și a-l asculta pe marele pustnic³. „Cuvântul și exemplul lui Antonie cel Mare au înduplecat pe mulți să îmbrățișeze viața pustnicească și în acest chip s-au făcut în munți multe mănăstiri, iar pustiuul a început să fie locuit de monahi. În munți erau mănăstiri ca niște corturi pline de cete dumnezeiești care cântau psalmi, luau aminte la citirile sfinte, posteau, se rugau, săltau de

---

¹ *Ibidem*, p. 59.

² *Ibidem*, p. 60.

³ *Ibidem*, p. 63.

bucuria nădejdiei celor viitoare, munceau ca să poată oferi pomeni, fiind uniți între ei în dragoste și bună înțelegere”¹. „Nimeni vreodată, exceptând bineînțeles pe Domnul nostru Iisus Hristos, nu a reușit să polarizeze zel atât de sfânt și puritate atât de minunată și în același timp generoasă ca și Antonie, care din însingurat și veșnic doritor de liniște, a ajuns pe nesimțite îndrumător de suflete”². „În această nouă și neașteptată postură, Antonie s-a dovedit pentru toți ucenicii săi cârmaci, învățător, medic și păstor”³.

„Cu toate că prefera pustiul și liniștea, fiind înștiințat prin anul 311 despre izbucnirea prigoanei împăratului Maximin, în care a fost ucis episcopul Petru al Alexandriei și au fost duși în Alexandria mai mulți creștini condamnați la moarte, Sfântul Antonie și-a părăsit în grabă chilia și muntele, spre a se duce în capitala țării, unde a slujit mărturisitorilor din ocne și din închisori. Aici și-a dat mare osteneală ca să-i îmbărbăteze pe cei supuși la cazne, întâmpinându-i și însoțindu-i până când luau cununa muceniciei”⁴. „Printre martirii pe care i-a asistat Antonie, încurajându-i și rugându-se pentru ei, pare a fi fost și Sfânta Potamiana”⁵.

„Activitatea în care Antonie a excelat printre monahi a fost aceea de învățător. Cu mintea lui ageră și pătrunzătoare, el le-a explicat acestora frumusețea credinței creștine, dar mai ales tactica pe care trebuie s-o folosească pentru dobândirea virtuților și a nepătimirii, iar aici îndelungata lui experiență personală putea oferi informații dintre cele mai bogate. Demonii ispititori, le zicea pustnicul călugărilor, vor fi așa după cum ne vor găsi pe

---

¹ **Ibidem**, p. 64.

² **Ibidem**, p. 65.

³ **Ibidem**, p. 66.

⁴ **Ibidem**.

⁵ **Ibidem**, p. 67.

noi și își vor potrivi arătările după gândurile pe care le vor găsi în noi. De aceea, problema esențială care a preocupat în decursul veacurilor pe toți doritorii de desăvârșire a fost aceea a deosebirii gândurilor”¹, „pentru că nicio virtute nu se naște și nu rămâne neclintită până la urmă fără dreaptă socoteală, ea fiind maica și păzitoarea tuturor virtuților”².

În privința doritorilor de mai multă desăvârșire duhovnicească, Antonie le spunea că îi paște o mare primejdie, și anume mândria, de aceea, „unul din îndemnurile sale cele mai insistente a constat în alungarea mândriei și practicarea smereniei. De asemenea, în gândirea marelui pustnic, starea sufletească pe care este necesar să se străduiască s-o dobândească cel însetat de desăvârșire, trebuie să fie caracterizată de pace, liniște și bucurie”³.

„Speculațiile teologice nu l-au atras prea mult pe Antonie. Am putea chiar spune că defel. Atenția i s-a îndreptat însă cu predilecție asupra aspectelor duhovnicești, cu osebire filocalice, străduindu-se să pună la îndemâna monahilor săi formulele care să-i ajute să biruie răul și să dobândească virtuțile. Rezultatul pozitiv al stăruințelor sale îl confirmă mai presus de orice sutele și miile de ucenici care, urmându-i exemplul și povețele, au devenit torțe vii și îndumnezeite, faruri călăuzitoare pentru creștinătatea din vremea lor și de peste veacuri”⁴.

„Antonie a cunoscut bine sufletul omenesc, nu numai din ceea ce a învățat de la alții, ci mai ales dintr-o îndelungată și atentă cercetare introspectivă, iar concluzia la care a ajuns a fost aceea că, în esența lui, sufletul este bun, însă libertatea de care deseori abuzează îl pervertește până la desfigurare. Ca să se

---

¹ **Ibidem**, p. 68.

² **Ibidem**, p. 70.

³ **Ibidem**, p. 71.

⁴ **Ibidem**, p. 72.

mențină în starea lui de puritate nativă, trebuie doar să-și păstreze însușirea de bază”¹.

„Antonie cel Mare le recomanda pustnicilor: Să nu vă temeți auzind de virtute, nici să nu vă uimiți de numele ei, căci nu este în afară de noi, nici nu ne stă departe; ea este în noi înșine și e un lucru foarte ușor, numai dacă o voim. Grecii pleacă în străini și trec marea ca să învețe carte, dar noi n-avem nevoie să mergem în străini pentru împărăția cerurilor și nici să trecem marea pentru a câștiga virtutea, căci Domnul Hristos a spus: «*Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*» (Luca 17,21). Virtutea noastră, așadar, are nevoie numai de voință, de vreme ce este în noi și stă în noi”².

„Marele pustnic Antonie primea pe toți cei care îl cercetau și îi accepta pe cei care veneau la el, așa cum erau ei. Își dădea seama că unii erau foarte pervertiți, însă pentru fondul de bunătate ce zăcea în ființa lor îi trata cu îngăduință și cu blândețe. El era de părere că nu trebuie să urâm pe cei care au uitat de viețuirea cea bună și plăcută lui Dumnezeu și care nu recunosc învățăturile Bisericii cele drepte și iubite de Dumnezeu, ci mai vârtos să ne fie milă de ei, ca unii ce sunt slabi în puterea de a deosebi lucrurile și orbi cu inima și înțelegerea, căci primind răul ca bine, se pierd din pricina neștiinței și nu cunosc pe Dumnezeu, sărmanii și nechibzuiții de ei”³.

„Din punct de vedere psihologic, împătımirea corespunde cu alungarea cugetării la periferia conștiinței de către sentimente și pasiuni, iar în mod evident restabilirea echilibrului interior se face numai prin reintrarea intelectului în drepturile lui și prin restrângerea sau dirijarea afectelor. Acest lucru se realizează prin cârmuirea sentimentelor de către

---

¹ **Ibidem**, p. 74.

² **Ibidem**, p. 75.

³ **Ibidem**, p. 76.

rațiune și prin analizarea pasiunilor, care își pierd cu totul eficacitatea din moment ce se îndreaptă asupra lor presiunea ideilor. Acțiunea aceasta de contracarare a împătimirii se realizează printr-o continuă cercetare launtrică. Antonie i-a cunoscut eficiența, ceea ce l-a determinat s-o recomande cu insistență ascultătorilor săi. El a mers însă și mai departe, cerând monahilor să consemneze toate mișcările sufletului pe un pergament sau pe o placă de ceară, ca astfel mintea să fie ajutată în controlarea sentimentelor și a pasiunilor ce o hărțuiesc. Fiecare dintre noi, îndemna el, să-și noteze faptele și mișcările sufletului și să le scrie ca și cum ar dori să le relateze altora; și fiți încredințați că, fiindu-ne rușine ca să fim cunoscuți de alții, vom înceta să mai păcătuim, ba chiar să și gândim la vreun rău”¹.

„Cea de-a doua soluție pe care o propunea Antonie pentru tămăduirea bolilor sufletești era gândul la moarte”². Marele ascet spunea: „Omul de va avea moartea în minte, îi este nemurire; iar neavând-o în minte, îi este moarte. De vom trăi ca și cum ar fi să murim în fiecare zi, nu vom păcătui. Acest lucru trebuie înțeles că deșteptându-ne în fiecare dimineață, să socotim că nu vom trăi până seara și, când ne culcăm, să ne închipuim că nu ne vom mai trezi, de vreme ce voința noastră este așa de nesigură prin firea ei și măsurată în fiecare zi de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Purtându-ne astfel și trăind așa în fiecare zi, nici nu vom păcătui, nici nu vom fi stăpâniți de dorința vreunui lucru, nu ne vom mânia pe nimeni, nu vom ascunde nicio comoară în pământ, ci, așteptând în fiecare zi moartea, nu vom stăpâni niciun lucru, vom ierta tuturor toate păcatele, nu vom fi cuprinși de pofta trupului, nici de vreo plăcere rușinoasă, ci ne vom feri de ele ca de niște lucruri

---

¹ *Ibidem*, p. 78.

² *Ibidem*, p. 79.

trecătoare, întotdeauna lucrând cu râvnă și așteptând ziua judecății, căci pururea frica puternică și primejdia chinurilor topește dulceața plăcerilor și înalță sufletul șovăitor²¹.

Antonie cel Mare nu a vindecat numai bolile sufletești, ci uneori și pe cele trupești, cum a fost, de pildă, fiica unui conducător de oști, numit Martinian. „Cu toate că mulți bolnavi s-au tămăduit datorită ajutorului venit de la Dumnezeu prin intermediul lui Antonie, unii chiar neprimiți de el, ci stând și rugându-se cu credință în preajma chiliei sale, totuși acesta nu putea să vindece întotdeauna pe cei suferinzi, căci uneori rugăciunile lui nu erau împlinite²².

„Dragostea de părinte l-a făcut pe Sfântul Antonie să ia de nenumărate ori toiagul drumeției, pentru a-i cerceta pe cei care aveau trebuință de povețele sale²³.

Pentru că Sfântul Antonie stătea în ascultare de Dumnezeu, animalele sălbatice ascultau de el. Astfel, „într-o zi, monahul trebuia să treacă Nilul, ca să cerceteze niște frați, însă luntre nu exista, iar fluviul era plin de crocodili. Făcând rugăciune, acesta și toți cei împreună cu el s-au suit pe spinările crocodililor și au traversat apa nevătămați²⁴.

„Cu toate că îmbătrânise, Antonie s-a hotărât să se afunde mai mult în inima deșertului, ca astfel intimitatea lui cu Dumnezeu să nu mai fie tulburată de nimeni. La început, pustnicul s-a gândit să plece în Thebaida, dar pe urmă, luându-se după o inspirație de moment și alăturându-se unei caravane de sarazini, s-a îndreptat spre Marea Roșie. După un drum de trei zile și trei nopți a ajuns la un munte foarte înalt, la poalele căruia apa era extrem de limpede, dulce și foarte rece, iar în afară de

---

¹ **Ibidem**, pp. 79-80.

² **Ibidem**, p. 80.

³ **Ibidem**, p. 81.

⁴ **Sfântul Atanasie cel Mare**, *Op. cit.*, pp. 201-202.

munte, era un șes și câțiva finici sălbatici. Această regiune a Muntelui Colzim - cum se numea - va fi îndrăgită de către pustnic mai mult decât oricare alta cunoscută de el până atunci”¹.

„Aici Antonie și-a construit o chilie mică, nu mai lungă decât putea un om să stea întins, iar în preajmă, ca să aibă ce mânca și să nu mai oblige pe sarazinii care îl îndrăgisera să-i aducă mâncare, s-a apucat să-și înjghebe o grădiniță, în care semănă grâu, iar mai apoi și ceva legume. Nici aici nu a avut liniște deplină, căci cei care aveau evlavie la el l-au găsit și au început să-l viziteze din nou. Unii îi aduceau o dată pe lună măslin, legume și untdelemn, dar cei mai mulți îi așterneau la picioare zelul lor nesfârșit de a îmbrățișa pustnicia. Cu venirea lui Antonie în Muntele Colzim, pentru el a început o nouă perioadă de viață, corespunzând unui nou și ultim stadiu de desăvârșire. Acum sufletul său a devenit pururi liniștit și netulburat”². Astfel, „Antonie a dobândit bogăția harurilor cerești, adică rugăciunea nematerialnică. El s-a împărtășit de binefacerea dobândirii unei astfel de rugăciuni, asemănătoare unui preafelic extaz”³. Prin acest dar, marele pustnic „lua cunoștință de cele ce se petreceau la mari depărtări, de soarta hărăzită unora sau altora și de cele ce aveau să se întâmple în viitor. Astfel, a fost înștiințat printr-o vedenie despre moartea pustnicului Ammun din Nitria, cale de treisprezece zile de Colzim, ceea ce ulterior s-a adevărat întocmai”⁴.

„La începutul sălășluirii lui Antonie în Colzim, multe animale sălbatice veneau și provocau stricăciuni semănăturilor de pe micul ogor pe care pustnicul și-l improvizase în munte. Sfântul Antonie însă, prinzând una, le-a zis cu blândețe tuturor

---

¹ Mitropolit Nicolae Corneanu, *Op. cit.*, p. 91.

² *Ibidem*, p. 92.

³ *Ibidem*, p. 93.

⁴ *Ibidem*, p. 94.

celorlalte: De ce mă vătămați pe mine, care nu v-am făcut niciun rău? Duceți-vă și, în numele Domnului, niciodată să nu vă mai apropiați de locul acesta. Și din acel moment, ca și cum s-ar fi temut de porunca lui Dumnezeu, nu s-au mai apropiat niciodată de acel ogor”¹.

Și în Muntele Colzim „diavolul îl pândea pe Antonie și scrâșnea din dinți asupra lui, dar acesta era mângâiat de Mântuitorul, rămânând nevătămat de viclenia și uneltirile lui. Într-o noapte, în vremea privegherii călugărului, diavolul a slobozit niște tunete, încât aproape toate hienele din pustiul acela au ieșit din vizuinile lor și l-au înconjurat pe Antonie, el fiind singur în mijlocul lor. Și cum fiecare amenința să-l sfâșie, el, pricepând meșteșugul vrăjmașului, a zis către ele: «Dacă ați luat putere împotriva mea, sunt gata să mă las mâncat de voi, dar dacă diavolul v-a trimis, nu mai zăboviți, ci plecați, căci eu sunt robul lui Hristos». După ce monahul a spus aceasta, hienele au fugit, ca alungate de biciul cuvântului”².

„Odată Antonie a fost rugat de niște monahi să-i cerceteze, o vreme, pe ei și locurile lor, iar el a pornit împreună cu ei la drum. Și aveau cu ei o cămilă, care transporta pâinea și apa, căci toată pustia aceea era uscată și nu se găsea în ea deloc apă de băut, decât numai în muntele acela de unde au pornit la drum, în care se afla și sălașul lui Antonie. Dar pe drum s-a terminat apa și fiind arșiță foarte mare, toți erau în primejdie, căci străbătând locurile și neaflând apă, nu mai puteau să umble, ci zăceau întinși la pământ, și cuprinși de deznădejde, au lăsat cămila să plece. Atunci Antonie, văzându-i pe toți în primejdie, s-a întristat foarte mult și suspinând, s-a îndepărtat un pic de ei, și-a plecat genunchii la pământ și întinzându-și mâinile spre cer, s-a rugat. Și îndată Dumnezeu a făcut să izvorască apă în locul

---

¹ *Ibidem*, p. 97.

² *Sfântul Atanasie cel Mare, Op. cit.*, p. 222.

unde el se ruga. Și bând toți, s-au întremat. Și după ce au umplut burdufurile, au căutat cămila și au aflat-o, căci se întâmplase ca funia ei să se înfășoare după o piatră și așa să fie ținută pe loc. Aducând-o deci și adăpând-o, au pus pe ea burdufurile și au străbătut drumul nevătămați”¹.

Cu trecerea anilor, renumele avvei Antonie a crescut și tot mai multă lume venea la el, unii ca să-l vadă, alții pentru a fi tămăduiți de boli sau exorcizați de duhuri necurate și toți se foloseau. Adeseori, călugărul le spunea celor din jurul lui, cu câteva zile înainte sau chiar cu o lună, cine va veni la el și din ce pricină.

„Un bărbat numit Fronton suferea de o boală cumplită, încât și-a sfâșiat limba cu dinții și, fiind în primejdie să-și piardă vederea, a venit în munte și i-a cerut lui Antonie să se roage pentru el. După ce s-a rugat lui Dumnezeu, acesta i-a zis lui Fronton: «Du-te, căci te vei vindeca». Acela însă stăruia să mai rămână câteva zile, dar călugărul i-a spus: «Dacă rămâi aici nu te vei putea tămădui. Du-te, și ajungând în Egipt, vei vedea minunea ce se va face cu tine». Acela crezând, a plecat și imediat ce a ajuns în Egipt, boala i-a încetat și omul s-a făcut sănătos, după cuvântul pustnicului”².

„Un comite, cu numele de Arhelau, i-a cerut lui Antonie să se roage pentru o fată din Laodiceea, numită Policratia, căci aceasta suferea cumplit de stomac și de coapse, din pricina nevoințelor ei și tot trupul îi era slăbit. Antonie s-a rugat, iar comitele și-a notat ziua în care s-a făcut rugăciunea. Și ducându-se în Laodiceea, a găsit-o pe fată sănătoasă. Întrebând când a avut loc vindecarea, a scos hârtia pe care scrisese ziua în care s-a rugat călugărul pentru ea și a arătat celor de față însemnarea de

---

¹ *Ibidem*, p. 223.

² *Ibidem*, p. 225.

pe hârtie și toți au cunoscut că atunci i-a pus Dumnezeu capăt durerilor fetei, când Antonie s-a rugat pentru ea”¹.

„Odată, ducându-se monahul la niște mănăstiri mai îndepărtate, a parcurs o parte din drum cu corabia, unde se ruga împreună cu ceilalți călugări, iar el a simțit un miros urât și foarte greu. Cei din corabie i-au spus că acesta vine de la peștele și de la mâncărurile aflate la bord. Avva le-a răspuns că alta este sursa mirosului neplăcut și, pe când vorbea el, un tânăr posedat de diavol, care era ascuns în corabie, a început să strige. Antonie a certat duhul necurat în numele Domnului Hristos, acesta a ieșit din tânăr, care s-a făcut sănătos, iar toți cei din corabie au cunoscut că mirosul cel neplăcut venea de la demon”².

„Un tânăr bântuit de diavol a fost adus la avva Antonie, iar dracul care îl stăpânea era atât de cumplit, încât îndrăcitul își mușca propriul trup. Cei ce l-au adus, i-au cerut pustnicului să se roage pentru el. Avva a privegheat și s-a rugat toată noaptea alături de cel posedat, dar spre dimineață, acesta s-a năpustit dintr-odată asupra călugărului și a început să-l împingă cu putere. Cei ce-l însoțeau pe tânăr s-au aprins de mânie asupra lui, dar Antonie le-a spus: «Nu vă mâniați pe tânăr, pentru că nu el face aceasta, ci diavolul din el». Și certând demonul, i-a poruncit să iasă din tânăr și să se ducă pe pustii, iar acesta cuprins de turbare, a făcut după cum i s-a poruncit. Atunci pustnicul le-a zis celor care îl aduseseră pe tânăr: «Când acesta a sărit asupra mea, era semnul că diavolul iese din el». Îndată după aceea tânărul s-a făcut sănătos și, venindu-și în minți, și-a dat seama unde era și l-a îmbrățișat pe călugăr, mulțumind lui Dumnezeu”³.

„Într-o zi, un drac cu numele de Zerefer, a luat chip de om, s-a dus la avva Antonie în pustie și a început a se plânge

---

¹ **Ibidem**, pp. 227-228.

² **Ibidem**, p. 228.

³ **Ibidem**, pp. 228-229.

și a se tângui înaintea lui. Cuviosul l-a întrebat: «De ce plângi și te tânguești așa, omule?». Iar diavolul cel viclean a răspuns: «Eu, sfinte părinte, pentru mulțimea fărădelegilor mele nu sunt om, ci demon». Iar bătrânul l-a întrebat: «Și ce voiești ca să-ți fac ție, frate?» (pentru că socotea cuviosul că acesta din multă smerenie se numea pe sine diavol). Și dracul a zis: «Nimic altceva nu îți cer sfinte părinte, decât numai să te rogi lui Dumnezeu, să-ți arate Domnul dacă ar primi pocăința diavolului, sau nu ar primi-o. Pentru că dacă acceptă pocăința aceluia, atunci o primește și pe a mea, căci am făcut fapte ca și el». Bătrânul i-a răspuns: «Voi face cum voiești. Du-te acasă, iar mâine dimineață să vii să-ți spun ce mi-a descoperit Domnul». Demonul a plecat, iar noaptea bătrânul și-a întins cuvioasele sale mâini către cer și s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere dacă l-ar ierta pe diavol, în cazul în care acesta s-ar pocăi. Îndată un înger al Domnului i s-a arătat și i-a zis: «Așa grăiește Domnul Dumnezeu: De ce te rogi pentru draci? Pentru că cel care a venit astăzi la tine cu vicleșug, era demon». Și a zis bătrânul către înger: «De ce nu mi-a descoperit Domnul Dumnezeu vicleșugul diavolului și l-a ascuns de mine?». Iar îngerul i-a zis: «Nu te tulbura de lucrul acesta, căci este de la Dumnezeu, spre folosul celor ce păcătuiesc, ca să nu deznădăjduiască păcătoșii, ci să se pocăiască, cunoscând că Preabunul Dumnezeu nu-și întoarce fața Sa de la nimeni, dacă se pocăiește. Drept aceea, când dracul va veni la tine și te va întreba, să-i spui acestea: Să știi că iubitorul de oameni Dumnezeu, niciodată nu-și întoarce fața de la cel ce se pocăiește, chiar de ar fi diavol și iată, făgăduiește să te ierte și pe tine, numai să împlinești cele poruncite de El. Iar când te va întreba: Care sunt cele poruncite de Domnul, să-i spui că astfel grăiește Dumnezeu: Te știu pe tine cine ești și de unde ai venit să mă ispitești, căci tu ai răutatea cea veche și

nu poți fi bunătate nouă, fiind de demult începător al răului și nu vei începe acum să faci binele. Căci după ce te-ai deprins cu mândria, cum ai putea să te smerești și să te pocăiești? Dar ca să nu ai nicio scuză în ziua judecății, că ai vrut să te pocăiești, dar Domnul nu te-a iertat, iată ce trebuie să faci și Domnul te va ierta pe tine (dacă vei voi): Trei ani de zile să stai într-un loc și întorcându-te la răsărit ziua și noaptea, să strigi cu glas mare și să zici: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine răutatea cea veche. Aceasta să o zici de o sută de ori. Apoi tot de o sută de ori să spui: Dumnezeule, mântuiește-mă pe mine înșelăciunea cea întunecată, și să mai zici de o sută de ori: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, urâciunea pustiirii și astfel să strigi neîncetat către Dumnezeu, pentru că nu ai trup ca să te ostenești sau să slăbești. Și după ce vei împlini acestea cu gând smerit, atunci vei fi primit în starea ta cea dintâi și te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu». Acestea zicând îngerul către cuviosul Antonie, s-a depărtat de la el. A doua zi a venit diavolul și a început să se tânguiască de departe ca un om și ajungând la călugăr i s-a închinat. Bătrânul i-a zis: «M-am rugat lui Dumnezeu precum ți-am făgăduit și Domnul mi-a spus că te iartă, dacă împlinești cele ce îți poruncește». Iar diavolul a zis: «Ce poruncește Domnul Dumnezeu să fac?». Bătrânul i-a zis: «Domnul îți poruncește așa: Să stai nemișcat trei ani într-un loc, privind spre răsărit și să strigi ziua și noaptea de o sută de ori: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine răutatea cea veche, apoi tot de o sută de ori să spui: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, urâciunea pustiirii și tot de o sută de ori să zici: Dumnezeule, miluiește-mă pe mine, înșelăciunea cea întunecată. Și când vei împlini acestea, te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu, în aceeași stare în care ai fost la început». Iar Zerefer, lepădând îndată chipul înșelător al pocăinței, a izbucnit în râs și a zis bătrânului: «O călugăre,

dacă aş fi vrut să mă numesc răutate veche, urâciune a pustiirii şi înşelăciune întunecată, de la început aş fi făcut aceasta ca să mă mântuiesc. Acum să mă numesc răutate veche? Să nu fie aceasta, pentru că eu fac isprăvi minunate şi toţi se tem de mine şi mi se supun, şi oare aş putea să mă numesc eu singur urâciune a pustiirii sau înşelăciune întunecată? Nicidecum călugăre, căci încă stăpânesc peste cei păcătoşi şi ei mă iubesc pe mine; eu sunt în inimile lor şi ei umblă după voia mea; iar ca să mă fac rob netrebnic şi prost prin pocăinţă, nu voiesc bătrâne rău, nu, nu, să nu fie aceasta, ca adică din cinstea cea mare pe care o am, să mă duc într-o necinste ca aceea?»). Spunând acestea şi răcnind fioros, diavolul s-a făcut nevăzut. Iar bătrânul, ridicându-şi mâinile la rugăciune, a mulţumit lui Dumnezeu, zicând: «Adevărat ai grăit, Doamne, că răutatea veche nu poate fi bunătaie nouă şi începătorul răutăţilor nu se face făcător de bunătaie noi»¹.

Vrăjmaşul luptă foarte mult pentru a-i duce pe oameni la pierzanie. Astfel, „într-o zi, Dumnezeu i-a arătat Sfântului Antonie toată faţa pământului plină de curse, că nu putea face cineva un pas, fără să cadă. Atunci călugărul a întrebat: «Şi cine poate să se mântuiască?», iar un glas de sus i-a răspuns: «Cel ce este cu adevărat smerit»»².

Pe lângă puterea de a-i tămădui pe cei bolnavi, de a-i exorciza pe cei posedaţi de duhuri necurate şi darul înainte vederii, Sfântul Antonie „avea şi harisma că, şezând singur în munte, dacă avea vreodată o nelămurire asupra unui cuvânt, după ce se ruga, tâlcul acestuia îi era descoperit de către Sfântul Duh, deci fericitul era învăţat de Dumnezeu»³.

---

¹ *Vieţile Sfinţilor*, volumul 5, luna ianuarie, Tipografia Gutemberg, Bucureşti, 1904, pp. 811-815.

² **Timuş Gherasim**, *Op. cit.*, p. 98.

³ **Sfântul Atanasie cel Mare**, *Op. cit.*, p. 230.

„Antonie a ajuns la vârsta de nouăzeci de ani, când i-a venit în minte gândul că el ar fi primul om care s-a retras în pustie. În acea noapte însă, în vis, i s-a descoperit de către Dumnezeu că înainte ca el să fi fugit de lume și de răutatea ei, un altul, numit Pavel, a făcut aceasta, pe care va trebui să-l caute cât mai curând, până când acela mai este încă în viață. Luând acest vis drept poruncă cerească, pustnicul a pornit îndată la drum și după trei zile de mers greoi prin pustie, a ajuns în fața unei peșteri întunecoase. Aici a găsit, după multă căutare, un bătrân cărunt și gârbovit de ani, peste plețele căruia se așternuse omătul a 113 ierni și, recunoscându-l îndată a fi cel despre care a primit înștiințare în vis, i-a căzut la picioare, cerându-i binecuvântare. Așezându-se, cei doi au început să vorbească între ei, iar la un moment dat au văzut un corb care, după ce s-a așezat pe ramura unui copac, a zburat încet spre ei și a lăsat pe pământ, înaintea lor, o pâine întreagă. După ce pasărea și-a luat zborul, Pavel a zis: «Vezi, Dumnezeu cel cu adevărat preabun și îndurat, ne-a trimis prânzul. Eu de șizeci de ani primesc zilnic o jumătate de pâine în felul acesta, dar pentru că acum ai venit și tu, Domnul Hristos a dublat hrana ostașilor săi». După ce au mâncat și s-au răcorit bând apă dintr-un izvor limpede, aflat în apropiere, s-a apropiat seara, iar cei doi au început să se roage și astfel au petrecut în laude și cântări întreaga noapte. A doua zi, simțindu-și sfârșitul aproape, dar nevoind să fie văzut cum își dă duhul, Pavel l-a rugat pe Antonie să se întoarcă la chilia lui și să-i aducă omoforul pe care acesta îl primise de la arhiepiscopul Atanasie cel Mare, ca după ce își va încredința sufletul în mâinile lui Dumnezeu, să aibă cu ce fi îmbrăcat. Mirat de faptul că bătrânul pustnic știa de existența acestui veșmânt și îndurerat foarte la gândul că îl va pierde pe cel care l-ar fi putut învăța multe, Antonie a pornit la drum cu toată graba pe care i-o permitea slăbiciunea

trupului său. În chilie nu a zăbovit decât atât cât a scos omoforul și, tot într-un suflet, a luat din nou calea pustiului. Pe drum însă a presimțit că bătrânul Pavel se stinsese din viață și, într-adevăr, când a ajuns la peșteră, i-a găsit trupul fără suflare. Înfășurându-l în omofor, l-a scos afară și a început să cânte imne și psalmi. Dar când a vrut să-l îngroape, și-a dat seama că nu avea unealtă pentru așa ceva și nici puterea să se reîntoarcă la chilia lui ca să aducă de acolo una. Doi lei însă l-au ajutat, căci, apropiindu-se, au început să sape pământul cu ghearele, după ce mai întâi își manifestaseră durerea față de moartea eremitului prin urlete sinistre. Săpând o groapă destul de adâncă, atât cât să încapă un om, fiarele s-au apropiat de Antonie și, ca și când i-ar fi cerut binecuvântarea, și-au mișcat urechile și capul și i-au lins mâinile și picioarele. După ce leii au plecat, pustnicul nonagenar a îngropat trupul lui Pavel, acoperindu-l cu pământ, după datină. Căutând în peștera acestuia, Antonie nu a găsit acolo nimic altceva decât o haină din foi de palmieri pe care, luând-o, o îmbrăca întotdeauna la praznicul Paștilor și al Rusaliilor¹.

„Retras pe muntele Colzim ca să găsească pacea și liniștea după care tânjea atâta, Antonie se trezi la un moment dat solicitat din toate părțile, ba să ajute creștinilor care veneau să-i ceară câte un sfat, ba să viziteze comunitățile monahale care aveau trebuință de povețele lui, ba să sprijine Biserica în lupta contra ereziilor etc. O continuă întrecere s-a desfășurat în sufletul său, între dorința însingurării și iubirea de oameni de care era animat. Fără să facă vreo deosebire între oameni, întindea o mână de ajutor oricui². Cu toate acestea, „grija cea mai susținută și-a manifestat-o față de fiii săi duhovnicești, monahii. Pentru ei a apucat de multe ori drumul plin de

---

¹ **Mitropolit Nicolae Corneanu**, *Op. cit.*, pp. 97-99.

² **Ibidem**, p. 103.

primejdii al pustiului și, cu pașii săi oboșiți de bătrânețe, a vizitat continuu așezările mănăstirești, înjghebate datorită entuziasmului determinat de el. În desele sale peregrinări, Antonie a ajuns și la o mănăstire de maici, unde și-a găsit sora pusă în fruntea tuturor celorlalte. Cât de emoționantă trebuie să fi fost întâlnirea lor după ce, despărțindu-se din copilărie spre a urma fiecare lui Hristos, se vedeau acum îmbătrâniți de ani, dar tineri și viguroși sufletește¹.

„Antonie îl avea ca prieten și ucenic pe însuși arhiepiscopul Alexandriei, Atanasie cel Mare. De la acesta, de altfel, și aflăm că pustnicul era un conștiincios păzitor al rânduielilor bisericești și că dorința lui era ca orice cleric să fie socotit mai presus de el, pentru că nu se sfia să-și plece capul înaintea episcopilor și a preoților”².

„Atașamentul său față de Biserică însă, l-a arătat avva Antonie mai ales în decursul disputelor cu arienii. E drept că, mai dinainte încă, el se dovedise a fi potrivnic înverșunat al ereticilor, căci cu meletienii nici nu a vrut să stea de vorbă, iar pe manihei îi înfrunța continuu. Atunci când au apărut arienii, care învățau că a fost o vreme când Fiul lui Dumnezeu nu exista, Antonie le-a declarat război fățiș și necruțător, socotind vorbele lor mai rele decât veninul șerpilor, iar învățătura lor dărâmbitoare de Biserică. Cu toată vrăjmășia pe care le-a arătat-o mereu, arienii au încercat la un moment dat să se folosească de numele pustnicului în scopul de a putea atrage la ei cât mai mulți credincioși. Atunci, pentru a dovedi contrariul, Antonie s-a dus la Alexandria, pentru a doua oară de când se retrăsese din lume și, prin cuvântări înflăcărare, a câștigat la dreapta

---

¹ **Ibidem**, pp. 104-105.

² **Ibidem**, p. 105.

credință nenumărate suflete, nu numai de la învățătura cea rătăcită, ci chiar și de la păgânism”¹.

Pustnicul le spunea credincioșilor din Alexandria: „Voi să nu aveți nicio comuniune cu preancredincioșii arieni, pentru că lumina nu are nimic cu întunericul. Voi sunteți creștini binecredincioși, iar aceia, spunând că Fiul și Cuvântul cel din Tatăl este făptură, nu se deosebesc cu nimic de păgâni, închinându-se făpturii în locul lui Dumnezeu Creatorul (Romani 1,25). Și să credeți că și zidirea însăși este scârbită de ei, pentru că Îl socotesc pe Ziditorul și Domnul tuturor, prin care toate s-au făcut, între cele create”².

„Numărul total al celor ce s-au botezat atunci în Alexandria și al celor care au revenit la dreapta credință a fost mult mai mare decât al celor care în alte părți deveneau membri ai Bisericii într-un an întreg. După această vizită în capitala Egiptului, care poate fi situată cam prin anul 355, Antonie l-a cercetat și pe Didim cel Orb, cu care întreținându-se despre cele de folos sufletului, l-a mângâiat la sfârșit, spunându-i: «Nu fi supărat Didime pentru că nu vezi cu ochii trupești. Ție îți lipsesc acei ochi pe care melcii, muștele și șopârlele îi au, dar bucură-te că ai ochii pe care-i au îngerii, prin care Dumnezeu este văzut și prin care ție îți strălucește lumina mării înțelepciuni»”³.

„Printre cei cu care Antonie a intrat în contact au fost și filosofii păgâni. Ajungând până la ei faima anahoretului, aceștia au purces de multe ori, cu osebire din curiozitate, să-l viziteze în munte. Dar poate nu numai din curiozitate, ci și din dorința de a râde de el și de a dovedi eroarea credinței creștine. Odată pustnicul s-a adresat unora care îl luau în râs pe motiv că este neînvățat: «Ce credeți, ce a fost mai întâi, mintea sau cartea și

---

¹ *Ibidem*, pp. 105-106.

² *Sfântul Atanasie cel Mare, Op. cit.*, p. 232.

³ *Mitropolit Nicolae Corneanu, Op. cit.*, p. 106.

care din aceste două lucruri este făcut în vederea celuilalt: mintea în vederea cărții, sau cartea în vederea minții? Și răspunzând aceia că mintea a fost întâi și că ea a născocit cartea, pustnicul le-a zis: Cine are minte sănătoasă, n-are nevoie de carte»¹.

„Pentru a le dovedi filosofilor adevărul credinței creștine, Sfântul Antonie a adus câțiva oameni posedați de diavol, care veniseră pentru a fi exorcizați, și i-a îndemnat pe filosofi să invoce asupra lor puterea zeilor pentru a-i vindeca. Iar cum aceștia nu au reușit, călugărul a chemat numele Domnului Hristos, i-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci și oamenii au fost imediat tămăduiți”².

„Faima lui Antonie a ajuns până la împăratul Constantin cel Mare și la fiii săi Constanțiu și Constans. Aceștia, ca și toți ceilalți, au dorit să-l vadă pe pustnic sau chiar să primească sfaturi de la el, încât scriindu-i, îl rugară să vină la Constantinopol sau, dacă bătrânețea îl împiedică la aceasta, să le trimită chiar și numai un scurt răspuns. Această solicitare augustă nu l-a impresionat însă pe Antonie. Ba nici nu a vrut să audă de scrisoarea primită. Doar cu mare greutate i-a îngăduit unui frate să-i citească rândurile basileilor, cărora le-a trimis apoi un scurt răspuns în care, lăudându-i pentru credința lor, îi îndemna să nu pună preț pe cele pieritoare, să fie omenoși, să facă dreptate și să aibă grijă de cei săraci. Cât despre deplasarea sa în capitala imperiului, nici nu putea fi vorba. În legătură cu aceasta, se istorisește de altfel și o legendă, în care se zice că întrebând eremitul pe ucenicul său Pavel, dacă trebuie sau nu să plece la Constantinopol, acesta i-a răspuns: «De vei merge, Antonie te vei chema; iar de nu vei merge, avva Antonie»³.

---

¹ **Ibidem.**

² **A. Pascu**, *Op. cit.*, p. 56.

³ **Mitropolit Nicolae Corneanu**, *Op. cit.*, p. 108.

„Mulți au fost aceia care, apropiindu-se de Antonie, au căutat să-i câștige prietenia. Dintre aceștia îi amintim pe: arhiepiscopul Atanasie al Alexandriei, episcopul Serapion de Thmuis, Pavel cel Prost, Ilarion, cei doi Macarie, Pamvo, Heraclid, Amatas, Isidor, Hronios, Ammonas, care a preluat conducerea Pispirului după moartea marelui pustnic, și pe Pitirion, al doilea urmaș al lui Antonie după Ammonas, căci devenise o mare cinste pentru cineva, calitatea de a fi ucenic al Sfântului Antonie”¹.

Trecând anii, „Antonie a ajuns la vârsta de 105 ani. Deși depășise un secol de viață, a rămas totuși deplin sănătos, cu ochii buni și nevătămați, încât putea să vadă bine, cu niciun dinte din gură căzut, cu picioarele și mâinile tefere, în stare să lucreze orice. Când și-a presimțit apropiatul sfârșit, s-a despărțit de ucenicii săi, pe care i-a vizitat pentru ultima oară, el fiind voios și liniștit, ca și cum era să plece dintr-un oraș străin, în cetatea sa. După ce i-a cercetat pe monahi pentru ultima dată și le-a împărtășit sfaturile sale pline de înțelepciune, s-a retras în chilia lui, însoțit numai de doi ucenici iubiți, care se găseau deja de 15 ani în pustie și care îi erau de ajutor bătrânețelor sale. La câteva luni după aceea, îmbolnăvindu-se, i-a chemat pe cei doi și le-a împărtășit ultimele sale dorințe: să-l îngroape într-un loc neștiut de nimeni, ca astfel să nu se găsească unii care, după obiceiul egiptenilor de atunci, să-l îmbălsămeze și să-i păstreze trupul în casele lor; să-i predea arhiepiscopului Atanasie haina pe care acesta i-o dăduse mai demult și care acum era deja uzată, episcopului Serapion cea de-a doua haină a sa, iar ei, cei doi ucenici iubiți, să-și păstreze veșmântul cel de păr. Astfel le-a vorbit, iar cei doi l-au sărutat. Apoi întinzându-și puțin picioarele, și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Cei doi ucenici i-au înfășurat trupul și l-au așezat într-o groapă și l-au acoperit

---

¹ **Ibidem.**

cu pământ, după cum le ceruse. Iar cei doi ierarhi, Atanasie și Serapion, care au primit câte o haină de la Antonie, le-au păstrat ca pe niște lucruri de mare preț, văzând în ele pe marele pustnic, iar când se îmbrăcau cu ele, parcă purtau cu bucurie sfaturile lui Antonie cel Mare. Era anul mântuirii 356, ziua de 17 ianuarie, când astfel s-a săvârșit cel care «nu prin scrierile sale, nici prin înțelepciunea sa lumească, nici prin alt meșteșug n-a fost vestit, ci numai prin marea sa evlavie față de Dumnezeu»¹.

„Moaștele Sfântului Antonie cel Mare au fost descoperite, în chip minunat, în anul 561 și strămutate cu multă pompă în Alexandria. După cucerirea Egiptului de către arabi, în anul 635, acestea au fost mutate la Constantinopol. În jurul anului 980, sfintele moaște au fost oferite în dar contelui francez Joselin, care le-a așezat în biserica din Dauphine, Franța, de unde au fost transferate, pe la 1491, în biserica Sfântul Iulian din Arles, unde au săvârșit numeroase minuni”².

Sfântul Antonie cel Mare este pomenit în calendarul creștin în ziua de 17 ianuarie.

---

¹ **Ibidem**, pp. 111-113.

² **Timuș Gherasim**, *Op. cit.*, p. 100.

Sfântul Ierarh Atanasie cel Mare, Arhiepiscopul Alexandriei

(18 ianuarie)

„Despre Sfântul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, și despre lupta pe care a dus-o pe parcursul întregii sale vieți împotriva arienilor și a tuturor grupărilor care-și revendică originea în doctrina lui Arie, s-ar putea scrie volume întregi”¹.

Acesta s-a născut în anul 295, în Alexandria Egiptului, „locul de întâlnire cel mai cunoscut al credințelor, al curentelor culturale și filosofice ale epocii”².

Sfântul Atanasie provenea dintr-o familie înstărită. Acesta a studiat la renumita școală catehetică din Alexandria, dar a frecventat și școlile grecești de filosofie, dobândind o educație clasică.

Mediul în care a crescut copilul Atanasie a fost unul profund creștin. Conform unei legende, „acesta a fost văzut de arhiepiscopul Alexandru al Alexandriei «slujind» în rol de ierarh, iar alți copii în cele de preot și diacon, un botez asupra unui catehumen. Chemați și cercetați de arhiepiscop, copiii l-au uitat prin seriozitatea săvârșirii ritualului și a cunoștințelor lor. În consecință, acesta a hotărât ca botezul catehumenului să nu

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 121.

² Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 5.

se mai repete, ci să fie declarat valid”¹, săvârșind ulterior pentru copilul botezat doar taina mirungerii.

În anul 319, Sfântul Atanasie a fost hirotonit diacon, iar la scurt timp după aceasta a devenit secretarul arhiepiscopului Alexandru.

În perioada respectivă, „Arie, preotul de la Baucalis, cea mai importantă biserică din Alexandria, a început să-și răspândească ideile eretice, prin care contesta dumnezeirea Fiului”². „Acesta învăța că Iisus Hristos nu este Dumnezeu, ci numai o creatură, mai perfectă decât altele și făcută înaintea lor, dar nu din veșnicie”³.

„Atanasie și-a dat imediat seama că fără recunoașterea faptului că Iisus Hristos este Însuși Fiul lui Dumnezeu Tatăl, care a asumat umanitatea noastră pentru veșnicie, creștinismul cade într-una din formele filosofiei panteiste moștenite din antichitatea greacă, asemenea tuturor sistemelor gnostice constituite în primele secole ale creștinismului, care reduceau toată realitatea la o unică esență desfășurată în trepte temporale”⁴. Atanasie a combătut învățătura lui Arie, argumentând cu citate din Sfânta Scriptură, că Fiul lui Dumnezeu s-a născut din veci din Tatăl, odată cu purcederea Sfântului Duh. De asemenea, el spunea că „Fiul lui Dumnezeu, cel născut din Tatăl mai înainte de toți vecii, s-a întrupat la «plinirea vremii», El având o singură persoană, în care subzistă ambele firi, cea dumnezeiască și cea omenească”⁵.

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 121.

² *Ibidem*, p. 122.

³ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 129.

⁴ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea a doua*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, p. 5.

⁵ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 126.

Sfântului Atanasie îi aparține celebra expresie: „Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om pentru ca noi să ne facem dumnezei”¹.

Diaconul Atanasie l-a însoțit pe arhiepiscopul Alexandru la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, din 325, unde a jucat un rol decisiv în combaterea arianismului. Aici au fost alcătuite primele șapte articole ale Simbolului Credinței, iar Atanasie a fost cel care a reușit să impună termenul ομοούσιος (omousios - deoființă), care se referă la relația dintre Dumnezeu Tatăl și Fiul. „Termenului «deoființă», Sfântul Atanasie i-a dat o largă întemeiere biblică”².

Sfântul Atanasie „este teologul prin excelență al identității de natură dintre Tatăl și Fiul, exprimată prin termenul deoființă, care își găsește locul atât în Simbolul de credință de la Niceea, cât și în conștiința tuturor Părinților Bisericii și a credincioșilor creștini de-a lungul veacurilor pentru totdeauna”³.

În 17 aprilie 328, arhiepiscopul Alexandru s-a mutat la Domnul. „La scurt timp după aceasta, Atanasie a fost ales ca succesor al acestuia în scaunul arhiepiscopal, fiind hirotonit în ziua de 8 iunie 328”⁴. El a fost cel de-al douăzecilea arhiepiscop al Alexandriei și „cel dintâi ierarh din Egipt care a predicat în limba coptă”⁵.

În calitate de arhiepiscop, Sfântul Atanasie a purtat grijă, cu multă dăruire, de turma duhovnicească încredințată spre păstorire, fiind preocupat ca în eparhiile sufragane vacante să fie aleși doar episcopi care nu acceptau erezia ariană. Printre alții, arhiepiscopul Alexandriei „l-a hirotonit și pe Sfântul Frumentiu, primul episcop al etiopienilor”⁶.

---

¹ **Ibidem**, p. 127.

² **Sfântul Atanasie cel Mare**, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 5.

³ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 126.

⁴ **Ibidem**, p. 122.

⁵ **Ibidem**, p. 121.

⁶ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 14.

Sfântul Atanasie a combătut prin scrieri și prin cuvântări înflăcărâte arianismul, atrăgându-și ura episcopilor care credeau în această erezie.

Întrucât crea multă tulburare în Biserică prin învățătura lui pierzătoare de suflet, „Arie a fost chemat la Constantinopol, unde a semnat o mărturisire de credință echivocă. În urma acesteia, împăratul Constantin cel Mare i-a transmis Sfântului Atanasie să-l reprimească pe Arie în Biserică. Sfântul Atanasie a refuzat, iar arienii, în frunte cu episcopul Eusebiu de Nicomidia, l-au convins pe împărat că Sfântul Atanasie este piedica păcii în Biserică și l-au determinat să-l cheme la judecata unui sinod, care avea să se țină în 335, la Tir”¹.

La acest sinod, la care Sfântul Atanasie a venit însoțit de 48 de episcopi sufragani, devotați lui, arienii i-au adus numeroase acuze mincinoase. Printre altele, aceștia au afirmat că arhiepiscopul Alexandriei l-ar fi asasinat pe episcopul meletian Arsenie, însă Atanasie i-a dat de urmă și l-a adus în sinod viu și nevătămat.

Arienii au plătit o femeie de moravuri ușoare din Tir să vină în sinod și să spună că arhiepiscopul Alexandriei a păcătuit cu ea. În fața sinodalilor, femeia a mințit fără rușine că Atanasie a fost găzduit de ea, iar la miezul nopții acesta a intrat în camera ei și a batjocorit-o. Preotul Timotei, un apropiat al Sfântului Atanasie, având prezență de spirit, s-a ridicat în picioare și a întrebat-o pe femeie: „Azi noapte ți-am făcut eu ție vreun rău?”. Femeia le-a zis celor de față: „Acesta este Atanasie, nelegiuitul care și-a bătut joc de mine”. Auzind aceste cuvinte, sinodalii au înțeles că este vorba despre o înscenare, iar „arienii, rușinați, au scos femeia afară din sinod, cu toate că Atanasie ar fi vrut să afle cine a pus-o să mintă”².

---

¹ *Ibidem*, p. 16.

² Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 132.

Pentru a-l atrage pe Constantin cel Mare de partea lor, arienii au afirmat că arhiepiscopul Alexandriei „a uneltit împotriva împăratului, oprind flota annonară de a aduce grâu din Egipt la Constantinopol”¹ și este nesupus față de acesta, pentru că nu l-a reprimat în Biserică pe Arie. Cu toate că Atanasie a respins toate învinuirile care i s-au adus, sinodul, format în marea lui majoritate din episcopi arieni, l-a depus din treaptă, iar Constantin cel Mare, care voia pace cu orice preț, în 7 noiembrie 335 a semnat decretul imperial prin care îl exila pe Sfântul Atanasie „în Occident, la Trier, unde domnea Constantin al II-lea, fiul său mai mare”².

„Clerul și poporul din Alexandria s-au arătat atât de nemulțumiți de exilarea Sfântului Atanasie, încât patru dintre preoții cei mai turbulenți au fost destituiți”³.

Deși se găsea în exil, Sfântul Atanasie nu a rămas indiferent față de soarta Bisericii din Alexandria, purtând corespondență cu apropiații săi de acolo.

Constantin cel Mare s-a stins din viață în 22 mai 337, iar Constantin al II-lea l-a eliberat pe Sfântul Atanasie din surghiun, îngăduindu-i să se întoarcă în Alexandria.

Atanasie l-a vizitat pe Constanțiu, fiul lui Constantin cel Mare, care era împărat în Răsărit, iar în 23 noiembrie 337 a intrat în Alexandria, unde a fost primit cu multă bucurie de preoții și credincioșii din capitala Egiptului.

Arienii au fost foarte deranjați de revenirea Sfântului Atanasie în Alexandria și au început să uneltească din nou împotriva lui, iar de această dată aveau mai mult curaj, pentru că împăratul Constanțiu le împărtășea convingerile religioase.

---

¹ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 17.

² Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I...*, p. 5.

³ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 17.

„În anul 339, Sfântul Atanasie a fost din nou depus din treaptă, de un sinod arian ținut în Antiohia”¹. „Printre altele, arienii îl acuzau pe arhiepiscopul Alexandriei că, fiind destituit de un sinod, a revenit în scaun fără aprobarea altui sinod”².

În noaptea de 18 martie 339, Sfântul Atanasie a fost alungat din palatul arhiepiscopal. O vreme s-a ascuns într-o fântână secată, unde un om de încredere îi aducea mâncare și apă, dar prinzând arienii de veste unde se află, a fost nevoit să plece de acolo, refugiindu-se la Roma, unde l-au însoțit călugării Ammoniu și Isidor.

Arienii l-au ales ca arhiepiscop al Alexandriei pe Pist, un prieten al lui Arie, dar acesta „nu a reușit să ia scaunul Sfântului Atanasie. Atunci episcopii arieni l-au hirotonit ca arhiepiscop al Alexandriei pe Grigorie Capadocianul, care studiasse în Alexandria. Între timp fusese numit prefect al Egiptului un arian și, cu ajutorul acestuia, a reușit Grigorie să intre în Alexandria și să înceapă a-i maltrata pe partizanii Sfântului Atanasie, profanând chiar biserici. Grigorie a cucerit Alexandria prin lupte brutale, în cursul cărora biserica Sfântul Dionisie a fost incendiată, iar mulți ortodocși au fost arestați și bătuți. În Vinerea Mare, noul arhiepiscop al Alexandriei, cu ajutorul prefectului, a arestat și bătut 34 de persoane, declarându-l pe Sfântul Atanasie dușman public”³.

La Roma, Sfântul Atanasie a întâlnit și alți ierarhi ortodocși din Răsărit exilați, precum Pavel al Constantinopolului și Marcel al Ancirei, căci împăratul Constanțiu îi sprijinea fățiș pe arieni și îi persecuta pe ortodocși.

„În 340, un sinod din Roma l-a declarat pe Atanasie nevinovat de acuzațiile ce i se aduceau. Marele sinod din Sardica, din anul 343, l-a declarat arhiepiscopul legitim al

---

¹ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I...*, p. 6.

² Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit*, p. 17.

³ *Ibidem*, p. 18.

scaunului din Alexandria”¹. „Dar episcopii din Răsărit, care se aflau sub protecția lui Constanțiu, s-au adunat separat de cei din Sardica, la Filipopole, și au menținut condamnarea lui Atanasie de la Tir”².

„Sfântul Atanasie a stat la Roma mai bine de trei ani. Șederea lui a produs o impresie profundă asupra Apusului creștin. Rodul acestei vizite a lui acolo a fost consolidarea teologiei romane și începutul monahismului apusean”³.

De la Roma, Sfântul Atanasie a plecat la Sardica, apoi „la Niș, unde a poposit timp de aproape doi ani, iar la începutul anului 345 s-a stabilit la Aquileea”⁴.

În anul 340, împăratul Constantin al II-lea a fost asasinat, iar în locul acestuia a ajuns împărat al Occidentului fratele său mai mic, Constans. „În urma energicei intervenții a lui Constans pe lângă Constanțiu, acesta i-a permis Sfântului Atanasie să se întoarcă în scaun”⁵, dar numai „în 346, după ce a murit arianul Grigorie Capadocianul, care îi ocupase locul”⁶.

Sfântul Atanasie a ajuns în Alexandria în 21 octombrie 346, „fiind primit cu mult entuziasm de către popor. Oamenii s-au urcat pe acoperișurile caselor pentru a-l vedea, îi așterneau covoare în cale, agitau stâlپări de finic, aprindeau torțe, băteau din palme și îl aclamau”⁷.

În jurul anului 355, Sfântul Antonie cel Mare a vizitat Alexandria, petrecând câteva zile împreună cu arhiepiscopul orașului, care îi era apropiat.

---

¹ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I...*, p. 6.

² *Idem*, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 6.

³ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 19.

⁴ *Ibidem*, p. 20.

⁵ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 6.

⁶ *Idem*, *Scrieri. Partea I...*, p. 6.

⁷ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 21.

În anul 350, împăratul Constans a fost asasinat de uzurpatorul Maxențiu, „iar acesta a fost ucis, trei ani mai târziu, de către Constanțiu”¹, care a devenit împărat și peste Apus. În noua conjunctură, favorabilă lor, arienii și-au întetit lupta împotriva Bisericii Ortodoxe și a Sfântului Atanasie.

„Constanțiu a făcut ca sinoadele ariene din Arles (353) și Milano (355) să-l condamne din nou pe Sfântul Atanasie”². „În baza acestei condamnări, împăratul a folosit forța pentru a-l scoate din scaun pe arhiepiscopul Alexandriei, încât ierarhul abia a reușit să scape cu viață în noaptea de 8 spre 9 februarie 356, fugind de ostașii împăratului, care au pătruns în biserica Sfântul Teonas”³ din Alexandria, unde Sfântul Atanasie săvârșea slujba de priveghere.

Arhiepiscopul Alexandriei s-a refugiat de această dată în deșertul egiptean. „După o vreme petrecută printre pustnicii din pustiul Egiptului, acesta a vizitat Palestina, Siria, Asia Mică și Occidentul, convocând și prezidând pretutindeni sinoade”⁴.

Constanțiu a murit în 3 noiembrie 361, tronul acestuia fiind ocupat de Iulian Apostatul.

„În ianuarie 362, împăratul Iulian, socotindu-l victimă a înaintașului său, Constanțiu, l-a readus pe Atanasie în scaun”⁵. „Sfântul Atanasie a revenit la Alexandria în 21 februarie 362. Prima lui grijă a fost aceea de a restaura, la sinodul din 362 din Alexandria, credința cea adevărată și de a-i uni pe ortodocși împotriva arianismului, care fusese menținut până atunci de Constanțiu ca religie dominantă în imperiu. Această activitate a lui Atanasie nu a fost pe placul lui Iulian, de aceea, în 23

---

¹ Steven Runciman, *The Byzantine Theocracy*, Cambridge University Press, 1977, p. 26.

² **Sfântul Atanasie cel Mare**, *Scrieri. Partea I...*, p. 6.

³ **Idem**, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 7.

⁴ **Idem**, *Scrieri. Partea I...*, p. 6.

⁵ **Ibidem**.

octombrie 362, arhiepiscopul Alexandriei a trebuit să plece din nou în exil¹.

„Iulian l-a exilat pe Sfântul Atanasie pentru că îl socotea o piedică în calea planului său de restaurare a păgânismului². Împăratul „a hotărât chiar uciderea arhiepiscopului, însărcinând un ofițer cu executarea pedepsei³. Din această cauză, Sfântul Atanasie era în permanență urmărit de oamenii lui Iulian. „Odată era să-l ajungă pe Nil luntrea urmărilor, dar la o cotitură acesta și-a întors brusc barca și a început să vâslească spre urmăritori. La întâlnirea cu aceștia, unul dintre ei, care nu îl cunoștea, l-a întrebat dacă nu l-a văzut pe Atanasie vâslind pe apă în sus. «Ba da», a răspuns arhiepiscopul, iar acela a continuat: «Acum unde este?», iar el, de vreme ce se afla în fața lor, a zis: «Aproape de tot». Și urmăritorii au început să vâslească cu putere în direcția din care venea Sfântul Atanasie⁴.

În primăvara anului 363, arhiepiscopul Alexandriei i-a vizitat pe călugării din Tebaida, iar un monah numit Teodor „i-a vestit la Antinupole, în ziua de 26 iunie 363, moartea lui Iulian Apostatul, chiar în momentul când ea se întâmpla în îndepărtata Persie⁵.

După Iulian Apostatul a urmat la tron Iovian, un creștin ortodox, care i-a îngăduit Sfântului Atanasie să se întoarcă la Alexandria. „Noul împărat i-a cerut arhiepiscopului Alexandriei să alcătuiască o mărturisire de credință normativă pentru Biserică, pe care să o respecte și el⁶.

Din nefericire, Iovian a domnit doar câteva luni, stingându-se din viață în 17 februarie 364. Cel care a devenit împărat după acesta a fost Valens, un arian fervent.

---

¹ **Idem**, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 7.

² **Idem**, *Scrieri. Partea I...*, p. 6.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 136.

⁴ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 24.

⁵ **Ibidem**.

⁶ **Ibidem**.

„Prin decretul din 5 mai 365, Valens i-a trimis din nou în exil pe episcopii readuși în scaun de Iovian, între care și pe Sfântul Atanasie”¹. Ierarhul a părăsit palatul arhiepiscopal în 5 octombrie 365 și „s-a ascuns într-o casă din suburbia «de la râul nou» a Alexandriei, unde probabil avea casa părintească și cripta familiei sale”².

„Silit de marea presiune a poporului, Valens l-a rechemat în scaun pe marele ierarh, care între timp se impusese întregii Biserici ca apărătorul adevărului autentic al creștinismului”³. La 1 februarie 366, Sfântul Atanasie a intrat în biserica Sfântul Dionisie din Alexandria, spre bucuria clerului și a credincioșilor de aici.

„În 24 septembrie 367, arienii au încercat să aducă în Alexandria un episcop rival, numit Luciu. Ierarhul lor a fost însă huiduit de popor și autoritățile abia l-au scăpat cu viață, scoțându-l în grabă nu numai din oraș, ci și din ținutul Egiptului”⁴.

„În anul 368, a început zidirea bisericii din cartierul Mendidion al Alexandriei, care a fost sfințită în 7 august 370, iar mai târziu avea să poarte numele Sfântului Atanasie”⁵.

După ce Sfântul Vasile cel Mare a devenit arhiepiscopul Cezareei Capadociei, în anul 370, Sfântul Atanasie „a precizat, prin trimișii săi, un plan de lucru cu acesta, referitor la împăcarea Bisericilor Orientale”⁶.

Sfântul Atanasie „s-a mutat la Domnul în ziua de 2 mai 373, după ce l-a hirotonit ca arhiepiscop al Alexandriei pe ucenicul

---

¹ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 7.

² Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 25.

³ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I...*, p. 7.

⁴ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 25.

⁵ *Ibidem.*

⁶ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 123.

său, Petru”¹. „Imediat după moartea sa, a început să fie venerat ca un sfânt”², fiind unul dintre primii ierarhi ai Bisericii care nu a suferit moarte martirică, dar a fost trecut în rândul sfinților.

În cei patruzeci și cinci de ani de episcopat (328-373), dintre care aproape optsprezece i-a petrecut în cele cinci exiluri, Sfântul Atanasie a scris foarte mult. Din nefericire, nu s-a păstrat până în zilele noastre întreaga operă teologică a arhiepiscopului Alexandriei.

Dintre scrierile Sfântului Atanasie amintim: „Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie”, „Tratat despre întruparea Cuvântului și despre arătarea Lui către noi prin trup”, trei cărți împotriva arienilor, „Către elini”, „Apologie împotriva arienilor”, „Apologie către împăratul Constanțiu”, „Apologie despre fuga sa”, „Istoria arienilor, către monahi”, „Tâlcuirea psalmilor”, „Epistola către Marcelin”, „Tomul către antiohieni”, „Epistola către împăratul Iovian”, „Epistola către episcopii africani”, „Epistola enciclică pentru episcopi”, „Epistola enciclică pentru episcopii din Egipt și Libia contra arienilor”, „Epistola despre hotărârile Sinodului de la Niceea”, „Epistola despre un citat din episcopul Dionisie al Alexandriei”, „Epistola despre sinoadele ce s-au ținut la Rimini, în Italia și la Seleucia, în Isauria”, patru epistole adresate episcopului Serapion de Thmuis, câte o epistolă adresată lui Epictet, episcopul Corintului, Adelfiu, episcop și mărturisitor, Maxim Filosoful, Amunem monahul, episcopul Rufinian, Draconiu, precum și numeroase epistole adresate clerului și credincioșilor din Alexandria cu prilejul Sfințelor Paști. „În epistola din anul 367, Sfântul Atanasie vorbește despre cărțile Sfintei Scripturi, pe care le împarte în «canonice» și «bune de citit»”³, aceasta fiind

---

¹ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 25.

² *Ibidem.*

³ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I...*, p. 12.

prima mențiune scrisă despre cele 27 de cărți care alcătuiesc canonul Noului Testament.

„În opera sa, Sfântul Atanasie a reprodus numeroase documente emise de autoritățile oficiale ale statului și ale Bisericii, din care se poate contura atmosfera social-religioasă din imperiu pe timpul arhipăstoririi sale”¹.

Puțini sfinți ai Bisericii au suferit atâtea prigoane ca și Sfântul Atanasie. În viața acestuia s-a evidențiat cu claritate faptul că întotdeauna o erezie nu se limitează doar la strâmbarea și falsificarea unui adevăr de credință, ci vrăjmașul se folosește și de mijloace samavolnice pentru a o impune în lume.

Pentru lupta lui îndârjită purtată împotriva arienilor și a numeroaselor suferințe pe care i le-au cauzat patru împărați și slujitorii acestora, arhiepiscopul Alexandriei a fost numit: „Atanasie împotriva lumii”. Pentru că a reușit să impună credința cea adevărată în vremuri tulburi pentru Biserică, acesta a primit supranumele de: „Părintele Ortodoxiei”, „Părintele și atletul Ortodoxiei” și „Atanasie cel Mare”. „Sfântul Atanasie a primit pe drept cuvânt din partea Bisericii apelativul de «Mare», pentru că el a avut rolul decisiv în delimitarea credinței creștine față de vechea filosofie greacă, prelungită în primele secole creștine în tot felul de sisteme gnostice”³. „Prin apărarea «deoființimii» Fiului cu Tatăl, Sfântul Atanasie a pus capăt pentru totdeauna încercărilor gnostice de panteizare a creștinismului și de renunțare la eternitatea persoanei umane”⁴.

„Sfântul Atanasie este una dintre cele mai puternice apariții din istoria Bisericii. Nu s-a mai luat niciodată o hotărâre bisericească de importanța lui ομοούσιος (omousios) de la Niceea,

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 123.

³ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I...*, p. 5.

⁴ *Idem*, *Scrieri. Partea a doua...*, p. 5.

și niciodată vreo hotărâre bisericească nu a mai provocat o luptă ca cea dintre niceeni și antiniceeni. Fără îndoială, partida antiniceeană s-a divizat în tabere adverse, caracterizate suficient prin numiri ca: anomei, omei, omiusieni. Dar continua lor opoziție față de termenul omousios (deoființă), de la Niceea, părea de neînving. Atanasie stătea în fruntea niceenilor ca o stâncă în mare. De cinci ori a trebuit să plece în exil sau să fugă din orașul său, dar credința lui a rămas neclintită. Pentru tot Răsăritul el era stâlpul Bisericii. El nu s-a îndoit niciodată de victoria finală a cauzei sale. Persoana lui era ireproșabilă. Ura adversarilor a trebuit să recurgă la tot felul de minciuni pentru a-l alunga din scaun. Este un lucru surprinzător că arhiepiscopul Alexandriei a mai găsit răgaz pentru bogata lui activitate literară¹.

„Sfântul Atanasie a scris o pagină cu totul specială în istoria Bisericii Universale. Mulți bărbați de seamă a avut Biserica în primele veacuri ale existenței sale, dar parcă niciunul n-a fost atât de angajat în apărarea crezurilor ei, de hotărât în decizii și implacabil în fața inamicilor, ca Sfântul Atanasie cel Mare”².

Sfântul ierarh Atanasie a fost înmormântat în Alexandria, însă trupul i-a fost mutat, câteva secole mai târziu, în Italia, de unde anumite părți ale acestuia au ajuns în diverse biserici din Grecia și Sfântul Munte Atos. În 15 mai 1973, o parte din moaștele Sfântului Atanasie au fost aduse din Italia în Egipt, fiind păstrate în catedrala Sfântul Marcu din Cairo.

Sfântul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, are ziua de prăznuire în 18 ianuarie.

---

¹ **Idem**, *Scrieri. Partea I...*, p. 7.

² **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, pp. 123-124.

Sfântul Ierarh Chiril, Arhiepiscopul Alexandriei

(18 ianuarie)

Sfântul Chiril s-a născut în jurul anului 370, în Alexandria Egiptului, când orașul era la apogeul influenței sale în Imperiul Roman. Mama lui era sora arhiepiscopului Teofil al Alexandriei.

Chiril a primit o educație clasică și teologică în orașul natal. „A trăit apoi o perioadă ca ascet, retras în Deșertul Nitriei, unde s-a împrietenit cu Isidor Pelusiotul. Reîntors din pustiu, a fost hirotonit diacon și apoi preot de către unchiul său, Teofil”¹.

„În anul 403, Chiril și-a însoțit unchiul la Constantinopol și apoi a luat parte la Sinodul de la Stejar, lângă Calcedon, unde, la presiunile împărătesei Eudoxia, a fost depus din treaptă Sfântul Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului”², care ulterior a fost exilat la Cucuz, în Armenia.

În 15 octombrie 412, Teofil, arhiepiscopul Alexandriei, s-a stins din viață, iar trei zile mai târziu, în 18 octombrie, a fost ales în scaunul vacant nepotul acestuia, Chiril, care a devenit cel de-al 24-lea arhiepiscop al Alexandriei.

În timpul lui Chiril, Alexandria era un oraș cosmopolit, în care animozitățile dintre diferitele partide creștine, evrei și păgâni luau adeseori forme violente. Din această pricină, în anul 414, ereticii novațieni și evreii au fost expulzați din Alexandria,

---

¹ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 61.

² **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 130.

bunurile lor fiind confiscate, iar în martie 415, a fost ucisă celebra Hypatia, conducătoarea școlii neo-platonice din acest oraș, cea dintâi mare matematiciană a lumii antice.

„Nestorie, un ucenic al lui Diodor de Tars și Teodor de Mopsuestia, ajuns în 10 aprilie 428 arhiepiscop al Constantinopolului, s-a ridicat în predicile sale din cursul anului 428 împotriva folosirii termenului de «Născătoare de Dumnezeu» pentru Fecioara Maria, propunând în locul lui termenul de «Născătoare de Hristos». În concepția lui, Fecioara Maria nu L-a putut naște pe Dumnezeu Însuși, ci un om unit cu Dumnezeu. El făcea, prin urmare, deosebire între persoana Fiului lui Dumnezeu și persoana omului în Iisus Hristos. Aceste predici au provocat o imensă mișcare de protest în Constantinopol, care a ajuns și în Alexandria”¹.

„La începutul anului 429, Chiril al Alexandriei s-a simțit dator să ia atitudine împotriva acestor predici. El accentua că Iisus Hristos este o unică persoană, Dumnezeu și om, și de aceea se cuvine ca Sfânta Fecioară Maria să fie numită Născătoare de Dumnezeu. Aceași persoană care s-a născut ca Dumnezeu dinaintea de veci din Tatăl, s-a născut și ca om din Fecioara Maria. Sfântul Chiril i-a scris în acest sens lui Nestorie, care i-a răspuns spre toamna anului 429, menținându-și poziția”².

„După un bogat schimb de scrisori dintre cei doi, Sfântul Chiril al Alexandriei a alcătuit celebrele sale 12 Anatematisme, cărora li s-a răspuns prin cele 12 Contra-anatematisme ale lui Nestorie. Fiecare dintre combatanți a atras de partea sa o parte dintre personalitățile bisericesti cele mai reprezentative ale momentului. Astfel, papa Celestin, episcopul Iuvenalie

---

¹ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Scrieri. Partea întâia*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, p. 7.

² **Ibidem**, pp. 7-8.

al Ierusalimului și arhiepiscopul Memnon al Efesului, s-au solidarizat cu ierarhul alexandrin, iar arhiepiscopul Ioan al Antiohiei, episcopul Teodoret al Cirului și episcopul Andrei de Samosata, cu Nestorie”¹.

„Roma a aprobat, la un sinod din august 430, învățătura lui Chiril, respingând-o pe cea a lui Nestorie, iar un sinod din Alexandria, din 8 noiembrie 430, a condamnat învățătura lui Nestorie”².

Pentru a evita o ruptură în sânul Bisericii, împăratul Teodosie al II-lea a convocat de Rusalii, în anul 431, la Efes, cel de-al III-lea Sinod Ecumenic. „Sufletul acestui sinod a fost Sfântul Chiril al Alexandriei, care a fost și președintele lui, ca cel mai înalt în rang dintre episcopii prezenți”³. „El a apărut ca mare apărător, avocatul incomparabil al Născătoarei de Dumnezeu. El a înfruntat dușmănia și lupta ireductibilă a adversarilor săi, care voiau să impună numirea sau apelativul de «Născătoare de om» sau «Născătoare de Hristos»”⁴.

Al III-lea Sinod Ecumenic „a condamnat învățătura hristologică nestoriană, proclamând solemn numirea de «Născătoare de Dumnezeu» (Θεοτόκος - Theotokos) pentru Sfânta Fecioară Maria”⁵, „precizându-se prin aceasta că Cel ce s-a născut din ea este Fiul lui Dumnezeu ca om, nu un om deosebit de Fiul

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 132.

² Sfântul Chiril al Alexandriei, *Op. cit.*, p. 8.

³ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 64.

⁴ Pr. Prof. Ioan G. Coman, „Și Cuvântul trup s-a făcut”. *Hristologie și mariologie patristică*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1993, p. 118.

⁵ Arhimandrit Timotei Traian Seviciu, *Doctrina hristologică a Sfântului Chiril al Alexandriei în lumina tendințelor actuale de apropiere dintre Biserica Ortodoxă și Vechile Biserici Orientale*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1973, p. 12.

lui Dumnezeu”¹. „Cele 12 Anatematisme ale Sfântului Chiril al Alexandriei au fost confirmate”², iar „Nestorie a fost condamnat ca eretic și depus din scaun”³.

„Câteva zile mai târziu, arhiepiscopul Ioan al Antiohiei a sosit la Efes cu episcopii săi sufragani, neezitând să țină un sinod aparte, cu participarea mai multor adepți ai lui Nestorie, la care l-a excomunicat pe Sfântul Chiril. Aflând de cursul lucrurilor, împăratul Teodosie al II-lea a declarat depuși din treaptă și pe Sfântul Chiril și pe Nestorie, arestându-i. După examinarea dosarului cauzei însă, Sfântului Chiril i s-a permis întoarcerea la Alexandria, unde a fost primit în triumf, în timp ce Nestorie a fost exilat”⁴, găsindu-și sfârșitul douăzeci de ani mai târziu, într-o oază din deșertul egiptean.

„În anul 433, a avut loc împăcarea dintre Sfântul Chiril al Alexandriei și arhiepiscopul Ioan al Antiohiei, în urma unui așa-zis simbol de unire, alcătuit, după toate probabilitățile, de episcopul Teodoret al Cirului, în termeni ortodocși. Arhiepiscopul Ioan al Antiohiei a acceptat condamnarea lui Nestorie și, implicit, a învățaturii lui. Sfântul Chiril a rămas astfel în istoria creștinismului ca un alt Atanasie cel Mare, unul al secolului următor, iar învățătura adoptată la sinodul de la Efes a devenit normativă pentru întreaga Biserică”⁵.

„Apărarea dreptei credințe în fața ereziei lui Nestorie, l-a făcut pe Sfântul Chiril al Alexandriei să apară drept cel

---

¹ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Scrieri. Partea a patra*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, p. 7.

² **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 132.

³ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Scrieri. Partea întâia...*, p. 8.

⁴ **Arhimandrit Timotei Traian Seviciu**, *Op. cit.*, p. 12.

⁵ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 132.

mai proeminent personaj din cadrul disputelor dogmatice ale veacului al V-lea”¹, „el fiind pentru nestorianism ceea ce a fost Sfântul Atanasie cel Mare pentru arianism”².

Sfântul Chiril s-a mutat la Domnul în ziua de 27 iunie 444.

Sfântul Chiril al Alexandriei ne-a lăsat o operă teologică vastă, deosebit de valoroasă. Lucrările scrise de acesta sunt: «Despre închinarea și adorarea în duh și adevăr», «Glafire», «Comentarii la cărțile Vechiului și Noului Testament», «Tezaur despre Treimea Sfântă și cea deoființă», «Despre Treimea Sfântă și deoființă», «Contra blasfemiilor lui Nestorie», «Despre dreapta credință», cele 12 «Anatematisme», patru apologii: «Către Sinod», «Către Andrei de Samosata», «Către Teodoret de Cir» și «Către împărat», «Dialog asupra întrupării Unuia Născut», «Că Unul este Hristos», «Contra celor ce nu vor să mărturisească pe Sfânta Fecioară ca Născătoare de Dumnezeu», «Despre Sfânta religie a creștinilor împotriva cărților ateului Iulian», predici, 30 de Omilii pascale, precum și 88 de scrisori cu conținut dogmatic.

„Sfântul Chiril este unul dintre cei mai prolifici și mai profunzi teologi ai Bisericii, în secolele în care s-a format învățătura ei fundamentală. El a formulat cu deosebire învățătura Bisericii despre persoana lui Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, care și-a făcut proprie și firea omenească, rămânând Unul din Treime, dar făcându-se același și unul dintre oameni, introducând astfel pe Dumnezeu între oameni și pe om în Sfânta Treime, pentru ca prin El să se realizeze cea mai deplină comuniune între Dumnezeu cel Treimic și oameni”³.

„Pentru a-i defini locul în istoria gândirii creștine, Sfântul Anastasie Sinaitul l-a numit pe Sfântul Chiril al Alexandriei

---

¹ **Ibidem**, p. 131.

² **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 63.

³ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Scrisori. Partea a patra...*, p. 7.

«Pecetea Părinților», fiindcă el a constituit un punct de referință în procesul de formulare și cristalizare a dogmelor Bisericii”¹.

„Cugetarea hristologică patristică a atins întreaga ei adâncime și originalitate cu Sfântul Chiril al Alexandriei”². „Acesta a săpat albia largului fluviu dogmatic și duhovnicesc al Bisericii atât de adânc, încât cursul acestuia a rămas statornicit pentru totdeauna. El sfârșește și încununează șirul marilor Părinți greci normativi pentru credința tuturor celor ce mărturisesc pe Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat”³.

„Învățătura Sfântului Chiril rămâne autoritatea supremă patristică de control în hristologie. În concluzie, se constată permanent nu numai un acord formal între hristologia Sfântului Chiril și cea a Sinoadelor Ecumenice din vremea sa ori de după el, ci, mai mult încă, influența hotărâtoare pe care aceasta a avut-o asupra lor”⁴.

Sfântul Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, este pomenit de două ori în calendarul creștin. În 18 ianuarie, în amintirea zilei în care a pornit din Alexandria spre Efes, în anul 431, pentru a conduce lucrările celui de-al III-lea Sinod Ecumenic. În aceeași zi este prăznuit și înaintașul său în scaunul Alexandriei, Sfântul Atanasie cel Mare. Sfântul Chiril mai este pomenit și în ziua de 9 iunie.

---

¹ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 71.

² **Pr. Prof. Ioan G. Coman**, *Op. cit.*, p. 98.

³ **Arhimandrit Timotei Traian Seviciu**, *Op. cit.*, p. 14.

⁴ **Ibidem**, p. 55.

Sfântul Cuvios Maxim Mărturisitorul

(21 ianuarie)

„Sfântul Maxim Mărturisitorul s-a născut în anul 580 la Constantinopol, într-o familie nobilă și a primit o educație aleasă”¹, „de la cei mai de seamă dascăli ai vremii”².

Există încă o versiune a nașterii și copilăriei Sfântului Maxim, în limba siriacă³. Conform acestei biografii, negustorul samarinean Abna din Sihar a avut o relație cu Sndh, frumoasa sclavă persană a iudeului Țadok, din Tiberiada, iar aceasta a rămas însărcinată. Negustorul a cumpărat-o pe sclavă de la stăpânul ei, însă rudele lui Abna, aflând că Sndh este însărcinată, au plănuit să-i omoare pe cei doi. Aceștia au prins de veste și s-au refugiat la preotul creștin Martyrios din satul Hesfin, în nordul Palestinei, întrucât acesta era rudă cu Gennadios, guvernatorul Tiberiadei, și le-a putut oferi protecție, găzduindu-i timp de doi ani.

Preotul i-a botezat pe cei doi, pe bărbat numindu-l Theonas, iar pe femeie Maria și i-a cununat.

Maria a născut un băiat, care a fost numit Moschion, iar ulterior a mai avut un fiu și o fiică, însă aceasta a murit de mică.

Pe când Moschion avea nouă ani, tatăl i s-a stins din viață, iar un an mai târziu și mama. În această situație, preotul

---

¹ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, volumul 2, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1993, p. 9.

² *Proloagele...*, p. 441.

³ **Sebastian Brock**, *An early Syriac Life of Maximus the Confessor*, publicată în *Analecta Bollandiana*, 1973, volumul 91, Bruxelles, pp. 299-346.

Martyrios i-a dus pe cei doi frați orfani la mănăstirea Sfântului Hariton sau Lavra Veche din pustiul Iudeii, dându-i în grija starețului Pantoleon, care, în amintirea nepotului său decedat de mic, i-a schimbat lui Moschion numele în Maxim.

„În această mănăstire avuseseră loc disputele origeniste din Palestina secolului al VI-lea”¹. „Formarea copilului Maxim într-o lavră palestiniană de tradiție origenistă, probabil deja corectată în mare măsură, explică foarte bine cunoașterea exactă, de către acesta, a origenismului evagrian”², pe care îl va combate mai târziu.

La trei ani de la intrarea în mănăstire, fratele lui Maxim a fost omorât de o cămilă.

„Prin inteligența sa subtilă, tânărul Maxim i-a atras atenția venerabilului monah Sofronie, viitorul patriarh al Ierusalimului, aflat pentru o vreme în Vechea Lavră. Sofronie l-a luat ulterior pe Maxim drept consilier teologic în acțiunile sale”³.

„În 610, la vârsta de doar 30 de ani, Maxim a fost chemat la curtea împăratului Heraclie (610-641) din Constantinopol, pentru a i se încredința una dintre cele mai importante funcții în stat, aceea de prim-secretar imperial”⁴.

„După trei sau patru ani, Maxim a renunțat la această funcție și a intrat în Mănăstirea Chrysopolis (azi Scutari) de pe țărmul opus al Constantinopolului”⁵.

„Motivul principal al retragerii sale a fost acela al iubirii față de isihie și de nevoițe, dat fiind programul ascetic la

---

¹ **Ioan I. Ică jr.**, *Mystagogia Trinitatis. Probleme ale teologiei trinitare patristice și moderne cu referire specială la triadologia Sfântului Maxim Mărturisitorul*, Editura DEISIS, Sibiu, 1998, p. 256.

² **Ibidem**, p. 304.

³ **Ibidem**, p. 256.

⁴ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 260.

⁵ *Filocalia...*, volumul 2, p. 9.

care Sfântul Maxim participa și care îi impresiona pe monahii din jur¹. La acesta s-au adăugat și „nemulțumirile sale ininterioare față de evoluțiile teologice tot mai ambigue și înclinate spre compromis teologic ale politicii oficiale imperiale și bisericești, promovate de împăratul Heraclie și de patriarhul Serghie al Constantinopolului (610-638), cei doi favorizând eforturile de restaurare a unității politico-religioase a Imperiului, cu prețul sacrificării rigorii dogmatice a hristologiei Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon, din anul 451”².

După câțiva ani de viațuire în mănăstirea Chrysopolis, Sfântul Maxim a fost ales starețul acesteia, iar „în anul 618, acesta l-a cunoscut pe monahul Anastasie, care îi va deveni ucenic și îi va rămâne alături până la sfârșitul vieții”³.

Sfântul Maxim „a poposit pentru o vreme la mănăstirea «Sfântul Gheorghe» din Cizic, pe care a părăsit-o în jurul anului 626, din cauza năvălirii perșilor, care ajunseseră până la porțile capitalei bizantine”⁴. De aici, „Maxim a plecat spre Africa de Nord, de unde era de origine ucenicul său, Anastasie”⁵. „A stat mai întâi în Creta, unde a purtat convorbiri cu episcopii adepți ai monofizitismului severian, față de care s-a arătat deja un adevărat maestru al învățaturii de credință exprimată la Sinodul al IV-lea Ecumenic de la Calcedon”⁶.

---

¹ **Pr. Dr. Marius Ilca**, *Teologia iubirii în viziunea unor Părinți și scriitori răsăriteni și apuseni din secolele V-VIII, cu referire specială la Sfântul Maxim Mărturisitorul*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2014, p. 121.

² **Ioan I. Ică jr.**, *Op. cit.*, p. 253.

³ **Jean Claude Larchet**, *Sfântul Maxim Mărturisitorul. O introducere*, traducere de Marinela Bojin, Editura Doxologia, Iași, 2013, p. 25.

⁴ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 260.

⁵ **Ioan I. Ică jr.**, *Op. cit.*, p. 256.

⁶ **Jean Claude Larchet**, *Op. cit.*, p. 26.

„După Sinodul de la Calcedon, în sânul monofizitismului existau două tendințe. Prima era eutihianismul strict, care afirma o singură fire în Hristos, în sensul dispariției complete a omenescului în oceanul dumnezeirii atotputernice. Cea de-a doua ramură, mai moderată, numită ulterior monofizitism severian, credea că a găsit soluția pentru teoria «unei singure firi compuse». Conform acesteia, dumnezeirea și umanitatea Cuvântului întrupat ar forma împreună, într-o unire naturală, o fire compusă. Felul în care se realizează această unire ar fi «amestecul» în care omenescul își găsește un loc anume, deși destul de nesemnificativ, alături de dumnezeirea preponderentă prin natură. Dacă erezia monofizită eutihiană era foarte evidentă, din pricină că atenta la realitatea întrupării Cuvântului, monofizitismul severian era mai greu de remarcat. Având la bază instrumentarul terminologiei Sfântului Chiril al Alexandriei și pretinzând că păstrează nealterată învățătura despre umanitatea lui Hristos, monofizitismul severian era foarte subtil și, prin urmare, mai greu de contracarat”¹. „Pentru a combate ideea severiană a «amestecului» și a «naturii compuse», Sfântul Maxim a avansat noțiunea de întrepătrundere reciprocă a celor două firi în interiorul aceluiași ipostas al Mântuitorului”². „În hristologie, perihoreza este înțelesă în sensul de întrepătrundere reciprocă a firilor, a voințelor și a lucrărilor una într-alta și una prin alta. Acest termen indică în același timp dualitatea firilor și unitatea persoanei”³.

„Pentru Sfântul Maxim, perihoreza este cel mai bun termen care poate desemna raportul dintre dumnezeirea și omenitatea lui Hristos, fără a se confunda firile. Pentru a se realiza această

---

¹ **Teofan Savu**, *La divino-humanité du Christ et la deification de l'homme selon Saint Maxime le Confesseur*, Paris, 1990, p. 57.

² **Ibidem**, p. 58.

³ **Ibidem**, p. 59.

perihoreză reciprocă trebuie îndeplinite două condiții: a) existența a două firi unite liber într-un singur ipostas; b) unirea ipostatică a celor două firi trebuie să fie fără amestecare și fără schimbare. Cele două condiții ale perihorezei autentice a firilor dumnezeiască și omenească în Hristos sunt profund legate între ele”¹.

„Pentru a apăra învățătura despre cele două firi unite într-un singur ipostas împotriva pretențiilor monofizite, Sfântul Maxim Mărturisitorul a recurs mai întâi la concluziile teologiei trinitare, unanim recunoscută în acea perioadă de către toate taberele aflate în dezbateri. El a folosit termenii trinitari pentru a fi mai bine înțeleasă taina hristologiei. În al doilea rând, Sfântul Maxim a trebuit să combată ideea «unirii naturale» a firii dumnezeiești și omenești în persoana lui Hristos, unire al cărei rezultat ar fi o singură fire, sau o a treia fire, rezultată din acestea două. În acest demers al său, Sfântul Părinte a trebuit să se ridice împotriva comparației reluate la nesfârșit de către tradiția patristică, conform căreia unirea sufletului și a trupului în persoana umană era folosită ca și imagine a unirii firii dumnezeiești și omenești în Hristos”².

„Întrebarea pusă de monofiziți Sfântului Maxim, care mărturisea două naturi unite ipostatic în persoana unică a lui Hristos, era următoarea: «Cum de acesta nu introduce o dată cu unitatea ipostasului și unitatea naturilor și dimpotrivă, cum de dualitatea naturilor nu introduce și dualitatea ipostasurilor?». Ca răspuns, Sfântul Maxim Mărturisitorul a expus taina Cuvântului întrupat cu ajutorul termenilor trinitari: «În Sfânta Treime ființa este una, iar ipostasurile sunt diferite, pe când în Hristos este invers: ipostasul este unul, iar firile sunt diferite»³. Sfântul Părinte a mai adăugat că „învățătura despre Sfânta Treime și cea de-

---

¹ *Ibidem*, p. 60.

² *Ibidem*, pp. 60-61.

³ *Ibidem*, pp. 62-63.

spre Domnul Hristos se găsesc într-o legătură desăvârșită, căci Cuvântul întrupat este pentru totdeauna unul dintre cele trei ipostasuri ale Sfintei Treimi, El rămânând și după întrupare Fiul Tatălui, unul din Sfânta Treime. Astfel, o expresie hristologică nu anulează o expresie trinitară¹.

Vorbind despre unirea dintre sufletul și trupul omului ca imagine a unirii firii dumnezeiești și omenești în persoana Domnului Hristos, „Sfântul Maxim Mărturisitorul a afirmat că sufletul și trupul formează împreună o «natură compusă», ceea ce nu se întâmplă în cazul unirii ipostatice a celor două firi ale lui Hristos. Omul, spune Sfântul Părinte, este «o persoană compusă», dar și «o natură compusă». Omul este o «compoziție naturală» a sufletului și a trupului, pentru că sufletul și trupul se condiționează reciproc, ceea ce implică ideea de necesitate. În lumea creată, părțile unui întreg sunt dependente unele de celelalte și se completează reciproc pentru a realiza întregul respectiv². „Dar în cazul unirii ipostatice a celor două firi ale lui Hristos nu este loc nici pentru necesitate, nici pentru pasivitate. Firea omenească asumată de Fiul lui Dumnezeu nu este o completare firească a naturii Sale dumnezeiești. El nu a venit în lume pentru a forma cu aceasta un întreg specific. De asemenea, cele două firi nu există deodată, de vreme ce Cuvântul este din veșnicie, de aceea orice sinteză naturală a lor este exclusă³.

„Unirea divinului și a umanului în Hristos nu se realizează printr-un amestec natural, obținut prin preponderența elementului superior în cadrul unei dependențe ierarhice. Unirea celor două firi ale lui Hristos, spune Sfântul Maxim, se realizează în cadrul perihorezei uneia înspre cealaltă, într-o mișcare circulară

---

¹ *Ibidem*, p. 65.

² *Ibidem*, pp. 68-69.

³ *Ibidem*, p. 70.

și concentrică, iar nu verticală, în care divinitatea ar fi elementul cel mai puternic”¹.

„Mesajul Sfântului Maxim Mărturisitorul este foarte clar: Fiul lui Dumnezeu întrupat nu are o fire compusă, ci un ipostas compus, al Cuvântului, Care și-a asumat din eternitate firea divină și Care, «*la plinirea vremii*» (Galateni 4,4), Și-a împroriat și firea omenească”².

„Firea nu există niciodată fără ipostas, iar acesta nu se lipsește niciodată de ea. Nu există nicio fire lipsită de ipostas, spune Sfântul Maxim, pentru că ipostasul este forma firii, odată ce aceasta există în mod real. O fire reală, activă și lucrătoare, poate avea propriul său ipostas sau poate fi enipostaziată într-un ipostas deja existent. Pentru Sfântul Maxim Mărturisitorul nu există un raport de necesitate între existența reală a unei firii și propriul său ipostas. O fire este la fel de reală și numai enipostaziată. Este cazul firii omenești enipostaziate de Cuvântul lui Dumnezeu în propriul Său ipostas divin”³. „Firea omenească a lui Hristos, chiar dacă este reală, activă și lucrătoare, nu are prin urmare propriul său ipostas uman, subzistând două naturi într-o persoană, din cauza absenței ipostasului propriu naturii umane. Aceasta se întâmplă pentru că venirea în existență a firii omenești a Cuvântului și enipostazierea acesteia de către El sunt deodată. Această fire nu exista înainte de întrupare ca să poată avea propriul său ipostas, ci ea începe să existe în persoana Cuvântului, încât de la zămislire și până în veac, firea omenească a Cuvântului întrupat există enipostaziată sau personalizată în ipostasul sau persoana Fiului lui Dumnezeu întrupat. În aceasta își găsește ea principiul ipostatic sau personal. Enipostaziind o a doua fire,

---

¹ **Ibidem**, p. 72.

² **Ibidem**, p. 74.

³ **Ibidem**, pp. 74-75.

ipostasul divin al Cuvântului nu a suferit în Sine nicio schimbare. Persoana cea unică a Cuvântului lui Dumnezeu rămâne neschimbată înainte și după unire, chiar dacă înainte de aceasta era simplă și necompusă, iar după aceasta, deși neschimbată, a devenit în mod evident compusă”¹.

„Identitatea de natură și lipsa identității modului de subzistență în persoana dumnezeiască a Cuvântului, în care a fost asumată umanitatea, este de o importanță capitală în taina mântuirii omului. Hristos este om, asemenea nouă, și în același timp nu este numai om, ci și Dumnezeu, iar umanitatea întregă este prezentă și participă, prin recapitulare, la natura umană enipostaziată de Dumnezeu întrupat în persoana Sa divină. După întruparea Fiului lui Dumnezeu, noi suntem în legătură directă cu Dumnezeu. Sfântul Maxim a spus: «Trebuie să mărturisim un singur ipostas compus al lui Hristos și două firi, pentru ca Același să fie cunoscut deoființă și de o natură cu Tatăl și recunoscut ca fiind de o ființă și de o natură cu noi după trup, încât Același să fie crezut că este alături de Tatăl și alături de noi, ca mijlocitor între Dumnezeu și oameni»”².

„Acceptarea în Iisus Hristos a unui singur ipostas în două firi este una dintre condițiile cerute de perihoreza ipostatică a acestora, căci prin acest unic ipostas umanitatea lui Iisus Hristos participă la viața dumnezeiască și invers. Datorită ipostasului comun al celor două, fiecare fire a lui Iisus Hristos se raportează la cealaltă. Perihoreza lor se manifestă, deci, prin identitatea lor de ipostas și nu se poate produce decât în aceasta și prin aceasta. Prin ipostasul Său cu cele două firi, El Însuși își manifestă, fără osebire, puterea divinității Sale și lucrarea Sa în trup”³.

---

¹ **Ibidem**, pp. 75-76.

² **Ibidem**, p. 78.

³ **Ibidem**, p. 79.

„Îndumnezeirea sau restaurarea naturii umane în Hristos nu afectează integritatea Sa esențială (rațiunea firii). După cum în chenoză, caracterul neschimbător al firii dumnezeiești nu este modificat, în același fel, în îndumnezeire, firea umană nu își pierde realitatea sa profundă, neschimbătoare. În întruparea Cuvântului, schimbarea suferită atât de divinitate cât și de umanitate privește numai modul noii subzistențe într-un ipostas compus, iar nu rațiunea conținutului lor esențial”¹.

„În planul ființei, orice comunicare a unor firi diferite este imposibilă. Niciodată o natură nu comunică cu o altă natură după firea sa. Ea nici nu poate participa la aceasta, pentru că prin ființa ei se deosebește de altă natură. Și totuși, divinitatea și umanitatea, în calitatea lor de firi esențial diferite, sunt unite în mod nedespărțit în unitatea ipostasului Fiului lui Dumnezeu întrupat. Ne aflăm, astfel, în fața a două realități paradoxale și aparent contradictorii: pe de o parte, imposibilitatea unirii naturale a firilor divină și umană și pe de altă parte, unirea lor ipostatică în persoana Cuvântului lui Dumnezeu făcut trup, care, rămânând neschimbat în dumnezeirea Sa, enipostaziază firea omenească, iar aceasta, cu toate că este îndumnezeită, își păstrează propriile însușiri”².

„Pentru mântuirea omului, la întrupare, Fiul lui Dumnezeu își asumă firea omenească, iar unirea produce o nouă, atât în ipostasul dumnezeiesc, cât și în omenitatea asumată. Ipostasul Unuia din Sfânta Treime devine «compus», iar firea omenească subzistă dumnezeiește, fiind îndumnezeită. Totuși, această nouă realitate, neobișnuită, paradoxală, care devine inerentă atât vieții dumnezeiești a Fiului, cât și omenității enipostaziate, nu se referă la rațiunea naturală (care rămâne neclintită, neschimbată, incomunicabilă și veșnic aceeași) a firilor, ci la noul lor mod de

---

¹ **Ibidem**, p. 80.

² **Ibidem**, pp. 81-82.

subzistență comună în ipostasul cel unul al Cuvântului întrupat. Devenind Om, Cuvântul păstrează neschimbate, nemicșorate și neîmpărțite cele două firi, dumnezeiască și omenească, în diferența lor esențială”¹.

„Ipostasul lui Hristos este punte între Dumnezeu și oameni, adică, având unite în Sine firea dumnezeiască, comună cu a Tatălui, și firea omenească, comună cu a noastră. Hristos este compus ca ipostas din două firi, rămase în autenticitatea lor, putând fi atât Dumnezeu autentic, în coborârea la cele omenești, cât și om autentic, în înălțarea, ca atare, la cele dumnezeiești. Având unite, fără schimbare, firea omenească cu firea Sa dumnezeiască, nici firea dumnezeiască nu este scoasă din ființa și din toate puterile ei de cea omenească, pentru că nu poate firea omenească face aceasta, nici firea omenească nu este scoasă din caracterul ei creat, cu toată îndumnezeirea ei, pentru că este proprie dumnezeirii puterea să îndumnezeiască firea omenească și proprie acesteia să fie îndumnezeită. Este propriu Lui, ca Dumnezeu, să se înomenească sau să trăiască cele ale omului, fără să iasă din firea Lui, pentru că El l-a creat pe om și este propriu Lui, ca om, să poată primi cele ale lui Dumnezeu în sine, pentru că este creat de Dumnezeu”².

„În aceasta constă modul negrăit al unirii, prin care Hristos rămâne Dumnezeu adevărat și om adevărat, arătând prin fiecare din ele, pe cealaltă. Umanitatea lui Hristos nu modifică dumnezeirea Lui, prin coborârea la ea, nici dumnezeirea Lui nu modifică umanitatea Lui, prin înălțarea ei la aceea. Creatul nu este scos din calitatea sa, de Creatorul coborât la El, nici Creatorul nu iese din calitatea Sa, prin coborârea la creat. Creatul nu are putere să

---

¹ *Ibidem*, pp. 86-87.

² **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Critica făcută monofizitismului de către Sfântul Maxim Mărturisitorul*, publicat în „Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă”, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990, p. 55.

schimbe pe Creator, nici Creatorul nu vrea să schimbe creatul prin înălțarea lui la Sine. Fiecare îl lasă pe celălalt așa cum este și se apropie sau este apropiat unul de altul, ca ceea ce sunt, proiectându-se unul în altul ca ceea ce sunt, fără o trecere fințială de la unul la altul, în sens panteist¹.

„Monofiziții, care Îl văd pe Iisus Hristos ca ipostas compus, pentru că ar avea o fire compusă, modifică firile Lui, făcând din ele o fire compusă. Ipostasul compus al lui Hristos, așa cum îl văd ei, nu mai este nici Dumnezeu adevărat, nici om adevărat, ci ceva la mijloc între ele². „Taina cea mare în Iisus Hristos este că cele două firi unite într-un ipostas, rămân deosebite, dar ipostasul rezultat din unirea lor este unul³.

„Ipostasul lui Hristos, fiind compus din două firi necontopite, este întreg în fiecare fire, întrucât este și ipostasul celeilalte firi. De aceea, este un întreg unit cu Tatăl, prin firea dumnezeiască și cu Maica Sa, prin firea omenească⁴. „Cele două firi sunt unite în ipostasul lui Hristos, fără amestecare, El fiind același Dumnezeu întreg și om întreg, nu pe jumătate Dumnezeu și pe jumătate om, sau Dumnezeu alături cu omul⁵.

„Firile sunt unite în ipostasul sau persoana lui Iisus Hristos fără să se confunde. Ele se unesc prin comunicarea însușirilor, însă această comunicare se face printr-o unire de negrăit. Dar comunicarea nu este a unei firi, ci a două firi inegale. Slava lui Hristos este slava lui Dumnezeu, devenită a omului, fără să anuleze nici dumnezeirea, nici umanitatea Lui. Este dăruirea, prin reciprocitate, a celor proprii în mod natural, fiecărei părți a lui Hristos, prin unirea lor negrăită, fără prefacerea și amestecarea

---

¹ **Ibidem**, p. 86.

² **Ibidem**, p. 55.

³ **Ibidem**, p. 56.

⁴ **Ibidem**, p. 59.

⁵ **Ibidem**, p. 69.

naturală a niciunei părți în cealaltă. Chiar slava și ocara comună, sunt dovada păstrării celor două firi, dar unite în chip negrăit și neamestecat. Slava și ocara lui Hristos sunt ale persoanei celei unice a lui Hristos, constituită din două firi necontopite¹.

„Fiul lui Dumnezeu, preexistând firii noastre asumate, și-a format-o cu voia Sa dumnezeiască. Iar, după ce și-a format-o, suporta cele ale firii noastre nu numai cu voia Lui dumnezeiască, ci și cu acordul în care se punea, cu aceea, voia Lui omenească²”.

„Domnul Hristos ne-a arătat că Dumnezeu se poate face și om, fără a înceta să fie Dumnezeu și că omul poate fi făcut și Dumnezeu, fără a înceta să fie și om. A realizat în Sine o identitate ipostatică între Dumnezeu și om, dar nu de natură, rămânând și Dumnezeu întreg și om întreg, pentru că Dumnezeu și-a făcut proprie firea omenească, păstrând-o și pe cea dumnezeiască. Iisus Hristos a realizat unirea maximă între Dumnezeu și umanitate, sau unitatea ipostatică între ele, dar a păstrat nealterate firea dumnezeiască și omenească, și prin ele a făcut posibilă unirea maximă între persoana Sa, atât cu persoanele Tatălui și Sfântului Duh, cât și cu persoanele umane. În El s-au întâlnit, astfel, la maximum, persoanele umane cu cele dumnezeiești³”.

„După o posibilă trecere prin Cipru, Sfântul Maxim a mers, în 628, în Africa de Nord, instalându-se în Mănăstirea Eucratas, în apropierea Cartaginei, așezământ monahal în care viețuiau și alți refugiați din calea perșilor, între care Sofronie, viitorul patriarh al Ierusalimului, care a fost, fără îndoială, starețul acestei mănăstiri și pe care Sfântul Maxim l-a avut ca părinte duhovnicesc⁴”.

---

¹ **Idem**, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului*, studiu publicat în „Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă”, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990, p. 134.

² **Ibidem**, p. 135.

³ **Ibidem**, p. 138.

⁴ **Jean Claude Larchet**, *Op. cit.*, p. 26.

„În această epocă, nu putem vorbi despre «națiunea bizantină» în înțelesul de astăzi al cuvântului, ci doar despre un stat multinațional, a cărui unitate era asigurată în exclusivitate de unitatea de credință. Tocmai din acest motiv, împărații bizantini se considerau pe ei înșiși datori să lupte pentru impunerea și păstrarea credinței ortodoxe, scop pentru care nu au ezitat, niciodată, să utilizeze de autoritatea lor seculară în impunerea politicii lor bisericești”¹.

În prima jumătate a secolului al VII-lea, Imperiul Bizantin era frământat în interior de disputele dintre adepții învățaturii Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Calcedon și monofiziți, iar granițele sale erau mereu amenințate de atacurile avarilor, perșilor și ale arabilor. Fiind persecutați de către curtea imperială de la Constantinopol, monofiziții, locuitori majoritari ai provinciilor orientale ale Imperiului, au devenit aliații perșilor, folosind convingerile lor religioase drept acoperire pentru tendințele lor de autonomie. „Acest fapt l-a determinat pe împăratul Heraclie și pe colaboratorul său fidel, patriarhul Serghie al Constantinopolului, să încerce prin orice mijloace să restabilească unitatea religioasă a Imperiului. Patriarhul a pregătit, în acest scop, o nouă formulă hristologică: monoenergismul, conceput pe baza definiției Sinodului al IV-lea Ecumenic, a celor două firi ale Mântuitorului într-un singur ipostas, căreia i-a adăugat învățătura unei singure lucrări în Hristos. Monoenergismul era menit să se adreseze atât ortodocșilor cât și monofiziților”².

„Dintre episcopii ortodocși a fost câștigat pentru această idee a unei singure lucrări în Domnul Hristos, Cyrus din Phasis, care, în anul 630, a fost ales patriarhul Alexandriei. În 633, în Egipt, s-a încheiat pactul formal în acest sens între ortodocși și

---

¹ **Ilie Frăcea**, *Ο Λεόντιος Βυζάντιος. Βίος και συγγράμματα*, Atena, 1984, pp. 1-2.

² **Teofan Savu**, *Op. cit.*, p. 107.

monofiziți¹. „Lucrul acesta permitea aducerea în sânul Bisericii Ortodoxe a comunității monofizite din Alexandria”².

„Patriarhul Serghie al Constantinopolului a publicat în anul 634 «Psephosul», o epistolă sinodală. Patriarhul s-a adresat papei Honoriu, cerându-i să fie de acord cu epistola lui și cu trecerea sub tăcere a chestiunii dacă există o singură lucrare sau două în Iisus Hristos. Papa s-a declarat de acord”³.

În anul 634, Sofronie, părintele duhovnicesc al Sfântului Maxim, a fost ales patriarh al Ierusalimului, și, în același an, „a publicat și el o epistolă sinodală, în care făcea distincție clară între cele două lucrări în Iisus Hristos”⁴.

„Monoenergismul susținea că în Iisus Hristos nu există o lucrare a firii omenești. De aici rezultă că mântuirea se realizează numai prin lucrarea lui Dumnezeu, omul fiind redus la o marionetă în mâna lui Dumnezeu”⁵. Sfântul Maxim Mărturisitorul nu putea accepta această formulă hristologică, în care vedea o nouă formă a monofizitismului, și a început să o combată prin cuvântări și în scris.

„Monoenergiștii admiteau o anumită dualitate imaginară în Hristos, pe când în realitate era vorba despre o singură fire. Textul definiției de la Calcedon despre cele două firi ale lui Hristos era acceptat, dar lucrarea firii umane era înlocuită cu lucrarea firii dumnezeiești. În această situație, monoenergismul golea în mod subtil dogma calcedoniană de întregul său conținut, pentru că omenitatea lui Hristos, care apărea lipsită de lucrarea sa firească proprie, nu era decât o formă pur și simplu inertă,

---

¹ *Filocalia...*, volumul 2, p. 9.

² **Jean Claude Larchet**, *Op. cit.*, p. 28.

³ *Filocalia...*, volumul 2, p. 10.

⁴ **Ibidem**.

⁵ **Sfântul Maxim Mărturisitorul**, *Ambigua*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, p. 27.

manipulată de lucrarea dumnezeiască atotputernică. Având ca lucrare proprie lucrarea dumnezeiască, firea omenească a lui Hristos își pierde toate însușirile sale ontologice, devenind nimic mai mult decât o «anexă neînsuflețită a dumnezeirii». Pe parcursul scrierilor sale, Sfântul Maxim va afirma în mod foarte clar faptul că omenitatea adevărată, adică păstrată nealterată în forma sa deplină, nu există decât acolo unde activează și o lucrare sau o mișcare firească și reală¹.

„Monoenergismul îi nega firii omenești a lui Hristos propria lucrare sau mișcare omenească, socotind că mișcarea, din pricina caracterului său negativ, nu reprezintă firea omenească. Dacă nu o definește, atunci Cuvântul lui Dumnezeu nu Și-a asumat o fire capabilă de mișcare. Astfel, Fiul lui Dumnezeu nu a enipostaziat decât o fire omenească pasivă, goală, fără conținut, fără densitate naturală, adică fără mișcare-lucrare sau voință proprie²».

„Sfântul Maxim Mărturisitorul afirmă pretutindeni în scrierile sale că nu există nicio fire lipsită de lucrare, pentru că existența unei firi este manifestată de puterea, mișcarea sau lucrarea sa naturală. Nicio fire nu poate exista în afara lucrării sale, ea nu există decât în sau prin lucrarea sa constitutivă: «Acolo unde nu există o lucrare conformă firii, nici fire nu există». Motivul constă în faptul că lucrarea, prin creație, este imanentă firii, îi este intrinsecă și izvorăște din creația însăși. Lucrarea naturală este o caracteristică înnăscută a firii, pe care o structurează, spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Lucrarea face parte din rațiunile pe care Dumnezeu le-a sădit în fire prin actul creator. Fiind rațiunea naturii, adică principiul esențial și constitutiv al ființei, lucrarea constituie, prin urmare, definiția ontologică a naturii. Firea se manifestă primordial și în mod direct prin lucrarea sa. Lipsa lucrării naturale a unei ființe postulează

---

¹ **Teofan Savu**, *Op. cit.*, pp. 116-117.

² **Ibidem**, pp. 123-124.

și inexistența acesteia, pentru că existența unei naturi implică existența unei lucrări care îi aparține în mod firesc. Firea nu poate exista, nici nu poate fi cunoscută în afara lucrării sale firești. O fire fără lucrare este contradictorie în sine, un nonsens”¹.

„Dacă lucrarea creaturii definește firea omenească, atunci a fost potrivit ca Fiul lui Dumnezeu, Care Și-a asumat-o în mod real în ipostasul Său, să-Și asume și realitatea care îi este definitorie. Dacă Fiul lui Dumnezeu Își asuma o fire omenească lipsită de lucrarea care îi definește propria realitate, întruparea devenea o aparență și un spectacol lipsit de sens”².

„Dacă Fiul lui Dumnezeu n-ar fi luat lucrarea firii omenești, ar însemna că El ar fi condus numai prin lucrarea Lui dumnezeiască umanitatea Sa, spre scopul ei, deci și pe oameni. Dar atunci pentru ce și-ar mai fi asumat firea omenească?”³.

„Dacă recunoaștem firea omenească în Hristos, deși nu există de sine, ci în Dumnezeu Cuvântul, vom mărturisi, împreună cu firea, și lucrarea ei, fără de care nu este nici firea. Căci ce va fi și unde și cum o fire omenească lipsită de puterea ei constitutivă? Pentru că, ceea ce nu are peste tot nicio putere, nici nu este ceva, nici nu poate fi afirmat. Iar dacă acestea nu au niciun sens, trebuie să mărturisim, cu smerenie, atât firile lui Hristos, al căror ipostas este, cât și lucrările Lui naturale, a căror unire adevărată este El, după amândouă firile”⁴. În același timp, „este o cinste negrăită pentru voința și lucrarea omenească, în faptul că Însuși Dumnezeu Cuvântul S-a coborât, făcându-Se subiectul lor”⁵.

„Dacă mărturisim două firi în Hristos, trebuie să mărturisim și cele două lucrări naturale ale Sale, conform celor două

---

¹ **Ibidem**, pp. 126-127.

² **Ibidem**, p. 125.

³ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Critica făcută monofizitismului...*, pp. 80-81.

⁴ **Ibidem**, p. 82.

⁵ **Idem**, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului...*, p. 112.

firi al căror ipostas este, căci Hristos posedă două lucrări. Prin lucrarea Sa dumnezeiască, El săvârșește lucruri care țin în mod esențial de divinitate (ca de pildă minunile), iar prin lucrarea Sa omenească săvârșește cele ce țin esențial de partea omenească (de exemplu faptul de a respira, de a vorbi, de a vedea, de a auzi). Două firi cu proprietăți esențial diferite nu pot avea o singură și aceeași lucrare¹.

„Iisus Hristos este recunoscut ca fiind deoființă cu Dumnezeu și cu oamenii doar dacă sunt mărturisite în El două firi păstrate nealterate în integralitatea lor naturală. Același lucru se impune și în privința lucrărilor. Iisus Hristos este în mod real Dumnezeu adevărat și Om adevărat numai dacă recunoaștem în El două lucrări corespunzătoare celor două firi ale Sale. În caz contrar, Iisus Hristos ar fi sau numai Dumnezeu sau numai Om, iar lucrarea Sa ar trebui să fie sau necreată sau creată, pentru că nu se poate vorbi, în același timp, despre o lucrare naturală necreată și creată, despre o lucrare «necreată-creată» sau, după cum afirmă Sfântul Maxim, «despre o lucrare de mijloc între necreat și creat»².

„Monoenergiștii ridicau obiecția că lucrarea unică a lui Hristos nu aparține firilor Sale, ci ipostasului Său unic³, „negând prin urmare existența unei lucrări omenești în Hristos, din pricină că această fire nu avea propriul său ipostas uman care să poată folosi această lucrare. Pentru ei două lucrări însemnau două ipostasuri. Sfântul Maxim le-a răspuns că nu există reciprocitate obligatorie între lucrarea umană și ipostasul uman, după cum nu există nici între firea omenească și propriul său ipostas. În afara ipostasului o fire nu are lucrare, însă enipostaziată într-un ipostas deja existent ea își menține lucrarea

---

¹ Teofan Savu, *Op. cit.*, p. 128.

² *Ibidem*, p. 129.

³ *Ibidem*, p. 130.

naturală”¹. „Deci pentru faptul că firea omenească există în mod real, adică este înzestrată cu lucrare, nu trebuie să deducem că există un ipostas uman alături de cel divin. În Iisus Hristos nu există decât un singur ipostas, cel divin, care la plinirea vremii a enipostaziat firea omenească împreună cu lucrarea sa constitutivă. Acest ipostas unic al Fiului lui Dumnezeu întrupat este cel care săvârșește atât lucrurile dumnezeiești, cât și cele omenești, neexistând decât un singur subiect făptuitor, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, care săvârșește lucrurile conform celor două firi și celor două lucrări ale Sale, al căror ipostas este, atât în chip dumnezeiesc, cât și omenesc. Unicitatea săvârșitorului nu exclude nicidecum dualitatea lucrărilor Sale, după cum nu exclude nici dualitatea firilor”².

„Pentru a respinge teza lucrării unice ca lucrare ipostatică sau aparținând ipostasului unic al lui Hristos, Sfântul Maxim face de asemenea apel la teologia trinitară. Conceperea lucrării ca proprietate a ipostasului este imposibil de susținut pentru Sfântul Părinte, căci ea implică trei lucrări în Sfânta Treime, ori în vremea respectivă era recunoscut de toată lumea că lucrarea unică dumnezeiască (precum și voința unică) este comună ipostasurilor trinitare, fiind lucrarea firii dumnezeiești unice. O lucrare divină distinctă de firea dumnezeiască ar separa ipostasurile de firea lor comună sau ipostasurile între ele. Această mărturisire de credință a unei singure firi și a unei singure lucrări divine era un fapt dogmatic încetățenit încă din vremea Părinților capadocieni”³.

„Raționamentul Sfântului Maxim este foarte clar, de vreme ce în Sfânta Treime lucrarea este una, rezultă că lucrarea depinde de fire și nu de ipostas. Transpunând această realitate trinitară în context hristologic, Sfântul Părinte trage concluzia

---

¹ **Ibidem**, p. 131.

² **Ibidem**, p. 132.

³ **Ibidem**, p. 133.

că, în conformitate cu cele două firi, al căror ipostas este, Hristos posedă și două lucrări”¹. „Apoi, mărturisirea unei singure lucrări ipostatice Îl separă pe Hristos de omenitatea pe care a enipostaziat-o. Dacă lucrarea lui Hristos a aparținut ipostasului dumnezeiesc, opera de răscumpărare a lumii, pe care a realizat-o prin cheneză, nu este și omenească, firea Sa umană neluând parte, în mod efectiv, prin propria lucrare, la realizarea răscumpărării. Neavând lucrare umană, Cuvântul întrupat nu săvârșește și ca om mântuirea oamenilor”².

„Iisus Hristos nu ne-ar fi putut mântui fără a săvârși lucrarea dumnezeiască, unită cu cea omenească. Iisus Hristos trăiește și se numește, ca întreg, Mântuitorul, dar El știe că din firea Sa dumnezeiască are puterea mântuitoare, iar firea Lui omenească este mediul colaborator, prin care trebuie să se împlinească această lucrare”³. De asemenea, Iisus Hristos „nu putea mântui umanitatea, fără să voiască și ea”⁴.

„Toate lucrările Sale, Hristos le arată unite, interpenetrate, dar tocmai de aceea necontopite”⁵. „Dacă persoana omului obișnuit nu este închisă în sufletul sau în trupul ei, ci, prin lucrarea fiecărei componente, trece în cealaltă componentă a aceleiași firi, Hristos având, ca persoană, două firi, cu lucrările lor, prin lucrarea dumnezeiască trece în firea omenească și viceversa. Prin fiecare fire își însușește lucrarea celeilalte firi, sau prin lucrarea fiecăreia trece în cealaltă. Hristos nu este închis nici în dumnezeirea, nici în umanitatea Sa, ci, prin lucrarea fiecăreia, trece dincolo de ea, în cealaltă. Trăiește în și prin omenesc, dumnezeiescul și în și prin dumnezeiesc, omenescul. Iisus Hristos

---

¹ **Ibidem**, p. 134.

² **Ibidem**, p. 135.

³ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului...*, p. 93.

⁴ **Ibidem**, p. 113.

⁵ **Ibidem**, p. 118.

trece, în mod real, din omenescul creat, în dumnezeirea necreată, dar prin lucrările întrepătrunse și necontopite”¹.

„Numai Dumnezeu, ca persoană, se poate uni cu umanitatea creată de El, fără să schimbe și fără să Se schimbe, deci, într-un mod paradoxal. Și în această calitate poate lucra, paradoxal, în mod unit, dar neconfundat, sau într-un mod paradoxal necontrazicător, spre bucuria amândurora, ca Dumnezeu, coborându-Se, ca om, înălțându-Se, fără să înceteze a fi același Dumnezeu și om, realizând o comuniune deplină, fără contopire, între Dumnezeu și oameni”².

„Nu numai firile erau unite neamestecat în Hristos, ci și lucrările lor, datorită atât ipostasului cel unul, cât și «convergenței naturale», sau a naturilor în El. Căci Dumnezeu nu este opus umanului și nici umanul divinului, ci Dumnezeu vrea și poate face din uman mediul lucrării Sale. Dumnezeu poate îndumnezei umanul și acesta poate fi îndumnezeit, căci Dumnezeu este Creatorul iubitor al umanului, pe care-l creează nu pentru a-l nimici, ci pentru a-l umple de bunătățile Sale. Faptul că Unul este Creatorul, iar altul creatul, este ca o punte, care le și păstrează deosebite, dar le și unește”³.

Cu toate că în Iisus Hristos „lucrările sunt două, rezultatul lucrării lor combinate este unul”⁴, pentru că „Dumnezeu Cuvântul asumându-și firea omenească, poate să folosească lucrarea ei într-un mod corespunzător lucrării firii Sale dumnezeiești, și într-un mod unit cu lucrarea Lui dumnezeiască, fără să o anuleze. El nu face lucrarea firii omenești, care primește acest mod nou, lucrare dumnezeiască, dar o face unealtă și colaboratoare a lucrării dumnezeiești, mediu activ al lucrării

---

¹ **Ibidem**, pp. 118-119.

² **Idem**, *Critica făcută monofizitismului...*, p. 73.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**, p. 80.

dumnezeiești. Ipostasul Cuvântului face lucrarea omenească pe care a creat-o, nu identică cu lucrarea firii dumnezeiești, dar conformă cu aceasta”¹.

„Creând pe om, Dumnezeu a creat o lucrare deosebită de a Sa, dar ca o lucrare prin care să poată lucra și cu lucrarea Sa, deci, și-a dat și Siesi un mod nou de lucrare. Și lucra ale omului, mai presus de om, arătând, într-o unire supremă, lucrarea omenească concrescută cu puterea dumnezeiască. Pentru că și firea omenească era pătrunsă, în întregime, de firea dumnezeiască, fiind unită în mod necontopit cu aceea și neavând, nicidecum, ceva desfăcut și despărțit de dumnezeirea unită cu ea, după ipostas. Persoana cea una a Cuvântului actualizează, prin întrupare, o unitate necontopită, «armonioasă», între cele două firi și lucrări, întemeiată, virtual, chiar prin crearea omului. Dar actualizarea aceasta este, totuși, un mod nou de-a se manifesta al lucrării omenești”².

„Hristos nu lucra prin niciuna dintre cele două firi, al căror ipostas era, în mod separat de cealaltă, ci, mai degrabă, adevărind prin fiecare, pe cealaltă. Căci, fiind amândouă, cu adevărat, ca Dumnezeu mișca propria Sa umanitate, iar, ca om, manifesta propria Sa dumnezeire. Se arăta, prin umanitatea pe care și-o făcuse proprie și o susținea cu voia, că este Dumnezeu, iar, prin actele minunate săvârșite prin trup, arăta că subiectul lor este El, ca om, adevărind, prin fiecare fire, pe cealaltă. Arăta pe Dumnezeu prin umanitate și pe om prin actele Sale dumnezeiești, săvârșite prin trup. Ca să spun așa, pătimea dumnezeiește, căci pătimea de bunăvoie, fiindcă nu era simplu om și săvârșea minuni omenește, căci le săvârșea prin trup, odată ce nu era numai Dumnezeu”³.

---

¹ **Ibidem**, p. 83.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 85.

„Făcându-Se om cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu și-a înomenit lucrarea dumnezeiască, prin îmbinarea ei cu cea omenească, dar și-a îndumnezeit, totodată, lucrarea omenească, iar, prin aceasta, a împlinit iconomia mântuirii în mod teandric, adică lucrând, deodată, dumnezeiește și omenește, atât cele dumnezeiești, cât și cele omenești, sau, mai limpede spus, manifestând, deodată, o lucrare dumnezeiască și omenească. Termenul «teandric» indică unirea celor două lucrări într-una, fără contopire”¹.

„Iisus Hristos, ca om, lucra dumnezeiește, ca Dumnezeu, lucra omenește. Sau fiecare faptă era săvârșită dumnezeiește și omenește, căci, din lucrarea omenească nu lipsea cea dumnezeiască, nici din cea dumnezeiască, cea omenească. Nicio lucrare a Lui nu era pur omenească sau pur dumnezeiască. Prin aceasta tot ce era omenesc în El era îndumnezeit și tot ce era dumnezeiesc era înomenit. Așa a devenit Hristos izvorul îndumnezeirii fiecărui om, care voiește acest lucru. Precum fiecare faptă a omului este săvârșită și cu sufletul și cu trupul, fără ca acestea să se contopească unul în altul, așa, tot ce făcea și face Hristos este și dumnezeiesc și omenesc. În faptele Sale de putere dumnezeiască, Hristos pune o mișcare a sufletului și a trupului Său omenesc și în mișcările acestora, este o putere dumnezeiască. Și cel ce manifestă puterea dumnezeiască prin actele trupului Său, este una și aceeași persoană, care este și Dumnezeu și om”². Cu toate acestea, „cele două lucrări n-au devenit simplu una, nici o lucrare compusă, deosebită de fiecare din ele. În unirea lor se vede fiecare, cum se vede în lucrarea unitară a omului, lucrarea sufletului și a trupului”³.

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 85-86.

³ **Ibidem**, p. 86.

„Dacă în Hristos ar fi o singură lucrare, El ar avea o singură fire. Dacă definiția oricărei firi o constituie rațiunea lucrării ei ființiale, cel ce n-ar spune că lucrarea este îndoită, ar admite mituri cu centauri, ar admite că Hristos nu este Dumnezeu și om, ci un întreg, din care jumătate este Dumnezeu și jumătate om, ca în miturile cu centauri. Nu ar admite că Hristos este întreg Dumnezeu și întreg om. În acest caz, nu ar avea nici lucrarea dumnezeiască, nici pe cea omenească întregă. Nu ar pătimi omenește și nu ar săvârși acte de putere dumnezeiască, ci jumătate din fiecare. Iisus Hristos ar fi străin și de Dumnezeu și de om. Nu L-am vedea în El nici pe Dumnezeu care mântuiește, nici pe omul, prin care ne mântuiește pe noi oamenii”¹.

„Nu este în Hristos niciun Dumnezeu schimbăcios, nicio umanitate care poate fi schimbată în ființa ei, căci niciunul nu este așa în realitate. Un astfel de dumnezeu n-ar mai fi dumnezeu și un astfel de om n-ar mai fi om. Și în acest caz Hristos nu ar mai avea un rol mântuitor și niciun rost al existenței Sale. În acest caz, s-ar fi arătat ca fiind de o fire schimbăcioasă, schimbând ființa trupului în ceea ce nu era, iar unirea făcându-L, una, după fire”².

„Lucrarea teandrică nu trebuie înțeleasă ca o contopire a lucrărilor celor două firi și a firilor înseși. Ci ea exprimă numai o înnoire a firii omenești, prin lucrarea dumnezeiască. Viețuind potrivit cu lucrarea teandrică, pentru noi, nu pentru Sine, El a înnoit firea, prin cele mai presus de fire. În general, se viețuiește după legea firii, însă Domnul Hristos, fiind îndoit în fire, pe drept cuvânt s-a arătat având o viață corespunzătoare legii dumnezeiești și omenești, îmbinată într-una, fără contopire, o viață nouă și ea, nu numai fiindcă era străină și minunată celor

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, p. 87.

de pe pământ, ci și fiindcă era modul lucrării noi, a Celui ce viețuia în formă nouă”¹.

„Această lucrare teandrică arată modul comunicării, în urma unirii negrăite, căci comunicarea aceasta transmite prin reciprocitate, atributele fiecărei părți din Iisus Hristos, celeilalte, fără prefacerea și contopirea unei părți în cealaltă, în ceea ce privește rațiunea firii. Firile își comunică, în această unire, însușirile, dar nu se prefac una în alta. Iar aceasta se face prin ipostas, El, ca unitate a celor două firi necontopite, se folosește de însușirile omenești, ca Dumnezeu, și de însușirile dumnezeiești, ca om. Puterea tăietoare a sabiei înroșite în foc devine putere arzătoare, și puterea arzătoare, putere tăietoare. Dar în niciun caz nu pătimește niciuna vreo prefacere în cealaltă, prin comunicarea de pe urma unirii cu cealaltă. Ci, fiecare rămâne, și după primirea însușirii de la partea cu care s-a unit, la însușirea cea proprie după fire. Astfel, Dumnezeu fiind, săvârșea minuni omenește, împlinindu-le prin trupul din fire pătimitor, și om fiind, suporta dumnezeiește patimile firii, făcând aceasta cu putere dumnezeiască. Mai bine zis, le împlinea și pe unele și pe altele în chip teandric, ca Cel ce era deodată Dumnezeu și om”².

„Voințele și lucrările în Hristos sunt două, nu sunt contopite într-una, precum nu sunt nici firile din care izvorăsc. Dar actul hotărârii și al săvârșirii faptei este un act compus din hotărârea voinței și a lucrării dumnezeiești și din hotărârea și lucrarea omenească. Acestea nu se amestecă într-o hotărâre și lucrare, nici dumnezeiască, nici omenească datorită faptului că nici cele două firi ale lui Hristos nu se amestecă într-o fire, nici dumnezeiască, nici omenească. Dar și fapta lor, deși este una, este și dumnezeiască și omenească. Fiecare faptă, Hristos o voiește și o săvârșește și ca Dumnezeu și ca om, ca un subiect compus din

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem.**

două firi deosebite, dar unite, însă nu compuse într-una. Nicio faptă nu o voia și nu o săvârșea numai ca Dumnezeu, sau numai ca om, sau ca cineva amestecat cu amândouă. Nu o săvârșea nici numai cu voința și lucrarea dumnezeiască, ci și cu acceptarea voii și cu împreună lucrarea firii omenești”¹.

„Iisus Hristos suferea oboseala, foamea, frica de moarte a firii omenești, cu voința și lucrarea pătimitoare a acesteia, dar nu fără să vrea acestea și cu voința dumnezeiască și nu fără să se afle în suportarea lor și lucrarea dumnezeiască, care Îl ajuta să le rabde ca om, cu toată tăria și să nu sucumbe sub ele, sau să nu caute scăpare de ele. Chiar îndumnezeirea desăvârșită, din veacul viitor, a firii omenești, deși se face prin puterea dumnezeiască și nu prin puterea omenească, nu înseamnă desființarea celei din urmă, ba nici desființare a voinței și lucrării omenești. Căci trăirea, cu bucurie, a acestei îndumnezeiri arată și prezența unei voințe primitoare și a unei lucrări pătimitoare a ei”².

„Iisus Hristos săvârșea prin umanitatea Sa autentică faptele puterii Sale dumnezeiești și, ca ipostas dumnezeiesc, și-a însușit toate slăbiciunile omenești ca să le biruiască, pe de altă parte, cu puterea Lui, dând, ca Dumnezeu, umanității puterea răbdării lor neînfrânte, le biruiește”³.

„Orice lucrare dumnezeiască, Domnul nostru Iisus Hristos o săvârșea prin trupul omenesc, cu care era unit într-o persoană. Acesta își arăta mila dumnezeiască prin ochii și graiul omenesc. Ipostasul Lui una întotdeauna lucrarea dumnezeiască și cea omenească și viceversa. Fiecare din ele se săvârșea în unire cu cealaltă, fiecare era în cealaltă”⁴.

---

¹ **Ibidem**, p. 92.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 103.

⁴ **Ibidem**, p. 105.

„Ca ipostas era Unul și Același, Cel ce lucra prin amândouă firile și lucrările, prin cea umană și prin cea divină, ca om. Când spăla picioarele apostolilor era nu numai om, ci și Dumnezeu, prin mângâierea ce o comunica prin mâna Sa. Când umbla pe mare era Dumnezeu, dar și om, ca unul ce umbla cu picioarele omenești. În amândouă firile era Unul, pentru că era Același Dumnezeu și om. Prin amândouă se adeverea ca Unul, Dumnezeu și Om. Nu prin trupul despărțit de dumnezeire alunga pe demoni, ci prin trupul plin de puterea dumnezeiască”¹.

„Pe Muntele Tabor se vedea lumina divină pe fața lui Iisus Hristos, strălucind ca soarele. Dar aceasta pentru că însăși fața omenească strălucea ca soarele, datorită capacității de a fi mediu al luminii dumnezeiești”².

„Lucrarea omenească a lui Hristos este mai accentuată cât timp este pe pământ, chiar în oboselile și pătimirile Lui, deși nu este absentă în El nici tăria lucrării dumnezeiești. Dar, ea nu lipsește nici în starea Lui de slavă, de după înviere. Dar, în acea stare, ea are caracterul unei altfel de pătimiri. Ea se numește atunci pătimire, nu pentru durerea suportată de firea Lui omenească, ci pentru faptul că toată slava de care este făcută părtaşă, nu o produce ea, ci i se dăruiește, iar ea a sporit în simțirea, în experiența ei. Dar nici aceasta nu este o pură pasivitate. Și în aceasta se arată marea putere la care a fost ridicată firea omenească, încât poate cuprinde și experia toată slava dumnezeiască, sau slava dumnezeiască poate lua dulceața și frumusețea deosebită, pe care o poate primi prin firea omenească”³.

„Împăratul Heraclie, dorind în continuare să-i aducă în sânul Bisericii Ortodoxe pe monofiziții din Siria și Egipt, căuta

---

¹ **Ibidem**, p. 107.

² **Ibidem**, p. 150.

³ **Ibidem**, p. 151.

o formulă care să permită exprimarea ideii de unitate în persoana lui Hristos, cu scopul de a-i mulțumi pe dizidenți, fără a sacrifica distincția Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Calcedon a celor două firi¹. Întrucât monoenergismul fusese combătut de Sfântul Maxim, fără drept de replică, „în anul 638, împăratul a publicat un decret numit Ecthesis, prin care poruncea să se păstreze tăcere asupra unei lucrări sau două în Iisus Hristos, dispunând ca toți locuitorii Imperiului să mărturisească o singură voință în El”². Astfel, „decretul imperial din 638, a marcat trecerea de la monoenergism la monotelism”³.

Ecthesisul a provocat o reacție puternică din partea grupării ortodoxe din Imperiu. „În urma mutării la Domnul a Sfântului Sofronie al Ierusalimului, din 11 martie 638, Sfântul Maxim a devenit sufletul rezistenței ortodoxe împotriva ereziei imperiale constantinopolitane”⁴, pentru că acesta „se simțea obligat să-și dea întreaga ființă și întregul talent în slujba unei lupte care avea ca scop adevărul și ferirea lui de interese politice și concilieri periculoase”⁵.

„În 9 decembrie 638, patriarhul Serghie al Constantinopolului a murit, Pyrrhus i-a urmat în scaun și a ratificat Ecthesisul printr-un sinod convocat de el. Acesta a fost acceptat de toți patriarhii răsăriteni”⁶ (ai Alexandriei, Antiohiei și Ierusalimului).

„Sfântul Maxim a supus unei critici directe Ecthesisul”⁷. Acesta „a constatat că prin ceea ce susține, decretul imperial

---

¹ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 28.

² *Filocalia...*, volumul 2, p. 10.

³ Ioan I. Ică jr., *Op. cit.*, p. 253.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Νίκου Α. Ματσούκα, *Κόσμος Άνθρωπος Κοινωνία κατά τον Μάξιμο Ομολογητή*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα, 1980, p. 33.

⁶ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 31.

⁷ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului...*, p. 112.

nu aduce autoritatea niciunui Sinod sau Părinte al Bisericii ca mărturie, ci falsifică dogmele dreptei credințe, amintind de hotărârea Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Calcedon, care oprește pe oricine să cugete altă credință¹.

„Maxim Mărturisitorul a intuit faptul că monotelismul nu era de fapt decât un monoenergism deghizat. Termenii monoenergiști au fost înlocuiți cu noțiuni monotelite, dar conținutul lor a rămas același. Cu toate că în scrierile Sfântului Maxim nu putem identifica o diferență esențială între termenii «lucrare» și «voință», aceștia nu se confundă, amândoi exprimând aceeași realitate a firii, ale cărei principii esențiale și constitutive sunt. Atât lucrarea, cât și voința rezultă din fire, îi sunt imanente și o determină pe aceasta², „însă întotdeauna voința este menționată înaintea lucrării³”.

Monotelismul nu era o învățătură nouă, pentru că Arie, Eutihie, Apolinarie și Nestorie vorbeau și ei despre o singură voință în Hristos. Sfântul Maxim afirmă că „o fire lipsită de voință, în calitate de atribut esențial sau de proprietate firească indispensabilă, își pierde calitatea sa de fire. Nu există fire omenească fără voință, pentru că aceasta este o însușire naturală care susține calitățile aparținătoare firii. Fire lipsită de voință nu există, cele două fiind inseparabile. Negarea unei voințe care aparține în mod esențial firii duce, în consecință, la dispariția sau cel puțin la diminuarea firii respective. Având două firi desăvârșite, nediminuate, Hristos, în funcție de acestea, este înzestrat cu două voințe, aceasta fiind condiția indispensabilă a realității condiției Sale divine și a condiției Sale umane⁴. „Asumându-și firea omenească

---

¹ **Ibidem**, p. 113.

² **Teofan Savu**, *Op. cit.*, p. 182.

³ **Ibidem**, p. 184.

⁴ **Ibidem**, p. 187.

în ipostasul Său, Fiul lui Dumnezeu Și-a asumat și realitatea care definește această fire, adică voința. În caz contrar, El ar fi respins propria creație sau i-ar fi refuzat omenirii tămăduirea lăuntrică, privându-ne astfel de desăvârșirea mântuirii¹.

„Monoteliții, asemenea monofiziților și monoenergiștilor, făceau voința (și lucrarea) dependentă de ipostasul unic al lui Iisus Hristos, iar nu de cele două firi, făcând o confuzie gravă între proprietățile aparținătoare firii și cele aparținătoare persoanei”².

Pentru a lămuri această problemă, Sfântul Maxim a apelat din nou la teologia trinitară, unanim acceptată, afirmând că „în Sfânta Treime este o singură fire și o singură voință, dar trei ipostasuri, pe când în Iisus Hristos sunt două firi și două voințe, dar un singur ipostas. Aceasta arată o implicare a voinței în fire, atât în Sfânta Treime, cât și în Iisus Hristos, cu toate că în Sfânta Treime sunt trei ipostasuri, iar în Hristos unul. Câte firi sunt, atâtea sunt și voințele, dar nu câte ipostasuri, atâtea voințe. Ipostasul lui Hristos poate avea în El două firi și două voințe, fără să le confunde. Dar unitatea unei firi și a unei voințe nu atrage după ea și unitatea ipostasului”³.

„Sfântul Maxim Mărturisitorul admite un ipostas compus al lui Hristos, pentru că acesta este subiectul cel unul a două voințe, dar nu acceptă o voință compusă, fiindcă ipostasul, ca subiect, depășește prin unitate cele din care este constituit”⁴. Astfel, „voințele lui Hristos sunt și deosebite, prin firile diferite cărora le aparțin, dar și unite în ipostasul Lui”⁵.

---

¹ **Ibidem**, p. 188.

² **Ibidem**, pp. 189-190.

³ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului...*, p. 130.

⁴ **Ibidem**, p. 133.

⁵ **Ibidem**, p. 102.

Sfântul Maxim a adăugat: „Concretizările voinței în acte de alegere sau în anumite hotărâri, anticipate de deliberările și socotințele ce le preced, se realizează prin ipostas sau persoană, precum voința naturală însăși, nu există concret decât în persoană, ca și firea. Dacă voința caracterizează firea, cei ce spun că Hristos are o singură voință, vor spune și că are o singură fire. În acest caz, El nu este nici Dumnezeu, prin fire, nici om, prin fire, nici deoființă cu Tatăl, nici de o ființă cu Maica Sa, având o fire amestecată. Dacă, totuși, acest Hristos, de o singură fire, este declarat Dumnezeu, El este alt Dumnezeu decât Tatăl, deci, se cade în politeism”¹.

„Asumându-Și firea omenească întregă, Fiul lui Dumnezeu a luat și voința ei, ca să o facă cu totul liberă de patimile care duc la păcat. Căci, luând sufletul înțelegător și rațional, împreună cu trupul, adică omul întreg, și unindu-L cu Sine după ipostas, a luat voința naturală a sufletului, deci a făcut voința noastră cu totul liberă. Căci, păcătuiind noi prin voință, am avut nevoie de vindecarea ei. Și noi nu o puteam tămădui, căci cum am fi vindecat voința bolnavă, prin ea însăși, odată ce era bolnavă?”².

„Voia liberă a omului a fost făcută să se miște conform cu rațiunea firii sau spre bine, căci binele firii este conformitatea cu rațiunea firii. Și firea a fost făcută să se miște prin voință, conform cu rațiunea ei, pentru că a fost creată prin Cuvântul sau Rațiunea divină. Mișcarea ei prin voință, conform cu rațiunea ei, este conformă, totodată, cu voia Cuvântului Creator. Dar omul și-a ales o mișcare a voinței contrară rațiunii adevărate, care este conformă cu rațiunea firii Lui. El s-a îndreptat cu voia, dar printr-o falsă rațiune, contrar rațiunii firii sale și voii Cuvântului Creator. Căci omul nu poate scăpa de trebuința unei justificări «raționale» a răului, precum nu

---

¹ *Ibidem*, p. 89.

² *Ibidem*, p. 112.

poate scăpa de trebuința de a considera răul ca bine, sau ca folositor firii sale, chiar dacă răul este contrar firii, sau rațiunii ei. Și aceasta, pentru că, deși răul este contrar firii și rațiunii ei, nu o poate distruge de tot, odată ce persoana umană, creată de Dumnezeu, nu mai poate fi nimicită. Însă rațiunea sau binele, sau folosul pentru firea lui, se cunosc din conformitatea lor cu voia Cuvântului dumnezeiesc Creator și cu armonia produsă de fapta lui între el și ceilalți oameni. Egoismul, plăcerea pur trupească, neascultarea de Dumnezeu, sunt semnele unei ieșiri din adevărata rațiune a firii proprii și a judecății, cu adevărat, raționale. De aceea, numai Cuvântul întrupat, luând firea noastră creată, a restabilit, odată cu firea noastră, în rațiunea ei și alegerea binelui adevărat, prin voința ei. De aceea, Dumnezeu Cuvântul, a luat, cu adevărat și voia firii omenești. Însă este o deosebire între voința naturală a lui Adam, dinainte de cădere și cea luată de Dumnezeu Cuvântul, prin întrupare, căci Adam putea alege și binele și răul, dar Hristos, ca Dumnezeu, nu mai poate alege, prin voința firii Sale omenești, și binele și răul, ci, prin ea, nu poate voi decât binele, fiind a ipostasului divin, ca și firea Lui omenească. Cuvântul întrupat voiește prin voința Sa omenească binele, în mod neclintit, pentru că El este neschimbat”¹.

„Hristos, ca ipostas dumnezeiesc, este neschimbat și în voia Lui omenească. Dacă Făcătorul oamenilor s-a făcut om pentru noi, a făcut neschimbabilă și voia noastră alegătoare, fiind Creator al neschimbabilității în bine. Căci, omenescul lui Hristos nu se mișca prin libera alegere, ca al nostru, ajungând, prin sfătuirea cu sine și prin cugetare, la cunoașterea celor contrare între ele. Deci să nu se cugete Hristos ca om putându-se schimba, prin fire, în alegere. Ci, voia Lui, luând existența o dată cu unirea cu Dumnezeu Cuvântul, a avut mișcarea nesupusă îndoielii, mai

---

¹ **Ibidem**, pp. 90-91.

bine zis statornică, potrivit dorinței sau voinței naturale sau, ca să spunem mai pe scurt, și-a avut stabilitatea nemișcată în El, potrivit venirii la o existență desăvârșită curată și îndumnezeită în Dumnezeu Cuvântul¹.

„Dar voința omenească, neclintită în bine, pe care o are Hristos, nu înseamnă lipsa libertății în El. Precum are două firi, odată ce este și Dumnezeu și om, așa are și două voințe naturale ale firilor, dacă nu îndrăznim să spunem că este fără suflet și minte. Căci, cum ar avea suflet și minte lipsite de voință?”².

„Dar faptul că același Iisus Hristos alege și prin voința omenească numai binele, cum îl alege și prin voința dumnezeiască, nu înseamnă că face, prin fiecare, o alegere a binelui în mod succesiv, sau paralel. În calitate de aceeași persoană alegea, prin amândouă voințele unite, aceeași faptă, la a cărei împlinire aducea lucrarea fiecăreia. Nicio faptă nu o hotăra numai cu voința dumnezeiască sau numai cu cea omenească și nu o săvârșea numai cu lucrarea uneia dintre cele două firi. Săvârșea cele dumnezeiești omenește sau prin cele omenești, dar nu mai puțin dumnezeiește și cele omenești dumnezeiește sau prin cele dumnezeiești, dar fără să lipsească autenticitatea omenescului”³.

În Iisus Hristos, „amândouă voințele concurgeau în voirea aceleiași fapte, încât se poate spune că se uneau, fără contopire, în aceeași voință concretă. În Hristos nu sunt două voințe alăturate, ci întrepătrunse într-o unitate necontopită, nu cea omenească făcând pe cea dumnezeiască slujitoare a ei, ci invers, dar în favoarea omului. Dumnezeu nu face nimic pentru om, fără om, iar omul nu poate face nimic, pentru realizarea sa adevărată, fără Dumnezeu”⁴. Astfel, înainte de a fi arestat în Grădina Ghetsimani,

---

¹ **Ibidem**, p. 91.

² **Ibidem**, p. 92.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**, p. 100.

Domnul Hristos s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl, zicând: „*Părinte, de voiești, depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă!*” (Luca 22,42). „Cuvântul cel dintâi l-a rostit Mântuitorul ca să arate că este om adevărat, al doilea ca să arate că voia Lui omenească urmează întru totul celei dumnezeiești”¹.

„Voința omenească a Domnului Hristos a fost îndumnezeită în întregime, prin consimțire cu cea dumnezeiască, fiind mereu mișcată și întipărită de ea”². „Îndumnezeirea voinței omenești a lui Hristos nu înseamnă anularea ei, ci întărirea ei de-a se mișca în acord cu voința dumnezeiască a Lui, spre realizarea mântuirii oamenilor. Voia omenească nu este anulată, odată ce i se cere consimțirea cu cea dumnezeiască. Căci, cum ar consimți, dacă ar fi anulată? Într-un fel ea este întipărită, căci numai o voință slăbită de patimi, nu consimte cu voia dumnezeiască”³.

Întrucât la finele anului 641, Pyrrhus a renunțat la scaunul de patriarh al Constantinopolului și s-a retras într-o mănăstire din Cartagina, iar Sfântul Maxim viețuia în Mănăstirea Eucratas, din apropierea acestui oraș, în luna iulie a anului 645, a avut loc, în Cartagina, renumita dispută hristologică dintre Maxim și Pyrrhus, în prezența lui Grigorie, guvernatorului provinciei, și a mai multor episcopi. Sfântul Maxim a dovedit fără drept de replică faptul că monotelismul este o erezie.

„Recunoscând că a greșit, Pyrrhus a hotărât să-l însoțească pe Sfântul Maxim la Roma, pentru a-și renege public greșeala. Cu toate acestea, la scurt timp, el a revenit la monotelism, fiind anatematizat de Papa Teodor I (642-649)”⁴.

În urma biruinței incontestabile a Sfântului Maxim în această dispută, „în anul 646, episcopii Bisericii din Africa,

---

¹ **Ibidem**, p. 99.

² **Ibidem**, p. 100.

³ **Ibidem**, p. 102.

⁴ **Teofan Savu**, *Op. cit.*, p. 175.

încurajați de Sfântul Maxim, au convocat fiecare sinoade în regiunile lor, în care au condamnat Ecthesisul lui Heraclie, trimițând în acest sens scrisori împăratului bizantin, patriarhului de Constantinopol și papei de la Roma, pentru a le comunica această condamnare”¹.

„La sfârșitul anului 646, Sfântul Maxim Mărturisitorul a ajuns la Roma, unde a devenit, în scurt timp, cel mai important opozant al monoenergismului și al monotelismului”².

„În anul 648, împăratul bizantin Constans al II-lea (641-668) a emis un decret, intitulat Typos, prin care interzicea, sub grea pedeapsă, de a se lua în discuție dacă în Iisus Hristos există una ori două voințe și lucrări”³.

Pe când era la Roma, Sfântul Maxim l-a convins pe noul papă, Martin I, să convoace un sinod, pentru a combate monoenergismul și monotelismul. Acest sinod a avut loc în palatul Lateran din Roma, în luna octombrie a anului 649. Sfântul Maxim „a fost persoana principală a sinodului din Lateran”⁴, care a condamnat Ecthesisul împăratului Heraclie din 638 și Typosul împăratului Constans al II-lea din 648. „Cu toate că Sfântul Maxim era un simplu monah, a semnat hotărârile acestui sinod”⁵.

„Vreme de trei ani, împăratul Constans al II-lea a căutat să-i atragă de partea lui pe Sfântul Maxim și pe papa Martin. În fața refuzului lor categoric, în 17 iunie 653, el i-a cerut exarhului său de la Ravenna să-l aresteze pe papă și să-l trimită la Constantinopol. De asemenea, a pus să fie arestat și Sfântul Maxim”⁶.

---

¹ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 32.

² Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 261.

³ *Filocalia*..., volumul 2, p. 11.

⁴ Βασιλείου Δ. Φανουργάκη, *Η Χριστιανική Γραμματεία μετά το 450*, Θεσσαλονίκη, 1986, p. 58.

⁵ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 33.

⁶ *Ibidem*, p. 34.

„Papa Martin și Maxim Mărturisitorul au fost aduși cu forța la Constantinopol, acuzați de înaltă trădare și de facilitare, prin acțiunile lor destabilizatoare, a ocupării Orientului și a nordului Africii de către arabi”¹. „După un an și trei luni de captivitate, papa Martin a fost condamnat la moarte, dar, în urma intervenției patriarhului Pavel al II-lea al Constantinopolului, i s-a comutat pedeapsa, fiind exilat în Cherson, unde a murit în anul 655”².

Procesul „Sfântului Maxim a avut loc în palatul imperial din Constantinopol, în mai 655, în prezența senatului și a patriarhilor Petru al Constantinopolului (654-666) și Gheorghe I al Antiohiei (640-656)”³. Sfântul Maxim „a fost judecat ca un dușman și criminal al statului, ca unul care ar submina pacea bisericească și civilă. Procesul a fost criminal și furtunos”⁴. Sfântul Maxim, ca un adevărat apărător al Ortodoxiei, nu s-a lăsat intimidat de amenințările împăratului și a afirmat fără teamă: „Eu nu trebuie să abandonez credința cea adevărată. Este preocuparea preoților, nu a împăraților, să cerceteze și să definească dogmele mântuitoare ale Bisericii Universale. Un împărat al creștinilor nu este preot, nu stă în fața sfintei mese, nu săvârșește Sfintele Taine, nu poartă însemnele preoției”⁵.

În urma acestui proces, Sfântul Maxim a fost exilat în localitatea Bizya din Tracia.

„La Bizya, Sfântul Maxim a fost vizitat, în august 656, de către doi emisari ai împăratului, între care episcopul Teodosie al Cezareei Bithyniei, care au început o discuție cu el, continuată luna următoare la Rhegium, aproape de Constantinopol, unde a

---

¹ Teofan Savu, *Op. cit.*, p. 176.

² Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, pp. 261-262.

³ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 34.

⁴ Georges Florovsky, *The byzantine Fathers of the sixth to eighth century*, Belmont, 1987, p. 211.

⁵ *Ibidem*, p. 211.

fost transferat în 8 septembrie, apoi la Selebria. Refuzând compromisul cerut de la el, Sfântul Maxim a fost exilat la Perberis, în Tracia, unde era deja închis ucenicul său, Anastasie²¹.

„În aprilie 658, Petru, patriarhul Constantinopolului, a trimis doi reprezentanți la Sfântul Maxim, pentru a-l informa că toate cele cinci Patriarhii (Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim) acceptau politica religioasă a Constantinopolului, pentru că și noul papă, Vitalian, ales în 657, aderase la monotelism²². În perioada respectivă, Sfântul Maxim Mărturisitorul era singurul om al Bisericii care apăra învățătura cea adevărată.

„În cursul aceleiași luni, Sfântul Maxim a fost dus în fața patriarhului Petru al Constantinopolului pentru o ultimă tentativă de conciliere, care a eșuat²³.

„În mai-iunie 662, Sfântul Maxim a avut parte de un nou proces, la Constantinopol, alături de monahul Anastasie și de un alt ucenic fidel, Anastasie Apocrisiarul. Un sinod constantinopolitan monotelit l-a condamnat pe Sfântul Maxim, ca și pe Anastasie Apocrisiarul, la tăierea mâinii drepte și a limbii²⁴, „pentru a nu putea răspândi, astfel, prin viu grai și prin scris învățătura cea dreaptă²⁵. După ce i s-au tăiat limba și mâna dreaptă, Sfântul Maxim a fost exilat, „împreună cu cei doi Anastasie, în ținutul Lazilor (Georgia de astăzi). În 8 iunie 662, Sfântul Maxim a fost închis în fortăreața Schemaris, aproape de Tsageri, în Munții Caucaz, unde s-a mutat la Domnul în ziua de 13 august 662. Trupul i-a fost înmormântat

---

¹ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 35.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Ioan I. Ică, *O aniversare patristică: 1300 de ani de la moartea Sfântului Maxim Mărturisitorul*, publicat în „Mitropolia Ardealului”, nr. 1-2, 1962, p. 71.

în Mănăstirea «Sfântul Arsenie» - actuala Mănăstire «Sfântul Maxim» din Tsageri¹.

Sfântul Maxim s-a stins din viață la vârsta de 82 de ani, ca simplu monah, „deși i se oferise de mai multe ori, dacă va renunța la opoziție, scaunul de patriarh”². „Prin martiriu și moarte, acesta și-a sfințit viața, fiind un admirabil exemplu de credință eroică și desăvârșită, iar pentru că a murit înfruntând cruda violență, a intrat în rândul biruitorilor împodobit cu cununa de martir”³.

„Imediat după îngropare, într-una din nopți, trei focuri luminoase au ieșit din mormântul Sfântului, atestând harul și sfințenia vieții Mărturisitorului”⁴, iar în perioada următoare, aici „se săvârșeau minuni”⁵.

Împăratul Constans al II-lea „nu s-a bucurat mult de rodul cruzimii sale, pentru că fiind refugiat din Constantinopol la Siracuza, unde se afla cartierul general al luptei contra arabilor, a fost asasinat, în anul 668, de un soldat din armata lui”⁶.

Sfântul Maxim a fost un apărător neînfricat al dreptei credințe, atât prin viu grai, cât și prin scris. „Monahul, filosoful, teologul și martirul Maxim este autorul uneia dintre cele mai semnificative și îndrăznețe sinteze ale perioadei patristice”⁷. „Ca și alți Părinți, Sfântul Maxim nu a făcut teologie pentru teologie, ci pentru trebuințele Bisericii din timpul său”⁸.

---

¹ Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 36.

² Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Op. cit.*, p. 6.

³ Raffaele Cantarella, *S. Massimo Confessore. La Mistagogia ed altri scritti*, Firenze, 1931, p. XIV.

⁴ Ioan I. Ică jr., *Op. cit.*, p. 254.

⁵ Νίκου Α. Μαρτσούκα, *Op. cit.*, p. 22.

⁶ Raffaele Cantarella, *Op. cit.*, p. XIV.

⁷ Maria Luisa Gatti, *Massimo il Confessore. Saggio di bibliografia generale ragionata e contributi per una ricostruzione scientifica del suo pensiero metafisico e religioso*, Milano, 1987, p. 29.

⁸ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Op. cit.*, p. 26.

În argumentarea învățăturilor lor greșite, ereticii aduceau pasaje din unii Sfinți Părinți, care aparent le sprijineau ereziile. Sfântul Maxim a prezentat adevăratul înțeles al textelor Sfinților Părinți anteriori lui, zădărnici încercările ereticilor de a se sprijini pe acestea. Astfel, „geniul de sinteză al Sfântului Maxim a salvat cărămizile bune de construcție de structurile eterodoxe discreditate și a reconstruit edificiul credinței pe o bază ortodoxă sigură”¹.

Opera Sfântului Maxim cuprinde următoarele lucrări: „Întrebări, nedumeriri și răspunsuri”, „Despre diferite locuri cu multe și adânci înțelesuri din Sfinții Dionisie Areopagitul și Grigorie Teologul” (Ambigua), „Răspunsuri către Talasie” (Thalassiana), „Viața Sfintei Fecioare”, „Capete teologice și iconomice”, „100 de capete despre cunoaștere”, „200 de capete despre cunoașterea lui Dumnezeu și iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu”, „400 de capete despre iubire”, „Mystagogia”, „Tâlcuire la Tatăl nostru”, „Cuvânt ascetic”, „Tomul dogmatic trimis în Cipru diaconului Marin”, „Către Theopempt”, „Epistole” adresate lui Ioan Cubicularul, „Opuscul teologice și polemice”, „Disputa cu Pyrrhus”, „Disputa de la Bizya”, „Cincisprezece capete” și „Capete gnostice”.

„Sfântul Maxim Mărturisitorul este, fără îndoială, unul dintre cei mai pătrunzători dogmatişti pe care i-a avut Biserica răsăriteană. Acesta a abordat și luminat cu o pătrundere rară aproape toate problemele teologice”², încât „viziunea lumii pe care ne-a lăsat-o în scrierile sale este, mai mult decât într-o privință, culmea și încheierea definitivă a cugetării grecești

---

¹ **George C. Berthold**, *The cappadocian roots of Maximus the Confessor*, articol publicat în „Actes du Symposium sur Maxime le Confesseur”, Fribourg, 1982, p. 51.

² **Magistrand Ioan I. Ică**, *Probleme dogmatice în dialogul Sfântului Maxim Mărturisitorul cu Pyrrhus*, „Ortodoxia”, nr. 3, 1960, p. 355.

patristice, atât a celei mistice și teologice, cât și a celei filosofice¹. Din acest motiv, „a fost recunoscut unanim faptul că Sfântul Maxim constituie punctul culminant, gigantul nepereche al tradiției patristice răsăritene”².

„Pentru Sfântul Maxim Mărturisitorul, dogma Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Calcedon a rămas centrală. Plecând de aici și interferând unele accente ale teologiei patristice anterioare lui, el a reușit să ofere Bisericii o viziune integrală și sintetică asupra misterului treimic al mântuirii realizat în Iisus Hristos, ca sinteză a întregii iconomii a istoriei, înțeleasă ca iubire a lui Dumnezeu față de om și a omului față de Dumnezeu”³. Astfel, „teologia Sfântului Maxim Mărturisitorul este o teologie a iubirii, izvorâtă din iubire, tălmăcită din iubire și trăită în iubire”⁴.

„În alcătuirea scrierilor sale, pe lângă autoritatea Sfintei Scripturi și a reflecțiilor sale personale, Sfântul Maxim a adăugat pecetea tradiției patristice anterioare, pe care o cunoștea în profunzime. El activa în același climat teologic ca și Părinții capadocieni, ca și Sfântul Chiril al Alexandriei sau Diadoh al Foticeii. Opera sa le poartă puternic amprenta prin multitudinea de citate, însă, cu toate că a făcut mereu referire la Părinții anteriori, totuși el nu a avut deplină încredere decât în formula de la Calcedon”⁵.

Pentru călătoriile sale efectuate în vederea apărării dreptei credințe, dar mai ales pentru scrierile sale, „de comun acord,

---

¹ **Hans Urs Von Balthasar**, *Liturgie cosmique, Maxime le Confesseur*, traduit de l'allemand par L. Lhaumet et H. A. Prentout, Paris, 1947, p. 11.

² **Ioan I. Ică jr.**, *Op. cit.*, p. 173.

³ **Preot Dr. Marius Ilca**, *Op. cit.*, p. 126.

⁴ **Ibidem**, p. 124.

⁵ **Teofan Savu**, *Op. cit.*, pp. 49-50.

Sfântul Maxim Mărturisitorul trebuie privit ca teologul de frunte al epocii sale în Orientul grec, poate în întreaga Biserică¹.

„Contribuția personală adusă de Sfântul Maxim Mărturisitorul la formularea învățăturii de credință a Bisericii constă și în faptul că, în istoria dogmelor, la acest Sfânt Părinte apare menționată pentru prima dată, în mod incontestabil, și firea umană, ca una ce stă la temelia operei mântuitoare realizate de Iisus Hristos”².

„Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost unul dintre aștrii cei mai luminoși care au strălucit pe cerul gândirii și al teologiei din epoca patristică și a cărui lumină se reflectă încă puternic peste veacuri, trezind interesul și admirația contemporanilor noștri”³.

„În teologia ortodoxă, acest uriaș al cugetării creștine, poate cel mai mare dintre toți, nu și-a găsit încă o prezentare demnă de el. Gândul de-a încerca o asemenea întreprindere stârnește un sentiment aproape paralizant. Sentimentul pe care îl trezește un masiv alpin la gândul de a-l îmbrățișa”⁴.

„Cel de-al VI-lea Sinod Ecumenic, ținut la Constantinopol, în 680-681, a condamnat monoenergismul și monotelismul, a aprobat învățătura Sfântului Maxim despre cele două lucrări și două voințe în Iisus Hristos, l-a reabilitat pe Sfânt și i-a atribuit supranumele de «Mărturisitorul»”⁵.

---

¹ **Jaroslav Pelikan**, „*Council or Father or Scripture*”: *The concept of authority in the theology of Maximus Confessor*, „*Orientalia Christiana Analecta*”, 195, Roma, 1973, p. 277.

² **Teofan Savu**, *Op. cit.*, pp. 165-166.

³ **Pr. Prof. Ene Braniște**, *Biserică și Liturghie în opera „Mystagogia” a Sfântului Maxim Mărturisitorul*, articol publicat în „*Ortodoxia*”, nr. 1, 1981, p. 13.

⁴ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Preot. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae Membru al Academiei Române, Ediția a doua, vol. 3, Editura Harisma, București, 1994, p. 12.

⁵ **Jean Claude Larchet**, *Op. cit.*, p. 36.

Sfântul Maxim Mărturisitorul a fost cinstit în Bizanț, după al VI-lea Sinod Ecumenic, ca mare învățător și predicator. „Cărțile sale erau lecturile preferate atât ale laicilor, cât și ale călugărilor. Prințesa bizantină Anna Comnena (1083-1153), de pildă, a consemnat în acest sens: «Îmi amintesc cum mama, în timp ce serveam cina, adeseori obișnuia să aducă în mâini o carte cu interpretarea pasajelor dogmatice ale Sfinților Părinți, în special interpretarea filosofului și martirului Maxim»¹.

„Biserica Ortodoxă a rânduit ziua de 13 august, data morții Sfântului Maxim Mărturisitorul, ca zi de pomenire a sa, dar pentru că în aceeași zi este prăznuită odovania Schimbării la Față a Domnului, ea a devenit zi de pomenire a mutării moaștelor sale din ținutul Lazilor în Mănăstirea Chrysopolis din Constantinopol, iar praznicul său principal a fost așezat în 21 ianuarie”².

---

¹ Georges Florovsky, *Op. cit.*, p. 212.

² Jean Claude Larchet, *Op. cit.*, p. 36.

Sfântul Sfințit Mucenic Haralambie

(10 februarie)

Sfântul Haralambie a fost preot sau episcop în Magnezia, din Asia Mică. El „era cunoscut în tot ținutul acela pentru credința sa cea tare și pentru râvna cu care Îl propovăduia pe Hristos”¹, atrăgând la creștinism numeroși păgâni.

Împăratul roman Septimiu Sever (193-211) a declanșat o prigoană împotriva creștinilor, iar în anul 202, Luchian, guvernatorul Magneziei, a dispus arestarea lui Haralambie.

Dregătorul lumesc i-a cerut slujitorului lui Dumnezeu să se lepede de Hristos și să jertfească idolilor, dacă vrea să-i fie cruțată viața, dar acesta a refuzat categoric, mai ales pentru că era în vârstă de o sută treisprezece ani și știa că nu mai are mult de trăit pe acest pământ. Doi ostași au primit porunca de a jupui întreg trupul Sfântului cu gheare metalice, iar pe când aceștia îl chinuiau cumplit, Haralambie le-a spus plin de blândețe: „Vă mulțumesc, fraților, că jupuind trupul meu cel bătrân, m-ați înnoit, îmbrăcându-mi sufletul cu haina cea nouă a suferințelor pentru Hristos”².

Văzând răbdarea cu care Sfântul îndura supliciu și faptul că, în permanență, acesta se ruga pentru călăii lui, „cei doi ostași care îl chinuiau, numiți Porfirie și Vaptos, L-au mărturisit pe

---

¹ *Sfântul Mucenic Haralambie, ocrotitorul împotriva bolilor*, Selecția și adaptarea textelor de Ciprian Voicilă, Editura Meteor Publishing, București, 2016, p. 15.

² *Ibidem*, p. 22.

Hristos, iar trei femei, care priveau cum bătrânul era torturat fără milă, au lepădat credința idolească și au crezut în Iisus Hristos²¹. Luchian a poruncit ca și aceștia să fie supuși caznelor, apoi să li se taie capetele cu sabia.

Guvernatorul avea un om de încredere plin de râvnă, numit Luchie. Văzând acesta că lumea crede în Hristos din cauza Sfântului, a luat un instrument de tortură în mâini și a început să îl schingiuiască pe bătrân cu ură. Dar în acel moment mâinile i-au fost retezate de la coate, de o putere nevăzută, rămânându-i atârinate de trupul lui Haralambie. Surprins de aceasta, guvernatorul s-a apropiat și „l-a scuipat în față pe Sfânt, însă capul i s-a răsucit la spate”²².

Speriați de cele întâmplare, locuitorii cetății l-au rugat pe Sfânt să nu răsplătească răul cu rău, iar acesta le-a răspuns: „Viu este Domnul Dumnezeu, că nu este răutate în inima mea, nici vicleșug în gura mea. Domnul Hristos i-a pedepsit pe chinuitori. El ne va dărui nouă viață veșnică și pe păgâni îi va pierde”²³. Auzind aceste cuvinte, mai mulți dintre cei de față au devenit creștini și Luchie i-a cerut bătrânului să-i fie milă de el. Haralambie s-a rugat lui Dumnezeu, iar mâinile chinuitorului au fost lipite la loc și capul lui Luchian și-a revenit. Căzând la picioarele Sfântului, Luchie l-a rugat să îl boteze, ceea ce s-a întâmplat, iar dregătorul Luchian a încetat o vreme prigoana împotriva creștinilor.

La scurt timp după aceasta, Luchian s-a întâlnit cu împăratul Septimiu Sever, în Antiohia Pisidiei, și i-a relatat cele întâmplare în cetatea Magnezia. „Împăratul a poruncit ca trei sute de soldați să-l prindă pe Haralambie, să-l chinuie și să-l aducă în Antiohia”²⁴.

---

¹ **Ibidem**, p. 23.

² **Ibidem**, p. 25.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**, p. 27.

Ostașii s-au dus în grabă la Magnezia, au pus mâna pe Sfânt, pe care l-au găsit sănătos, i-au bătut piroane de fier ascuțite în tot trupul, l-au legat, i-au împletit barba cea lungă ca pe o funie și l-au tras de ea, apoi l-au urcat pe un cal, pentru a-l duce în Antiohia.

După ce au parcurs o bucată din drum, calul pe care ședea Haralambie a grăit cu glas omenesc, muștrându-i pe soldați și poruncindu-le să-l dezlege pe Sfânt. Înfricoșându-se, aceștia l-au dezlegat pe bătrân și au continuat călătoria până la Antiohia, unde „schingiuirea Sfântului a fost condusă de împăratul însuși”¹, care „a dat poruncă să-i fie înfipță o țepușă în piept și să fie ars, însă Haralambie a scăpat nevătămat”². Văzând aceasta, Sever a poruncit ca mucenicul să fie dezlegat, pentru a sta de vorbă. Ca să-i dovedească împăratului că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat, Haralambie a alungat, în numele Acestuia, un duh necurat dintr-un bărbat posedat de diavol și a înviat un tânăr, încât Septimiu Sever a afirmat: „Cu adevărat mare este Dumnezeuul creștinilor, iar mulți dintre cei care erau de față au crezut în Iisus Hristos”³. Însă eparhul Crisp, care îi ura pe creștini, i-a spus împăratului că Sfântul este vrăjitor. Atunci Sever i-a cerut lui Haralambie să jertfească idolilor, dacă nu vrea să fie supus la cazne, dar a rămas surprins de răspunsul mucenicului, care a afirmat: „Chinurile îmi sunt de mare folos, căci, cu cât trupul îmi este zdrobit mai tare în bătăi, cu atât mai mult se bucură duhul meu. Auzind aceste cuvinte, împăratul le-a poruncit ostașilor să ia făclii aprinse și să-i ardă fața și barba Sfântului. Soldații au îndeplinit porunca, însă un foc mare a ieșit din barba mucenicului, arzându-i pe șaptezeci de păgâni care erau de față”⁴.

---

¹ **Ibidem**, p. 15.

² **Ibidem**, p. 28.

³ **Ibidem**, p. 31.

⁴ **Ibidem**, p. 32.

Întrucât în urma acestei minuni, un bărbat din mulțime, numit Aristarh, și-a mărturisit credința în Domnul Hristos, împăratul „s-a mâniat, a luat un arc, l-a încordat și a slobozit o săgeată spre înaltul cerului, zicând: «Hristoase, coboară-Te pe pământ ca să-Ți așezi corturile, fiindcă eu pregătesc război împotriva Ta. Am suficiente oști ca să-Ți pot sta împotriva. Coboară-Te și vino aproape de mine, altfel voi surpa cerurile, voi stinge soarele și Te voi prinde cu mâinile mele». La auzul acestei hule, pământul s-a cutremurat, a început să tune și să fulgere, iar niște puteri nevăzute i-au ridicat și i-au ținut spânzurați în văzduh pe împăratul Sever și pe eparhul Crisp”¹.

Galina, fiica împăratului, aflând ce se petrece, a venit deîndată în acel loc și i-a spus lui Sever: „«Tată, crede în Dumnezeu și vei fi izbăvit din chingile cele nevăzute cu care ai fost legat. Dumnezeu, Cel care te-a legat, este veșnic și de neatins». Căzând la picioarele lui Haralambie, fiica împăratului i-a zis: «Robule al lui Dumnezeu, te rog, cere-I lui Hristos Dumnezeu să-l dezlege pe tatăl meu din legăturile cele nevăzute». Sfântul s-a rugat și a oprit mânia lui Dumnezeu”², iar fata a cerut să fie botezată.

Timp de o lună, împăratul nu i-a persecutat pe creștini, după care a adus din nou jertfe idolilor, cerându-i și lui Haralambie să facă același lucru. Sfântul însă i-a răspuns: „Robul lui Dumnezeu nu poate să dea ascultare cuvintelor tale și să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu, fiindcă vorbele tale sunt nesocotite și nebune”³. Aprinzându-se de mânie la auzul acestor cuvinte, Septimiu Sever le-a poruncit soldaților să-l prindă pe mucenic cu o undiță de gât și să-l poarte așa prin tot orașul.

---

¹ **Ibidem**, p. 34.

² **Ibidem**, p. 35.

³ **Ibidem**, p. 38.

Fiica împăratului și-a muștrătat tatăl pentru că s-a întors din nou împotriva lui Haralambie, dar acesta i-a cerut și ei să renunțe la credința în Domnul Hristos și să jertfească zeilor. Prefăcându-se că îi împlinește dorința, Galina a intrat într-un templu, dar în loc să se închine idolilor, așa cum îi ceruse tatăl ei, a sfărâmat toate statuile zeilor de acolo, spre mirarea preoților păgâni.

Auzind acestea, împăratul a poruncit ca „cincizeci de meșteri să refacă peste noapte toate statuile zeilor și să răspândească vestea că idolii au înviat din morți, după cum și creștinii afirmă că Iisus Hristos, Dumnezeuul lor, a înviat din morți. Slugile lui Sever i-au îndeplinit porunca, iar a doua zi preoții idolatri s-au dus la Galina și i-au spus că statuile zeilor sparte de ea au înviat”¹. Tânăra a intrat în capiștea idolească și a zdrobit din nou idolii.

Împăratul a hotărât să lucreze cu viclenie împotriva lui Haralambie, pe care l-a dat în grija unei femei văduve, cu scopul de a fi necinstit. „Când Sfântul s-a apropiat de casa văduvei, s-a sprijinit de un stâlp din lemn, iar acesta a odrăslit și a crescut un copac mare, care a acoperit cu ramurile sale casa femeii. Înfricoșată, văduva l-a rugat pe mucenic să iasă de sub acoperișul ei, pentru că nu este vrednică să aibă în casă un om ca el. Sfântul i-a grăit femeii cu blândețe, zicându-i: «Fiică, îndrăznește, căci ai aflat har la Dumnezeu. Crede în El, pentru că este milostiv»”², iar aceasta a îmbrățișat credința creștină. Vecinii văduvei, văzând cele întâmplare, au crezut și ei în Iisus Hristos și au cerut să fie botezați de către Haralambie.

Împăratul, înțelegând că atâta vreme cât Sfântul este în viață credința creștină se va răspândi tot mai mult, a poruncit să i se taie capul cu sabia. Când a ajuns la locul execuției, mucenicul s-a rugat: „Îți mulțumesc, Doamne Dumnezeule,

---

¹ *Ibidem*, p. 41.

² *Ibidem*, pp. 43-44.

pentru că ești milostiv și îndurat. Tu i-ai ucis pe vrăjmași, ai sfărâmat iadul și ai dezlegat legăturile morții. Pomenește-mă, Doamne, Dumnezeul meu, întru împărăția Ta”¹. În acel moment, Haralambie L-a văzut pe Domnul Hristos și mulțime de îngeri coborând din cer, iar Mântuitorul i-a spus: „Vino, prietenul Meu, cel ce ai răbdat multe în numele Meu. Cere de la Mine ce voiești, iar Eu îți voi da ție. Sfântul I-a răspuns Domnului: «Mare taină m-ai învrednicit să văd, Doamne. Dacă Ți este plăcut Ție, Te rog să slăvești numele Tău așa încât, acolo unde se vor găsi moaștele mele să nu fie foamete sau aer stricăcios care fac să se piardă roadele pământului. În acel loc să domnească pacea, oamenii să aibă sănătate trupească, mântuire sufletească și îndestulare de grâu și vin, dobitoacele lor să se înmulțească spre folosul stăpânilor lor și izbăvește-i de boala ciumei». După ce a ascultat rugăciunea mucenicului, Domnul i-a zis: «Fie după cererea ta, viteazul Meu ostaș». Apoi, Domnul Hristos S-a înălțat la cer, însoțit de îngerii Săi, luând cu Sine și sufletul Sfântului, înainte de a-i fi tăiat capul”².

Sfântul Haralambie „a trăit 113 ani, fiind cel mai bătrân mucenic din câți prăznuiește Biserica lui Hristos”³. Acesta „L-a mărturisit pe Domnul Hristos la acea vârstă înaintată cu vigoarea, curajul și entuziasmul unui tânăr”⁴.

Soldații i-au vestit împăratului modul în care Haralambie și-a încheiat viața pământească, iar „Galina i-a cerut trupul mucenicului, pe care l-a înfășurat într-o pânză curată, l-a uns cu arome și mir de mare preț și l-a așezat într-o raclă”⁵.

---

¹ **Ibidem**, p. 46.

² **Ibidem**, pp. 46-47.

³ **Ibidem**, p. 114.

⁴ **Ibidem**, p. 15.

⁵ **Ibidem**, p. 48.

Cu trecerea anilor, sfintele moaște ale Sfântului Sfințit Mucenic Haralambie au fost împărțite în mai multe bucăți. Capul i se găsește la Mănăstirea „Sfântul Ștefan” de la Meteora, în Grecia, mâna lui stângă se află la Mănăstirea „Marea Peșteră” din aceeași țară, iar părțile din trupul lui nestricăcios sunt răspândite în numeroase mănăstiri și biserici din lume, chiar și în țara noastră.

Sfântul Sfințit Mucenic Haralambie a săvârșit numeroase minuni și după mutarea lui din această viață, dintre care vom menționa doar trei. Astfel, „în anul 1882, în nord-vestul Greciei, în Epir, oamenii mureau pe capete din cauza epidemiei de ciumă care se răspândea cu repeziciune. Capul Sfântului Haralambie a fost dus în această zonă, locuitorii s-au rugat cu multă evlavie Sfântului, iar ciuma a conținut numaidecât”¹.

În ianuarie 1931, un bărbat din Atena, numit Constantin Livada, a fost internat într-un spital din capitala Greciei, având ficatul foarte inflammat. În ciuda tratamentului intensiv, inflamația acestuia nu ceda. „În seara zilei de 9 februarie, pacientul a văzut intrând în salonul lui un slujitor al lui Dumnezeu în vârstă, cu barbă lungă. Acesta s-a apropiat de patul bolnavului, l-a mângâiat pe cap și i-a spus: «Ești un om bun. Nu te teme, mâine vei fi deplin sănătos». După ce omul lui Dumnezeu a ieșit din salon, pacientul a întrebat-o pe asistenta care îl îngrijea cine a fost cel care l-a vizitat. Aceasta i-a răspuns că nu a fost nimeni la el. Bolnavul i-a relatat asistentei ceea ce a văzut, iar aceasta, fiind o femeie credincioasă, i-a spus: «Mâine este pomenit Sfântul Haralambie și o să te faci sănătos». În noaptea respectivă febra bolnavului a scăzut. A doua zi, medicii l-au examinat pe pacientul programat pentru operație și l-au găsit perfect sănătos. Auzind despre cele întâmplate, doctorii i-au arătat bolnavului o icoană a Sfântului Haralambie, iar Constantin a confirmat că acesta este

---

¹ **Ibidem**, p. 52.

cel care i-a spus că se va însănătoși. Medicii, cuprinși de uimire, au exclamat: «Sus mâinile, jos bisturiile! În această noapte, în spitalul nostru, s-a petrecut o minune a Sfântului Haralambie». După ce a ieșit din spital, Constantin Livada a aflat că Sfântul Mucenic Haralambie este tămăduitor al bolilor infecțioase¹.

În anul 1943, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când Grecia se afla sub ocupație nazistă, germanii intenționau să incendieze orașul Filiatra din Peloponez, să-i execute pe conducătorii acestuia și să-i deporteze pe locuitori în Germania. În noaptea dinaintea ducerii la îndeplinire a acestui plan, Sfântul Haralambie, protectorul orașului, le-a apărut în vis la doi comandanți germani și le-a poruncit să renunțe la intențiile lor, promițându-le că dacă vor face aceasta ei, și oamenii din subordinea lor, se vor întoarce sănătoși acasă din război. Înfricoșați, ofițerii au renunțat la planul lor, iar ulterior au recunoscut din icoana unei biserici chipul celui care le apăruse în vis, ca fiind al Sfântului Haralambie.

În urma încheierii celui de-al Doilea Război Mondial, cei doi ofițeri germani și subordonații lor s-au întors teferi acasă, după cum le făgăduise Sfântul Haralambie, iar Kondau, unul dintre comandanți, a revenit ani la rând în Filiatra, împreună cu familia sa, pentru a-i mulțumi Sfântului Haralambie că l-a ferit de nimicirea aceluia oraș și s-a întors sănătos din război.

Pomenirea Sfântului Sfințit Mucenic Haralambie se face în fiecare an, în ziua de 10 februarie.

---

¹ **Ibidem**, pp. 59-60.

Sfântul Sfințit Mucenic Policarp, Episcopul Smirnei

(23 februarie)

Părinții Sfântului Policarp, Pangratie și Teodora, erau creștini, iar în timpul persecuției declanșate de împăratul roman Vespasian (69-79) sau Titus (79-81), au fost întemnițați pentru credința lor în Domnul Hristos, probabil în Efes, încât fiul lor a văzut pentru prima dată lumina zilei printre gratiile de la ferestrele închisorii.

La scurt timp după nașterea lui Policarp, părinții lui au fost condamnați la moarte și executați, încât acesta a fost încredințat „unei creștine milostive, cu numele Calista, care l-a botezat de mic și l-a învățat dreapta credință”¹.

Întrucât în perioada respectivă, Sfântul Ioan Evanghelistul își desfășura misiunea în Efes și în împrejurimi, „Policarp a fost ucenicul Apostolilor și a trăit în anturajul unor persoane care L-au văzut pe Domnul Hristos”².

După mutarea la Domnul a Sfântului Vucol, primul episcop al Smirnei, „Policarp a fost hirotonit în locul acestuia chiar de către Sfântul Evanghelist Ioan”³, Smirna fiind una dintre Bisericile menționate în Apocalipsă, ultima carte a Sfintei Scripturi.

---

¹ *Proloagele...*, p. 522.

² **Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman**, *Patrologie*, volumul I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 149.

³ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Patrologie*, volumul I, Editura Basilica, București, 2009 p. 98.

Episcopul Policarp și-a condus turma cuvântătoare, spre Împărăția lui Dumnezeu, cu multă râvnă, fiind foarte iubit de preoții și credincioșii săi. „În timpul păstoririi sale, acesta a avut de luptat cu ereticii marcioniți și ebioniți”¹, atrăgând numeroși dintre aceștia la dreapta credință.

Pe când Policarp era episcopul Smirnei, Sfântul Ignatie Teoforul, episcopul Antiohiei, un apropiat al său, a fost arestat și transportat la Roma, pentru a fi judecat și condamnat la moarte. În drumul lui spre capitala Imperiului Roman, Sfântul Ignatie Teoforul „a ieșit pe uscat, la Smirna, unde a stat de vorbă cu Policarp, care i-a sărutat cu respect lanțurile”².

„Sfântul ierarh Policarp al Smirnei, ca toți cei din Asia Mică, sărbătoreau Sfintele Paști în 14 Nisan, indiferent în ce zi din săptămână cădeau, în timp ce Biserica din Roma ținea marea sărbătoare întotdeauna duminica, fiecare invocând tradițiile vechi pe care le moșteniseră”³. „În timpul papei Anicet (155-166), Sfântul Policarp a călătorit la Roma, pentru a discuta cu acesta problema datei Sfintelor Paști și alte mici diferende”⁴.

Când cei doi ierarhi au slujit împreună Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, „din respect, papa Anicet i-a acordat episcopului Policarp întâietate la Sfânta Împărtășanie”⁵ și, cu toate că nu ajunseseră la o înțelegere în ceea ce privește data prăznuirii Sfintelor Paști, cei doi „s-au despărțit în pace”⁶.

Problema celebrării datei Sfintelor Paști a fost soluționată la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, din anul 325, unde s-a stabilit ca

---

¹ **Ibidem.**

² **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 752.

³ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 33.

⁴ **Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman**, *Patrologie...*, p. 149.

⁵ **Ibidem**, pp. 149-150.

⁶ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 33.

acestea să fie sărbătorite în cea dintâi duminică, după prima lună plină, care urmează echinocțiului de primăvară. Dacă se întâmplă ca Paștile iudaice să cadă în același timp, sărbătoarea Învierii Domnului Hristos din morți se amână cu încă o săptămână.

„În timpul șederii sale în capitala Imperiului Roman, Sfântul Policarp a readus mulți eretici la Ortodoxie”¹. Aici, el s-a întâlnit cu Marcion din Sinope, întemeietorul curentului creștin cu influențe gnostice care îi poartă numele, iar ereziarhul l-a întrebat pe Sfânt dacă îl cunoaște. „Episcopul i-a răspuns prompt, lăsându-l fără replică: «Negreșit îl cunosc pe primul-născut al Satanei»”².

Împăratul roman Marcus Aurelius (161-180) a declanșat o prigoană cruntă împotriva creștinilor, mulți dintre aceștia căzându-i victime. Pentru a nu-și pierde episcopul iubit, credincioșii l-au rugat pe Sfântul Policarp să plece din Smirna, iar acesta s-a retras într-un sătuc din apropiere.

„Cu trei zile înainte de a fi arestat, Sfântul a avut o viziune, în care perna de sub căpătâiul lui s-a aprins și a ars în întregime, iar el a înțeles că va suferi martiriul prin foc”³.

Aflând unde se află episcopul, soldații trimiși de proconsulul Asiei, Lucius Statius Quadratus, au intrat în casa respectivă. „Policarp, care se găsea într-o cameră de la etaj, de unde ar fi putut să fugă, a rămas pe loc, zicând: «Să se facă voia lui Dumnezeu». A coborât de bunăvoie la cei care îl urmăreau și le-a vorbit cu seninătate, impresionându-i prin vârsta lui venerabilă. I-a invitat pe ostași să servească o masă bogată, cerându-le să-i acorde o oră pentru rugăciune”⁴, „dar s-a rugat două ore, plin

---

¹ Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie...*, p. 150.

² Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 33.

³ Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie...*, p. 152.

⁴ *Ibidem*.

de harul lui Dumnezeu, ceea ce a provocat uimire printre cei de față și părere de rău pentru că veniseră să ridice un astfel de bătrân plăcut”¹.

„Sfântul a fost așezat apoi pe un asin și au pornit cu toții spre Smirna. Pe drum s-au întâlnit cu irinarhul Irod și cu tatăl acestuia, Niceta, care luându-l pe episcop în trăsură lor, au încercat să-l convingă să declare că Cezarul este Dumnezeu și să-i aducă jertfe și, prin aceasta, să scape de moarte, dar nereușind, l-au aruncat din trăsură, încât Sfântul s-a rănit la un picior. Ca și cum nu i s-ar fi întâmplat nimic, Policarp și-a continuat drumul cu mare curaj spre stadion. Când a intrat acolo, s-a produs un tumult mare, iar episcopul a auzit o voce din înaltul cerului, care i-a spus: «Fii tare, Policarp, și poartă-te cu bărbăție»”².

Sfârșitul mucenicesc al vieții episcopului Smirnei este descris amănunțit în „Epistola creștinilor Bisericii din Smirna către celelalte Biserici” sau „Martiriul Sfântului Policarp”.

La intrarea pe stadionul din Smirna, proconsulul Lucius Staius Quadratus l-a îndemnat pe Policarp să-L blesteme pe Hristos, dar Sfântul i-a răspuns: „De 86 de ani Îl slujesc și nu mi-a făcut niciun rău; cum pot eu să blestem pe Împăratul meu, pe Acela care m-a mântuit? Proconsulul a stăruit ca bătrânul să jure pe norocul lui Cezar, dar episcopul i-a răspuns: «Dacă tu îți închipui că eu voi face așa ceva, prefăcându-te că nu știi cine sunt, eu îți mărturisesc deschis că sunt creștin, iar dacă tu vrei să cunoști învățătura creștină, acordă-mi doar o zi pentru a ți-o prezenta»”³.

Proconsulul l-a amenințat pe ierarh că va da poruncă să fie ars, dar acesta i-a răspuns: „«Focul acesta arde puțin și apoi se stinge, pe când focul pedepsei veșnice este fără sfârșit. Ceea ce

---

¹ **Ibidem**, p. 190.

² **Ibidem**, p. 152.

³ **Ibidem**.

ai de gând să faci, fă mai repede». Sfântul a rostit aceste cuvinte plin de curaj și de bucurie, iar fața îi radia de har, încât dregătorul a rămas uimit peste măsură și a trimis un crainic în mijlocul stadionului să anunțe spectatorii că Policarp a declarat de trei ori că este creștin. Atunci marea mulțime de păgâni care se afla acolo a strigat cu mânie: «Acest om este învățătorul Asiei, părintele creștinilor, distrugătorul zeilor noștri, care îi îndeamnă pe mulți să nu li se închine și să nu le aducă jertfe». Mulțimea furioasă a cerut să fie slobozit un leu asupra episcopului, dar asiarhul Filip a răspuns că spectacolul cu fiare era deja încheiat. Atunci au strigat toți în cor ca bătrânul să fie ars de viu și au adunat în mare grabă tot soiul de lemne și materiale inflamabile. După ce a fost pus în jurul lui Policarp tot ceea ce trebuia pentru alcătuirea unui rug, călăii au încercat să-l ținutiască pe bătrân de un stâlp, pentru a nu fugi de acolo, dar Sfântul a refuzat, spunând că Dumnezeu îi va da putere să îndure flăcările. Astfel, episcopul nu a fost pironit, dar i-au fost legate mâinile la spate¹.

Înainte de a fi aprins rugul, Sfântul s-a rugat: „Te binecuvintez, Dumnezeule, pentru că m-ai învrednicit de ziua și de ceasul acesta, de a lua parte, în ceata martirilor, la paharul Hristosului Tău. Te slăvesc, prin veșnicul Arhiereu Iisus Hristos, iubitul Tău Fiule, prin care Ție, cu El, în Duhul Sfânt, se cuvine slavă acum și în veci. Amin”².

„După aceasta rugul a fost aprins, însă flacăra s-a curbat în formă de boltă, înconjurând ca un cerc trupul martirului, care a rămas nevătămat, și cei prezenți au simțit o mireasmă parfumată ca de tămâie sau alte arome. Văzând că trupul Sfântului nu este atins de flăcări, gloata însetată de sânge a strigat la un călău să-l

---

¹ *Ibidem*, p. 153.

² *Ibidem*, pp. 153-154.

străpungă cu sulița, iar din rana martirului a curs atât de mult sânge, încât a stins focul”¹.

Creștinii ar fi vrut să ia trupul Sfântului să îl îngroape după toată rânduiala, însă la solicitarea necredincioșilor, acesta a fost incinerat, rămânând doar oasele, care au fost așezate într-un sicriu și îngropate cu mare cinste de cei ce credeau în Domnul Hristos.

„Pionius, autorul «Vieții Sfântului Policarp», afirmă că acesta a alcătuit mai multe scrieri, care au fost confiscate în timpul percheziției făcută în casa martirului, de către cei care îl căutau pe episcop ca să-l aresteze”², singura care a supraviețuit și s-a păstrat până astăzi fiind Epistola acestuia adresată filipenilor.

Capul Sfântului Policarp se păstrează în Mănăstirea Prusu din Euritania, în centrul Greciei, iar mâna lui dreaptă în Mănăstirea Maicii Domnului Ambelakiotissa din Nafpaktos, în aceeași țară.

Sfântul Sfințit Mucenic Policarp, episcopul Smirnei, este pomenit în calendarul creștin în ziua de 23 februarie.

---

¹ **Ibidem**, p. 153.

² **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Patrologie*, volumul I..., p. 101.

Sfântul Cuvios Gherasim de la Iordan

(4 martie)

Sfântul Gherasim s-a născut la sfârșitul veacului al IV-lea, în provincia Lichia, din Asia Mică, într-o familie creștină înstărită. Părinții lui l-au dat la cele mai bune școli ale timpului, oferindu-i o educație creștină aleasă.

După ce părinții i s-au mutat din această viață, tânărul Gherasim, care simțea dorința fierbinte de a-și închina întreaga viață lui Dumnezeu, și-a împărțit averea săracilor și s-a călugărit în pustia Tebaidei, din Egipt.

Fiind cuprins de o mare râvnă, tânărul monah dormea și mânca foarte puțin, cât să își mențină sănătatea trupului, petrecându-și timpul în rugăciune, citirea Sfintei Scripturi și a operelor Sfinților Părinți, precum și cu lucrul mâinilor. În privința somnului, acesta a afirmat: „Cel care vrea să trăiască mai mult, trebuie să doarmă mai puțin. Odihna îndelungată slăbește și îmbolnăvește trupul, de aceea înțelepții din vechime numeau somnul fratele morții. Patul este un fel de sicriu, care ne împiedică activitatea, iar aceasta este esența vieții”.

După o vreme petrecută în Tebaida Egiptului, Gherasim a revenit în Lichia, unde s-a nevoit o perioadă de timp, însă dorința lui fierbinte era aceea de a ajunge în Țara Sfântă. În primul rând, acesta voia să se închine la locurile pe care le-a sfințit, prin prezența și activitatea Lui, Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar în al doilea rând, monahul simțea chemarea de a lupta pentru dobândirea mântuirii în pustiul Iordanului, unde

Mântuitorul lumii a fost botezat de către Sfântul Ioan, despre care Domnul Hristos Însuși a afirmat: *„Adevăr vă grăiesc: Între cei născuți din femei nu s-a ridicat unul mai mare decât Ioan Botezătorul”* (Matei 11,11).

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, monahul Gherasim a ajuns în Țara Sfântă. Aici s-a închinat cu multă evlavie la locurile pe care a pășit și a săvârșit nenumărate minuni Domnul Hristos, în timpul activității Sale publice, după care s-a stabilit în pustia Iordanului, viețuind singur în deșert.

Fiind pe deplin conștient de faptul că se află în Țara Sfântă, călugărul Gherasim și-a sporit nevoițele ascetice, străduindu-se din răspuțeri să se întrecă pe sine însuși, pentru a deveni cât mai bineplăcut lui Dumnezeu.

După un răstimp, numele sihastrului Gherasim a devenit tot mai cunoscut, încât numeroși iubitori de viață pustnicească s-au strâns în jurul lui, iar acesta s-a văzut nevoit să zidească o mănăstire în apropierea râului Iordan.

Această mănăstire era formată din două corpuri de clădiri: într-unul viețuiau frații începători, care aveau toate de obște, iar în celălalt se găseau șaptezeci de chilii, pentru călugării cu experiență în viața monahală, care puteau lupta singuri împotriva ispitelor vrăjmașului.

Întrucât Sfântul Gherasim a fost cel dintâi monah care a adunat în jurul său numeroși ucenici lângă râul Iordan, unde a ridicat și o mănăstire, pe bună dreptate a fost numit „Gherasim de la Iordan”.

În mănăstirea întemeiată de el, Sfântul Gherasim a stabilit niște reguli foarte stricte, conform cărora, monahii aveau voie să se hrănească doar cu pâine uscată și curmale, pe care le primeau de la mănăstire. „Fiecare călugăr avea o singură haină veche, care-i acoperea trupul, și un vas de lut, cu apă”¹. „În chiliile

---

¹ *Proloagele*, volumul II, Editura Bunavestire, Bacău, 1999, p. 557.

monahilor nu se făcea niciodată foc și o rogojină le servea în loc de pat”¹. În lipsa călugărilor, ușile chiliilor trebuiau să rămână în permanență deschise, încât oricine putea intra să ia de acolo orice dorea.

De luni până vineri, toți călugării stăteau în chiliile lor, rugându-se și împletind coșuri. Sâmbăta și duminica, aceștia veneau la biserica mănăstirii, unde se spovedeau, se împărtășeau cu Sfintele Taine, iar apoi luau o masă comună, singurul prilej cu care serveau mâncare gătită, din legume fierte, și puteau să bea puțin vin, spre slava lui Dumnezeu.

În Sfântul Post al Paștilor, monahul Gherasim se retrăgea în adâncul pustiei și „nu se hrănea cu nimic altceva, decât cu Sfânta Împărtășanie”², pe care o lua în fiecare duminică.

Urmându-i pilda, în timpul Postului Mare, numeroși monahi plecau din mănăstirea de lângă Iordan în pustie, de unde se întorceau doar în Sâmbăta lui Lazăr.

În perioada respectivă, arhimandritul Eutihie din Constantinopol își răspândea învățătura eretică, numită monofizitism sau eutihianism, conform căreia în Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, ar exista o singură fire, cea dumnezeiască, pentru că aceasta a absorbit-o pe cea omenească. Această învățătură era promovată și de patriarhul Dioscor al Alexandriei. Pentru a restabili pacea în Biserică, împăratul bizantin Marcian și soția sa Pulcheria au convocat cel de-al IV-lea Sinod Ecumenic, la Calcedon, în anul 451. Aici a fost condamnat monofizitismul și s-a stabilit că în Iisus Hristos sunt două firi, divină și umană, unite într-o singură persoană, în mod neamestecat și neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit.

Cu toate că monofizitismul a fost condamnat la cel de-al IV-lea Sinod Ecumenic, monahul Teodosie, care era monofizit,

---

¹ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 343.

² **Ibidem.**

a reușit, prin uneltiri, să îl alunge din scaun pe Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului, care era ortodox, iar timp de douăzeci de luni, între 451 și 453, a ocupat el însuși tronul patriarhal, creând multă tulburare.

În acest răstimp, monahii din Țara Sfântă care au păstrat dreapta credință, în frunte cu Sfântul Eftimie cel Mare, s-au retras în adâncurile pustiului.

Gherasim a fost amăgit de discipolii falsului patriarh al Ierusalimului, acceptând monofizitismul, însă după ce a auzit că Sfântul Eftimie se găsea în pustia Ruva, s-a dus la el, iar acesta i-a explicat în ce consta erezia lui Eutihie. „Viu mișcat de greșeala lui, Gherasim a căutat să o spele printr-o pocăință foarte aspră”¹, devenind un înfocat susținător al învățaturii de la Calcedon.

„Într-o zi, pe când avva Gherasim mergea pe malul râului Iordan, a întâlnit un leu care răgea foarte tare, pentru că îl ducea piciorul, în care îi intrase un spin și, de aceea, era umflat și plin de puroi. Când leul l-a văzut pe călugăr, a venit la el și i-a arătat piciorul rănit. Leul parcă plângea și îl ruga pe avva să-l tămăduiască. Văzând suferința leului, călugărul i-a luat piciorul în mâini și deschizând umflătura, i-a scos spinul și a curs de acolo o mulțime de puroi. După ce a curățat bine rana leului, i-a legat piciorul cu o bucată de pânză și i-a dat drumul. Leul însă nu a vrut să-l mai părăsească pe bătrân, ci, ca un adevărat ucenic, îl însoțea oriunde se ducea, încât se minuna avva de o recunoștință atât de mare din partea unei fiare, iar călugărul a început să-l hrănească cu pâine și boabe muiate. Avva Gherasim avea în mănăstire un asin pentru cărat apa, căci părinții beau apă din râul Iordan, care se găsea cam la un kilometru și jumătate depărtare de mănăstire. Călugării aveau obiceiul să lase asinul să pască pe malul Iordanului, păzit de leu. Într-o zi, pe când asinul păștea, leul s-a îndepărtat cam mult de el, iar niște cămilari

---

¹ **Ibidem**, p. 342.

care veneau din Arabia, văzând măgarul singur, l-au luat și și-au continuat drumul. Văzând că a pierdut asinul, leul a venit la avva Gherasim foarte supărat. Crezând avva că leul a mâncat asinul, l-a întrebat: «Unde este asinul?». Leul însă stătea tăcut și și privea în jos, ca un om. Atunci bătrânul i-a spus: «Ai mâncat asinul? Binecuvântat să fie Domnul. De acum înainte tu ai să faci treaba lui». Și de atunci leul, la porunca bătrânului, purta samarul asinului cu patru vase de lut, în care aducea apă la mănăstire. Într-o zi a venit la bătrân un ostaș. Când a văzut că leul căra apă și aflând ce s-a întâmplat, i s-a făcut milă de el, și scoțând trei monede, le-a dat bătrânului ca să cumpere un asin pentru căratul apei, ușurând leul de această corvoadă. După o vreme, cămilarul care luase asinul călugărilor a venit cu acesta la Ierusalim pentru a vinde grâu. După ce a trecut Iordanul, s-a întâlnit cu leul și, părăsindu-și cămilele de frică, a fugit din calea lui. Recunoscând asinul, leul a alergat după el, și apucându-l cu gura de căpăstru, cum îi era obiceiul, a tras după el asinul și cele trei cămile, răgind de bucurie, pentru că a găsit asinul pe care îl pierduse, și așa a venit la bătrân. Cunoscând Sfântul că leul a fost ocărat pe nedrept, i-a pus numele Iordan¹.

Sfântul Gherasim a primit, încă din timpul vieții sale pământești, mari daruri de la Dumnezeu. Astfel, în anul 473, când Sfântul Eftimie cel Mare s-a mutat la Domnul, Gherasim, care se ruga în chilia lui, „a văzut cum îngerii lui Dumnezeu îi duceau sufletul, cu bucurie, la cer”².

Într-o zi, un monah din mănăstirea Sfântului Gherasim s-a stins din viață, dar Sfântului nu i s-a adus la cunoștință acest fapt. Când a auzit că se bătea toaca pentru înmormântarea acestuia, Gherasim a intrat în biserică și s-a întristat pentru că nu apucase

---

¹ **Ioan Moshu**, *Limonariu sau livada duhovnicească*, Traducere și comentarii de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae și Dumitru Fecioru, Alba-Iulia, 1991, pp. 107-108.

² *Proloagele*, volumul II..., p. 557.

să își ia rămas bun de la călugărul respectiv. Apropiindu-se de sicriu, i-a zis răposatului: „Ridică-te, frate, ca să ne luăm rămas bun”. Mortul a înviat, s-a ridicat și și-a luat rămas bun de la Sfânt, care i-a spus: „Acum poți să te odihnești până la a doua venire a Domnului Hristos, când Acesta te va învia”. După ce i-au fost adresate aceste cuvinte, monahul s-a așezat din nou în sicriu, pentru a-și continua somnul de veci.

În 4 martie 475, pe când avea aproape o sută de ani, Sfântul Gherasim s-a mutat la Domnul, fiind înmormântat, cu mare cinste, lângă biserica mănăstirii.

„Când Sfântul s-a stins din viață și a fost îngropat, leul care îl slujea nu se afla în mănăstire. După ce s-a întors, îl căuta pe bătrân, dar Savatie, ucenicul lui Gherasim, i-a spus: «Iordane, bătrânul ne-a lăsat orfani și s-a mutat la Domnul, dar vino de mănâncă!». Leul însă nu a vrut să mănânce, ci neconținut își întorcea ochii încoace și încolo, ca să-l vadă pe Sfânt, răgind tare, căci nu suferea să nu-i simtă prezența. Savatie și ceilalți călugări văzându-l atât de îndurerat, l-au mângâiat pe spate și i-au spus: «Avva a plecat la Domnul și ne-a lăsat». Deși i-au spus aceste cuvinte, nu au putut să-l facă pe leu să înceteze din urlat, ba chiar, cu cât păreau că-l mângâie prin cuvinte, cu atât mai mult leul își întetea răgetele, arătând prin glas, prin chip și prin ochi, jalea pe care o simțea pentru că nu-l vede pe bătrân. Atunci Savatie i-a spus: «Dacă nu crezi, vino cu mine și-ți voi arăta unde l-am îngropat pe bătrân». Și luând leul, l-a dus la locul unde era mormântul avvei Gherasim. Savatie s-a oprit deasupra mormântului Sfântului și i-a zis leului: «Iată bătrânul nostru!» și a făcut o metanie. Văzând leul aceasta, și-a izbit capul cu putere de pământ și răcnind tare, îndată a murit deasupra mormântului”¹.

Pomenirea Sfântului Cuvios Gherasim de la Iordan se face în ziua de 4 martie.

---

¹ Ioan Moshu, *Op. cit.*, pp. 108-109.

Sfinții Patruzeci de Mucenici din Sevastia

(9 martie)

În timpul împăratului roman Liciniu (308-324), la începutul veacului al IV-lea, creștinii erau persecutați pentru credința lor în Domnul Hristos. În această perioadă, în oastea romană, cantonată în Armenia, erau patruzeci de ostași viteji, căliți în numeroase războaie, care își mărturiseau în mod deschis credința în Domnul Hristos.

Cei patruzeci au fost pârâți lui Agricola, guvernatorul cetății Sevastia, din Armenia, care prețuindu-i pentru vitejia lor, a încercat să-i convingă să renunțe la credința în Hristos și să jertfească idolilor, amenințându-i că altfel vor fi dați morții.

Soldații însă i-au răspuns: „Dacă pentru împăratul cel pământesc am luptat în războaie și i-am biruit pe vrăjmași, după cum singur mărturisești, cu atât mai mult ne vom nevoi pentru Împăratul cel fără de moarte și îți vom birui răutatea și vicleșugul”.

Surprins de acest răspuns, guvernatorul i-a aruncat peste noapte în temniță, crezând că până a doua zi se vor răzgândi.

În închisoare aceștia s-au rugat lui Dumnezeu să-i întărească, iar la miezul nopții le-a apărut Domnul Hristos Însuși, care i-a îmbărbătat, zicându-le: „Bun este începutul nevoiței voastre, însă cel care va răbda până în sfârșit, acela se va mântui”.

Dimineața cei patruzeci de ostași au fost aduși înaintea lui Agricola, care a încercat cu vicleșug să-i abată de la credința

în Domnul Hristos, zicându-le: „Din câți ostași are împăratul nostru, niciunul nu este asemenea vouă întru nimic, nici întru înțelepciune, nici întru tărie, nici întru frumusețe, nici așa de dragi mie, cum îmi sunteți voi. Așadar, nu îmi întoarceți iubirea spre ură, că în puterea voastră stă ca ori dragostea mea, ori ura să o aveți”.

Soldații însă au fost de neclintit în hotărârea lor de a-și jertfi chiar și viața pentru credința în Domnul Hristos, iar guvernatorul i-a aruncat din nou în temniță.

După șapte zile, dregătorul roman Lisius a sosit în Sevastia și a cerut ca ostașii care Îl mărturiseau pe Domnul Hristos să îi fie înfățișați. Ispitindu-i, Lisius le-a făgăduit că de se vor lepăda de credința lor vor fi răsplătiți cu funcții înalte, dar dacă refuză să o facă, vor fi supuși la cazne.

Văzând că niciunul dintre ostași nu se leapădă de Domnul Hristos, dregătorul a poruncit să fie omorâți, pe loc, cu pietre.

Mare i-a fost însă surprinderea lui Lisius, când a constatat că slujitorii săi aruncă cu pietre înspre cei patruzeci de ostași, dar se lovesc unul pe altul. Mânios, dregătorul a ridicat o piatră și a aruncat-o cu toată puterea înspre cei condamnați la moarte, dar aceasta s-a întors și l-a lovit în obraz.

Văzând această minune, dregătorul a poruncit ca cei patruzeci să fie aruncați la loc în temniță. În decursul nopții, Domnul Hristos le-a apărut din nou ostașilor, zicându-le: „*Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar de va și muri, viu va fi*” (Ioan 11,25), îndemnându-i să nu se teamă de chinurile care vor urma, pentru că acestea vor fi trecătoare, dar răsplata primită pentru suferințele și moartea lor va fi veșnică.

A doua zi, pe înserat, ostașii au fost duși la un iezer de lângă cetate, a cărui apă era aproape înghețată. După ce au fost despuiați de haine, cei patruzeci au fost forțați să intre în apa rece ca gheața.

Lângă străjerii care îi păzeau pe mal se afla o cadă mare, plină cu apă caldă, pentru a-i ademeni pe ostașii înghețați.

După miezul nopții, când gerul a devenit cumplit, unul dintre ostași nu a mai putut răbda. A ieșit din lac și a alergat la mal, pentru a scăpa cu viață. În momentul în care a vrut să intre în cadă și a atins cu piciorul apa caldă, s-a prăbușit mort. Văzând acest lucru, ostașii din iezer s-au îmbărbătat.

Către ceasul al treilea din noapte s-a ivit o lumină puternică și caldă ca soarele, care a înmuiat gerul și a topit gheața, iar din cer s-au pogorât peste capetelor ostașilor patruzeci de cununi, însă una nu avea pe capul cui să se așeze.

Unul dintre străjerii care îi păzea, pe nume Agladius, văzând minunea aceasta, a fost pătruns la inimă de puterea lui Dumnezeu, și aruncându-și hainele pe mal, s-a alăturat celor treizeci și nouă de ostași din apă, exclamând: „Și eu sunt creștin!”, iar cununa care era singură a pogorât peste capul lui.

În acest fel s-a împlinit numărul de patruzeci de mucenici.

Dimineața, Lisius și Agricola au venit pe malul lacului și au rămas muți de uimire, când i-au văzut pe cei din apă vii și nevătămați.

Au poruncit ca cei patruzeci să fie scoși din apă și să li se zdrobească fluierile picioarelor cu ciocanul.

Mama unuia dintre ostași, numit Meliton, era de față la această scenă și, temându-se ca nu cumva fiul ei să cedeze, l-a încurajat, zicându-i: „Fiul meu cel preadulce, mai răbda încă puțin ca să fii desăvârșit. Nu te teme, iată Hristos stă înaintea, ajutându-ți!”.

Răbdând cu tărie chinurile, cei patruzeci și-au încredințat sufletele în mâinile lui Dumnezeu.

Lisius și Agricola au poruncit ca trupurile celor patruzeci să fie ridicate de acolo și duse în altă parte pentru a fi aruncate în foc. După ce au fost încărcate într-o căruță, tânărul Meliton a fost

lăsat deoparte, pentru că încă mai respira. Mama acestuia, văzând căruța care se urnise din loc, a uitat de slăbiciunea femeiască, a alergat la fiul ei, l-a luat în spate și a pornit cu curaj să prindă căruța din urmă. După ce a ajuns-o, l-a așezat pe Meliton alături de ceilalți. Deschizându-și ochii, tânărul s-a văzut lângă cei cu care a suferit împreună și, zâmbind, și-a încredințat și el sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

După ce trupurile mucenicilor au fost arse, Lisius a poruncit ca oasele rămase să fie aruncate într-un râu, pentru a li se pierde urma.

După trei zile, Sfinții Patruzeci de Mucenici i s-au arătat în vis episcopului cetății, pe nume Petru, cerându-i să vină în noaptea aceea să îi scoată din apele râului.

Ierarhul a chemat câțiva bărbați creștini și au plecat împreună la râul despre care îi spusese mucenicii, unde cu toții au văzut că oasele, până la cea mai mică bucațică, străluceau ca stelele în apa întunecată. Fiind scoase de acolo, oasele au fost puse la loc de cinste, cum se cuvine unor sfinți care și-au jertfit viața pentru credința în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Numele celor patruzeci de Sfinți Mucenici din Sevastia sunt: Aetius, Aglaius, Acachie, Alexandru, Angius, Atanasie, Candid, Chiril, Chirion, Claudiu, Cudio, Dometian, Dominus, Ecdicius, Evnichie, Evtihie, Filoctimon, Flavius, Gaius, Gorgonius, Helianus, Heraclius, Ilie, Ioan, Isihie, Leontie, Lisimah, Meliton, Nicolae, Priscus, Sacherdon, Severian, Sisinius, Smaragdus, Teodul, Teofil, Valent, Valeriu, Vivianus și Xantius.

Sfinții Patruzeci de Mucenici au fost întemnițați pentru prima dată în 26 februarie și și-au încredințat sufletele în mâinile lui Dumnezeu în ziua de 9 martie, când se face și pomenirea lor.

Sfântul Ierarh Sofronie, Patriarhul Ierusalimului

(11 martie)

Sfântul Sofronie s-a născut la Damasc, probabil în anul 550, într-o familie creștină de vază, părinții lui numindu-se Plintos și Mira.

Sofronie a studiat la cele mai bune școli ale vremii, după care a devenit profesor de retorică. Având o cultură aleasă și fiind bun orator, a fost supranumit „Scolasticul” sau „Sofistul”.

Pe la anul 570, tânărul Sofronie s-a dus în pelerinaj în Țara Sfântă. Atmosfera duhovnicească din Mănăstirea Sfântului Teodosie cel Mare, de lângă Ierusalim, l-a cucerit, încât s-a stabilit acolo. În această mănăstire l-a cunoscut pe monahul Ioan Moshu, de care îl va lega o strânsă prietenie întreaga viață. Ioan Moshu a alcătuit o colecție aghiografică, numită „Limonariul” sau „Livada duhovnicească”, pe care i-a dedicat-o „sofistului Sofronie, iubitul său frate în Hristos”¹.

Dorind să cunoască și alți monahi cu viață sfântă, Sofronie și Ioan s-au dus în Lavra Faranului, de lângă Betlem, unde au viețuit timp de zece ani, apoi au vizitat mai multe mănăstiri din Egipt.

În anul 584, Sofronie s-a hotărât să depună voturile monahale, fiind călugărit la Mănăstirea Sfântul Teodor din Țara Sfântă. Nu a rămas prea mult timp aici, plecând împreună cu Ioan Moshu în Muntele Sinai, unde au viețuit într-o mănăstire timp de zece ani.

---

¹ Ioan Moshu, *Op. cit.*, p. 27.

În anul 594, cei doi monahi au luat parte la întronizarea patriarhului Amos al Ierusalimului. Cu această ocazie s-au închinat la Locurile Sfinte, după care s-au așezat pentru o perioadă de timp în Mănăstirea Eukratos din Egipt. Aici s-au numărat printre luptătorii de frunte împotriva ereziilor vremii.

Pe când se afla în Egipt, Sofronie s-a îmbolnăvit grav de o boală de ochi, care i-a slăbit vederea. Auzind de minunile pe care le săvârșeau Sfinții mucenici doctori fără de arginți, Chir și Ioan, s-a dus în biserica închinată acestora din Abukir, lângă Alexandria, rugându-se cu multă credință celor doi să îl tămăduiască. Într-o noapte, aceștia i-au apărut în vis lui Sofronie, iar Sfântul Chir a făcut de trei ori semnul Sfintei Cruci asupra ochilor acestuia, zicând: „Binecuvântat este Dumnezeu”, după care cei doi s-au îndepărtat, iar când Sofronie s-a trezit, a constatat că era sănătos. Drept mulțumire pentru această minune, Sfântul Sofronie a scris viața și martiriul Sfinților Chir și Ioan, unde a menționat și miraculoasa lui tămăduire.

Sfântul Sofronie a fost prețuit de patriarhii Alexandriei, în mod special de Sfântul Ioan cel Milostiv (610-619).

În anul 614, după ce perșii au cucerit Ierusalimul și Siria, monahii Sofronie și Ioan, însoțiți de mai mulți ucenici, au călătorit la Roma.

În anul 619, patriarhul Ioan cel Milostiv s-a mutat la Domnul, iar călugării Sofronie și Ioan au scris o carte despre viața acestuia.

Un an mai târziu, Ioan Moshu s-a stins din viață, iar Sfântul Sofronie i-a dus trupul neînsuflețit și l-a înmormântat în Mănăstirea Sfântul Teodosie cel Mare, de lângă Ierusalim, unde acesta se călugărise în tinerețe, iar cei doi s-au văzut pentru prima dată, în urmă cu cincizeci de ani.

Sfântul Sofronie a rămas o vreme în această mănăstire, dar în 628 s-a stabilit în Mănăstirea Eucratas, de lângă Cartagina, unde

a fost ales stareț. În obștea acestei mănăstiri a viețuit o perioadă de timp Sfântul Maxim Mărturisitorul, care a devenit ucenicul Sfântului Sofronie, cei doi fiind cei mai înfocați apărători ai dreptei credințe în fața atacurilor eretice monofizite, monoenergiste și monotelite promovate de împăratul bizantin și de patriarhul Constantinopolului și acceptate de ceilalți patriarhi.

Sfântul Sofronie le-a atras atenția patriarhilor Serghie al Constantinopolului (610-638), Cyrus al Alexandriei (630-641), precum și papei Honoriu (625-638), despre aceste erezii.

În anul 634, Sfântul Sofronie a fost ales patriarh al Ierusalimului. În această calitate, ierarhul a convocat, la Ierusalim, un sinod, în care a condamnat toate ereziile vremii.

Cântarea „Sfinte Dumnezeule” „a fost introdusă în Sfânta Liturghie de către patriarhul Proclu al Constantinopolului (434-446), în urma unor cutremure devastatoare. În anul 471, patriarhul monofizit Petru al Antiohiei a adăugat la acest imn cuvintele «Cel ce Te-ai răstignit pentru noi», care au declanșat un scandal imens în Bisericile Răsăritene. În acest fel, s-a ajuns la așa-numita controversă «teopashită»¹, „teopashismul fiind învățătura potrivit căreia nu omul, ci Dumnezeu din Iisus Hristos a pățimit pe cruce și a murit”².

Sfântul Sofronie „l-a rugat pe Arcadie, episcopul Ciprului, să convoace un sinod în problema teopashită, ceea ce acesta a și făcut, în anul 634. La lucrările sinodului din Cipru au luat parte patriarhul Cyrus al Alexandriei, împreună cu cinci episcopi egipteni, patriarhul Sofronie al Ierusalimului, împreună cu opt episcopi palestinieni, Arcadie, episcopul Ciprului, iar papa Honoriu și patriarhul Serghie al Constantinopolului au trimis reprezentanți”³.

„În sinodul cipriot se pare că s-au înfruntat intransigența dogmatică a patriarhului Sofronie al Ierusalimului și concesiile politice ale lui Arcadie, căci episcopul cipriot s-a eschivat,

---

¹ Ioan I. Ică jr., *Op. cit.*, p. 311.

² Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Și Cuvântul...*, p. 113.

³ Ioan I. Ică jr., *Op. cit.*, p. 310.

așteptând să vadă cum vor evolua lucrurile, remițând întreaga chestiune spre soluționare împăratului bizantin Heraclie”¹.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, ucenicul Sfântului Sofronie, a lămurit raportul dintre cele două firi ale Mântuitorului, afirmând că „atât slava cât și ocară lui Hristos sunt ale persoanei celei unice a Mântuitorului, constituită din două firi necontopite”². În concepția Sfântului Maxim, „noi nu trebuie să spunem «Cel ce Te-ai răstignit pentru noi» în «Trisaghion»”³, așa cum învață Biserica până astăzi.

În anul 637, Ierusalimul a fost ocupat de către arabii conduși de califul Omar. În urma negocierilor, patriarhul Sofronie a reușit să obțină anumite drepturi religioase și civile pentru creștinii de aici, în schimbul achitării unui tribut anual.

Măcinat de faptul că Ierusalimul a căzut în mâinile musulmanilor și Biserica se confrunța cu mari erezii, în 11 martie 638, Sfântul Sofronie s-a mutat la Domnul.

Sfântul Sofronie a alcătuit un Florilegiu patristic, din șase sute de texte ale Sfinților Părinți, care arătau că în Iisus Hristos sunt două firi și două lucrări. Din nefericire cartea nu s-a păstrat.

Viziunea hristologică a Sfântului Sofronie este prezentată în cuvântarea de la întronizarea lui ca patriarh.

Sfântul Sofronie a scris viața Sfintei Maria Egipteanca, slujba Aghiasmei celei mari din ziua de Bobotează, rugăciunile Vecerniei plecării genunchilor din Duminica Rusaliilor și de la el ne-au rămas nouă predici. De asemenea, Sfântul Sofronie a compus numeroase imne și poezii religioase.

Capul Sfântului Sofronie se păstrează în Mănăstirea Faneromeni Hiliomodiou de lângă Corint, în Grecia.

Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, este pomenit în calendarul creștin în ziua de 11 martie.

---

¹ *Ibidem*, p. 314.

² **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului...*, p. 134.

³ **Ioan I. Ică jr.**, *Op. cit.*, p. 306.

Sfântul Ierarh Chiril, Episcopul Ierusalimului

(18 martie)

Sfântul Chiril s-a născut în jurul anului 315, în Ierusalim sau în împrejurimile acestuia, într-o familie creștină.

Pe când acesta era doar un copil, împăratul Constantin cel Mare „a ridicat Biserica Sfântului Mormânt și Biserica Învierii din Sfânta Cetate, iar Ierusalimul, păgânizat de romani, a început să devină din nou Maica credinței creștine”¹.

Sfântul Chiril a urmat școala în Ierusalim și „s-a ocupat de timpuriu cu studiul Sfintei Scripturi, cu care s-a îndeletnicit atât de mult, încât cea mai mare parte a cuvântărilor sale este numai o țesătură de locuri sau aluzii la diferite părți ale Bibliei. Acesta a citit și scrierile filosofilor păgâni, fiind încredințat că acolo va afla arme pentru a combate cu succes idolatria”².

Sfântul Chiril „s-a călugărit de tânăr, într-o mănăstire din Palestina sau chiar din Ierusalim”³.

În anul 335, tânărul monah a fost hirotonit diacon, iar zece ani mai târziu, preot. Pe lângă oficierea sfințelor slujbe, principalele lui atribuții erau acelea de a predica duminică și în sărbători și de a-i catehiza pe cei care se pregăteau să primească Taina Sfântului Botez. În timpul lui, catehemenatul dura timp de doi ani.

---

¹ *Proloagele*, vol. II..., p. 590.

² **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 188.

³ **Sfântul Chiril al Ierusalimului**, *Catehezele*, partea I, traducere de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1943, p. 7.

În anul 348, după mutarea la Domnul a episcopului Maxim al Ierusalimului, Sfântul Chiril i-a fost ales succesor.

În Biserica Învierii din Ierusalim, Sfântul Chiril a rostit faimoasele sale cateheze, care reprezintă mărturii importante ale credinței și practicilor acelor vremuri.

În 7 mai 351, în ziua de Rusalii, „pe la ora 9 dimineata, pe cerul senin al Ierusalimului s-a arătat o cruce foarte mare, făcută din lumină, care se întindea de deasupra Golgotei până la Muntele Măslinilor. Nu a fost văzută de unul sau de doi oameni, ci s-a arătat cu totul lămurit la întreaga mulțime a cetății. Să nu se creadă apoi că a trecut iute ca o nălucă, dimpotrivă, a fost văzută cu ochii timp de mai multe ceasuri de pe pământ. Prin strălucirea sa orbitoare, aceasta întrecea razele soarelui”¹. Sfântul Chiril i-a adresat o epistolă împăratului Constanțiu al II-lea (337-361), pentru a-i aduce la cunoștință minunea petrecută în Ierusalim, iar întrucât acesta era arian, ierarhul Cetății Sfinte și-a exprimat „dorița ca împăratul să se închine Treimii celei de o ființă”².

Întrucât Domnul nostru Iisus Hristos a murit și a înviat la Ierusalim, S-a înălțat cu trupul la cer de pe Muntele Măslinilor, și tot în Sfânta Cetate a avut loc Pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, în ziua Cincizecimii, când a luat ființă Biserica, pe bună dreptate, „Biserica din Ierusalim a fost numită Biserică Mamă a tuturor Bisericilor”³, pentru că, de aici, credința creștină a fost răspândită în întreaga lume, de către Sfinții Apostoli și ucenicii acestora, care au împlinit porunca Mântuitorului: „*Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al*

---

¹ **Idem**, *Cateheze*, traducere din limba greacă și note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 380.

² **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 189.

³ **Sfântul Chiril al Ierusalimului**, *Cateheze...*, p. 3.

Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă” (Matei 28,19-20).

Ținându-se cont de acest aspect, ierarhii prezenți la Sinodul I Ecumenic, de la Niceea, din anul 325, prin canonul al șaptelea, au hotărât să i se acorde o cinste deosebită episcopului Ierusalimului.

În timpul Sfântului Chiril, scaunul episcopal din Ierusalim se găsea sub jurisdicția Mitropoliei de Cezareea Palestinei. Întrucât Acachie, mitropolitul Cezareei Palestinei, fusese declarat eretic la sinodul din Sardica, din anul 343, fiindcă era arian, în baza canonului șapte al Sinodului I Ecumenic, „episcopul Chiril al Ierusalimului nu voia să recunoască drepturile pe care pretindea că le are ierarhul din Cezareea, în calitate de mitropolit”¹.

Acachie se bucura de protecția împăratului Constanțiu al II-lea, care era și el arian, de aceea, „în 357 sau 358, mitropolitul a convocat un sinod în Cezareea Palestinei, la care Chiril a fost condamnat și exilat. Episcopul din Sfânta Cetate a fost acuzat și de faptul că, în timpul foametei din Ierusalim, a vândut vasele sfinte și alte obiecte bisericești pentru a veni în ajutorul săracilor”².

„Condamnat de sinod, Sfântul Chiril s-a refugiat în Antiohia, iar de aici în Tarsul Ciliciei, la episcopul Silvan. În Tars s-a dedicat cu mult succes propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu. Când mitropolitul Acachie i-a cerut lui Silvan să-l oprească de a mai predica, pentru că era condamnat de un sinod, episcopul Tarsului i-a răspuns că nu o poate face, de frica poporului, care asculta cu mult interes predicile lui Chiril”³.

„Sinodul din Seleucia, din anul 359, l-a repus pe Sfântul Chiril în drepturile sale, dar hotărârea nu a putut fi pusă în apli-

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 189.

² Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Catehezele...*, p. 9.

³ *Ibidem*.

care, pentru că un nou sinod, ținut la Constantinopol, în anul 360, la presiunile lui Acachie, i-a menținut exilul¹.

După moartea lui Constanțiu al II-lea, tronul imperial de la Constantinopol a fost ocupat de Iulian Apostatul (361-363). Acesta dorea să reinstaureze păgânismul în Imperiu, de aceea „le-a îngăduit tuturor episcopilor, ortodocși și eretici, să se întoarcă din exil, pentru a reîncepe disputele dogmatice, ceea ce corespundea planului său de desființare a creștinismului”². Cu acest prilej, Sfântul Chiril a revenit pe scaunul din Ierusalim.

Iulian Apostatul „a poruncit să li se dea evreilor banii necesari pentru ridicarea unui templu în Ierusalim și le-a trimis arhitecți din diferite părți ale imperiului”³, pentru a-i ajuta în acțiunea lor.

După ce fundația templului a fost turnată, într-o noapte s-a produs un cutremur de pământ devastator, care a surpat tot ceea ce se zidise până atunci. A doua zi, „niște flăcări uriașe au ieșit dintre ruine, arzându-i pe toți cei ce se apropiau de acel loc. De asemenea, pe trupurile și hainele celor prezenți au apărut cruci, iar Sfânta Cruce s-a arătat pe cer. Toate aceste semne i-au alungat pe muncitori, care au fost siliți să abandoneze lucrarea”⁴.

În urma urcării pe tron a împăratului Valens (364-378), care era arian, Sfântul Chiril a fost din nou izgonit din Ierusalim, având parte, de această dată, de un exil mult mai îndelungat.

Episcopul a fost capabil să revină în Sfânta Cetate abia în timpul domniei împăratului Teodosie cel Mare (379-395), unde „a restabilit ordinea în Biserica pustiită de eretici și a întors numeroși rătăciți și schismatici la credința cea adevărată”⁵.

---

¹ **Ibidem.**

² **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 104.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 190.

⁴ **Ibidem**, p. 191.

⁵ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 104.

Fiind un bun ortodox, și văzând Biserica tulburată de erezii, împăratul Teodosie cel Mare a convocat cel de-al II-lea Sinod Ecumenic, la Constantinopol, în anul 381.

Sfântul Chiril al Ierusalimului a luat parte la lucrările acestui Sinod, la care au fost condamnate mai multe erezii, au fost stabilite câteva canoane și au fost alcătuite ultimele cinci articole ale Simbolului de credință niceo-constantinopolitan.

Sfântul Chiril s-a mutat la Domnul în anul 386.

De la Sfântul Chiril al Ierusalimului ne-au rămas: o epistolă, adresată împăratului Constanțiu al II-lea, două omilii, precum și cele douăzeci și patru de cateheze renumite. „Nouăsprezece dintre acestea au fost rostite de episcop în Postul Mare, în vederea pregătirii catehumenilor pentru primirea Botezului, a Mirungerii și a Sfintei Euharistii în noaptea Sfintelor Paști, iar cinci în Săptămâna Luminată, spre a le tâlcui acestora, după primirea Tainelor de inițiere, înțelesul lor duhovnicesc”¹.

Aceste „cateheze conțin cea mai veche explicare metodică făcută unui Simbol de credință”², fiindcă Sfântul Chiril a tâlcuit în ele Simbolul de la Sinodul I Ecumenic.

Sfântul Chiril al Ierusalimului „nu a avut alt gând, decât să se ridice la înălțimea scaunului pe care îl deținea”³, „el fiind singurul ierarh al Ierusalimului, din veacul al IV-lea, care a dobândit renumele de adevărat Scriitor Bisericesc”⁴. „Sfântul Chiril este nu numai cel mai de seamă catehet din Palestina, ci și unul dintre marii dascăli ai Bisericii din toate timpurile”⁵.

Sfântul Chiril al Ierusalimului este pomenit în calendarul creștin în ziua de 18 martie.

---

¹ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze...*, p. 3.

² Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 105.

³ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 151.

⁴ *Ibidem*, p. 146.

⁵ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze...*, p. 3.

Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca

(1 aprilie)

Cuvioasa Maria Egipteanca s-a născut în a doua jumătate a secolului al IV-lea, într-un sat din apropierea Alexandriei Egiptului, într-o familie creștină, fără dare de mână. A fost botezată de mică, însă din cauza lipsurilor materiale, nu a urmat nicio școală.

Nemulțumită de viața pe care o ducea la țară, pe când avea doar 12 ani, aceasta și-a părăsit familia și satul natal, plecând în Alexandria¹.

La o vârstă atât de fragedă, într-un oraș mare și renumit, care era în marea lui majoritate păgân, Maria a început să trăiască în păcat. Cu toate că era foarte săracă și adeseori torcea câlți pentru a se întreține, aceasta nu își vindea trupul și nu lua nimic de la cei care voiau să îi plătească, ci având o fire pătimasă, se oferea tuturor în dar, pentru a atrage cât mai mulți bărbați. Fata simțea o poftă nesățioasă și o dorință neînfrântă de a se tăvăli în noroiul păcatului, socotind că acesta era scopul vieții ei, de a-și batjocori neîncetat trupul².

După șaptesprezece ani petrecuți în acest mod, Maria a văzut numeroși bărbați care se îndreptau spre portul din Alexandria, cu intenția de a călători cu corabia la Ierusalim, pentru a lua parte la sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci.

---

¹ **Sfântul Sofronie al Ierusalimului**, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, pp. 202-203.

² **Ibidem**, p. 203.

Dorind să păcătuiască cu cât mai mulți dintre acești bărbați, tânăra, care nu avea niciun ban, s-a urcat într-una din corăbiile care plecau în Țara Sfântă. Ea însăși relatează în acest sens: „Iar cele ce au urmat după aceasta, cum îți le voi înfățișa, omule? Ce limbă va rosti sau ce ureche va asculta faptele săvârșite pe corabie în timpul călătoriei? Cum îți voi istorisi cele ce le-am săvârșit cu cei care nu voiau să păcătuiască? Nu există chip de destrăbălare, din cele ce se pot spune și din cele ce nu se pot spune, pentru care să nu fi fost învățătoare acelor nefericiți”¹.

După ce a ajuns la Ierusalim, egipteanca mărturisește: „În zilele pe care le-am petrecut în acest oraș, înainte de sărbătoare, am săvârșit fapte la fel cu cele din călătorie, dar mai multe și mai rele, căci nu mi-au ajuns tinerii pe care i-am avut pe corabie, ci m-am folosit și de mulți alții, locuitori din Ierusalim și străini”².

În ziua praznicului Înălțării Sfintei Cruci, Maria căuta câțiva tineri pentru a-și satisface poftele păcătoase, însă a observat că, foarte de dimineață, toți oamenii, bărbați și femei, se grăbeau la Biserica Sfântului Mormânt. Surprinsă de acest fapt, femeia afirmă: „Am plecat și eu și am ajuns odată cu ei în pridvorul bisericii și mă împingeam în mulțime, silindu-mă să intru împreună cu poporul. Și m-am apropiat cu multă trudă și năduf de ușa bisericii. Când însă am pășit pe pragul ușii și toți ceilalți au intrat neîmpiedicați, pe mine m-a oprit o putere dumnezeiască, neîngăduindu-mi să intru. Iarăși m-am îmbrâncit, dar am fost respinsă și m-am văzut din nou stând singură în pridvor. Socotind că din pricina slăbiciunii femeiești s-a întâmplat aceasta, m-am amestecat iarăși cu alții și mă sileam, pe cât puteam, făcându-mi loc cu coatele și mă împingeam, dar m-am ostentit în zadar. Când piciorul meu a pășit din nou pe prag, ceilalți au intrat în biserică, dar eu am fost respinsă. După ce am pățimit

---

¹ *Ibidem*, p. 205.

² *Ibidem*, p. 206.

aceasta de trei sau patru ori, am obosit și, întorcându-mă, m-am retras într-un colț din curtea bisericii. Abia atunci mi-a venit în minte pricina care mă împiedica să văd lemnul Sfintei Cruci, fiindcă faptele mele cele întinate îmi închideau intrarea”¹.

„Am început să plâng din adâncul inimii. Pe când suspinam, am văzut că deasupra locului în care mă găseam se afla o icoană a Maicii Domnului și, ridicându-mi ochii spre aceasta, m-am rugat: «Fecioară Stăpână, care ai născut pe Dumnezeu Cuvântul, știi că este necuviincios ca eu, necurata și întinată, să privesc spre cinstită icoana ta, a pururea Fecioarei Maria, care ai trupul și sufletul curat și neîntinat. Este drept să fiu urâtă de tine eu, cea pierdută. Dar, de vreme ce, după cum am auzit, Fiul lui Dumnezeu pe care L-ai născut, pentru aceasta s-a făcut om, ca să-i cheme pe cei păcătoși la pocăință, ajută-mi mie, singura care nu am pe cineva într-ajutor. Poruncește să mi se îngăduie să intru în biserică. Nu mă lipsi să văd cinstitul lemn pe care s-a răstignit Fiul lui Dumnezeu născut din tine, care și-a jertfit propriul sânge preț de răscumpărare pentru mine. Poruncește, Stăpână, să-mi fie deschisă ușa bisericii, pentru a mă putea închina Sfintei Cruci. Fi-mi mie cheazăuitoare Fiului lui Dumnezeu cel născut din tine, că niciodată nu voi mai pângări acest trup prin niciun păcat, iar după ce voi vedea lemnul Sfintei Cruci a Fiului tău, mă voi lepăda cu totul de lume și de toate cele din lume, și voi pleca acolo unde tu, ca o cheazăuitoare a mântuirii mele, mă vei povățui»”².

„După ce am rostit aceste cuvinte, am dobândit, prin puterea credinței, un fel de încredințare și, având nădejde deplină în milostivirea Născătoarei de Dumnezeu, m-am amestecat din nou cu cei care intrau în biserică, iar acum nu mai era nimeni care să mă împingă înapoi, nimeni care să mă împiedice să mă apropiu de ușă. Atunci m-a cuprins frică și uimire. Când am

---

¹ **Ibidem**, pp. 206-207.

² **Ibidem**, pp. 207-208.

ajuns la ușa bisericii, care până atunci era închisă pentru mine, am intrat fără nicio împiedicare și am fost învrednicită să văd Sfânta Cruce, căreia m-am închinat. Apoi am alergat la icoana Maicii Domnului din curtea bisericii și i-am spus: «Tu, Stăpână preabună, ți-ai arătat iubirea de oameni față de mine. Nu te-ai scârbit de rugăciunea mea cea nevrednică. Datorită ție am văzut slava de care nu eram vrednică. Acum este vremea, Stăpână, să îmi îndeplinesc făgăduința pe care ți-am făcut-o. Condu-mă unde poruncești. Fii, acum, călăuzitoarea mea spre pocăință». Și, zicând acestea, am auzit un glas grăind: «Dacă vei trece Iordanul, bună odihnă vei afla!»¹.

Auzind aceste cuvinte, tânăra egipteancă a pornit spre poarta cetății care ducea spre râul în care a fost botezat Domnul Hristos, iar un bărbat oarecare i-a oferit trei bănuți, pentru a-și cumpăra trei pâini.

Maria, care nu acceptase niciodată bani pentru a-și satisface poftele cele păcătoase, a primit această milostenie, a cumpărat pâinile, după care și-a continuat drumul. Ajungând la Iordan, aceasta și-a spălat mâinile și fața în apele râului, s-a împărțășit cu trupul și sângele Mântuitorului, în biserica Sfântului Ioan Botezătorul din apropiere, a mâncat jumătate dintr-o pâine, a băut apă din râul Iordan și apoi i-a traversat apele cu o barcă.

După ce a trecut Iordanul, Maria și-a drămuțit cu multă grijă hrana rămasă. Cu vremea, pâinile s-au uscat și s-au împietrit, dar ea le-a mâncat și așa, apoi s-a hrănit „timp de șaptesprezece ani cu verdețuri și cu cele ce se găseau în pustie”². Despre această perioadă, ea însăși relatează: „Am petrecut șaptesprezece ani în acest pustiu, luptându-mă cu poftele mele cele nebunești ca și cu niște fiare sălbatice. Când încercam să gust din hrană, râvneam la cărnurile și peștii pe care îi are

---

¹ *Ibidem*, pp. 209-210.

² *Ibidem*, p. 214.

Egiptul. Doream să mă desfăt cu vin, căci mult vin am băut pe când eram în lume. Aici însă nici apă nu aveam să gust. Ardeam cumplit de sete, dar, de nevoie sufeream. Intra în sufletul meu și pofta necugetată a cântecelor depravate, tulburându-mă chinuitor și încercând să mă înduplece să cânt cântările diavolești pe care le-am învățat. Dar eu îndată începeam să plâng și îmi băteam pieptul cu mâinile, amintindu-mi de făgăduința pe care am făcut-o când am plecat în pustie. Mă duceam cu mintea la icoana Maicii Domnului, cheazășuitoarea mea, și plângeam în fața ei, rugând-o să alunge gândurile mele cele rele, care îmi asaltau nenorocitul meu suflet. După ce lăcrimam îndeajuns și îmi băteam cu putere pieptul, vedeam o lumină care strălucea împrejurul meu. Și din acel moment, peste potopul de gânduri venea o liniște statornică. Dar ce voi spune despre gândurile care mă mânau la desfrânare? Foc se aprindea înlăuntrul nefericitei mele inimi. Toată mă ardea și mă ațâța spre pofta împreunării. Îndată ce un gând ca acesta mă asalta, mă aruncam la pământ și udam țărâna cu lacrimi, socotind că apare cheazășuitoarea mea, ca o ocrotitoare, în fața mea, ticăloasa, și ceream pedeapsă pentru călcarea făgăduinței. Nu mă ridicam de jos și se întâmpla să stau la pământ zi și noapte, până nu vedeam acea dulce lumină care îmi alunga gândurile care mă tulburau. Dar, din acea vreme și până astăzi, ajutătoarea mea a fost lângă mine în toate, conducându-mă prin toate”¹.

Hainele pe care le purta femeia când a traversat Iordanul s-au ponosit și s-au rupt și ea nu avea de unde să își procure altele. Astfel, din cauza arșiței, aceasta suferea de cald, iar din pricina gerului tremura și îngheța de frig, încât de multe ori cădea la pământ și rămânea acolo nemișcată, aproape fără suflare².

---

¹ **Ibidem**, pp. 212-214.

² **Ibidem**, p. 214.

După șaptesprezece ani de lupte, poftele cele păcătoase au încetat, iar Maria mărturisește: „Din acel timp și până acum, puterea lui Dumnezeu a păzit în multe chipuri păcatosul meu suflet și smeritul meu trup, căci am dobândit o hrană neîmpuținată, nădejdea mântuirii mele. De atunci mă hrănesc și mă acopăr cu cuvântul lui Dumnezeu, care pe toate le ține, căci în Sfânta Scriptură citim că *„nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”* (Matei 4,4), iar cei ce au lepădat îmbrăcămintea păcatului, *„petrec noaptea goi, fiindcă n-au cu ce să se învelească, pentru că n-au veșmânt să se apere de frig”* (Iov 24,7)”¹.

Călugărul Zosima, care de la naștere a viețuit într-o mănăstire din Egipt, fiind de multe ori învrednicit cu vedenii², pe când avea cincizeci și trei de ani, „a fost tulburat de gândul că ar fi desăvârșit în toate, iar acesta cugeta în sine: «Oare se află pe pământ vreun monah care poate să mă învețe un chip nou de pustnicie, pe care nu-l cunosc și nu l-am săvârșit sau să fie în stare să mă ajute cu ceva? Se găsește oare vreun bărbat, dintre cei care viețuiesc în pustie, care să mă întrecă în ceea ce privește fapta și contemplația?». Pe când cugeta acestea, călugărul a auzit o voce care i-a spus: «Zosima, bine te-ai nevoit, atât cât era cu putință unui om, pentru că între oameni nimeni nu este desăvârșit. Dar ca să știi că sunt și multe alte căi spre mântuire, ieși și du-te la mănăstirea care se află lângă Iordan»”³.

Zosima s-a dus și a fost primit în Mănăstirea Sfântului Gherasim de la Iordan. Aici era obiceiul ca, „în prima duminică a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, să se săvârșească Sfânta Liturghie, la care toți monahii se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului, mâncau puțin, apoi se adunau în biserică și,

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, p. 188.

³ **Ibidem**, pp. 188-189.

rugându-se îndelung și făcând numeroase metanii, se îmbrățișau. După aceasta, fiecare își lua hrană după cum putea și după cum voia. Unul lua pâine, pe măsura trebuinței trupului, altul curmale, altul nimic, decât rasa cu care era îmbrăcat, și ieșeau toți din mănăstire, cântând: «*Domnul este lumina mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa?*» (Psalmul 26,1). De multe ori unul sau doi călugări rămăneau în mănăstire, nu ca să păzească cele ce se aflau aici, căci monahii nu aveau ceva ce ar fi putut fura hoții, ci pentru a nu lăsa biserica fără slujbă. Toți călugării care ieșeau din mănăstire păzeau cu sfințenie rânduiala de a nu ști unul de altul cum se înfrânează și cum petrece celălalt. Îndată ce treceau Iordanul, toți se despărțeau. Pustiul era mare și monahii nu aveau voie să se întâlnească unul cu altul. Dacă se întâmpla ca vreunul dintre ei să vadă, din depărtare, pe altul venind spre el, se abătea din drum și se ducea în altă parte. Fiecare viețuia pentru el și pentru Dumnezeu, cântând neîncetat psalmi. Petrecând în acest fel, călugării se întorceau la mănăstire doar în Sâmbăta lui Lazăr, având ca mărturie a nevoițelor propria conștiință, care cunoștea cum au lucrat și roadele căror osteneli le-au recoltat. Și nimeni nu îl întreba pe celălalt cum sau în ce chip a purtat lupta pe care a avut-o în față¹.

Ținând rânduiala mănăstirii, din timpul Sfântului și Marelui Post al Paștilor, Zosima a trecut Iordanul, „cu dorința de a pătrunde în adâncul pustiei, având nădejdea că va întâlni vreun părinte în stare să îl conducă spre ceea ce dorea”².

După douăzeci de zile de mers, pe la amiază, călugărul a observat „o umbră ca un trup de om. La început s-a înspăimântat și tremura din tot trupul, bănuind că vede o nălucire diavolească. După ce și-a făcut semnul Sfintei Cruci a prins curaj și, privind, a

---

¹ **Ibidem**, pp. 192-193.

² **Ibidem**, p. 188.

văzut pe cineva mergând spre miazăzi. Făptura era cu trupul gol, neagră la trup, înnegrită ca din pricina arșiței soarelui. Părul capului îi era alb ca lâna, dar și acesta puțin, încât nu trecea mai jos de gât. Văzând aceasta, de bucurie, Zosima s-a făcut ca o floare și a început să alerge spre locul în care se afla arătarea. Aceasta, înțelegând că monahul vine către ea, a început să fugă spre adâncul pustiei. Mersul lui Zosima însă era mai iute și, încetul cu încetul, a ajuns mai aproape de făptura care alerga¹. Ajungând într-un loc asemănător cu un râu secăt, „făptura omenească ce fugea înainte a coborât în vale și a urcat pe malul celălalt. Zosima nu mai putea să alerge de oboseală și s-a oprit. Atunci, arătarea de pe celălalt mal a glăsuț: «Părinte Zosima, iartă-mă, dar nu pot să mă întorc și să mă arăt în fața ta astfel. Sunt femeie și, după cum vezi, goală, trupul meu fiind neacoperit. Dar dacă voiești cu tot dinadinsul să binecuvintezi o femeie păcătoasă, aruncă-mi rasa cu care ești îmbrăcat, ca să-mi acopăr cu ea trupul și să mă întorc spre tine, pentru a primi binecuvântare». Auzindu-se strigat pe nume, monahul s-a cutremurat, înțelegând că, dacă acea făptură nu ar fi fost luminată de Dumnezeu, nu l-ar fi chemat pe nume pe el, pe care nu îl văzuse niciodată².

Zosima i-a aruncat rasa cea veche și ruptă, cu care femeia și-a acoperit goliciunea, apoi i-a spus călugărului: „«Ce vrei să afli de la mine sau să vezi la mine, de nu ai pregetat să te ostenești atât de mult?». Monahul i-a cerut femeii să îl binecuvinteze, iar aceasta i-a zis: «Ție ți se cuvine să binecuvintezi și să te rogi pentru mine, pentru că ai harul preoției, tu de mulți ani stai în fața Sfântului Altar și de multe ori ai săvârșit Sfintele Taine». Cuvintele acestea i-au pricinuit mai mare frică și neliniște bătrânului³, iar acesta i-a răspuns femeii: „«Mai

---

¹ **Ibidem**, pp. 195-196.

² **Ibidem**, p. 197.

³ **Ibidem**, p. 198.

lămurit este harul dat ție, pentru că m-ai chemat pe nume și m-ai numit preot pe mine, pe care nu m-ai văzut niciodată». Apoi femeia i-a spus monahului: «Pentru care pricină, omule, ai venit la mine, păcătoasa? Din ce motiv ai venit să vezi o femeie lipsită de orice virtute? Afară numai dacă, negreșit, harul Sfântului Duh nu te-a călăuzit să îndeplinești vreo slujbă de trebuință trupului meu»¹.

Zosima i-a cerut femeii să se roage pentru el și pentru întreaga lume. Aceasta „s-a întors către răsărit și, ridicându-și ochii spre cer și înălțându-și mâinile, a început să se roage în șoaptă. Monahul, care privea spre pământ, și-a ridicat puțin ochii și a văzut că, în timp ce se ruga, femeia era înălțată ca la un cot de la pământ. Fiind cuprins de mai mare frică, acesta cugeta: «Oare nu cumva este un duh care se preface că se roagă?». După ce femeia și-a terminat rugăciunea, s-a întors spre călugăr și i-a zis: «Părinte, pentru ce te tulbură astfel de gânduri, îndoindu-te cu privire la mine, că sunt duh și mă prefac numai că mă rog? Fii pe deplin încredințat că am fost și sunt o femeie păcătoasă. Nu sunt duh, ci pământ și cenușă». Monahul i-a zis: «Te jur, în numele lui Hristos, Dumnezeuul nostru, să nu îmi ascunzi nimic, cine ești, de unde ești, de când și în ce chip ai locuit în pustiul acesta. Nimic să nu ascunzi din faptele tale, ci pe toate să le mărturisești, ca să faci cunoscute mărețiile lui Dumnezeu. Cred că pentru aceasta am fost călăuzit în acest pustiu, ca Domnul să facă cunoscute faptele tale»².

Femeia i-a răspuns: „Părinte, îmi este greu să-ți spun rușinea faptelor mele. Dar de vreme ce mi-ai văzut trupul gol, atunci să-ți dezgolesc și faptele mele, ca să cunoști de câtă rușine și nerușinare a fost plin sufletul meu. Dar mai întâi, te jur să nu încetezi a te ruga pentru mine ca să găsesc milă

---

¹ **Ibidem**, p. 199.

² **Ibidem**, pp. 200-201.

în ziua judecății”¹, după care Maria Egipteanca i-a povestit călugărului viața ei.

Auzind cele relatate, bătrânul a întrebat-o pe Maria: „Câți ani sunt, maică, de când sălășluiești în acest pustiu?». Femeia i-a răspuns: «Din câte socotesc eu, sunt patruzeci și șapte de ani de când am ieșit din Ierusalim»². Întrucât Maria Egipteanca rostea mereu citate din Sfânta Scriptură, în special din psalmi, Zosima a întrebat-o: «Maică, ai citit Psaltirea sau alte cărți?». Auzind acestea, femeia a zâmbit și i-a răspuns: «Părinte, crede-mă că eu nu am învățat niciodată, nici nu am auzit pe cineva să cânte sau să citească psalmi, însă *«cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător»* (Evrei 4,12) și îi dă omului cunoștință. De asemenea, de când am trecut Iordanul, nu am văzut alt om decât astăzi, chipul tău. Dar nici fiară sălbatică sau altă viețuitoare nu am zărit de când sunt în acest pustiu»³.

Apoi Maria i-a spus monahului: „Te jur pe Mântuitorul Hristos, Dumnezeuul nostru, să nu spui nimănui ceea ce ai auzit, până când Dumnezeu mă va lua de pe pământ. Acum mergi în pace, iar la anul, cu harul lui Dumnezeu, ne vom vedea din nou. În Sfântul și Marele Post de anul viitor să nu treci Iordanul, după cum obișnuieți să faceți la mănăstire. Rămâi în mănăstire, căci, chiar dacă vei voi să ieși, nu-ți va fi cu putință. În Joia Mare să iei Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos și să mi le aduci. Să mă aștepti pe malul Iordanului. Eu voi veni acolo ca să mă împărtășesc, pentru că nu am mai avut parte de Sfânta Cuminecătură de când m-am împărtășit în Biserica Sfântului Ioan Botezătorul, înainte de a trece Iordanul”⁴.

---

¹ *Ibidem*, p. 202.

² *Ibidem*, p. 211.

³ *Ibidem*, pp. 214-215.

⁴ *Ibidem*, pp. 215-216.

După ce a rostit aceste cuvinte, Maria a alergat în adâncul pustiei, iar bătrânul s-a întors la mănăstire.

În Postul Sfințelor Paști din anul următor, Zosima nu s-a putut retrage în pustiu, după cum îi spusese Maria Egipteanca, pentru că a fost bolnav. În seara Joi Mari, monahul a pus într-un potir mic Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos și a plecat pe malul Iordanului. După ce s-a înnoptat, fiind lună plină, călugărul „a văzut-o pe Maria de cealaltă parte a Iordanului. Aceasta a făcut semnul Sfintei Cruci deasupra râului, apoi a pășit pe apă, îndreptându-se către el”¹.

Călugărul a împărtășit-o pe Maria, care a rostit cuvintele: „Acum slobozește pe roaba Ta, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei au văzut mântuirea Ta! După aceea, femeia i-a zis bătrânului: «Te rog să îmi îndeplinești încă o rugăminte. Cu ajutorul lui Dumnezeu du-te la mănăstire, iar anul viitor vino în locul în care am vorbit anul trecut și mă vei vedea din nou»”². Monahul a promis că va face acest lucru, după care a pornit spre mănăstire, iar Maria Egipteanca a trecut Iordanul ca pe uscat și s-a dus în pustie.

Anul următor, în Postul Sfințelor Paști, Zosima s-a dus în pustie, după rânduiala mănăstirii. Când a ajuns în locul asemănător unui râu, a văzut trupul neînsuflețit al Mariei întins pe pământ. Călugărul a săvârșit slujba înmormântării, după care gândea în sine: „Oare se cade să îngrop trupul Cuvioasei. Nu îi va dispăcea Cuvioasei acest lucru? Pe când cugeta acestea, monahul a văzut o însemnare scrisă pe pământ: «Părinte Zosima, îngroapă în acest loc trupul smeritei Maria. Redă pământului țărâna, rugându-te mereu lui Dumnezeu pentru mine. M-am mutat la Domnul în Joia Mare, după ce m-am împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului Hristos». Citind aceste cuvinte, bătrânul

---

¹ **Ibidem**, p. 219.

² **Ibidem**, p. 220.

a înțeles că îndată după ce a împărtășit-o pe Cuvioasa pe malul Iordanului, cu un an în urmă, aceasta a plecat în locul în care s-a săvârșit din viață. Și calea pe care Zosima a străbătut-o în douăzeci de zile, cu multă osteneală, Cuvioasa a parcurs-o într-un ceas, după care s-a mutat la Domnul¹.

Monahul a găsit o bucată de lemn, cu care a încercat să sape mormântul Mariei, dar pământul era tare și nu a reușit. Pe când se gândea cum va îngropa trupul răposatei, monahul a văzut un leu care lungea picioarele Cuvioasei. Fiind cuprins de spaimă, bătrânul și-a făcut semnul Sfintei Cruci, dar fiara s-a apropiat de el în mod pașnic. Călugărul i-a zis animalului: „De vreme ce Cuvioasa a poruncit să-i fie îngropat trupul, dar eu sunt bătrân și nu am putere să-i sap groapa și nu am un hârleț potrivit pentru aceasta, nici nu este timp pentru a aduce unul de la mănăstire, fă tu, cu ghearele tale, groapa, ca să îngropăm trupul Cuvioasei. La cuvintele monahului, leul a săpat cu picioarele din față o groapă, atât cât era necesar pentru a îngropa trupul femeii. Bătrânul s-a rugat din nou pentru odihna sufletului Cuvioasei și i-a acoperit trupul cu țărână, apoi a pornit spre mănăstire, iar leul spre adâncul pustiei”².

În calendarul creștin, Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca este prăznuită în ziua de 1 aprilie. De asemenea, datorită viețuirii ei extrem de aspre și a pocăinței îndelungate din pustiu, Biserica a rânduit ca pomenirea acesteia să se facă și în duminica a cincea din Postul Sfintelor Paști, ea fiind un model de pocăință pentru toți creștinii.

Viața Sfintei Maria Egipteanca a fost consemnată în scris de Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului.

În amintirea convertirii Sfintei Maria Egipteanca din Ierusalim, în Biserica Sfântului Mormânt de aici există o capelă dedicată acesteia.

---

¹ *Ibidem*, pp. 222-223.

² *Ibidem*, pp. 223-224.

Sfântul Apostol și Evanghelist Marcu

(25 aprilie)

Sfântul Marcu s-a născut în Cirene sau la Ierusalim, într-o familie de evrei bogați, din seminția lui Levi. Acesta purta două nume, „Ioan și Marcu, după obiceiul vremii, ca iudeii să-și ia un al doilea nume, grecesc sau roman”¹.

Părinții și-au educat copilul în cultura greacă și ebraică.

Dacă familia lui Marcu a locuit o vreme la Cirene, ulterior s-a stabilit în Ierusalim, unde a avut o relație bună cu Domnul Hristos și cu Sfinții Apostoli. Ioan Marcu „era nepotul lui Barnaba”², unul dintre cei șaptezeci de ucenici ai Mântuitorului, iar unii scriitori bisericești au afirmat că și el făcea parte dintre ucenicii Domnului Hristos.

Marcu „era numit ciunt la degete, fie pentru că avea degetele disproporționate față de trup, fie pentru că și-a tăiat el însuși un deget de la o mână, când a devenit creștin, pentru a nu fi socotit vrednic să-și îndeplinească îndatorirea de levit”³ la templul iudaic din Ierusalim.

Potrivit Sfintei Tradiții, Domnul Hristos și Sfinții Apostoli au servit Cina cea de Taină în casa familiei lui Marcu.

La câteva ore după aceasta, Mântuitorul a fost arestat, „iar un tânăr mergea după El, învelit într-un cearșaf pe trupul gol; și l-au prins, dar el, lăsând cearșaful, a fugit gol” (Marcu 14,51-52). Întrucât

---

¹ **Ioannis Karavidopoulos**, *Evanghelia după Marcu*, traducere de drd. Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2007, p. 27.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**.

acest episod este consemnat numai în Evanghelia după Marcu, numeroși interpreți ai Sfintei Scripturi sunt de părere că tânărul era însuși viitorul evanghelist, martor ocular al evenimentului.

După moartea pe cruce a Domnului Hristos, tot în casa familiei lui Marcu s-au adăpostit Sfinții Apostoli. „Și fiind încuiate ușile, acolo unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: «Pace vouă!». Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii văzându-L pe Domnul. Atunci Iisus le-a zis iarăși: «Pace vouă! Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel și Eu vă trimit pe voi». Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: «Luați Duh Sfânt, cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi»” (Ioan 20,19-23).

În aceeași casă i s-a arătat Mântuitorul, peste opt zile, lui Toma, care nu fusese prima dată împreună cu ceilalți Apostoli și tot aici a avut loc pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli.

De asemenea, „Maria, mama lui Marcu, a pus la dispoziția creștinilor din Ierusalim încăpătoarea ei casă, pentru adunările lor”¹, aceasta devenind prima biserică din lume.

În anul 44, Irod Agrippa I, regele Iudeii (41-44), a declanșat o prigoană împotriva Bisericii, în timpul căreia Sfântul Apostol Iacov a fost decapitat, iar Sfântul Petru a fost aruncat în temniță, regele „vrând să-l scoată în fața poporului, după Paști” (Faptele Apostolilor 12,4). Pe când Sfântul Petru era în închisoare, creștinii din Ierusalim, adunați în casa familiei lui Ioan Marcu, „făceau neconținut rugăciune către Dumnezeu pentru el. Dar când Irod era să-l scoată afară, în noaptea aceea Petru dormea între doi ostași, legat cu două lanțuri, iar în fața ușii paznicii păzeau temnița. Și iată, un înger al Domnului a venit, iar în încăpere a strălucit lumină. Și lovindu-l pe Petru în coastă, îngerul l-a trezit, zicând: «Scoală-te repede!». Și lanțurile i-au căzut de la mâini. Și i-a zis

---

¹ Ibidem.

îngerul: «Încinge-te și încalță-ți sandalele!». Și el a făcut așa. Și i-a zis lui: «Îmbracă-ți haina și urmează-mă!». Și ieșind, mergea după înger; și nu știa că adevărat este ceea ce s-a făcut de către înger, ci i se părea că vede vedenie. Și trecând ei de straja întâi și de a doua, au ajuns la poarta de fier care duce în cetate; și ea li s-a deschis singură. Și ieșind, au trecut într-o uliță, și deodată îngerul s-a îndepărtat de la el. Și Petru, venindu-și în sine, a zis: «Acum cu adevărat știu că Domnul l-a trimis pe îngerul Său și m-a scăpat din mâna lui Irod și din toate câte aștepta poporul iudeilor». Și chibzuind el, a venit la casa Mariei, mama lui Ioan, cel numit și Marcu, unde mulți erau adunați și se rugau. Și bătând Petru la poartă, o slujnică cu numele Rodi s-a dus să asculte. Și cunoscând ea vocea lui Petru, de bucurie n-a deschis ușa, ci a alergat înlăuntru și a spus că Petru stă în fața porții. Iar ei au zis: «Ai înnebunit». Dar ea stăruia că așa este. Iar ei ziceau: «Este îngerul lui». Dar Petru bătea mereu în poartă. Și deschizându-i, l-au văzut și au rămas uimiți. Și făcându-le semn cu mâna să tacă, le-a istorisit cum l-a scos pe el Domnul din temniță» (Faptele Apostolilor 12,5-17).

Sfântul Marcu l-a însoțit pe Sfântul Apostol Pavel în prima sa călătorie misionară, împreună cu unchiul său, Barnaba. Aceștia au pornit din Antiohia Siriei și au răspândit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în Atalia, Seleucia, Salamina, Pafos și Perga Pamfiliei, unde Marcu „s-a despărțit de Pavel și Barnaba și s-a întors la Ierusalim”¹.

În jurul anului 50 a avut loc Sinodul Apostolic din Ierusalim. Întrucât Sfinții Pavel și Barnaba au luat parte la acest sinod, iar Sfântul Marcu era la Ierusalim în perioada respectivă, cu siguranță că și evanghelistul a participat la acest sinod.

Sfinții Marcu și Barnaba au pornit împreună cu Sfântul Apostol Pavel în cea de-a doua călătorie misionară a acestuia, dar

---

¹ **Ibidem.**

la scurt timp unchiul și nepotul s-au despărțit de Apostolul neamurilor și s-au dus să propovăduiască învățătura creștină în Cipru¹.

În timp ce era întemnițat la Roma, Sfântul Pavel i-a scris lui Timotei: „*Ia-l pe Marcu și adu-l cu tine, că tare-mi este de folos în slujire*” (II Timotei 4,11). Evanghelistul s-a supus voii Apostolului neamurilor și a plecat la Roma, pentru că acesta le-a scris apoi colosenilor: „*Vă îmbrățișează Aristarh, cel întemnițat împreună cu mine, și Marcu*” (Coloseni 4,10).

O perioadă de timp, Sfântul Marcu a răspândit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu alături de Sfântul Apostol Petru, fiind „secretarul sau translatorul acestuia”². În prima sa epistolă, Sfântul Apostol Petru le-a scris celor cărora li se adresa: „*Vă îmbrățișează Biserica cea aleasă din Babilon, precum și Marcu, fiul meu*” (I Petru 5,13).

Sfântul Marcu „a înființat Biserica din Aquilea”³, apoi a răspândit învățătura creștină în Libia, Pentapole (Cirene, Arsinoe, Berenice, Ptolemais și Apollonia) și Egipt. „Tradiția bisericească îl socotește pe Sfântul Marcu întemeietorul și primul episcop al Bisericii din Alexandria Egiptului”⁴.

Întrucât Sfântul Marcu nu a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu numai în Alexandria, l-a așezat ca episcop al acestei cetăți pe Anian, primul lui convertit din acest oraș.

Sfântul Marcu a scris cea de-a doua Evangheligie din canonul Sfintei Scripturi. Se crede că Sfântul Apostol Petru, pe când era încă în viață, a citit și a avizat acest text.

Sfântul evanghelist Marcu a alcătuit o Sfântă și Dumnezeiască Liturghie, care-i poartă numele.

---

¹ **Ibidem.**

² **Francis J. Moloney**, *The Gospel of Mark: a commentary*, Hendrickson Publishers, Peabody, Massachusetts, 2002, p. 11.

³ *Proloagele*, volumul II..., p. 702.

⁴ **Ioannis Karavidopoulos**, *Op. cit.*, p. 28.

Dumnezeu l-a binecuvântat pe evanghelist cu darul facerii de minuni încă din timpul vieții.

În 24 aprilie 68, în ziua de Paști, pe când Sfântul Marcu săvârșea Sfânta Liturghie într-o biserică din Alexandria, mai mulți păgâni au dat buzna în lăcașul de cult, au intrat în Sfântul Altar, l-au prins pe evanghelist și i-au legat o funie de gât, apoi l-au târât pe străzile orașului până la închisoare.

A doua zi, păgânii l-au scos pe Sfântul Marcu din temniță, „l-au legat cu funii și l-au târât pe străzi, prin tot orașul, roșindu-se pietrele drumului de sângele lui, până când și-a dat duhul”¹. „Pretutindenii se vedeau bucăți din carnea lui, dar el nu înceta a binecuvânta pe Dumnezeu și a-I mulțumi pentru că l-a învrednicit să pătimească pentru slava numelui Său”².

Mulțimea însetată de sânge nu a fost mulțumită de moartea Sfântului, dorind să-i ardă trupul. Păgânii au adunat în grabă lemnurile pentru rug, iar când se pregăteau să aprindă focul, s-a pornit o furtună năprasnică, încât toți au fugit de acolo înspăimântați.

Creștinii din oraș au venit în acel loc și au luat trupul Sfântului, îngropându-l cu mare cinste.

În anul 828, moaștele Sfântului Marcu au fost furate de doi negustori venețieni și duse la Veneția, unde a fost construită o biserică măreață închinată Sfântului Marcu, acesta fiind declarat unul dintre protectorii orașului.

Pomenirea Sfântului Marcu se face în 25 aprilie, ziua în care evanghelistul și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, dar și în 27 aprilie, în 30 octombrie și în 4 ianuarie, la soborul sfinților șaptezeci de ucenici ai Domnului Hristos.

---

¹ *Proloagele*, volumul II..., p. 702.

² **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 572.

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan Teologul

(8 mai)

Sfântul Ioan evanghelistul, „asemenea tuturor celorlalți Apostoli ai Domnului Hristos, în afară de Sfântul Pavel, era de obârșie galileeană”¹. Acesta s-a născut în Betsaida, pe malul Mării Tiberiadei, „prin anii 6-7 d.Hr.”², fiind fiul lui Zevedeu și Salomeea și avându-l ca frate mai mare pe Iacov, viitorul Apostol al Mântuitorului.

„Dacă se admite că Salomeea menționată la Marcu 15,40 este una și aceeași persoană cu «mama fiilor lui Zevedeu» (Matei 27,56), atunci ea făcea parte din ceata sfințelor femei mironosițe, care i-au însoțit pe Domnul Hristos și pe Apostolii Lui din Galileea până în Ierusalim, slujindu-le, și care au fost de față la răstignirea lui Iisus”³.

Zevedeu era pescar, iar după ce au crescut, „Iacov și Ioan îl ajutau la pescuit”⁴.

„Înainte de a deveni Apostolul Mântuitorului, Sfântul Ioan a fost ucenicul Sfântului Ioan Botezătorul”⁵.

---

¹ **Prof. Dr. L. G. Munteanu**, *Viața Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan*, ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 5.

² **Preot I. Pănoiu**, *Sfântul Apostol Ioan*, articol publicat în „Glasul Bisericii”, nr. 3-4, 1962, p. 250.

³ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 1555.

⁴ **Prof. Dr. L. G. Munteanu**, *Op. cit.*, p. 8.

⁵ **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005, p. 2.

La începutul activității Sale publice, „pe când umbla pe lângă Marea Galileii” (Matei 4,18), Domnul Hristos „a văzut doi frați, pe Iacob al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor, dregându-și mrejele, și i-a chemat. Iar ei, îndată lăsându-și corabia și pe tatăl lor, au mers după El” (Matei 4,21-22).

„Se crede că Sfântul Ioan avea în jur de douăzeci și cinci de ani când a fost chemat de Mântuitorul la apostolat”¹, „fiind cel mai tânăr dintre Sfinții Apostoli”².

Domnul Hristos „le-a pus lui Iacob al lui Zevedeu și lui Ioan, fratele lui Iacob, numele de Boanerges, adică Fiii Tunetului” (Marcu 3,17) „pentru firea lor înflăcărată”³.

Sfântul Ioan, „ucenicul pe care îl iubea Iisus” (Ioan 21,20), s-a aflat în permanență în preajma Mântuitorului, făcând parte din grupul restrâns al Acestuia, împreună cu Iacob, fratele lui, și cu Apostolul Petru. În prezența lor, Domnul Hristos a înviat-o pe fiica lui Iair (Marcu 5,37-43), s-a schimbat la față în Muntele Taborului (Matei 17,1-9) și s-a rugat în grădina Ghetsimani, înainte de a fi arestat, judecat și condamnat la moarte (Matei 26,37-46).

Legătura strânsă dintre Sfântul Ioan și Mântuitorul s-a văzut și la Cina cea de Taină, unde Apostolul „ședea la masă rezemat de pieptul lui Iisus” (Ioan 13,23).

După ce Domnul Hristos a fost arestat în grădina Ghetsimani, „toți ucenicii L-au lăsat și au fugi” (Matei 26,56), numai Apostolii Petru și Ioan L-au urmat. Întrucât Sfântul Ioan „îi era cunoscut arhiereului, a intrat împreună cu Iisus în curtea arhiereului, iar Petru a stat la poartă, afară. Deci a ieșit celălalt ucenic, care-i era cunoscut arhiereului, și a vorbit cu portăreasa și l-a băgat pe Petru înlăuntru” (Ioan 18,15-16).

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 437.

² Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Op. cit.*, p. 8.

³ *Ibidem*.

În curtea arhierelui, Apostolul Petru s-a lepădat de trei ori de Domnul Hristos, încât „numai Sfântul Ioan a rămas martor ocular la judecarea Mântuitorului”¹ și la evenimentele care au urmat.

În urma condamnării la moarte a Domnului Hristos, de către Ponțiu Pilat, pe când Acesta era răstignit între doi tâlhari, *„lângă crucea Lui stăteau mama Sa și sora mamei Sale, Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena. Atunci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care-l iubea stând alături, i-a zis mamei Sale: «Femeie, iată, fiul tău!». Apoi i-a zis ucenicului: «Iată, mama ta!». Și din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine”* (Ioan 19,25-27).

După ce Mântuitorul a murit pe cruce, trupul Acestuia a fost îngropat de Iosif din Arimateea și de Nicodim, într-un mormânt din apropiere, dar a treia zi a înviat. *„Iar în ziua cea dintâi a săptămânii, Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-diminează, fiind încă întuneric, și a văzut piatra ridicată de pe mormânt. Atunci a alergat și a venit la Simon Petru și la celălalt ucenic, cel pe care-l iubea Iisus, și le-a zis: «L-au luat pe Domnul din mormânt și nu știm unde L-au pus». Deci a ieșit Petru și celălalt ucenic și veneau la mormânt. Și alergau amândoi împreună, dar celălalt ucenic alerga înainte mai repede decât Petru și a sosit cel dintâi la mormânt. Și, aplecându-se, a văzut giulgiurile, dar n-a intrat. A venit și Simon Petru, urmându-i, și a intrat în mormânt și a văzut giulgiurile, și mahrama care fusese pe capul Lui nu se afla împreună cu giulgiurile, ci, înfășurată, într-un loc deoparte. Atunci a intrat și celălalt ucenic, care sosise întâi la mormânt, și a văzut și a crezut. Fiindcă ei încă nu știau Scriptura, că El trebuia să învieze din morți”* (Ioan 20,1-9).

Din acest text constatăm că Sfântul Ioan a fost primul dintre Apostoli care a văzut mormântul gol al Domnului Hristos, precum și giulgiurile și mahrama cu care Acesta fusese îngropat.

---

¹ Preot I. Pănoiu, *Art. cit.*, p. 253.

Sfântul Ioan a fost prezent, alături de ceilalți Apostoli, la înălțarea Mântuitorului cu trupul la cer, la alegerea lui Matia în locul lui Iuda, precum și la Pogorârea Sfântului Duh.

De asemenea, evanghelistul l-a însoțit pe Sfântul Apostol Petru când acesta a vindecat un olog din naștere la ușa templului (Faptele Apostolilor 3,1-8), a fost întemnițat împreună cu același Apostol, după care cei doi au fost înfățișați înaintea sinedriului (Faptele Apostolilor 4,3-21), a fost aruncat în temnița din Ierusalim cu ceilalți Apostoli, dar un înger i-a eliberat (Faptele Apostolilor 5,18-20), a fost bătut împreună cu ceilalți Apostoli (Faptele Apostolilor 5,40), a participat la alegerea și hirotonirea celor șapte diaconi (Faptele Apostolilor 6,2-6), a fost trimis, pentru o scurtă perioadă de timp, în Samaria, împreună cu Sfântul Petru, pentru a împărtăși Sfântul Duh celor botezați de diaconul Filip (Faptele Apostolilor 8,14-17) și a luat parte la Sinodul Apostolic din Ierusalim (Faptele Apostolilor 15,6-21).

„Sfântul Ioan, având-o în grijă pe Maica Domnului, nu a putut părăsi Ierusalimul până după moartea ei”¹, însă „a luat parte, alături de Sfântul Petru, la înjgheberea și organizarea primei comunități creștine din acest oraș”². „Numai mutarea la ceruri a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu i-a dat Sfântului Apostol Ioan posibilitatea de a părăsi Cetatea Sfântă”³.

În anul 70, în timpul asediului Ierusalimului de către armata romană, condusă de generalul Titus, „Sfântul Ioan s-a dus la Pella, dincolo de Iordan, unde a organizat comunitatea creștină”⁴.

Din Pella, evanghelistul a pornit spre Asia Mică, iar „în apropierea Efesului, pe când era gata să debarce, corabia în care

---

¹ Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Op. cit.*, p. 31.

² *Ibidem*, p. 25.

³ Preot I. Pănoiu, *Art. cit.*, p. 255.

⁴ *Ibidem*, p. 256.

se afla a suferit un naufragiu”¹, însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, Apostolul a scăpat viu și nevătămat.

În perioada respectivă Efesul era un oraș foarte important. „Ceea ce era Ierusalimul pentru Palestina și Siria, Alexandria pentru Egipt, și Roma pentru Italia, aceea era Efesul pentru Asia Mică”².

„În Efes, Apostolul a găsit o comunitate creștină puternică, întemeiată, întărită și organizată de Sfântul Pavel”³, pe care o conducea episcopul Timotei, ucenicul Apostolului neamurilor.

Sfântul Ioan s-a stabilit în Efes, însă el propovăduia cuvântul lui Dumnezeu pe o arie geografică mult mai întinsă, „întemeind numeroase dintre Bisericile Asiei”⁴.

„Gnosticii, primii eretici creștini, aveau în Efes un cuib de propagandă. Cu aceștia a dus Sfântul Ioan o luptă dârză și neînfricată. Pe când se găsea în Efes, Apostolul a vrut să intre odată într-o baie publică. Când a fost anunțat că înăuntru era și Cerint, un cunoscut gnostic al timpului, Sfântul Ioan s-a întors imediat din cale, zicând: «Să plecăm de aici, ca nu cumva să se prăbușească baia peste noi, căci acolo se află Cerint, dușmanul adevărului»”⁵.

Împăratul roman Domițian (81-96) i-a persecutat pe creștini, iar la porunca acestuia, Sfântul Ioan, ultimul Apostol al Domnului Hristos rămas în viață, a fost arestat și dus la Roma. Aici, „Sfântul a fost aruncat într-un vas cu ulei încins, dar a rămas nevătămat, după care, în prezența împăratului, a trebuit să bea o cupă cu otravă, care însă nu i-a făcut niciun rău. Văzând acestea,

---

¹ **Ibidem.**

² **Prof. Dr. L. G. Munteanu**, *Op. cit.*, p. 33.

³ **Ibidem**, p. 32.

⁴ **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Op. cit.*, p. 4.

⁵ **Prof. Dr. L. G. Munteanu**, *Op. cit.*, pp. 33-34.

Domițian l-a exilat pe Sfântul Ioan în insula Patmos¹, unde acesta „a trăit într-o peșteră”².

Apostolul a răspândit cuvântul lui Dumnezeu pe insulă, iar de aici „supraveghea și întărea în credință Bisericele din Asia Mică”³.

În Patmos, Sfântul Ioan „a avut marea descoperire dumnezeiască pe care a consemnat-o în Apocalipsă”⁴, după cum singur a mărturisit: „În zi de duminică am fost în duh, și în urma mea am auzit un glas mare ca de trâmbiță, care zicea: «Ceea ce vezi scrie într-o carte și trimite-o celor șapte Biserici: la Efes, Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes, Filadelfia și Laodiceea»” (Apocalipsa 1,10-11).

Cu toate că revelația i-a fost făcută Apostolului de către Domnul Hristos Însuși, în preajma Căruia stătuse trei ani și jumătate, Sfântul Ioan nu l-a recunoscut, pentru că Acesta i-a apărut schimbat de cum îl cunoscuse în tinerețe. Apostolul relatează în acest sens: „M-am întors să văd glasul care vorbea cu mine. Și întorcându-mă, am văzut șapte sfeșnice de aur; și în mijlocul sfeșnicelor, pe Cineva asemenea cu Fiul Omului, îmbrăcat în veșmânt lung până în pământ și încins pe sub piept cu cingătoare de aur. Capul Său și părul Său erau albe ca lâna albă, ca zăpada; și ochii Săi, ca para focului; și picioarele Lui erau asemenea bronzului lămurit în cuptor; și glasul Său era ca vuietul apelor multe; în mâna Lui cea dreaptă avea șapte stele; și din gura Lui ieșea o sabie ascuțită, cu două tăișuri; iar fața Sa era ca soarele când strălucește în puterea lui. Și când L-am văzut, am căzut la picioarele Lui ca mort. Și El Și-a pus mâna dreaptă peste mine, zicând: «Nu te teme; Eu sunt Cel-dintâi și

---

¹ Preot I. Pănoiu, *Art. cit.*, p. 261.

² *Ibidem*, p. 263.

³ *Ibidem*.

⁴ Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Op. cit.*, p. 37.

Cel-de-pe-urmă și Cel-Viu. Mort am fost, și iată, sunt viu în vecii vecilor, și am cheile morții și pe ale iadului. Scrie deci cele ce-ai văzut și cele ce sunt și cele ce-au să fie după acestea» (Apocalipsa 1,12-19).

În urma acestei viziuni, Domnul Hristos este reprezentat uneori în iconografia ortodoxă ca „Cel vechi de zile”, având părul și barba albe.

„Apocalipsa este cartea care încheie revelația divină cuprinsă în Sfânta Scriptură”¹.

După ce Domițian a fost asasinat, în 18 septembrie 96, tronul imperial a fost ocupat de Nerva (96-98), iar „Sfântul Ioan s-a întors în Efes, în mijlocul fiilor săi duhovnicești”², „conducând cu mare autoritate duhovnicească Bisericile din Asia Mică”³.

În această perioadă, „Sfântul Ioan l-a rânduit pe Sfântul Policarp episcop în Smirna”⁴.

Tot acum, „episcopii din Asia Mică l-au rugat pe Apostolul Ioan să scrie o Evanghelie, ca unul care a cunoscut mai bine decât oricine pe Domnul Hristos”⁵.

„Urmându-I de la început Mântuitorului, Sfântul Ioan a fost martorul întregii Lui activități”⁶. Evanghelistul „a fost mereu alături de Domnul Hristos, în toate împrejurările și îndeosebi atunci când ceilalți Apostoli, temându-și viața, L-au părăsit”⁷, de aceea a și scris în prima sa epistolă: „*Ceea ce era de la început, ceea ce noi am auzit, ceea ce cu ochii noștri am văzut, ceea ce am privit și ceea ce mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul Vieții*

---

¹ **Ibidem**, p. 55.

² **Preot I. Pănoiu**, *Art. cit.*, p. 263.

³ *Biblia sau Sfânta Scriptură...*, p. 1555.

⁴ **Prof. Dr. L. G. Munteanu**, *Op. cit.*, p. 126.

⁵ **Ibidem**, p. 63.

⁶ **Ibidem**, p. 14.

⁷ **Ibidem**, p. 19.

- și viața s-a arătat, și noi am văzut-o și mărturisim, și vă vestim viața de veci care la Tatăl era și care nouă ni s-a arătat - ceea ce am văzut și ceea ce am auzit, aceea vă vestim și vouă, pentru ca și voi să aveți părtașie cu noi; iar părtașia noastră, din parte-ne, este cu Tatăl și cu Fiul Său Iisus Hristos. Și pe acestea vi le scriem, pentru ca bucuria noastră să fie deplină” (I Ioan 1,1-4).

„Evanghelia alcătuită de Sfântul Ioan completează cu elemente foarte importante pentru învățătura creștină Evangheliile sinoptice, scrise de Matei, Marcu și Luca”¹.

„La adânci bătrânețe, nemaiputând rosti cuvântări lungi, Sfântul Ioan le spunea creștinilor doar: «Fiilor, iubiți-vă unii pe alții». Plini de mirare, ascultătorii îl întrebau de ce tot repetă aceste cuvinte, iar el le răspundea: «Aceasta este învățătura Domnului Hristos și de o veți păzi, numai prin aceasta vă veți mântui»”².

Acestea nu erau simple vorbe goale rostite de Apostol, pentru că „Evanghelia Sfântului Ioan este «Evanghelia iubirii», iar viața și învățătura lui se rezumă la iubire”³.

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a trăit mai mult de o sută de ani și, pe când se afla în Efes, în mijlocul turmei sale cuvântătoare, „anii vieții sale pământești s-au încheiat în cea mai desăvârșită liniște”⁴.

Evanghelistul a fost înmormântat în Efes și, „în fiecare an, în ziua de 8 mai, din mormântul lui izvora o pulbere albă, pe care creștinii o numeau mană. Credincioșii care se ungeau cu ea se tămăduiau de toate neputințele sufletești și trupești”⁵.

Pe lângă Evanghelie și Apocalipsă, Sfântul Ioan a mai scris trei epistole, care fac parte din canonul Sfintei Scripturi.

---

¹ Preot I. Pănoiu, *Art. cit.*, p. 263.

² Sfântul Ioan Gură de Aur, *Op. cit.*, p. 4.

³ Preot I. Pănoiu, *Art. cit.*, p. 264.

⁴ *Ibidem*, p. 263.

⁵ *Proloagele*, volumul II..., p. 734.

Datorită profunzimii cugetării lui, dintre toți autorii inspirați ai Sfintei Scripturi, numai Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a dobândit supranumele de „Teologul”.

Cu trecerea vremii, deasupra mormântului Sfântului Apostol Ioan din Efes a fost ridicată o biserică. În timpul lui Iustinian cel Mare (527-565) aceasta era în ruină, încât împăratul a construit în locul ei o biserică măreață.

Lângă peștera din insula Patmos, unde Sfântul Ioan a avut viziunea cu Domnul Hristos „Cel vechi de zile”, a fost ridicată o mănăstire închinată „ucenicului iubit” al Mântuitorului.

Pomenirea Sfântului Apostol Ioan se face în 8 mai, zi în care vreme îndelungată a izvorât mană din mormântul său și în 26 septembrie, ziua în care acesta s-a mutat la Domnul.

Sfântul Mărturisitor Ioan Rusul

(27 mai)

Sfântul Ioan a văzut pentru prima dată lumina zilei într-un sat din Rusia, în jurul anului 1690.

În tinerețe, acesta a făcut parte din armata țaristă care a luptat împotriva turcilor, căzând prizonier, prin anul 1711. Tânărul „a fost vândut unui ofițer superior care era eparh în Procopie, din Asia Mică. Întorcându-se în ținutul său, ofițerul l-a luat cu sine și pe Ioan. În acel timp Imperiul Otoman era plin de robi ruși. Pentru a li se ușura puțin suferința, cei mai mulți dintre ei s-au lepădat de Hristos și s-au făcut musulmani. Bătut, lovit, scuipat, devenit ținta disprețului ienicerilor din tabăra militară ce se afla în Procopie, Sfântul Ioan le răspundea celor ce-l îndemneau să-și lepede credința că ar prefera să moară decât să cadă în acest înfricoșător păcat. Stăpânului său i-a spus: «Dacă mă lași liber în credința mea, îți voi împlini cu sânguință poruncile, dacă mă silești să-mi schimb credința, mai degrabă îți predau capul decât credința. Creștin m-am născut și creștin voi muri»¹.

Fiind rânduie să aibă grijă de vite, tânărul „își întindea într-un colț al staulului trupul obosit, mulțumind lui Dumnezeu că l-a învrednicit a se face următor al smereniei lui Hristos, Cel ce a primit a Se naște într-o iesle săracă, lângă Betleem. Sfântul se ruga și postea foarte mult, însă dormea puțin, ghemuit pe podeaua goală, fiind acoperit cu o pânză veche. Prin

---

¹ *Sfântul Ioan Rusul. Viața, minunile, Paraclisul, Slujba și Acatistul*, Editura Agapis, București, 2006, pp. 9-10.

rugăciunile Sfântului, în timpul nopții, grajdul se umplea de bună mireasmă duhovnicească”¹.

Cu timpul, eparhul a început să-l îndrăgească pe Ioan, care era blând și cuviincios, oferindu-i o cămăruță din apropierea grajdului, însă acesta a refuzat-o, preferând să se nevoiască în grajdul vitelor.

„Câteodată, noaptea, tânărul se ducea pe ascuns la o biserică a Sfântului Gheorghe ce era zidită într-o râpă, nu de parte de casa stăpânului său, și făcea priveghere, stând în picioare în pridvorul bisericii. Tot aici mergea în fiecare sâmbătă și se împărtășea cu Preacuratele Taine”².

Văzând stăpânii și ceilalți robi ce fel de om este Ioan, au încetat să-l mai batjocorească. Drept răsplată, Dumnezeu a rânduie „multă bogăție stăpânului său turc, iar acesta a cunoscut de unde venise această binecuvântare peste casa lui”³.

„După o vreme, eparhul a hotărât să facă un pelerinaj la Mecca. Nu la multe zile după plecarea sa, soția acestuia a pregătit un ospăț, la care a invitat rudele și prietenii soțului, pentru a petrece și a se ruga pentru buna întoarcere a acestuia acasă. La masă a fost rânduie să slujească Ioan. Printre mâncărurile așezate înaintea oaspeților se afla și un fel de pilaf care îi plăcea foarte mult eparhului. Amintindu-și de soțul ei, stăpâna i-a zis lui Ioan: «Cât de bucuros ar fi fost stăpânul tău, dacă ar fi fost aici împreună cu noi și ar fi gustat din acest orez». Sfântul i-a cerut o farfurie plină cu pilaf, spunându-i că i-o va trimite eparhului, la Mecca. La auzul acestor cuvinte, toți invitații au râs, însă stăpâna i-a poruncit bucătăresei să-i dea lui Ioan farfuria cu orez cerută, gândind că poate vrea să o mănânce el însuși sau să o ofere vreunei familii creștine sărace, precum obișnuia să facă

---

¹ **Ibidem**, p. 10.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**.

adesea, dăruind altora partea de mâncare ce i se cuvenea. Sfântul a luat farfuria și, mergând în staul, a îngenuncheat și s-a rugat din adâncul inimii, cerând lui Dumnezeu să trimită farfuria cu mâncare stăpânului său, la Mecca. A cerut aceasta cu smerenie și simplitate, cu nimic îndoindu-se, și Acesta i-a ascultat dorința, pentru că farfuria s-a făcut nevăzută de la ochii săi, iar Ioan s-a întors la masă, spunându-i stăpânei că a trimis mâncarea la Mecca. Crezând că vrea să ascundă faptul că a mâncat el însuși pilaful, invitații au râs de cuvintele robului ca de o glumă bună. După câteva zile, s-a întors din pelerinaj eparhul, aducând cu sine și farfuria de aramă, spre marea uimire a casnicilor săi. Numai Sfântul Ioan nu s-a mirat de aceasta. Ofițerul le-a povestit atunci cele ce i se întâmplaseră: «În cutare zi (era ziua în care stăpâna pregătise acel ospăț), întorcându-mă de la moscheea cea mare, am găsit în camera mea, pe care o lăsasem încuiată, această farfurie plină cu pilaf. M-am umplut de mirare, pentru că nu știam cine a adus mâncarea și cum a intrat în cameră. Neștiind cum să-mi explic acest lucru ciudat, tot uitându-mă la farfuria cu orezul cald, din care ieșeau aburi, am zărit, cu și mai mare mirare, numele meu bătut pe marginea farfuriei, așa cum avem pe toate vasele casei noastre. Așa încât, cu toată nedumerirea și zbuciumul meu, m-am așezat și am mâncat cu mare poftă pilaful, și, iată, am adus farfuria cu mine și văd că este într-adevăr a noastră. Cu toate acestea, nu pot să înțeleg cum a ajuns la Mecca și cine a adus-o». Auzind acestea, casnicii eparhului au fost cuprinși de teamă și uimire, iar soția i-a povestit stăpânului casei cum a cerut Ioan farfuria cu mâncare pentru a i-o trimite la Mecca și cum toți l-au luat în râs pentru aceasta. Vestea despre minunea săvârșită de către Sfântul Ioan s-a răspândit cu repeziciune în ținutul acela și toți îl priveau cu teamă și respect, ca pe un om drept și bineplăcut lui Dumnezeu, nemaiîndrăznind nimeni să-l supere cu ceva. Stăpânul și soția sa se sârguiau să-i poarte de grijă

cât mai mult și l-au rugat să se mute în cămăruța ce se afla lângă grajd, pe care până atunci o refuzase. Robul Ioan și-a continuat pe mai departe felul său de viață ascetic, îngrijind de animale și împlinind cu sârguință poruncile eparhului, iar nopțile și le petrecea în rugăciuni și cântări de psalmi. Toate acestea le făcea împlinind cuvântul Domnului Hristos: «*Dați-i Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele sunt ale lui Dumnezeu*» (Matei 22,21)¹.

Pe când Sfântul Ioan avea în jur de patruzeci de ani, s-a îmbolnăvit grav. Simțindu-și sfârșitul aproape și, nefiind în stare să se ducă la Biserica Sfântului Gheorghe din apropiere, i-a transmis preotului de acolo rugămintea de a-i aduce Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, cu care să îl împărtășească în grajdul în care a viețuit și a muncit numeroși ani din viața sa. „Temându-se de fanatismul turcilor, preotul i-a adus Sfintele Taine într-un măr pe care îl scobise și, în acest fel, Sfântul s-a putut împărtăși, dându-și îndată sufletul în mâinile lui Dumnezeu, pe care L-a iubit atât de mult”².

Sfântul Ioan s-a mutat la Domnul în ziua de 27 mai, 1730.

„Cu acordul turcilor, preoții și creștinii cei mai de vază din Procopie au luat trupul Sfântului, pregătindu-l de înmormântare. La îngroparea lui, care a avut loc în cimitirul creștin din localitate, au luat parte nu numai creștini, ci și mulți musulmani și armeni, cel până mai ieri rob, fiind îngropat ca un stăpân”³.

„În noiembrie 1733, bătrânul preot care îl împărtășea pe Sfântul Ioan în fiecare sâmbătă, cât timp acesta era în viață, l-a visat într-o noapte. Acesta i-a spus că trupul său a rămas, cu harul lui Dumnezeu, întreg și neputrezit, așa cum a fost înmormântat, poruncindu-i să-l dezgroape, pentru a-l avea ca

---

¹ **Ibidem**, pp. 11-12.

² **Ibidem**, pp. 12-13.

³ **Ibidem**, p. 13.

binecuvântare veșnică a lui Dumnezeu. Întrucât preotul era șovăielnic, de teama turcilor, o lumină cerească a strălucit deasupra mormântului Sfântului Ioan din Procopie, asemeni unui stâlp de foc. În urma mărturiei preotului, creștinii au deschis groapa și au văzut că trupul Sfântului era intact, neputrezit și înmiresmat cu un parfum dumnezeiesc. Cu mare bucurie și evlavie, aceștia au dus sfintele moaște în biserica Sfântului Gheorghe, unde Sfântul obișnuia să privegheze¹.

„În anul 1831, o armată egipteană condusă de Muhammad Ali, un fost guvernator otoman, care se autoproclamase autoritatea supremă în Egipt și Sudan, i-a învins pe otomani în bătălia de la Konya². Un an mai târziu, „prin Procopie a trecut Osman Pașa, trimisul sultanului Mahmud al II-lea, care vrând să se răzbune pe creștinii de aici pentru înfrângerea suferită, după ce a jefuit biserica Sfântului Gheorghe, a aruncat în foc moaștele Sfântului Ioan. Văzând însă că trupul Sfântului a început să se miște în mijlocul flăcărilor, ca și cum ar fi fost viu, soldații au aruncat odoarele jefuite din biserică și au fugit îngroziți, relatând tuturor musulmanilor minunea pe care o văzuseră. A doua zi după plecarea turcilor, creștinii au împrăștiat cărbunii și cenușa și au găsit trupul sfântului întreg. Acesta nu pățise nimic, fiind înmiresmat ca și mai înainte. Totuși, i-a rămas o negreală de la jar și fum, care se păstrează până astăzi, spre aducere aminte a minunii petrecute atunci³.”

După încheierea Primului Război Mondial, în care turcii au fost înfrânți, iar Imperiul Otoman desființat, „Tratatul de la Lausanne, din 1923, garanta limitele teritoriale pe care Republica Turcia le avea la momentul respectiv și stipula, în plus, un schimb

---

¹ **Ibidem.**

² *Epoca imperiilor*, Editor Robert Aldrich, traducere de Gabriel Tudor, Editura ALL, București, 2008, p. 37.

³ *Sfântul Ioan Rusul...*, pp. 13-14.

de populație cu statele balcanice, în special cu Grecia, pentru a face Anatolia și Tracia răsăriteană zone cu populație preponderent turcă¹. În urma acestui tratat, grecii din Turcia au fost nevoiți să plece în Grecia, iar turcii din Grecia s-au stabilit în Turcia.

La plecarea lor din Procopie, grecii din această localitate au luat cu ei și moaștele Sfântului Ioan. „După multe peregrinări, acestea au ajuns pe insula Evia, în actualul oraș Procopie. Aici s-a ridicat o frumoasă biserică, a cărei construcție s-a terminat în anul 1951 și care adăpostește racla cu moaștele Sfântului Ioan”².

De când moaștele Sfântului Mărturisitor Ioan Rusul se află în Grecia, acesta a săvârșit numeroase minuni, dintre care vom relata câteva.

Medicul Mantzoros din orașul Limni, situat pe insula Evia, unde se află moaștele Sfântului Ioan Rusul, toată viața lui a fost ateu, având încredere doar în știință. Și, conform științei, în anul 1964 s-a constatat că acesta este bolnav de cancer la colon, în stadiu terminal. Medicul relatează: „Mă găseam în clădirea fundației «Pantocrator» din Atena, unde sunt îngrijiți bolnavii de cancer. După ce am primit rezultatul analizelor, pe când stăteam întins pe pat, mi-am întors mintea, sufletul și inima către Dumnezeu, în care nu credeam, însă cu toate acestea, m-am așezat pe marginea patului, cu picioarele pe dușumea, și am început să mă rog: «Dumnezeule, nu am crezut în Tine, afirmând mereu că religia este o născocire. Aveam convingerea că omul și știința sunt totul. Primește pocăința mea și, dacă mă consideri vrednic, vindecă-mi boala prin Sfântul ale cărui moaște se găsesc aproape de orașul meu». În acel moment cineva a bătut la ușă. L-am poftit să intre în salon. Ușa s-a deschis și a intrat un medic tânăr, frumos, binevoitor. Acesta m-a întrebat: «Ce faci, doctore, cum îți merge?».

---

¹ *Epoca imperiilor...*, p. 43.

² *Sfântul Ioan Rusul...*, p. 14.

I-am răspuns: «Ce să fac, îți spun adevărul, sunt pe moarte». Acesta mi-a spus: «Nu, doctore, nu o să mori. O să scot eu tot ceea ce ai rău în tine». L-am întrebat: «Cine ești tu, tinere? Mie mi-a albit părul în această știință și cunosc ce am». Tânărul mi-a răspuns: «Sunt acela pe care tu l-ai cerut mai înainte. La revedere, doctore!», după care a deschis ușa și a plecat. Am ieșit imediat pe hol și am întrebat cine a fost medicul acela. Doctorii de acolo mi-au spus: «Confrate drag, boala de care suferi te-a făcut să ai vedenii». Eu însă eram sigur că după rugăciune l-am văzut pe Sfântul Ioan Rusul. Dându-și seama că nu glumesc, doctorii mi-au făcut alte analize și au constatat că nu mai aveam cancer. Sfântul Ioan mă tămăduise”¹.

„În vara anului 1977, într-un spital de copii din Atena, o femeie stătea zi și noapte la căpătâiul fiului ei, pe care îl adusese de urgență din Patras, deoarece paralizia picioarelor acestuia se agravasese în ultimele zile. Într-o după-amiază, femeia și-a amintit cum se ducea la o bisericuță a Maicii Domnului, aflată pe un deal de lângă Patras, și se ruga aprinzând candelile, câteodată cu soțul, alteori cu copiii ei. Femeia a început să se roage: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, Măicuță, care și tu ai suferit, ajută-mi copilul. Vezi cum se chinuie sărmanul, neputând sta în picioare. Trimite un sfânt și ajută-l pe copilașul meu chinuit». Băiatul a întrebat-o: «Mamă, cu cine vorbești?». Femeia i-a răspuns: «Gheorghită, copilul mamei, îți amintești cum citeai la religie că Domnul Hristos, când trăia în Palestina, vindeca îndrăciți, deschidea ochii orbilor, ridica pe cei paralizați și îi făcea să meargă, învia morți? Roagă-te, Gheorghită, pe tine te va asculta, pentru că ești un copil bun. Spune-i lui Hristos să te facă bine». În următoarea noapte, băiatul a visat un cavaler frumos, călare pe un cal falnic. Acesta s-a oprit în fața copilului și i-a spus: «Ridică-te, fă un salt și urcă pe calul meu!». Băiatul

---

¹ **Ibidem**, pp. 15-16.

i-a răspuns: «Dar eu sunt paralizat, nu pot să mă ridic și să mă țin pe picioarele mele». Cavalerul însă i-a zis: «Gheorghită, dă-mi mâna și urcă pe calul meu. Eu sunt Sfântul Ioan Rusul. Dumnezeu m-a trimis să-ți aduc harul Său și puterea Lui, ca să te vindeci». Pe jumătate adormit, copilul se străduia să se ridice în picioare. Trezindu-se, mama acestuia l-a luat în brațe, ca nu cumva să cadă din pat. Băiatul i-a spus: «Mamă, ține-mă! Sfântul Ioan Rusul mi-a poruncit să mă ridic». Asistenta care fusese de gardă în noaptea respectivă, în dimineața de 17 august i-a raportat medicului că băiețelul paralizat din Patras a început să umble. Doctorul l-a examinat pe copil, lovindu-i genunchii cu un ciocănel și înțepându-i picioarele cu un ac și a constatat că organismul acestuia reacționează normal. Copilul era sănătos¹.

„Maria Siaca din Frenaro, Cipru, timp de optsprezece ani a suferit de o boală gravă de coloană, încât a fost nevoită să se sprijine în baston și să umble cu fața aproape de pământ. În 11 august 1978, un grup mare de ciprioți se afla în pelerinaj la moaștele Sfântului Ioan Rusul din Evia, printre aceștia găsin-du-se și Maria Siaca. La racla Sfântului, bătrâna a fost ridicată pe brațe de către ceilalți pelerini, pentru a se putea închina la sfintele moaște. Îndurerată, femeia s-a uitat la Sfânt și a început să plângă, cerând puțin ajutor dumnezeiesc pentru bătrânețele ei mult chinuite. Sfântul Ioan i-a văzut durerea și credința și, în fața ochilor tuturor, ceva asemănător unei mâini nevăzute a apucat-o cu putere pe bătrână de umeri și, încet, a început să-i îndrepte trupul. Mijlocul i-a trosnit, după care femeia stătea dreaptă. Pelerinii au început să plângă, s-au tras clopotele bisericii și cu toții au înălțat o rugăciune de mulțumire lui Dumnezeu și Sfântului Ioan Rusul. Numai cei care s-a întâmplat să fie acolo, în ceasul în care s-a petrecut minunea, pot înțelege cu adevărat astfel de momente. La sfârșit, s-a auzit glasul bătrânei: «Sfinte,

---

¹ *Ibidem*, pp. 21-22.

eu sunt o femeie săracă, nu am ce să-ți ofer, dar îți las bastonul meu, pentru că nu mai am nevoie de el». Toiagul bătrânei este agățat și astăzi de tetrapodul de lângă racla Sfântului. După ce pelerinii au ajuns acasă, ziarele din Cipru au scris: «În urma pelerinajului efectuat în Grecia, la moaștele Sfântului Ioan Rusul, Maria Siaca își poate privi consătenii în față, pentru că aproape douăzeci de ani a fost gârbovă și nu a văzut decât pământul. Prin minunea Sfântului Ioan Rusul, aceasta s-a îndreptat, iar acum este cu desăvârșire sănătoasă»¹.

În 22 februarie 1984, „domnul Constantin Polihronie s-a rugat aproape două ore, plângând, lângă racla Sfântului Ioan din Evia, fiind îmbrăcat doar în pijamale. După ce și-a încheiat rugăciunea, acesta a pornit încet spre ușa bisericii, târându-și papucii. Preotul bisericii l-a oprit și l-a întrebat de ce a plâns atât de mult, din ce motiv este îmbrăcat în pijamale și dacă îi poate oferi o cameră pentru a se odihni un pic. Acesta i-a răspuns: «Mulțumesc părinte. Sfântul Ioan, acest mare doctor și făcător de minuni pe care îl sluiți, m-a odihnit pentru mulți ani. Azi de dimineață, soția mea a venit la Spitalul «Evanghelismos» din Atena ca să mă vadă. Au trecut mai mult de zece ani de când nu am mai stat în picioare, așa cum mă vedeți stând acum. Din cauza unei afecțiuni cronice a sistemului nervos și a unei boli pe care am avut-o, mi-am șubrezit atât de mult sănătatea, încât am fost nevoit să ies la pensie pe caz de boală și să mă internez în spital. La doi ani după aceasta aveam picioarele paralizate mai mult de 80%. Paralizia, starea sufletească precară, deznădejdea mă duseseră aproape de moarte. Azi dimineață, când soția mea a venit la spital, m-a găsit dormind și nu m-a trezit, ci s-a așezat pe un scaun lângă patul meu. Timp de câteva secunde a furat-o somnul. Atunci a visat că în salonul alăturat avea loc vizita medicilor, iar printre

---

¹ **Ibidem**, pp. 16-17.

aceștia se găsea un medic tânăr, necunoscut. Soția mea s-a apropiat de el și l-a întrebat: «Domnule doctor, sunteți nou? Vă văd pentru prima oară în acest spital. Vă rog să veniți în salonul alăturat, unde se află soțul meu, care este paralizat de zece ani de zile. Medicii mi-au spus adevărul, soțul meu este pe moarte. Veniți, domnule doctor, să-l vedeți, să-i dați curaj, să ne spuneți și dumneavoastră ceva». Acesta i-a răspuns: «Mergeți, doamnă, și așteptați, că voi veni să-l văd pe soțul dumneavoastră». Soția l-a întrebat: «Bine, domnule doctor, dar spuneți-mi, vă rog, numele dumneavoastră». Acela i-a răspuns: «Mă numesc Ioan Rusul». Auzind acest nume, soția a sărit deodată din scaun și m-a văzut cum încercam să mă ridic singur din pat, sprijinindu-mă pe coate. În acel moment i-am spus soției: «Te rog, ajută-mă! Cineva mă ține de subsuori și mă ridică, ajută-mă și tu». M-am ridicat și am pășit pe dușumea, iar hohotele de plâns ale soției mele i-au adus lângă mine pe medici și pe asistentele medicale. Medicul șef, un bun creștin, fiind mișcat de relatarea soției mele, mi-a spus: «Domnule Polihronie, nu-ți schimba pijamalele, ci mergi, așa cum ești, la ieșirea din spital, ia un taxi și du-te în Procopie, la Biserica Sfântului Ioan Rusul, unde se află sfintele moaște ale celui care te-a vindecat. Mulțumește-i din suflet, după care să te întorci să-ți fac externarea din spital, care, de această dată, lucru rar, desigur, nu o va semna un medic, ci un sfânt. Eu, în calitate de creștin și medic, cred ceea ce am spus. Deasupra științei noastre se află atotputernicia lui Dumnezeu și a sfinților Lui»¹.

„În anul 1985, doamna Areti din Atena și-a pierdut soțul. Văduva și fiica ei, Hrisa, nu au apucat să își revină după moartea prematură a soțului și tatălui, când au trebuit să se confrunte cu o mare nedreptate. Cei trei frați ai defunctului, după ce și-au primit partea lor de moștenire, au depus o plângere la Tribunal,

---

¹ *Ibidem*, pp. 34-35.

cu intenția de a lua și casa doamnei Areti, situată într-una din zonele centrale ale Atenei. În urma a trei procese, câștigate de cumnații ei, văduva era foarte neliniștită, însă, în noaptea de dinaintea ultimului proces, femeia a văzut în vis un tânăr cu fața senină, care i-a spus: «Casa este a ta. De proces o să am eu grijă. La orice necaz și primejdie, cere ajutorul lui Dumnezeu și al nostru, al celor ce-I slujim Lui. Eu sunt Sfântul Ioan Rusul. Du-te mâine liniștită în sala de judecată». În dimineața aceea, Curtea de Casație a hotărât: casa aparține văduvei și fiicei acesteia, având drept deplin de proprietate asupra ei. În urma acestui proces, femeia și fiica ei s-au dus direct la moaștele Sfântului Ioan Rusul, pentru a-i mulțumi, fiind pline de uimire pentru faptul că sfinții lucrează printre noi și ne cunosc toate necazurile, chiar dacă noi nu conștientizăm acest lucru și nu îndrăznim să apelăm la ajutorul lor²¹.

Sfântul Ioan Rusul este pomenit în calendarul creștin în 27 mai, ziua mutării sale la Domnul.

---

¹ **Ibidem**, pp. 32-33.

Sfântul Cuvios Atanasie Atonitul

(5 iulie)

Sfântul Atanasie s-a născut în Trapezunt, în jurul anului 930, primind la botez numele de Avramie. Rămânând orfan de mic, a fost crescut de o călugăriță, care îi era rudă. Aceasta l-a educat ca pe un monah, deprinzându-l cu rugăciunea și cu postul.

Avramie a învățat carte în orașul natal, fiind mai bun decât toți copiii de vârsta lui.

După ce călugărița care i-a purtat de grijă lui Avramie s-a mutat la Domnul, acesta a plecat la Constantinopol, „locuind în casa generalului Zefnezer, care îi era rudă”¹.

Tânărul postea și se ruga mult, dar dormea foarte puțin, însă „nu în pat, ci pe un scaun”², iar pentru a-și birui somnul, în timpul nopții se spăla mereu cu apă rece pe față. De asemenea, acesta era foarte milostiv, iar „dacă nu avea ce oferi unui om sărac, adeseori îi dădea hainele pe care le purta, chiar dacă era iarnă”³.

În capitala Imperiului Bizantin, Avramie l-a avut ca profesor de retorică pe renumitul Atanasie, pe care însă l-a depășit, devenind la rândul lui un dascăl foarte apreciat și căutat.

În timpul șederii sale la Constantinopol, Avramie l-a cunoscut pe Sfântul Mihail Maleinul, starețul unei mănăstiri din Muntele Kyminas, căruia i-a mărturisit dorința lui fierbinte de a intra în monahism. „La una dintre convorbirile lor duhovnicești

---

¹ **Βασίλειος Μουστάκης**, *Ο βίος του αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου*, Αγιορειτική Βιβλιοθήκη, Αθήναι, 1964, p. 15.

² **Ibidem**, p. 17.

³ **Ibidem**.

a luat parte și Nichifor Focas, nepotul lui Mihail, care era general și avea să devină mai târziu împărat. Profund impresionat de credința și înțelepciunea lui Avramie, Nichifor îi va purta întreaga viață un respect deosebit¹.

Avramie l-a însoțit pe Sfântul Mihail Maleinul la mănăstirea acestuia din Muntele Kyminas, unde a fost tuns în monahism, primind la călugărie numele de Atanasie.

Fiind foarte râvnitor, „tânărul monah a cerut binecuvântarea de a mânca o singură dată pe săptămână, însă starețul i-a poruncit să ajuneze două zile, iar în a treia să se hrănească puțin. Atanasie avea dorința de a-și petrece puținele ore de somn pe un scaun, dar Sfântul Mihail Maleinul l-a sfătuit să se întindă pe o rogojină²”.

Din iubire față de Domnul Hristos, care s-a jertfit pentru noi și a noastră mântuire, Sfântul Atanasie a purtat pe piept, până la moarte, o cruce din metal, care cântărea trei kilograme.

După patru ani de viețuire monahală, Sfântul Mihail Maleinul l-a trimis pe Atanasie să se nevoiască în singurătate, într-o chilie din apropierea mănăstirii, poruncindu-i ca, de acum înainte, „o zi să ajuneze și una să guste pâine uscată și puțină apă, iar în timpul posturilor să mănânce odată la cinci zile și nopțile să nu se odihnească pe rogojină, ci să stea pe un scaun. De asemenea, starețul i-a rânduit ca duminica și la praznicele împărătești să privegheze toată noaptea, până la ora 9 dimineața³”.

Într-o zi, Nichifor Focas și fratele acestuia, generalul Leon, l-au vizitat pe Sfântul Atanasie. După ce au primit numeroase sfaturi duhovnicești, Nichifor l-a luat deoparte pe monah și i-a mărturisit că și el are intenția de se călugări.

Sfântul Mihail Maleinul a îmbătrânit și voia să îl lase stareț în locul lui pe Atanasie. Acesta, simțindu-se nevrednic de o astfel

---

¹ **Ibidem**, p. 20.

² **Ibidem**, p. 21.

³ **Ibidem**, p. 22.

de cinste, dar nevoind să îl refuze pe Sfântul care l-a călugărit și de la care a avut atât de multe de învățat, în anul 958 a părăsit Muntele Kyminas și a plecat în Muntele Atos, „luând cu el doar o Evanghelie și cartea Faptele Apostolilor, pe care le scrisese cu mâna lui, precum și cuculul (schima mare) primit de la Sfântul Mihail Maleinul, pe care îl va întrebuița ca giulgiu, atunci când va fi înmormântat”¹.

În Sfântul Munte, Atanasie a devenit ucenicul unui schimnic, iar „pentru că se temea că va fi căutat și găsit, i-a spus acestuia că se numește Varnava”² și că nu este cunoscător de carte.

Aflând despre plecarea Sfântului Atanasie din Muntele Kyminas și aducându-și aminte de dorința acestuia de a se nevoi în Muntele Atos, pe care i-o împărtășise, generalul Nichifor Focas i-a scris guvernatorului Tesalonicului să îl caute pe monah în Sfântul Munte, făcându-i o descriere amănunțită a înfățișării acestuia.

Guvernatorul s-a dus de îndată în Muntele Atos și l-a întrebat pe protos (mai marele călugărilor atoniți) despre monahul Atanasie. Acesta i-a răspuns că nu are cunoștință despre un astfel de călugăr, dar se va interesa. În acel timp toți monahii din Sfântul Munte erau datori să se adune de trei ori pe an, la Kareia, unde rezida protosul, la praznicul Învierii Domnului Hristos, la cel al Adormirii Maicii Domnului, precum și la cel al Nașterii Domnului.

Cu prilejul Crăciunului din acel an, s-a dus și Sfântul Atanasie la Kareia, împreună cu monahul pe care îl slujea. „Când l-a văzut, protosul l-a recunoscut din descrierea făcută și i-a spus că Nichifor Focas și fratele acestuia, generalul Leon, îl căutau și își făceau griji din cauza lui. Atanasie l-a rugat pe protos să nu spună nimănui despre faptul că se nevoiește în Muntele Atos,

---

¹ **Ibidem**, p. 25.

² **Ibidem**, p. 26.

pentru a nu fi silit să plece de acolo, iar protosul a fost de acord, sfătuindu-l să-și construiască o colibă aproape de Kareia, în care să viețuiască singur”¹.

Sfântul Atanasie a ridicat coliba respectivă și, pe lângă pravila călugărească, se îndeletnicea aici cu copierea de texte din Sfânta Scriptură. „Având un scris frumos și rapid, monahul transcria întreaga Psaltire în doar șase zile”².

În anul 960, în urma bătăliei de la Andrassos, în care a obținut o victorie zdrobitoare asupra oștilor musulmane conduse de emirul Sayf al-Dawla al Alepului, generalul Leon a venit în Muntele Atos, ca să-i mulțumească Maicii Domnului, protectoarea Sfântului Munte, pentru ajutorul acordat în timpul luptei, dar și pentru a afla vești despre Sfântul Atanasie. Întrucât faima acestuia se răspândise deja între călugări, generalului i-a fost foarte ușor să dea de urma lui și „s-a umplut de mare bucurie când l-a întâlnit”³.

Văzând ceilalți monahi prețuirea pe care i-o purta generalul Sfântului Atanasie, l-au rugat să mijlocească pe lângă acesta pentru a sprijini financiar rezidirea bisericii din Kareia, întrucât era prea mică pentru trebuințele lor, iar Leon a oferit suma necesară în acest sens.

După câteva zile petrecute în Muntele Atos, generalul a plecat la Constantinopol, înștiințându-și fratele că l-a găsit pe Sfântul Atanasie și s-a folosit foarte mult de sfaturile lui.

În urma acestei vizite, renumele Sfântului Atanasie a crescut și mai mult, acesta era consultat în toate problemele importante ale Sfântului Munte, iar numeroși călugări veneau să îi ceară povața. Întrucât nu mai avea liniștea de până acum, Sfântul s-a retras într-un loc al Muntelui Atos izolat de ceilalți monahi, numit Melana.

---

¹ **Ibidem**, pp. 31-32.

² **Ibidem**, p. 33.

³ **Ibidem**.

„Diavolul, văzând marile nevoițe ale Sfântului, a pornit război asupra lui, făcându-l să urască locul în care se afla și să dorească să plece de acolo. Sihastrul însă și-a zis în sine: «Voi purta acest război timp de un an, după care voi face cum va rândui Dumnezeu». Un an de zile pustnicul a luptat neîncetat cu gândurile venite de la diavol, iar în ultima seară s-a gândit ca a doua zi să plece la Kareia, să le descopere călugărilor de acolo războiul său sufletesc, să le facă metanie și să părăsească Sfântul Munte. În acea noapte însă, pe când își împlinea canonul de rugăciune, deasupra lui a strălucit o lumină cerească, umplându-l de o bucurie negrăită. Din ochi au început să-i curgă șiroaie de lacrimi, dar pe care îl va avea întreaga viață, iar el a prins drag de locul pe care până atunci îl ura”¹.

În această perioadă, Sfântul Mihail Maleinul s-a mutat la Domnul, iar Sfântul Atanasie l-a jelit cu amar.

După ce Nichifor Focas a aflat că Sfântul Atanasie se găsea în Muntele Atos și, având mare încredere în puterea rugăciunii lui, a trimis un vapor în Sfântul Munte, pentru a-l transporta pe sihastru în Insula Creta, unde era generalul cu armata lui. În anul 961, oastea bizantină a biruit-o pe cea arabă și a cucerit Creta. În urma acestei victorii, Nichifor i-a reamintit Sfântului dorința lui de a se călugări în Sfântul Munte, alături de Atanasie.

Sihastrul a petrecut o vreme alături de evlaviosul general, după care s-a întors la chilia lui sărăcăcioasă din Muntele Atos.

„Nichifor i-a trimis Sfântului Atanasie mulți bani și un om de încredere, numit Metodie, cu scopul de a ridica o mănăstire în Sfântul Munte, în care acesta să se retragă peste o vreme. Pustnicul a început construcția mănăstirii în anul 963”².

„Când lucrătorii au vrut să sape fundația bisericii, diavolul parcă le-a legat mâinile, iar aceștia nu erau în stare să facă

---

¹ *Ibidem*, pp. 34-35.

² *Ibidem*, p. 37.

nimic. Atunci Sfântul Atanasie le-a citit niște rugăciuni, după care a început el însuși să sape, poruncindu-le muncitorilor să îi urmeze exemplul, iar aceștia au început lucrul fără nicio împiedicare. Văzând această minune, toți cei de față au căzut în genunchi înaintea pustnicului, rugându-l să-i tundă în monahism și să îi accepte în preajma lui. Acesta a fost un semn de sus, că înainte de a fi construite chiliile mănăstirii, s-au aflat călugării care vor locui în ele”¹.

După moartea împăratului bizantin Roman al II-lea, generalul Nichifor Focas s-a căsătorit cu văduva acestuia, Teofana, iar în luna august a anului 963, a fost încoronat împărat.

Când a aflat această veste, Sfântul Atanasie s-a mâhnit foarte tare, pentru că Nichifor îi făgăduise că se va călugări și la insistențele lui a acceptat să construiască o mănăstire în Muntele Atos. Monahul i-a trimis împăratului o scrisoare de muștrare, prin care îl înștiința că el părăsește Sfântul Munte, și îi recomanda ca obștea adunată în jurul lui să fie condusă de călugărul Eftimie.

Însoțit de un ucenic, numit Antonie, Sfântul Atanasie a plecat în Cipru, unde a viețuit, cu binecuvântarea starețului, în apropierea unei mănăstiri, fără ca cineva să îi cunoască.

Primind scrisoarea Sfântului Atanasie, împăratul Nichifor a rămas mâhnit de conținutul ei. L-a rânduit pe monahul Eftimie ca stareț, în locul lui Atanasie, și a poruncit ca părintele lui duhovnicesc să fie căutat pretutindeni în hotarele împărăției.

Dându-și seama că oamenii împăratului îl vor găsi în Cipru, Sfântul Atanasie s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere unde îi este locul și a primit înștiințare să se întoarcă în Sfântul Munte. Aici a fost primit cu multă bucurie de călugări.

Sfântul Atanasie a plecat apoi la Constantinopol, pentru a se întâlni cu împăratul. Plin de emoție, acesta l-a primit foarte frumos și i-a mărturisit că încă nutrește dorința de a intra în mo-

---

¹ **Ibidem**, pp. 38-39.

nahism. „Călugărul i-a dat mai multe sfaturi, după care i-a spus că își va încheia viața pe tron, nu într-o mănăstire. Nichifor i-a oferit o sumă considerabilă de bani Sfântului Atanasie, pentru a continua ridicarea mănăstirii din Muntele Atos”¹.

Întors la mănăstire, Sfântul Atanasie a terminat biserica, după care a construit chiliile monahilor, în jurul acesteia, iar „chilia lui a ridicat-o în locul în care a văzut lumina cerească”².

Sfântul Atanasie i-a călugărit pe muncitorii care l-au rugat, iar numărul monahilor a continuat să crească.

În această situație, Sfântul Atanasie, în calitate de stareț, a alcătuit un tipicon, care conținea regulile după care se conducea mănăstirea. Conform acestuia, participarea la sfintele slujbe era obligatorie; toate erau de obște, monahii neavând voie să spună că vreun obiect le aparține; era interzis cu desăvârșire consumul de carne (cu excepția peștelui); luni, miercuri și vineri, monahii serveau o singură masă, seara, iar în celelalte zile câte două mese; în timpul meselor nimeni nu avea voie să vorbească, toți ascultând textele care se citeau din Sfinții Părinți, etc.

După ce au fost construite chiliile călugărilor, au fost ridicate: o sală de mese, numită trapeză, un spital și o casă de oaspeți.

Datorită incursiunilor tot mai dese ale piraților musulmani în Muntele Atos, Sfântul Atanasie a fost nevoit să construiască mănăstirea sub formă de cetate, între zidurile căreia să se adăpostească monahii care viețuiau acolo. Așezământul monahal, numit Marea Lavră, a fost prima mănăstire ctitorită în Muntele Atos.

„În timpul lucrărilor, Sfântul Atanasie nu s-a ferit de muncă. Din contră, umplea câte o căruță cu materiale, pe care ar fi trebuit să o tragă cel puțin trei bărbați, dar o căra el singur”³.

---

¹ *Ibidem*, p. 52.

² *Ibidem*, p. 38.

³ *Ibidem*, p. 40.

După ce toate au fost încheiate, s-a început amenajarea unui port, în apropierea mănăstirii. „Din lucrarea diavolului, când muncitorii cărau o grindă uriașă, iar Sfântul Atanasie îi ajuta, aceasta a alunecat și a căzut cu toată greutatea pe unul dintre picioarele călugărului, sfărâmându-i călcâiul și fluierul piciorului. Sfântul a trebuit să zacă trei ani la pat, răbdând chinuri de nedescris. Cu toate acestea, omul lui Dumnezeu nu putea să stea fără o preocupare, îndeletnicindu-se cu transcrierea textelor sfinte, copiind întreg Patericul în patruzeci de zile”¹.

În anul 969, pe când se găsea la pat, Sfântul Atanasie a aflat că împăratul Nichifor Focas a fost asasinat, iar generalul Ioan Tsimiskes i-a urmat la tron.

Cu acest prilej, diavolul le-a strecurat în minte unor călugări mai vechi și nepricepuți din Atos, care nu viețuiau în Marea Lavră, gândul că Sfântul Atanasie strică rânduielele Sfântului Munte și aceștia l-au reclamat pe stareț la noul împărat.

Basileul l-a chemat pe Sfântul Atanasie la Constantinopol, dar după ce au stat de vorbă, în loc să îl mustre, i-a oferit o sumă mare de bani, pentru a continua ceea ce începuse în Sfântul Munte.

Înțelegând că au fost înșelați de diavol, călugării care l-au reclamat pe Sfânt la împărat i-au cerut iertare.

Într-o zi, un monah îmbunătățit, numit Toma, a văzut o ceată numeroasă de draci, condusă de o căpetenie foarte fioroasă. Tartorul a trimis o sută de diavoli în toate chiliile Muntelui Atos, iar el, în fruntea a nouă sute de demoni, s-a dus în Marea Lavră, pentru a-i ispiți și alunga pe călugării de acolo. Ieșind însă Sfântul Atanasie din chilia lui, a început să-i bată cu toiagul, până când au fugit toți de la fața lui.

Prin lucrarea vrăjmașului, „un călugăr din mănăstire a prins ură pe Sfântul Atanasie. Într-o noapte, acesta s-a dus la

---

¹ **Ibidem.**

chilia pustnicului, cu scopul de a-l omorî și a spus în fața ușii: «Binecuvintează, părinte!». În timp ce deschidea ușa, schimnicul a întrebat: «Cine este?». Auzindu-i vocea, monahul a scăpat cuțitul din mână și, aruncându-se la pământ, a îmbrățișat picioarele Sfântului și i-a zis: «Fie-ți milă de mine, părinte, era cât pe ce să te omor». Ridicând lampa și văzând cuțitul pe jos, sihastrul l-a întrebat: «Fiule, ca la un tâlhar ai venit la mine cu acest pumnal? Să nu spui nimănui ceea ce aveai de gând să faci. Dumnezeu te-a iertat, iar eu te îmbrățișez și te numesc fiul meu». Pustnicul s-a arătat plin de iubire față de călugărul înșelat de diavol, iar când acesta a încetat din viață, Sfântul Atanasie a plâns după el mai mult decât oricare altul¹.

„Într-o zi geroasă de iarnă, Sfântul Atanasie l-a chemat pe un vânător numit Teodor și i-a spus: «Du-te și ia ceva de mâncare, apoi grăbește-te să ajungi la Kerasia, unde, aproape de mare, vei întâlni trei bărbați sleiți de puteri, dintre care unul este monah. Aleargă până acolo, ca să-i mai prinzi în viață. Dă-le să mănânce, apoi ajută-i să vină până aici». Teodor a făcut ceea ce i-a spus sihastrul, iar după ce au ajuns la mănăstire, cei trei i-au dat slavă lui Dumnezeu și i-au mulțumit binefăcătorului, care i-a scăpat de la o moarte sigură².

„Odată, Sfântul Atanasie călătorea cu corabia, împreună cu mai mulți monahi și li s-a terminat apa de băut, iar unul dintre ei era gata să moară de sete. Sihastrul a umplut un vas de lut cu apă din mare, l-a binecuvântat și l-a oferit călugărului însetat, spunându-i: «În numele Domnului nostru Iisus Hristos, ia și bea și dă-le și celorlalți». Acela a gustat apa, a văzut că este potabilă, a sorbit din ea, și le-a dat și celorlalți monahi să bea³.

---

¹ *Ibidem*, pp. 56-58.

² *Ibidem*, pp. 68-69.

³ *Ibidem*, pp. 75-76.

„Călugărul Gherasim l-a căutat într-o zi pe Sfântul Atanasie și l-a găsit în biserică, rugându-se. Fața acestuia strălucea, iar tot trupul îi era învăluit într-o lumină nepământească. De teamă, Gherasim a exclamat: «Părinte!», iar acela i-a zis cu vocea lui blândă: «Nu este momentul potrivit ca să te afli aici. Să nu spui nimănuui ce ai văzut, cât timp eu voi fi în viață»¹.

Sfântul Atanasie a primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni, tămăduind numeroși bolnavi și alungând duhurile necurate din persoanele posedate.

Datorită renumelui Sfântului Atanasie, tot mai mulți bărbați veneau să se călugărească în Muntele Atos, printre aceștia numărându-se „locuitori din Grecia, Italia, Georgia, Armenia și din alte țări”².

La un moment dat, Marea Lavră a ajuns la strâmtorare, iar Sfântul Atanasie a pornit foarte îngândurat spre Kareia. Pe drum i s-a arătat Maica Domnului, însă pustnicul era convins că are o vedenie înșelătoare. Pentru a-l încredința că nu este așa, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu i-a poruncit să lovească într-o stâncă, cu toiagul pe care îl avea în mână, iar de acolo a început să izvorască apă. În urma acestei minuni, Sfânta Fecioară Maria i-a spus călugărului să se întoarcă liniștit la mănăstire, căci de acum înainte ea va purta de grijă ca la Marea Lavră să nu lipsească niciodată nimic. Ajungând la mănăstire, starețul a găsit cămărilor pline.

Datorită numărului mare de monahi din mănăstire, care nu mai încăpeau în biserică, în jurul anului 1000, Sfântul Atanasie a hotărât să mărească locașul de cult. Când lucrările erau pe sfârșite, sihastrul a simțit că i-a venit vremea să se mute la Domnul. A intrat în chilia lui, s-a rugat îndelung, și-a luat cuculul primit de la Sfântul Mihail Maleinul, pe care îl purta doar la marile praznice,

---

¹ **Ibidem**, pp. 76-77.

² **Ibidem**, p. 62.

și, împreună cu alți șase monahi, s-a suit pe acoperișul bisericii, care s-a surpat dintr-o dată. „Toți călugării au căzut de acolo, fiind acoperiți de moloz. Cinci dintre ei au murit pe loc, iar monahii care îi căutau printre dărâmături, l-au auzit pe Sfântul Atanasie, timp de trei ore, rugându-se: «Doamne, Iisuse Hristoase, ajută-mi! Slavă Ție, Doamne!». Când au reușit să ajungă la pustnic, acesta nu mai era în viață. Trupul îi era nevătămat, în afara piciorului drept, care era zdrobit. Lângă sihastru a fost găsit și călugărul Daniel, grav rănit, dar încă în viață”¹.

După trei zile, toți călugării din Sfântul Munte s-au adunat la Marea Lavră, pentru înmormântarea Sfântului Atanasie, al cărui trup a rămas nestruciat. Pe când erau gata să-l îngroape lângă biserica pe care o ctitorise, „din piciorul zdrobit al pustnicului a început să curgă sânge, iar fața îi strălucea, plină de slavă. Monahii i-au șters sângele cu câteva basmale”², care ulterior vor săvârși minuni.

Unii oameni răutăcioși îl huleau pe Sfânt, afirmând că moartea sa violentă a fost o pedeapsă a lui Dumnezeu, însă călugărul Daniel, care a mai trăit câteva zile după ce a fost scos de sub dărâmături, le-a dovedit că nu aveau dreptate, relatând visul pe care l-a avut în noaptea dinaintea prăbușirii tavanului bisericii. Acesta a spus: „În timp ce dormeam, am visat un emisar împărătesc, care l-a chemat pe Sfântul Atanasie să se înfățișeze înaintea împăratului. Părintele a ieșit din mănăstire, însoțit de șase călugări, printre care eram și eu. După ce am ajuns la minunatele palate împărătești și ne-am apropiat de ușă, Sfântul Atanasie și cei cinci monahi au intrat în palat și au fost primiți de împărat, dar eu am fost lăsat afară, unde am început să mă tânguiesc. Un curtean m-a văzut și mi-a spus: «În zadar te văicărești, pentru că nu vei putea intra în palat, dacă nu îți

---

¹ **Ibidem**, pp. 81-82.

² **Ibidem**, pp. 82-83.

va îngădui părintele cu care ai venit». Auzind eu aceasta, am început să-l strig pe Sfântul Atanasie, cu glas smerit. La scurt timp, părintele a ieșit la mine, m-a luat de mâna dreaptă și m-a condus în palat, unde am fost învrednicit să-l văd pe împărat și să mă închin lui. După ce a rostit aceste cuvinte, călugărul Daniel și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu”.

Sfântul Atanasie a săvârșit numeroase minuni după mutarea lui din această viață, dintre care vom relata câteva.

Un monah, numit Eustratie, a suferit șapte ani de hematurie și oricâte medicamente a luat, nu i-au folosit la nimic. După această perioadă de timp, călugărul s-a rugat Sfântului Atanasie să îl tămăduiască. Într-o noapte, acesta l-a visat pe stareț stând la masa lui din trapeza mănăstirii, iar în fața lui se găseau un coșuleț cu struguri și un vas cu apă. Sfântul a pus câțiva struguri în vasul cu apă și i-a dat lui Eustratie să bea. Acesta, crezând că este unul dintre medicamentele de care el se lepădase, nu voia să primească. Atunci starețul i-a spus: „Nu te teme, ci ia și bea, că îți va fi spre sănătate”. Eustratie a băut și imediat s-a trezit din somn, iar din noaptea aceea nu a mai suferit de boala care îl chinuise timp de șapte ani de zile.

Antonie, călugărul care l-a însoțit pe Sfântul Atanasie în Cipru, a plecat, împreună cu alți monahi, în părțile Gangrei. Acolo au întâlnit un cioban, al cărui fiu fusese grav rănit de un animal sălbatic. Văzându-i pe monahi, păstorul le-a oferit de mâncare și le-a spus necazul lui. Unul dintre călugări, cu numele de Simeon, avea cu el o basma care fusese înmuiată în sângele Sfântului Atanasie. Simeon a legat rana copilului cu batista și acesta a adormit îndată. A doua zi, când s-a deșteptat din somn, rana copilului era vindecată.

Un călugăr din Marea Lavră a fost trimis cu treburi în afara Sfântului Munte și a ajuns în casa unui bun creștin, a cărui soție avea de multă vreme scurgere de sânge și zăcea la pat. Aflând

de necazul femeii, monahul, care avea la el o basma înmuiată în sângele Sfântului Atanasie, a băgat-o într-o cană cu apă, pe care i-a dat-o bolnavei să o bea. Aceasta a zis plină de credință: „Sfinte Atanasie, ajută-mi!”, și a băut apa, după care s-a însănătoșit.

Doi monahi din Marea Lavră, numiți Simeon și Gheorghe, au ajuns într-un port, unde au găsit un marinar muribund, care de opt zile nu mai vorbea, iar familia și prietenii îl căinau. Unul dintre călugări l-a atins pe marinar cu batista înmuiată în sângele Sfântului Atanasie, iar acesta s-a deșteptat ca dintr-un somn, fiind sănătos.

Cu trecerea timpului, deasupra mormântului Sfântului Atanasie a fost construit un paraclis, care este lipit de zidul bisericii mănăstirii.

Sfântul Cuvios Atanasie Atonitul este pomenit în calendarul creștin în ziua de 5 iulie.

Sfântul Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon

(27 iulie)

„Sfântul Pantelimon s-a născut la Nicomidia, în jurul anului 280, și a primit numele de Pantoleon. Tatăl său, Eustorghios, era senator păgân, iar mama sa, Sfânta Euvula, era creștină”¹.

„Din fragedă pruncie, mama și-a educat fiul în credința creștină”², fără însă ca acesta să fie botezat, pentru că așa era obiceiul vremii. „După moartea mamei sale, băiatul era dus adeseori de către tatăl său să se închine la idoli, pentru a-l întări în credința păgână”³.

În acel timp, Imperiul Roman era condus de împărații Dioclețian și Maximian, care au pornit o prigoană cruntă împotriva creștinilor. Dioclețian își avea capitala în Răsărit, la Nicomidia, iar Maximian în Occident, la Milano.

„Pantoleon era înzestrat cu o deosebită agerime a minții, asimilând cu ușurință tot ceea ce i se preda și, curând, i-a depășit pe toți cei de o vârstă cu el, fiind cunoscut până și de împăratul Dioclețian, care avea reședința la Nicomidia”⁴.

După ce a crescut, tânărul „a fost încredințat pentru studiu renumitului medic Eufrosin și a ajuns la o cunoaștere desăvârșită

---

¹ *Sfântul Pantelimon - Mare doctor fără de arginți*, traducere din limba rusă de Natalia Lozan, Editura Ortodoxia, București, 2016, p. 3.

² *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon. Doctorul doctorilor. Viața, minunile și Acatistul*, Editura Metocului Mănăstirii Sfântului Pantelimon de la Muntele Atos, Moscova, 2001, p. 4.

³ **Ibidem.**

⁴ **Ibidem.**

a artei medicale, încât Dioclețian i-a remarcat calitățile și intenționa să îl ia la palat ca medic personal”¹.

Pe atunci trăia în Nicomidia un preot bătrân, numit Ermolae, iar Pantoleon trecea mereu prin fața casei acestuia. Într-o zi, slujitorul lui Dumnezeu l-a oprit pe tânăr și cei doi au început o discuție. Aflând că Pantoleon era medic, bătrânul i-a vorbit despre puterea vindecătoare a Domnului Hristos, care este cu mult mai mare decât a oricărui doctor din această lume. Pe deasupra, Mântuitorul a săvârșit nenumărate minuni, iar după ce a fost răstignit pe cruce și a înviat din morți, Acesta le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi. Iar celor ce vor crede, aceste semne le vor urma: în numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână, și chiar ceva dătător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma; pe bolnavi își vor pune mâinile, și aceia se vor face bine”* (Marcu 16,15-18).

Fiind impresionat de cele auzite de la preot, „Pantoleon venea în fiecare zi la acesta și se hrănea duhovnicește, întărindu-se în cunoașterea lui Dumnezeu. Odată, pe când se întorcea de la profesorul său, tânărul a întâlnit pe drum un copil omorât de o viperă, iar șarpele care îl mușcase zăbovea lângă acesta. Atunci, vrând să se convingă de cele afirmate de preotul Ermolae, Pantoleon a început să se roage: «Doamne, Iisuse Hristoase, deși eu nu sunt vrednic să chem numele Tău, dacă Tu voiești ca eu să mă fac robul Tău, arată-ți puterea Ta și fă ca, în numele Tău, acest copil să învieze, iar șarpele să moară». În acel moment copilul a înviat, ca și sum s-ar fi trezit dintr-un somn, iar vipera s-a rupt în două”².

---

¹ *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, pp. 3-4.

² *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, p. 8.

Văzând această minune, tânărul a alergat la preotul Ermolae, care l-a botezat de îndată, schimbându-i numele în Pantelimon.

După o perioadă de timp, un nevăzător a venit la Sfântul Pantelimon, iar tatăl acestuia, Eustorghios, era de față. Orbul i-a spus tânărului medic „că își cheltuisese întreaga avere pe la doctori și niciunul nu l-a putut vindeca. Încrezător în puterea Domnului Hristos, Pantelimon i-a făgăduit acestuia că îl va tămădui, prin harul Stăpânului său. Medicul a făcut semnul Sfintei Cruci asupra ochilor nevăzătorului, a înălțat o scurtă rugăciune către Mântuitorul, și bărbatul și-a recăpătat pe loc vederea”¹.

În urma acestei minuni, atât Eustorghios, cât și cel care fusese orb, și-au mărturisit credința în Iisus Hristos și au fost botezați de către preotul Ermolae.

La scurt timp după aceasta, tatăl Sfântului Pantelimon s-a mutat la Domnul. Tânărul medic a eliberat sclavii din casă și și-a împărțit averile săracilor, „dedicându-se mai mult îngrijirii bolnavilor, cărora nu le cerea nimic în schimb, decât să creadă în Domnul Hristos, Cel care s-a întrupat pentru a ne vindeca de toate bolile”².

„Sfântul Pantelimon a primit de la Dumnezeu darul tămăduirii, iar el vindeca fără plată tot felul de boli, nu doar cu medicamente, ci și prin chemarea numelui Domnului Hristos”³. În consecință, „toți bolnavii din oraș veneau la el, părăsindu-i pe ceilalți doctori, întrucât de la aceia nu luau vindecare atât de grabnic ca de la Pantelimon, care îi lecuia fără greș și nu primea plată de la ei. Prin aceasta, numele Sfântului a devenit cunoscut în tot poporul, iar ceilalți medici erau huliți și luați în râs”⁴.

---

¹ *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, p. 5.

² **Ibidem.**

³ *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, p. 13.

⁴ **Ibidem.**

„Fiind cuprinși de invidie, unii doctori au profitat de faptul că Pantelimon tratase un creștin torturat din ordinul împăratului”¹, și i-au spus lui Dioclețian: „Tânărul medic pe care ai vrut să îl ai lângă tine umblă prin temnițe, tămăduindu-i pe cei care ne hulesc zeii, înduplecându-i și pe alții să facă același lucru”².

Auzind aceste cuvinte, Dioclețian a poruncit să-i fie înfățișat orbul pe care îl vindecase Sfântul și l-a întrebat cum a dobândit vederea. Acesta i-a răspuns: „«Pantelimon a chemat numele lui Iisus Hristos, mi-a atins ochii și deodată am văzut». Împăratul i s-a adresat: «Tu ce crezi, Hristos te-a vindecat sau zeii?». Fostul nevăzător i-a răspuns: «Împărate, doctorii pe care îi vezi în jurul tău au depus multe eforturi, vreme îndelungată, ca să mă fac bine. Ei mi-au luat toată averea, dar nu numai că nu mi-au adus niciun folos, ci m-au lipsit și de puțină vedere pe care o aveam și m-au orbit cu totul. Pantelimon, însă, numai prin chemarea numelui lui Iisus Hristos m-a făcut să văd. Acum judecă și tu, care este cel mai bun și mai adevărat doctor. Este oare Aesculap și ceilalți zei invocați atâta vreme și care nu m-au ajutat deloc sau Hristos, Care a fost chemat o singură dată și mi-a redat pe loc vederea?». Dioclețian i-a spus: «Nu te sminti și nu Îl aminti pe Hristos, pentru că este limpede că zeii ți-au dat puțința să vezi din nou». Cel care nu văzuse i-a răspuns cu mult curaj: «Tu însuși te smintești, împărate, spunând că zeii tăi orbi sunt dătători de vedere, tu însuși ești asemenea lor și nu vrei să vezi adevărul». Cuprins de furie, Dioclețian a poruncit să i se taie capul celui care Îl mărturisea pe Hristos, după care a dat ordin să-i fie adus înaintea Pantelimon. Pe când ostașii îl duceau pe Sfânt la împărat, acesta cânta: «*Dumnezeule, lauda mea n-o*

---

¹ *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, p. 6.

² *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, p. 14.

ține sub tăcere, că gura păcătosului și gura vicleanului s-au deschis împotriva mea» (Psalmul 108,1-2)¹.

Dioclețian l-a întrebat pe Pantelimon dacă este adevărat că el crede în Hristos, după cum a fost informat, iar acesta i-a spus: „Eu mă lepăd de Aesculap și de ceilalți zei ai voștri și Îl preaslăvesc pe Domnul Hristos, pentru că l-am cunoscut faptele. El este Dumnezeu adevărat, Care a înviat pe cei morți, a redat vederea orbilor, a curățat pe cei leproși și i-a ridicat pe paralitici din pat. Ce fapte asemănătoare au făcut zeii cinstiți de voi? Oare pot ei face așa ceva? Dacă vrei să cunoști puterea Domnului Hristos, vei vedea lucrarea Lui chiar acum. Poruncește să fie adus aici orice bolnav aflat pe patul de moarte, față de care medicii tăi și-au pierdut orice nădejde de vindecare. Să vină preoții idolatri și să-i invoce pe zei, iar eu Îl voi chema pe Dumnezeul meu. Care dintre aceștia îl va tămădui pe bolnav, acela să fie recunoscut ca Dumnezeu cel adevărat. Împăratului i-a plăcut acest sfat și a poruncit să fie găsit numai de câțiva astfel de bolnav. La porunca lui a fost adus un paraltic, care zăcea de multă vreme la pat. Acesta era asemenea unui buștean nesimțitor, neputându-și mișca nici măcar un deget. Preoții păgâni i-au cerut lui Pantelimon să cheme el întâi numele lui Hristos, dar acesta le-a răspuns: «Dacă eu mă voi ruga Dumnezeului meu și Acesta îl va vindeca pe paraltic, atunci pe cine vor mai tămădui zeii voștri? Invocați-vă zeii, iar dacă aceștia îl vor vindeca pe bolnav, atunci nu va mai trebui să-L chem eu pe Dumnezeul meu». Preoții idolatri s-au rugat îndelung zeilor lor, lui Aesculap, Zeus și Diana, dar fără niciun folos. Atunci Dioclețian i-a spus Sfântului să-l tămăduiască el pe cel bolnav. Pantelimon a cerut să fie dați la o parte slujitorii păgâni, iar el s-a apropiat de cel aflat pe pat, și-a ridicat ochii spre cer și a zis: «Doamne, auzi rugăciunea mea, și strigarea

---

¹ *Ibidem*, pp. 15-16.

mea să ajungă la Tine. Să nu-Ți întorci fața Ta de la mine; în ziua necazului meu pleacă-Ți urechea spre mine, auzi-mă degrabă în orice zi Te voi chema» (Psalmul 101,1-2). Arată-Ți puterea Ta în fața celor care nu te cunosc, căci totul este cu putință la Tine, o, Împărate al puterilor». După ce a rostit aceste cuvinte, Sfântul l-a prins de mână pe paralytic, zicându-i: «În numele Domnului Iisus Hristos ridică-te și fii sănătos!». În acel moment bolnavul a simțit vigoare în tot trupul, s-a ridicat, s-a bucurat, a început să umble și a plecat pe picioarele lui acasă. Văzând o asemenea minune, mulți dintre cei de față au crezut în Iisus Hristos. Atunci preoții idolatri i-au spus lui Dioclețian: «Dacă Pantelimon rămâne în viață, jertfele închinatelor vor înceta, iar noi vom fi luați în râs de creștini. Răpune-l, împărate, pe acest om, și asta cât se poate de repede!». Atunci Dioclețian i-a cerut Sfântului să jertfească zeilor dacă vrea să-și cruțe viața și să nu moară asemenea celorlați creștini omorâți de el în persecuție și asemenea episcopului Antim al Nicomidiei. Sfântul Pantelimon i-a răspuns împăratului: «Toți cei care au murit pentru Iisus Hristos au aflat viața veșnică. Dacă episcopul Antim, care era bătrân și cu un trup firav, a fost în stare să rabde chinuri pentru Domnul Hristos, cu atât mai mult eu, fiind tânăr și viguros, trebuie să rabd fără nicio frică toate chinurile care îmi vor fi rânduite. Eu îmi voi socoti viața pustie dacă nu voi muri pentru Hristos»¹.

Auzind aceste cuvinte, Dioclețian a poruncit ca Sfântul să fie supus la cazne.

Astfel, „Pantelimon a fost legat de un stâlp și trupul i-a fost sfâșiat cu gheare de fier, iar rănilor arse cu făclii aprinse. În acel moment, Domnul Hristos i-a apărut acestuia sub chipul preotului Ermolae și i-a spus: «Nu te teme, căci Eu sunt cu tine și îți voi fi de ajutor în tot ceea ce vei suferi pentru Mine». Îndată după

---

¹ *Ibidem*, pp. 17-20.

această viziune, brațele călăilor au rămas fără vlagă, de parcă erau amorțite, uneltele de tortură le-au căzut din mâini și torțele s-au stins, iar rănile Sfântului s-au vindecat”¹.

Atunci împăratul a poruncit ca mucenicul să fie aruncat într-un cazan cu plumb topit, dar Domnul Hristos „i s-a arătat din nou sub chipul preotului Ermolae, l-a luat de mână și a intrat împreună cu el în cazan. În acel moment, focul s-a stins și plumbul s-a răcit. Văzând aceasta, împăratul a poruncit ca Sfântul să fie aruncat în mare legat de un pietroi, însă piatra s-a făcut ușoară, iar mucenicul a umblat pe apă ca pe uscat și a ieșit la țarm cântând și proslăvind pe Dumnezeu”².

„Dioclețian a poruncit atunci ca arena orașului Nicomidia să fie umplută cu fiare sălbatice, iar Pantelimon să fie aruncat între ele, pentru a fi sfâșiat de viu, dar animalele au devenit blânde și au venit să se gudură la picioarele mucenicului. Mulțimea adunată a rămas uimită de aceasta și numeroși dintre cei de față au crezut în Iisus Hristos. Împăratul s-a aprins de mânie și a dat ordin ca să fie omorâți toți cei care și-au mărturisit credința în Hristos, precum și toate fiarele sălbatice. Trupurile celor uciși au fost luate și înmormântate de rudele lor, dar cele ale animalelor au fost lăsate să fie mâncate de câini și de păsări, însă acestea nu s-au atins de ele, iar după mai multe zile nu miroseau, încât Dioclețian a poruncit să fie îngropate”³.

„Împăratul a dat ordin ca Sfântul Pantelimon să fie legat de o roată cu lame ascuțite și să fie lăsat să se rostogolească de pe o înălțime în fața populației întregului oraș. Prin puterea lui Dumnezeu, mucenicul a ieșit nevătămat din această roată, care a omorât însă numeroși păgâni în rostogolirea ei”⁴.

---

¹ *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, p. 7.

² *Ibidem*, p. 8.

³ *Ibidem*, pp. 8-9.

⁴ *Ibidem*, p. 9.

„Dioclețian l-a întrebat pe Pantelimon cine l-a învățat să săvârșească vrăji atât de mari. Acesta i-a răspuns că nu face farmece, iar credința creștină a deprins-o de la preotul Ermolae¹. Atunci împăratul a poruncit ca bătrânul preot și cei doi ucenici ai lui, Ermip și Ermocrat, să fie aduși înaintea lui, cerându-le să jertfească zeilor. Aceștia au refuzat, „mărturisindu-și credința în Domnul Hristos, iar în timp ce se rugau lui Dumnezeu, a avut loc un cutremur puternic de pământ, care a dărâmat idolii dintr-un templu păgân din localitate”². Auzind ce s-a întâmplat de la preoții templului respectiv, Dioclețian a ordonat ca Pantelimon să fie aruncat în temniță, iar cei trei creștini să fie schingiuiți, apoi să li se taie capul.

A doua zi, împăratul l-a chemat pe Sfântul Pantelimon și i-a spus că Ermolae, Ermip și Ermocrat s-au lepădat de Hristos și au jertfit idolilor, iar pentru aceasta au primit dregătorii importante, deci să facă și el la fel. Sfântul nu s-a lăsat înșelat de aceste cuvinte amăgitoare, încât Dioclețian a poruncit „să fie bătut cu sălbăticie, să i se taie capul cu sabia și trupul să-i fie ars”³.

Sfântul Pantelimon a fost dus de soldați „în afara orașului și legat de un măslin uscat. În momentul în care călăul a vrut să-l lovească cu sabia, aceasta s-a îndoit ca ceara”⁴, „pentru că mucenicul nu-și încheiase încă rugăciunea. Înfricoșați, ostașii au exclamat: «Mare este Dumnezeul creștinilor!» și căzând la picioarele Sfântului, i-au zis: «Robule al lui Dumnezeu, roagă-te să fim dezlegați de păcatele noastre, pentru că noi am împlinit doar porunca împăratului». Pe când mucenicul se ruga, s-a auzit un glas din cer, care i-a spus că porțile raiului îi sunt deschise și cununa îi este pregătită. După ce și-a terminat rugăciunea,

---

¹ *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, p. 24.

² *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, p. 9.

³ *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, p. 27.

⁴ *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, p. 10.

Pantelimon i-a îndemnat pe ostași să-i taie capul, însă aceștia au refuzat. Văzând aceasta, Sfântul le-a zis: «Dacă nu veți îndeplini cele poruncite, nu veți căpăta milă de la Hristos!». Atunci oștenii i-au sărutat trupul Sfântului, iar unul dintre ei i-a tăiat capul, însă în loc de sânge a curs lapte, măslinul de care acesta era legat a înverzit și a rodit îmbelșugat, încât mulți dintre cei care erau de față au crezut în Iisus Hristos¹.

Auzind despre această minune, împăratul a poruncit ca măslinul să fie tăiat în bucăți și ars odată cu trupul Sfântului Pantelimon. „După ce focul s-a stins, creștinii au scos din cenușă trupul nevătămat al martirului și l-au îngropat cu mare cinste pe proprietatea lui Arnantios Scolasticul²”.

După ce împăratul Constantin cel Mare a înființat orașul Constantinopol, aici a fost ridicată o biserică închinată Sfântului Marelui Mucenic și Tămăduitor Pantelimon, iar „sfintele moaște ale Sfântului Pantelimon au fost strămutate acolo³”.

Cu trecerea vremii, bucăți din moaștele Sfântului Pantelimon au fost răspândite în toată lumea. Capul Sfântului se găsește la Mănăstirea Maicii Domnului din insula Andros, în Grecia.

Sfântul Pantelimon a săvârșit numeroase minuni după mutarea lui la Domnul, dintre care vom aminti câteva.

În jurul anului 1831, o armată turcească a staționat în imediata apropiere a Bisericii Sfântul Pantelimon din Nicomidia. „Cu zece zile înainte de hramul bisericii, Sfântul Pantelimon i-a apărut în vis comandantului oștirii și i-a spus: «Ziua prăznuirii mele se apropie. În acest loc va avea loc o sărbătoare, de aceea ia-ți numaidecât trupele și pleacă de aici!». Ofițerul nu a ținut cont de porunca Sfântului, iar acesta i s-a arătat din nou, în altă noapte, și i-a zis: «Ia-ți armata și pleacă de aici, altfel vei avea de

---

¹ *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, p. 28.

² *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, pp. 11-12.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 689.

suferit cumplit». Comandantul nu a luat în seamă nici de această dată cuvintele Sfântului, dar între timp s-a pornit o molimă între soldați, care au început să moară unul după altul. Atunci Sfântul Pantelimon i-a apărut ofițerului pentru a treia oară, dar de această dată nu noaptea, în vis, ci aievea, în miezul zilei, mergând prin tabăra turcească, spre cortul comandantului, îmbrăcat în straie grecești. Soldații au încercat să-l prindă pe străinul îndrăzneț, dar mâinile și picioarele celor care voiau să îl apuce rămâneau paralizate, încât toți s-au oprit îngroziți. Intrând în cortul ofițerului, Sfântul i-a spus cu glas de tunet: «De ce nu pleci cu armata de aici, după ce ți-am făcut cunoscut faptul că vreau să îmi țin sărbătoarea? Drept pedeapsă pentru aceasta te voi nimici pe tine și oastea ta». Recunoscând chipul pe care îl văzuse de două ori în vis, comandantul a căzut înspăimântat cu fața la pământ, iar Sfântul s-a făcut nevăzut. Înțelegând din ce cauză îi mureau soldații, ofițerul a dat ordin neîntârziat de plecare și, înainte de a porni la drum, toți cei care au vrut să pună mâna pe Sfânt s-au vindecat. Oștirea s-a deplasat cale de o oră de la Biserica Sfântului Pantelimon, iar creștinii au sărbătorit în voie praznicul Sfântului. Ostașii turci însă au continuat să moară și după aceea, încât din întreaga armată a mai rămas doar o treime. Aceasta a fost pedeapsa Sfântului Pantelimon pentru că acei soldați au furat unele odoare din biserica lui”¹.

„Soții Hristea și Elena din Nicomidia aveau un copil de șase ani, numit Ioan, care s-a îmbolnăvit grav, iar timp de patru ani a zăcut la pat, fără să aibă puterea de a se întoarce măcar într-o parte. Acesta a slăbit atât de mult, încât părea un schelet îmbrăcat în piele. În anul 1847, mama copilului l-a așezat pe acesta pe o targă și l-a dus, cu ajutorul celor apropiați, la Biserica Sfântului Pantelimon din localitate, lăsându-l lângă racla cu o parte din sfintele moaște ale marelui mucenic. Plângând

---

¹ *Sfântul Mare Mucenic Pantelimon...*, pp. 33-34.

în hohote, femeia a început să se roage: «Sfinte Pantelimon, ori ia-mi fiul ori tămăduiește-l!». Curând, copilul s-a ridicat în picioare și a mers singur până acasă, fiind sănătos¹.

„În anul 1851, în împrejurimile Nicomidiei, lăcustele au pustiit ogoarele, livezile și grădinile, înmulțindu-se din ce în ce mai mult. După ce au distrus toată vegetația din sate, insectele s-au îndreptat spre oraș și s-au așezat lângă Biserica Sfântul Pantelimon. Creștinii de aici s-au rugat marelui mucenic, iar după săvârșirea unei slujbe, preotul a stropit cu apă sfințită lăcustele din jurul bisericii. Acestea au început să moară, întâi acolo unde au fost stropite, apoi din ce în ce mai departe, până când au pierit toate².

„Pe picioarele unui negustor din Rusia s-au format niște abcese maligne foarte urâte, care se tot înrăutățeau. Patru zile la rând bolnavul a avut niște dureri insuportabile, încât striga de durere. În acest timp, un călugăr din Mănăstirea Sfântul Pantelimon din Muntele Atos, care fusese adeseori găzduit de acest negustor, se afla în trecere prin acea localitate, pregătindu-se să se întoarcă în Sfântul Munte. Intrând în casa binefăcătorului său, monahul a aflat că acesta era pe moarte și a început să se roage cu lacrimi Sfântului Pantelimon, după care a rămas să înnopteze acolo. Pe când negustorul dormea, a visat că se apropie de el un tânăr, care i-a examinat cu atenție picioarele. Acesta i-a spus bolnavului: «Nu te teme, Sfântul Pantelimon a venit să-ți lecuiască picioarele», apoi s-a făcut nevăzut. Bolnavul s-a trezit imediat și s-a simțit perfect sănătos³.

„Leonid, copilul în vârstă de trei ani al negustorului Ostrouhov, din Rusia, a căzut grav bolnav, încât toți ai casei erau disperați din cauza stării lui de sănătate extrem de șubrede.

---

¹ **Ibidem**, p. 36.

² **Ibidem**, p. 37.

³ **Ibidem**, pp. 41-42.

Zdrobiți de durere, părinții așteptau din clipă în clipă moartea copilului lor. În acest timp i-a vizitat un călugăr dintr-o mănăstire închinată Sfântului Pantelimon. Aflând nefericita veste, monahul a scos o icoană a marelui mucenic, pe care o purta cu el, a spălat chipul Sfântului cu apă, pe care i-a dat-o copilului să o bea. Curând după aceea, bolnavul, care până atunci nu reușea să pună geană pe geană nici zi, nici noapte, s-a liniștit și a adormit. A doua zi copilul s-a trezit sănătos”¹.

„O doamnă din înalta societate a orașului Ulianovsk, din Rusia, s-a îmbolnăvit grav și a zăcut vreme îndelungată la pat, toate tratamentele care i-au fost aplicate nefiindu-i de niciun folos. Într-o zi, în orașul ei au fost aduse părțile din moaștele Sfântului Pantelimon și o bucațică din lemnul Sfintei Cruci, iar soțul femeii s-a dus să se închine la acestea. Când a ieșit din biserică, bărbatul a primit o iconiță de hârtie a Sfântului Pantelimon, pe care a băgat-o în buzunar. Când a intrat în casă, soția lui s-a îndrăcit. Rupându-și hainele de pe ea, aceasta a început să strige către soțul ei: «Aruncă hârtia pe care ai adus-o de la biserică. Scoate-o din buzunar și arunc-o imediat, fără să te apropii cu ea de mine, că te omor!»). Însăpăimântat de comportamentul femeii, bărbatul a hotărât să o ducă la sfintele moaște. În timpul Vecerniei, aceasta se smucea din mâinile celor care o țineau, urla și își smulgea părul din cap, însă imediat ce a fost atinsă de sfintele moaște ale Sfântului Pantelimon s-a liniștit, a început să plângă și să se roage stăruitor, fiind tămăduită de boala ei”².

„În anul 1927, o fetiță de trei ani din Rusia, numită Loghinova Nina Alexeevna, avea difterie într-o formă severă. Aceasta era internată în spital, împreună cu mama ei, însă medicii i-au spus femeii că fiica ei nu are șanse de supraviețuire, deci să se pregătească de înmormântare. Membrii familiei au

---

¹ *Ibidem*, p. 43.

² *Ibidem*, pp. 43-44.

comandat o rochiță pentru funeralii și i-au dus-o copilei la spital, unde mama acesteia, care era foarte credincioasă, nu înceta să se roage pentru sănătatea ei. Aceasta purta în permanență la ea o iconiță a Sfântului Pantelimon. Într-o noapte fetiței i s-a făcut foarte rău, încât nu mai respira, iar unghiile i s-au albăstrit. Mama i-a umezit buzele cu apă sfințită, i-a așezat pe piept iconița Sfântului Pantelimon și s-a rugat stăruitor acestuia. La un moment dat copila nu mai mișca, iar femeia a crezut că a murit. Atunci însă, fetița i-a șoptit femeii: «Mamă, unde este doctorul acela cu haine frumoase care mi-a uns gâtul?». Pentru că în salon nu era nimeni, femeia a înțeles că este vorba despre Sfântul Pantelimon. Imediat după aceasta, copilei i-a revenit respirația și obraji ei au căpătat o culoare normală. A doua zi, medicul care a văzut-o pe fetiță șezând sănătoasă în pat, a afirmat: «Este un caz nemaiîntâlnit de însănătoșire»¹.

Fiindcă nu a acceptat bani pentru serviciile sale, „Sfântul Pantelimon este slăvit printre Sfinții Doctori fără de arginți”².

Pomenirea Sfântului Pantelimon se face în ziua de 27 iulie.

---

¹ **Ibidem**, p. 63.

² *Sfântul Pantelimon - Mare doctor...*, p. 5.

Sfântul Cuvios Siluan Atonitul

(24 septembrie)

Sfântul Siluan, pe numele lui de mirean Simeon Ivanovici Antonov, s-a născut în anul 1866, în satul Sovsk din gubernia Tambov, în Rusia, având încă cinci frați și două surori.

Acesta a fost preocupat de mic de viața duhovnicească, fiindcă pe când „avea nu mai mult de patru ani, a auzit de la un vânzător de cărți, oaspete al tatălui său, întrebarea: «Unde este Dumnezeu?». Atunci copilul a cugetat în sine: «Când voi crește mare, voi cutreiera întreg pământul să-L caut pe Dumnezeu»¹.

Cu toate că părinții lui Simeon erau oameni simpli, neștiutori de carte, acesta a fost dat la școala din sat, însă „numai două ierni”².

„După ce a crescut, Simeon lucra în apropierea satului natal, pe moșia Cneazului Trubețkoi, ca tâmplar”³.

„La vârsta de nouăsprezece ani, tânărul s-a simțit atras de viața monahală. I-a cerut voie tatălui său să meargă la Lavra Pecerska din Kiev, dar tatăl i-a răspuns hotărât: «Întâi să-ți termini armata, iar apoi ești liber să te duci»⁴.

„Trei luni a petrecut Simeon ca un monah în lume, apoi a început din nou prietenii cu cei de vârsta lui, să iasă cu fetele satului, să bea vodcă, să cânte la acordeon și să trăiască

---

¹ **Arhimandritul Sofronie**, *Cuviosul Siluan Atonitul*, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail Noica, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, pp. 14-15.

² **Ibidem**, p. 57.

³ **Ibidem**, p. 15.

⁴ **Ibidem**, p. 16.

asemenea celorlalți flăcăi din sat. Fiind frumos, puternic și înstărit, era iubit pentru firea lui bună, pașnică și veselă, iar fetele de măritat îl priveau ca pe un viitor soț de dorit. El s-a lăsat ademenit de una dintre ele și într-o seară târziu, prin lucrarea vrăjmașului, a căzut cu aceasta în păcat”¹.

Tânărul Simeon era un om sănătos și zdravăn. Astfel, „într-o zi de Paști, după o masă încărcată cu mai multe feluri de mâncare, frații lui s-au dus în sat, iar el a rămas acasă. Mama l-a întrebat dacă vrea să mănânce niște ouă și acesta a acceptat. Gospodina i-a pregătit o omletă din cincizeci de ouă, iar el a mâncat-o pe toată. De praznice acesta se ducea uneori la cârciumă și câteodată se întâmpla să bea trei litri de vodcă într-o singură seară, fără să se îmbete. De asemenea, tânărul ridica greutatea mari, putea munci mult și avea o rezistență rară și la căldură și la frig”².

„Odată, în ziua hramului din sat, când mai toți sătenii stăteau de vorbă veseli în jurul caselor lor, Simeon se plimba cu prietenii săi pe uliță, cântând la acordeon. L-au întâmpinat doi frați, cizmarii satului. Cel mai mare, om de o statură și putere uriașă, un scandalagiu, era cam băut. Când s-au întâlnit, cizmarul a încercat să-i smulgă acordeonul lui Simeon, dar acesta a reușit să-l înmâneze unuia dintre prieteni. Stând în fața cizmarului, Simeon încerca să-l înduplece să-și vadă de drum, dar acela, vrând a se arăta mai presus de toți flăcăii din sat, într-o zi când toate fetele erau pe uliță, s-a năpustit asupra lui Simeon. După ani de zile de la această întâmplare, călugărul a relatat: «La început am încercat să dau înapoi, dar dintr-o dată mi s-a făcut rușine pentru că fetele aveau să râdă de mine și l-am lovit pe cizmar puternic în piept, încât l-am aruncat departe de mine. Acesta a căzut greoi pe spate, în mijlocul drumului, iar din gura lui au

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 17-18.

început să iasă spume și sânge. Toți s-au speriat, m-am speriat și eu, gândind că l-am omorât. Văzând aceasta, fratele cizmarului a luat un bolovan mare și l-a aruncat înspre mine. Am reușit să mă întorc, iar pietroiul m-a lovit în spate. Atunci i-am zis: «Vrei să pățești și tu la fel?», și m-am îndreptat spre el, dar acesta a fugit. Cizmarul a zăcut îndelung în drum. Câțiva consăteni i-au venit în ajutor, l-au spălat cu apă rece, iar după o jumătate de oră l-au ridicat cu greu de jos și l-au dus acasă. Două luni a bolit dar, din fericire, a rămas în viață, însă după aceea multă vreme a trebuit să fiu cu luare aminte, pentru că frații și prietenii lui mă pândeau seara pe la răspântii cu bâte și cuțite ca să mă omoare, dar Dumnezeu m-a păzit»¹.

Fiind cuprins de grijile lumii, Simeon a uitat de chemarea la monahism, însă „odată a ațipit și a visat că un șarpe i-a intrat în gură, apoi în stomac. Simțind o mare scârbă, s-a trezit, iar în acel moment a auzit un glas care i-a spus: «Tu ai înghițit șarpele în somn și te-ai îngrețoșat, așa îmi este și mie de neplăcut să privesc la ceea ce faci»².

În urma acestei vedenii tânărul Simeon s-a hotărât să-și schimbe viața.

La vârsta rânduită a plecat în armată, la Sankt Petersburg, iar în acest timp fata din sat cu care avusese o legătură s-a căsătorit cu un negustor de grâu.

Pe când era militar, Simeon trimitea bani din solda lui la Sfântul Munte. „Odată, pe când se întorcea de la poșta din satul Kolpino, de unde trimisese o sumă de bani în Muntele Atos, un câine mare, turbat, s-a năpustit asupra lui. Când acesta era foarte aproape de el, tânărul, cuprins de spaimă, a spus: «Doamne miluiește!». De-abia a rostit această scurtă rugăciune, și îndată o putere nevăzută a aruncat câinele

---

¹ **Ibidem**, pp. 18-19.

² **Ibidem**, p. 19.

într-o parte, ca și cum s-ar fi lovit de ceva și, ocolindu-l pe Simeon, a alergat în sat, unde a făcut prăpăd printre oameni și vite. Această întâmplare a lăsat o impresie adâncă asupra lui Simeon, care a cunoscut din proprie experiență puterea lui Dumnezeu”¹.

După ce a terminat armata, Simeon s-a întors acasă, unde a stat doar o săptămână, apoi a pornit spre Sfântul Munte, unde a ajuns în toamna anului 1892, pe când avea 26 de ani. Aici s-a închinoviat la mănăstirea rusească închinată Sfântului Mare Mucenic Pantelimon.

„Conform obiceiului atonit, novicei Simeon i s-a rânduit să petreacă mai multe zile în liniștire deplină, pentru a-și putea aminti păcatele săvârșite de-a lungul întregii vieți, ca să le aștearnă în scris și să le mărturisească duhovnicului. După ce s-a spovedit la starețul mănăstirii, acesta i-a spus: «Ți-ai mărturisit păcatele înaintea lui Dumnezeu și să știi că toate îți sunt iertate. De acum pune început bun unei noi vieți. Mergi în pace și bucură-te că Dumnezeu te-a adus la acest liman al mântuirii»”².

Auzind cuvintele rostite de stareț, fratele Simeon s-a umplut de bucurie, „a pierdut încordarea în care petrecuse până atunci sufletul său și a început să fie luptat de diavolul desfrânării, care îl îndemna să renunțe la viața pustnicească, să plece în lume și să se căsătorească. Când s-a dus să se spovedească din nou, duhovnicul i-a spus: «Gândurile, niciodată să nu le primești, ci de cum vin, îndată gonește-le». Căderea prin gând l-a trezit pe fratele Simeon pentru întreaga viață. Din ziua în care duhovnicul i-a spus să respingă gândurile păcătoase, în vremea celor patruzeci și șase de ani petrecuți în Sfântul Munte, acesta nu a mai primit niciun gând de desfrânare”³.

---

¹ **Ibidem**, p. 22.

² **Ibidem**, pp. 24-25.

³ **Ibidem**, pp. 25-26.

„Neputând să-l facă să plece în lume, diavolul i-a sugerat gândul de a se duce în pustie, pentru a se nevoi și mântui în izolare. Invocând ascultarea de egumen și necesitatea binecuvântării pentru asemenea inițiativă, Simeon a fost părăsit și de această ispită și atunci și-a dat seama de forța uriașă a ascultării ca armă în lupta duhovnicească împotriva demonilor”¹.

Prima ascultare a tânărului Simeon în Muntele Atos a fost la moară, unde avea mult de lucru, „pentru că în mănăstire viețuiau aproape două mii de călugări și frați, iar oaspeți și închinători veneau din Rusia cu sutele”².

Fiind plin de râvnă, Simeon „își petrecea toată noaptea în rugăciune, fie stând în picioare, fie șezând pe un scăunel fără spătar. Când ajungea la istovire, ațipea, șezând, vreo 15-20 de minute, după care se ridica din nou la rugăciune. În pat nu se odihnea niciodată și, cu totul în douăzeci și patru de ore, dormea între un ceas și jumătate și două ceasuri”³.

Urmând sfatul părinților din mănăstire, Simeon rostea neîncetat rugăciunea lui Iisus: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. „După cel mult trei săptămâni de când a venit în Sfântul Munte, într-o seară, pe când se ruga în fața icoanei Maicii Domnului, rugăciunea i-a pătruns în inimă și a început, de la sine, să se rostească acolo zi și noapte”⁴.

„Fiind răbdător, ascultător și lipsit de răutate, tânărul frate era iubit și lăudat pentru munca lui, iar acest lucru îi era pe plac. Atunci au început să-i vină niște gânduri: «Te-ai pocăit, păcatele

---

¹ **Cuviosul Siluan Atonitul**, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, introducere de Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., traducere de Preot Profesor Ioan Ică și Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Alba Iulia, 1994, p. 14.

² **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, p. 28.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**, p. 27.

ți s-au iertat, ascultarea ți-o împlinești bine, te rogi neîncetat, tu ai ajuns la sfințenie». Într-o noapte, chilia lui s-a umplut de o lumină stranie, care îi pătrundea în trup, încât își putea vedea măruntaiele. Cu toate că rugăciunea se rostea în continuare, fratele a fost părăsit de duhul zdrobirii inimii și au început să i se arate niște diavoli, iar el, naiv, vorbea cu ei ca și cu oamenii. Uneori aceștia îi ziceau: «Ești un sfânt», iar alteori: «Nu te vei mântui». Fratele l-a întrebat odată pe un drac: «De ce voi vorbiți felurit, ba că sunt sfânt, ba că nu mă voi mântui?». Demonul i-a răspuns batjocoritor: «Noi niciodată nu spunem adevărul!». Nestatornicia imboldurilor drăcești, ba ridicându-l la «cer» prin mândrie, ba aruncându-l în veșnica pierzanie, chinuia sufletul tânărului începător, ducându-l până la deznădejde¹.

„Vreamea trecea, iar chinuitoarele năvale ale dracilor creșteau tot mai mult. Puterile sufletești ale tânărului frate începeau să scadă și bărbăția lui a ajuns la istovire, frica pierzaniei și descumpănirea creșteau, groaza disperării, din ce în ce mai des, punea stăpânire pe întreaga sa făptură. Cel ce a trăit ceva asemănător știe că nicio putere omenească nu poate face față într-o astfel de luptă duhovnicească. Și fratele Simeon a ajuns la capătul puterilor, la ultima deznădejde, și în timp ce ședea în chilie, înaintea de Vecernie, gândea: «Este cu neputință să-L înduplec pe Dumnezeu». La acest gând a simțit deplina părăsire și sufletul i s-a afundat în întunericul zbuciumului și al strâmtorării iadului. În acea stare a petrecut în jur de un ceas².

„În aceeași zi, în timpul Vecerniei săvârșite în biserica Sfântul Proroc Ilie de la moară, în dreapta ușilor împărătești, unde se află icoana Mântuitorului, Simeon l-a văzut pe Hristos cel viu. Domnul i s-a arătat tânărului și întreaga lui făptură, până și trupul, i s-a umplut de focul harului Sfântului Duh. O

---

¹ **Ibidem**, p. 28.

² **Ibidem**, p. 29.

lumină dumnezeiască orbitoare l-a învăluit și el a fost răpit din lumea aceasta și dus în duh la cer, unde a auzit cuvinte de negrăit și a primit o nouă naștere de sus. Vedenia l-a istovit cu totul pe Simeon¹.

Această viziune a avut-o Simeon „la șase luni după sosirea lui în Sfântul Munte Atos”².

„Arătarea lui Hristos fratelui Simeon a fost, neîndoielnic, cea mai însemnată împrejurare a vieții sale. Ea nu putea să nu se răsfrângă în chip esențial asupra întregii desfășurări ulterioare a vieții lui, nu avea cum să nu pricinuiască cele mai adânci schimbări în sufletul și în conștiința lui. Din momentul în care Mântuitorul i s-a arătat, acesta a știut că i-au fost iertate toate păcatele. Uneltirile diavolești care îl chinuiau au pierit, iar acum îi era dat să trăiască bucuria și marea odihnă a împăcării cu Dumnezeu. Sufletul lui gusta un nou simțământ al iubirii pentru Dumnezeu și pentru toți oamenii”³.

„Înainte de a fi atins de har, omul trăiește crezând că totul este bine și în rânduială în sufletul său. Când harul îl cercetează însă, descoperă în el un cu totul alt sălaș, un spațiu luminat de Duhul Sfânt. Această revelație îi schimbă viziunea asupra lucrurilor, răsturnând perspectiva existenței sale. În general, acest prim dar al harului este gratuit. Dumnezeu, care ne iubește mai mult decât își iubește o mamă copiii, Se face primul cunoscut din bunătate, și de aceea Îl putem căuta. În această stare, omul se aseamănă lui Adam în rai. Totul pare ușor, armonios, plăcut. Problema este că, cel mai adeseori, această stare lăuntrică nu durează”⁴.

---

¹ **Ibidem.**

² **Diac. Maxime Egger**, *Starețul Siluan, un sfânt actual și universal*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 22.

³ **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, p. 38.

⁴ **Diac. Maxime Egger**, *Art. cit.*, p. 18.

„După câtăva vreme, într-o zi de sărbătoare, când privegherea de toată noaptea s-a încheiat, Simeon a fost din nou cercetat de har, însă cu ceva mai puțină intensitate decât prima dată, iar apoi, treptat, lucrarea lui simțită a început să slăbească. Amintirea celor trăite rămânea, dar pacea și bucuria din simțirea inimii se împuținau, în locul lor pătrunzând nedumerirea și frica pierderii harului”¹.

Cu toate că nevoițele lui Simeon erau aceleași ca și până acum și el rostea neîncetat rugăciunea lui Iisus, acesta a început să fie din nou tulburat de aparițiile demonilor.

Fiind nedumerit de ceea ce se întâmplă cu el, fratele Simeon s-a dus la părintele Anatolie, un călugăr bătrân, pentru a-i cere sfatul. „Problema principală care-l frământa era aceea de a ști cum se câștigă, cum se păstrează și din ce cauză sufletul pierde harul dumnezeiesc”².

Monahul l-a întrebat: „«Tu te rogi mult?»». Fratele i-a răspuns: «Mă rog neîncetat». Bătrânul i-a spus: «Socotesc că nu te rogi cum trebuie și de aceea vezi draci atât de des». Tânărul i-a zis: «Eu nu știu ce înseamnă să te rogi cum trebuie sau cum nu trebuie, dar știu că trebuie să te rogi tot mereu și de aceea mă rog tot timpul». Auzind aceasta, călugărul l-a sfătuit: «În vremea rugăciunii păzește-ți mintea curată de orice gând și închipuire și închide-o în cuvintele rugăciunii», explicându-i ce înseamnă minte «curată» și cum aceasta «se închide» în cuvintele rugăciunii”³.

În încheierea convorbirii, „Părintele Anatolie, un călugăr răbdător și încercat, care și-a petrecut îndelungata lui viață în nevoițele postului și ale pocăinței, dar abia la bătrânețe, după patruzeci și cinci de ani de monahism a dobândit experiența mării

---

¹ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 39.

² Cuviosul Siluan Atonitul, *Op. cit.*, pp. 19-20.

³ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 39.

iubiri a lui Dumnezeu și a aflat cum lucrează harul”¹, „i-a spus imprudent lui Simeon: «Dacă ai ajuns deja așa cum ești acum, ce vei fi la bătrânețe?». Această reflecție a putut semăna în tânărul frate gândul că darul foarte rar pe care îl primise i-ar acorda o superioritate asupra celorlalți monahi. Acest gând al mândriei a deschis ușa atacurilor demonice”².

„Din ziua când, prin darul Maicii Domnului, Simeon începuse lucrarea rugăciunii lui Iisus în inima sa, aceasta nu a încetat niciodată, până la sfârșitul vieții lui, însă, cu toate acestea, ea încă nu era desăvârșită, și nici nu putea fi, căci patimile rămăseseră încă nebiruite. Darul primit de Simeon fusese mare și s-a dovedit a fi un puternic temei al vieții sale duhovnicești, însă nu avea să ducă nemijlocit la desăvârșire, fiindcă fratele încă nu știa să-și păzească mintea. Rugându-se, el nu oprea închipuirile prin care lucrează diavoli”³.

În această perioadă a vieții lui, încărcată de tensiuni duhovnicești, „în anul 1896, pe când avea 30 de ani, fratele Simeon a fost tuns în monahism, primind numele de Siluan”⁴.

În urma primirii chipului îngeresc, tânărul călugăr și-a sporit nevoințele ascetice, a înmulțit rugăciunea lui Iisus și s-a străduit să-și păzească mintea goală de orice gând și închipuire, însă nu a ieșit biruitor în lupta cu vrăjmașul.

În pofida acestui fapt, monahul nu s-a dat bătut, fiind cercetat din timp în timp de harul Sfântului Duh. „Această alternare a stărilor - când un oarecare har, când părăsire și năpădiri drăcești

---

¹ *Ibidem*, p. 40.

² **Arhimandritul Simeon**, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Atonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 44.

³ **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, pp. 42-43.

⁴ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Sinaxarul secolelor XIX-XX*, traducere de pr. Victor Manolache, Editura Egumenița, Galați, 2016, p. 432.

- nu a trecut fără roadă. Datorită acestor schimbări sufletul lui Siluan a petrecut în neîntreruptă luare-aminte lăuntrică, în trezvie și într-o sânguitoare căutare a unei ieșiri. Rugăciunea neîntreruptă și trezvia minții, pe care le deprinsese cu răbdarea și bărbăția ce-i erau caracteristice, i-au deschis noi zări ale cunoașterii duhovnicești și l-au îmbogățit cu noi mijloace în lupta cu patimile. Minte a aflat din ce în ce mai des locul unde să se adune în inimă, loc care îi dădea putința de a observa ceea ce se săvârșește în lumea lăuntrică a sufletului. Cercarea feluritelor stări și trăiri a dus la o mai limpede înțelegere a ceea ce se petrecea cu el. Prin aceasta s-a înfiripat adevărata cunoaștere și deosebire duhovnicească, a fost dobândită cunoașterea felului cum se furișează gândurile feluritelor patimi, dar și a felului cum lucrează harul. Siluan a pătruns în viața nevoinței înțelegătoare, conștientizând că înțelesul ei de căpetenie se cuprinde în dobândirea harului. Astfel, felul cum se dobândește harul, cum se păstrează, de ce și pentru care pricini părăsește sufletul, a devenit una dintre întrebările de bază și de cea mai mare însemnătate a întregii sale vieți¹.

Între anii 1904-1905 a avut loc războiul ruso-japonez, iar monahul Siluan „a fost rechemat în țară, timp de trei luni, pentru a-și clarifica situația militară”².

Cu acest prilej, pe când călătorea cu trenul, „un negustor, vecin de compartiment, îl tot îmbia să ia și să fumeze cu el o țigară. Călugărul i-a mărturisit însă principiul după care se călăuzea, conform căruia orice acțiune înainte sau după care nu poți rosti o rugăciune este mai bine să nu o săvârșești”³.

Monahul a revenit în Sfântul Munte și își continua cu multă râvnă nevoințele ascetice și războiul împotriva duhurilor

---

¹ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, pp. 44-45.

² Cuviosul Siluan Atonitul, *Op. cit.*, p. 13.

³ *Ibidem*, p. 18, nota 2.

necurate. „Trecuseră între timp cincisprezece ani din ziua în care Domnul Hristos i s-a arătat. Într-una din acele chinuitoare lupte de noapte cu dracii, când, în ciuda tuturor strădaniilor nu reușea să se roage curat, Siluan s-a ridicat de pe scăunel să facă mătâni, dar a văzut înaintea lui un chip uriaș de drac, care stătea în fața icoanei și aștepta ca monahul să i se închine, iar chilia întreagă era plină de diavoli. Călugărul s-a așezat din nou pe scăunel și, plecându-și capul, a început să se roage”¹. Plin de obidă, monahul a spus: „Doamne, Tu vezi că mă silesc să mă rog Ție cu cuget curat, dar demonii mă împiedică. Învață-mă ce trebuie să fac ca să nu mă mai supere. Și atunci a primit în suflet acest răspuns: «Cei mândri sunt mereu chinuiți de demoni». Atunci Siluan a spus: «Doamne, învață-mă ce trebuie să fac pentru ca sufletul meu să se smerească». Și atunci în inima sa a răsunat acest răspuns al lui Dumnezeu: «Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!»”².

„Această scurtă convorbire cu Dumnezeu, în rugăciune, a fost un eveniment cât se poate de însemnat în viața monahului Siluan”³. „A se ține în iad nu era ceva nou. Petrecuse în el înainte de a i se arăta Dumnezeu, fiind mereu înconjurat de diavoli. Noutatea în povăța lui Dumnezeu era să nu deznădăjduiască”⁴.

„Formularea sfatului Domnului Hristos către Sfântul Siluan atestă un echilibru suveran și îngăduie biruința asupra celor două gânduri sugerate de diavol și, cu toate că sunt diametral opuse, sunt capabile atât unul, cât și celălalt, să ducă omul spre pierzanie: «Ești un sfânt» și «Nu te vei mântui». O nădejde care l-ar lipsi pe om de conștiința păcatului său și l-ar priva astfel de smerenie, și un sentiment al păcatului care l-ar

---

¹ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 47.

² Arhimandritul Simeon, *Art. cit.*, p. 35.

³ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 39.

⁴ *Ibidem*, p. 47.

lipsi de orice nădejde de a fi mântuit alcătuiesc două rătăcirii duhovnicești ce trebuie evitate”¹. „Prima jumătate a sfatului duce la smerenie și răstoarnă astfel prima ispită, cea de-a doua jumătate întărește nădejdea în izbăvirea finală care se apropie și depășește cea de-a doua ispită”². Sfântul Siluan a scris în acest sens, îndemnând pe cei care sunt luptați de aceeași ispită: „Ia aminte la două gânduri și teme-te de ele. Unul îți spune: «Ești un sfânt», altul: «Nu te vei mântui». Aceste două gânduri vin de la vrăjmașul și nu este adevăr în ele. Tu însă cugetă: «Sunt un mare păcătos, dar Dumnezeu este milostiv, El îi iubește mult pe oameni și îmi va ierta păcatele»”³.

„Siluan cunoaște de acum înainte cauza ultimă a pierderii harului lui Dumnezeu: mândria, rădăcina tuturor păcatelor și sămânța morții în om. Înțelege acum că secretul ultim al ascezei creștine, sensul ei profund și specific, cheia ei, se concentrează în dobândirea smereniei. Altă cale nu există. Viața creștinului nu poate fi alta decât viața lui Hristos pe pământ. În mod inevitabil, ea întâlnește în desfășurarea ei ispitirile, prigonirile, crucea, dar și pogorârea la iad, fără de care nu ajunge la înviere și înălțare”⁴.

În timpul ispitelor „minteia noastră luptă cu mintea vrăjmașului, care a căzut din mândrie și închipuire, și tot acolo vrea să ne tragă și pe noi. Această luptă cere multă bărbăție. Dumnezeu îl

---

¹ **Jean-Claude Larchet**, *Formula „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!” în lumina tradiției patristice*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 65.

² **Ierom. Zaharia**, „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!” - *cuvânt al lui Dumnezeu pentru vremea noastră*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, pp. 81-82.

³ **Enzo Bianchi**, „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!”, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 95.

⁴ **Cuviosul Siluan Atonitul**, *Op. cit.*, p. 21.

lasă pe robul Său să se lupte, dar El Însuși îl cercetează, precum a căutat asupra Marelui Antonie când se lupta cu dracii. Așadar trebuie tot mereu să ne amintim că Dumnezeu vede lupta noastră cu vrăjmașul, și deci să nu ne înfricoșăm, măcar deși întregul iad s-ar năpusti asupra noastră, ci să avem bărbăție”¹.

În sfatul lui Dumnezeu adresat lui Siluan „iadul este un punct de trecere, nu o destinație. Noi nu suntem chemați să rămânem acolo, dar nu există nicio scurtătură pe care să o putem apuca pentru a evita această trecere, dacă vrem să ajungem la destinația noastră finală, care este împărăția lui Dumnezeu. Aceasta pentru că Domnul Hristos Însuși a trecut prin această experiență. Gândirea Sfântului Siluan este hristologică și din această pricină nu duce la deznădejde, fiindcă biruința lui Hristos asupra iadului este condiția prealabilă a trecerii noastre prin el. Astfel, ea este o răsturnare a secvenței moarte-înviere, pentru că învierea lui Hristos precede acum intrarea noastră în iad și din această cauză nu ne duce niciodată la disperare”².

„E limpede că a ne ține mintea în iad înseamnă pentru Sfântul Siluan a ne smeri în modul cel mai radical cu putință. Trebuie să ne smerim până acolo încât să ne socotim «mai răi decât toate făpturile»”³. „Oricine se socotește din inimă vrednic de focul cel veșnic devine inaccesibil vrăjmașilor și liber de gândurile pătimășe”⁴. „Din cuvintele Sfântului Siluan se vede clar că osândirea de sine la iad nu numai că nu pricinuieste nicio vătămare, ci, din contră, este izvorul unor mari haruri”⁵.

---

¹ **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, p. 176.

² **Ioannis Zizioulas, Mitropolitul Pergamului**, *Teologia Sfântului Siluan*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 236.

³ **Jean-Claude Larchet**, *Art. cit.*, p. 57.

⁴ **Ierom. Zaharia**, *Art. cit.*, p. 79.

⁵ **Ibidem**.

„Ca să lupte împotriva ispitelor înălțării, creștinul nu are altă cale decât să se pogoare cât mai jos cu puțință, până la iad, socotindu-se vrednic de chinurile cele veșnice și osândindu-se pe sine, dar așteptând și nădăjduind în mila și iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, Care cuprinde totul, inclusiv iadul”¹.

„Smerenia este lumina prin care putem vedea Lumina - Dumnezeu. Totodată ea este arma nebiruită prin care omul poate respinge toate ispitele și atacurile demonilor, și în primul rând pe cele ale mândriei”².

„În anul 1906, Dumnezeu i-a descoperit călugărului Siluan cuvântul: «Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!»». Doar înainte cu un an, lumea a luat cunoștință de teoria relativității restrânse a lui Albert Einstein. Ecuația acestuia: $E = mc^2$ stă la baza științei și tehnicii universale. Ea a eliberat surse colosale de energie pentru viață, dar pe de altă parte a marcat și începutul descoperirii bombei atomice sau a focului apocaliptic, gata să înghită întreaga viață de pe pământ. Cuvântul dat prin monahul Siluan aparține epocii noastre caracterizate printr-o disperare generală deosebit de apăsătoare”³.

„Anumiți exegeți consideră că sfatul dat de Domnul Hristos lui Siluan este un mod de a aduce un ajutor, o mângâiere și o nădejde oamenilor epocii noastre care gem sub povara existenței lor, trebuie să facă față la numeroase dificultăți, suferă în diferite feluri și sunt înclinați să deznădăjduiască de viața însăși”⁴.

„Cuvântul descoperit de Domnul Hristos Sfântului Siluan se înfățișează sub forma unei porunci. Acest lucru subliniază necesitatea împlinirii acestui precept în epoca noastră”⁵.

---

¹ Cuviosul Siluan Atonitul, *Op. cit.*, p. 22.

² *Ibidem*, p. 21.

³ *Ibidem*, pp. 37-38.

⁴ Jean-Claude Larchet, *Art. cit.*, p. 48.

⁵ Ierom. Zaharia, *Art. cit.*, p. 81.

„Timp de cincisprezece ani Siluan a trebuit să lupte împotriva patimii mândriei ce se manifesta în cele mai diferite moduri”¹. Călugărul a mărturisit ulterior: „Am suferit mult din partea demonilor din pricina mândriei mele. Această mândrie consta îndeosebi în faptul că socoteam că nu mai aveam nevoie de căință pentru păcatele trecute. Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viața trebuie să ne aducem aminte de ele și să ne întristăm, ca să păzim zdrobirea inimii. Nu am făcut așa și am încetat zdrobirea și mult am fost hărțuit de demoni”².

„Călugărul Siluan a cunoscut din experiență că inima omului este câmpul de bătălie duhovnicească cu răul. A văzut în duh că cea mai adâncă rădăcină a păcatului este mândria, acest bici al omenirii care i-a smuls pe oameni de la fața lui Dumnezeu și a afundat lumea în nenumărate năpaste și suferințe. Mândria este adevărata sămânță a morții care a învăluit omenirea în întunericul deznădejdiei. De acum Siluan, un adevărat uriaș al duhului, își va aduna toate puterile pentru a dobândi smerenia lui Hristos, ce îi fusese dat să o cunoască în clipa primei arătări a Mântuitorului, dar pe care nu o păstrase”³.

„În anul 1911 Siuan a primit schima mare. Tot în acea vreme, dorind ca rugăciunea lui neîncetată să nu fie tulburată, i-a cerut starețului binecuvântarea de a se retrage la vechiul Russikon - o aripă a mănăstirii care se găsește mai sus în munte - unde, datorită liniștii pustnicești a locului, viețuiau asceți aspri. Acolo a răcit la cap și până la moarte a suferit de dureri de cap cumplite, pe care le-a considerat ca pe o pedeapsă pedagogică, pentru că și-a împlinit voia proprie. Un an și jumătate mai târziu

---

¹ Arhimandritul Simeon, *Art. cit.*, p. 44.

² Jean-Claude Larchet, *Art. cit.*, p. 50.

³ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 50.

mănăstirea l-a chemat la ascultarea de iconom, în care a rămas până la sfârșitul vieții”¹.

„În anul 1912 a avut loc o controversă care a dezbinat comunitatea monahilor ruși de la Sfântul Munte. Aceasta s-a produs în jurul rugăciunii inimii: monahii discutau chestiunea de a ști dacă Domnul Hristos este prezent sau nu în invocarea numelui Său, în formula rugăciunii”². „În 1913, o navă a marinei țariste a transportat în Rusia peste șase sute de monahi ruși din Sfântul Munte, acuzați de onomatolatrie și rebeliune”³.

„După descoperirea făcută lui de Domnul Hristos, Siluan s-a ținut cu tărie pe calea duhovnicească. Lucrarea i-a adus curând pacea sufletească și rugăciunea curată. Dar până și această cale de foc nu s-a arătat una scurtă. De acum harul nu l-a mai părăsit ca odinioară. Monahul îl purta în inimă, simțea prezența vie a lui Dumnezeu, era plin de uimire înaintea milostivirii lui Dumnezeu, adâncă pace a lui Hristos l-a cercetat, iar Duhul Sfânt i-a dat puterea iubirii. Cu toate că nu mai era omul neînțelegător de mai înainte, pentru că ieșise înțelepțit dintr-o luptă lungă și grea și devenise un mare luptător duhovnicesc, totuși suferea și acum de clătănări și schimbări ale firii omenești și continua să plângă cu negrăit plâns al inimii când se împuțina în el harul. Așa s-au scurs încă cincisprezece ani îndelungați, până să primească puterea de a respinge, printr-o singură mișcare a minții, nicidecum exprimată în afară, ceea ce înainte îl doboră”⁴.

„Experiența harului, în cei ce s-au învrednicit de mari cercetări și vedenii, se însușește mai adânc numai după trecerea unui răstimp al multor ani de nevoiță, care este de cel puțin cincisprezece ani. La mulți această perioadă se prelungește până

---

¹ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Op. cit.*, pp. 433-434.

² **Enzo Bianchi**, *Art. cit.*, p. 85.

³ **Ibidem**, p. 85, nota 3.

⁴ **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, p. 51.

la douăzeci, douăzeci și cinci, treizeci de ani, și chiar mai mult. Atât de îndelungată este călătoria însușirii harului”¹.

„Răstimpul procesului însușirii harului nu este același la toți nevoitorii, însă de obicei calea însușirii lui este, în linii mari, precum urmează. Cea dintâi experiență a cercetării dumnezeiești cutremură adânc întreg omul și îl trage în întregime spre viața lăuntrică, spre rugăciune, spre lupta cu patimile. Este o perioadă bogată în simțământul inimii și prisosește în trăiri atât de puternice, încât mintea este, pe de-a-ntregul, trasă a se alătura lor. Următoarea perioadă, pierderea harului, adâncește omul într-o mare durere și într-o nedumerită căutare a pricinii pierderii și a căilor de a se întoarce la darul lui Dumnezeu. Abia după trecerea multor ani de schimbări ale stărilor duhovnicești, însoțite de obicei de citirea Sfintei Scripturi și a scrierilor Sfinților Părinți ai Bisericii, de convorbiri cu povățuitori duhovnicești și cu alți nevoitori ai buneii-cinstiri, după o îndelungată luptă cu patimile, omul descoperă în sine lumina cunoașterii căilor Duhului ce a venit tainic. Această cunoaștere este viața adâncă a duhului, și nicidecum o gnoză abstractă”².

„Prin rugăciunea curată a minții nevoitorul învață marile taine ale duhului. Pogorându-se cu mintea în inimă, la început chiar în această inimă trupească, el începe să pătrundă în acele taine ale ei care de acum nici nu mai sunt trup. Își află inima adâncă, duhovnicească, metafizică, și în ea vede că existența întregii omeniri nu îi este ceva străin, exterior, ci este nedespărțit legată de propria sa existență. Prin iubirea lui Hristos toți oamenii sunt înțeleși ca parte nedespărțită a propriei noastre existențe. Duhul Sfânt, învățându-l pe Siluan iubirea lui Hristos, i-a dat să trăiască în mod real acea iubire, de a lua asupra lui și viața întregii omeniri. O astfel de rugăciune de o încordare fără seamăn,

---

¹ **Ibidem**, p. 203.

² **Ibidem**, pp. 205-206.

cu plâns profund pentru întreaga lume, l-a înrudit și i-a creat legături puternice cu întreaga omenire. Pentru el, care își trăise învierea sufletului, devenise firesc a socoti pe fiecare om ca pe fratele său veșnic. În viața pământească există o anumită ordine ierarhică, dar în veșnicie toți suntem una, încât fiecare dintre noi trebuie să se îngrijească nu numai de sine, ci și de toți ceilalți oameni. După experiența suferințelor iadului și a cuvintelor lui Dumnezeu: «Ține-ți mintea în iad», lui Siluan i se părea că se poate de firesc să se roage pentru cei din iad, dar se ruga și pentru cei vii și pentru cei încă nenăscuți. În rugăciunea lui, care depășea hotarele vremii, dispărea gândul despre fenomenele trecătoare ale vieții omenești și despre vrăjmași. Pentru el era de nesuportat ideea că oamenii se vor chinui în «întunericul cel mai din afară»¹. De asemenea, „Sfântul suferea din cauză că oamenii trăiesc fără să-L cunoască pe Dumnezeu și iubirea Lui și se ruga din răspuțeri ca Dumnezeu, pentru negrăita Sa iubire, să le dea a-L cunoaște”².

„Rugăciunea Sfântului Siluan cuprindea puține cuvinte, dar ea dura vreme îndelungată. Când a ajuns mai aproape de desăvârșire, rugăciunea lui era lipsită de cuvinte. Într-un anume act de sinteză, mintea gândește totul dintr-o dată. Într-o astfel de stare sufletul se află la hotarul unde în fiecare clipă poate pierde orice simțire a lumii și a trupului său, unde mintea încetează a mai gândi în concepte diferite, iar duhul omului Îl vede în mod negrăit numai pe Dumnezeu, care rămâne neajuns. Atunci lumea este dată uitării, rugăciunea încetează, și mintea petrece într-o tăcută uimire în Dumnezeu”³. „Într-o astfel de răpire mintea tace, neputincioasă, din pricina măreției celor contemplate”⁴.

---

¹ **Ibidem**, pp. 52-53.

² **Ibidem**, p. 54.

³ **Ibidem**, p. 55.

⁴ **Ibidem**, p. 143.

„Sfântul iubea mult lungile slujbe săvârșite în biserică, însă spunea că acestea, deși sunt rânduite prin harului Sfântului Duh, nu sunt o formă desăvârșită de rugăciune, ci sunt date poporului credincios după puterile și pentru folosul tuturor. Acesta a spus: «Ne este mai de folos atunci când inima noastră devine biserica lui Dumnezeu, iar mintea tronul Său. Dumnezeu este slăvit în sfințele biserici, dar pustnicii Îl slăvesc în inimile lor. Inima pustnicului este biserică, iar mintea acestuia slujește de prestol, căci Dumnezeu iubește să locuiască în inima și în mintea omului». Sfântul a mai spus că «atunci când rugăciunea neîncetată se întărește în adâncul inimii, întreaga lume se prefăce în biserica lui Dumnezeu»¹.

„Ultimii ani de viață ai Sfântului Siluan au coincis cu declinul vertiginos al vieții monahale în mănăstirea rusească închinată Sfântului Pantelimon. După revoluția bolșevică din 1917, autoritățile grecești au interzis accesul rușilor sovietici în Sfântul Munte, încât recrutarea de noi călugări a avut mult de suferit. Spre începutul anilor 1930, din două mii de monahi câți avusese mănăstirea, mai supraviețuiau doar șase sute și ritmul deceselor se situa între treizeci și patruzeci și cinci pe an. În această situație Siluan era convins că a venit vremea în care mulți creștini «învățați» vor deveni monahi în lume. El socotea că, în general, condițiile pentru monahismul în formele lui tradiționale au devenit mai puțin favorabile, dar vocații pentru viața monahală vor exista mereu².

În 15 septembrie 1938 monahul Siluan s-a simțit foarte rău, încât a fost dus în bolnița mănăstirii. „Aici, asemenea tuturor celor grav bolnavi, se împărțășea zilnic, iar în 19 septembrie i s-a săvârșit Taina Sfântului Maslu³.

---

¹ *Ibidem*, p. 105.

² *Cuviosul Siluan Atonitul*, *Op. cit.*, p. 30.

³ *Arhimandritul Sofronie*, *Op. cit.*, p. 265.

În 24 septembrie 1938, la o oră și ceva după miezul nopții, Sfântul și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

„Conform tipicului Bisericii, nu se cade a dezgoli trupul monahului, de aceea acesta nu este spălat, ci i se face doar semnul crucii, cu un burete umed, pe frunte, pe piept, pe mâini, pe picioare și pe genunchi. În Sfântul Munte călugărul răposat este îmbrăcat în toate hainele primite la tunderea în monahism, trupul și capul i se înfășoară și se cos în rasă, apoi acesta este așezat pe o năsalie, pentru a putea fi dus în biserică. La fel s-a procedat și cu Sfântul Siluan. După săvârșirea slujbei înmormântării pentru monahi, la ora 16 în aceeași zi, trupul călugărului a fost depus în mormânt, fără sicriu”¹.

În decursul celor patruzeci și șase de ani petrecuți în Muntele Atos, Sfântul Siluan a consemnat în scris cele mai profunde experiențe duhovnicești pe care le-a trăit, precum și propria viziune despre anumite învățături ale Bisericii.

„Însemnările Sfântului Siluan, găsite după moarte în chilia sa, au fost publicate la Paris, în anul 1952”². Acestea „constituie un comentariu unic, trăit pe viu, al Evangheliei și al Filocaliei”³, „fiind printre cele mai prețioase documente spirituale ale secolului trecut. În felul lor sunt o traducere a Filocaliei și a întregii tradiții spirituale răsăritene într-un limbaj nou, simplu, biblic”⁴.

Ținând cont de însemnătatea și actualitatea deosebită a învățăturilor Sfântului Siluan, în cele ce urmează vom prezenta o scurtă sinteză a celor mai importante dintre ele.

---

¹ **Ibidem**, pp. 267-268.

² **Cuviosul Siluan Atonitul**, *Op. cit.*, p. 32.

³ **Diac. Ioan I. Ică Jr.**, *Sfântul Siluan Atonitul - Dascăl apostolic și profetic al Bisericii lui Hristos*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 6.

⁴ **Cuviosul Siluan Atonitul**, *Op. cit.*, p. 32.

„Sfântul Siluan Atonitul spunea: «Una este a crede în Dumnezeu, și alta a-L cunoaște pe Dumnezeu»¹. „A crede că Dumnezeu există e un lucru, dar a-L cunoaște pe Dumnezeu este altceva. Cunoașterea despre Dumnezeu poate fi dobândită prin cărți ori chiar prin revelații, sau pur și simplu din studiul naturii, cum observa deja Platon. Dar cunoașterea lui Dumnezeu nu poate fi dobândită în afara unei relații personale cu El”².

„Pentru Sfântul Siluan porunca lui Hristos nu era o normă etică. El nu pogora creștinismul la nivelul unei învățături morale, precum fac reprezentanții culturii umaniste, care sunt lipsiți de adevărata experiență religioasă, ajungând până la urmă să conștientizeze inutilitatea religiei pentru ei, nevăzând în ea decât un principiu constrângător pentru ignoranți. Pentru monahul Siluan poruncile lui Hristos erau «*cuvinte ale vieții veșnice*» (Ioan 6,68), erau duh și viață, după cuvântul Mântuitorului: «*Cuvintele pe care Eu vi le-am grăit, ele sunt duh și viață*» (Ioan 6, 63). Pentru Sfântul Siluan cuvântul lui Hristos era Duh de-viață-făcător, viața veșnică însăși, Dumnezeu în actul lucrării Sale”³.

„Ce este păcatul în înțelegerea creștinului? Păcatul, mai înainte de toate, este un fenomen duhovnicesc, metafizic. Rădăcinile acestuia se află în tainicele adâncuri ale ființei umane. Esența păcatului nu constă în încălcarea unor norme etice, ci în înstrăinarea de la veșnica viață dumnezeiască, pentru care omul a fost creat și către care este chemat în chip firesc sau, altfel spus, prin însăși firea lui. Păcatul se săvârșește, mai întâi de toate, în adâncul tainic al duhului omului, însă urmările lui lovesc întreaga omenire. Păcatul, odată săvârșit, se răsfrânge asupra stării sufletești a omului, precum și a celei trupești, se răsfrânge

---

¹ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 94.

² Ioannis Zizioulas, Mitropolitul Pergamului, *Art. cit.*, p. 233.

³ Arhimandritul Sofronie, *Op. cit.*, p. 34.

asupra exteriorului său, asupra sorții celui ce l-a săvârșit, el negreșit va ieși în afara hotarelor vieții sale individuale și va împovăra cu răul său viața întregii omeniri și, prin urmare, se va răsfrânge asupra sorții întregii lumi. Nu numai păcatul strămoșesc a avut consecințe de însemnătate universală, ci orice păcat, fie vădit, fie tănuit, al fiecăruia dintre noi, se răsfrânge asupra destinului întregii lumi. Omul trupesc, săvârșind păcatul, nu simte în sine urmările lui precum le simte cel duhovnicesc. Omul trupesc nu vede în sine schimbările stării după săvârșirea păcatului, căci își petrece toată vremea în moarte duhovnicească, fiindcă nu a cunoscut veșnica viață a duhului. Omul duhovnicesc, dimpotrivă, cu fiecare înclinare a voii sale spre păcat vede în sine o schimbare a stării, din pricina împușinării harului”¹.

„Oamenii au cel mai adesea o înțelegere juridică asupra dreptății. A împovăra pe cineva cu răspunderea pentru vina altcuiva ei o resping ca pe o nedreptate. Aceasta nu își are locul în conștiința lor juridică. Dar alta grăiește duhul iubirii lui Hristos. În duhul acestei iubiri, a împărtăși răspunderea pentru vina celui iubit, ba chiar a o purta deplin, nu numai că nu este străin, ci întru totul firesc. Mai mult, prin faptul de a purta vina străină se vedește adevărul iubirii și se ajunge la conștientizarea ei. Dar când se adaugă libera asumare a vinei și a suferințelor celui iubit, atunci dragostea își atinge desăvârșirea atotcuprinzătoare. Mulți nu pot sau nu vor să ia asupra lor și să poarte de bunăvoie urmările păcatului protopărintelui. Ei spun: «Adam și Eva au mâncat din rodul pomului oprit, dar ce mă privește pe mine? Eu sunt gata să răspund pentru păcatele mele, dar numai pentru ale mele personale, și nicidecum pentru cele străine». Și omul nu înțelege că printr-o astfel de mișcare a inimii repetă în sine păcatul protopărintelui, care devine propriul său păcat și propria cădere. Adam s-a lepădat de răspundere aruncând vina

---

¹ **Ibidem**, pp. 35-36.

asupra Evei și a lui Dumnezeu Însuși, Care îi dăduse femeia, rupând astfel unitatea neamului omenesc și comuniunea lui cu Dumnezeu. Astfel, de fiecare dată când ne împotrivim să ne asumăm vina pentru răul comun, pentru faptele celor apropiați, noi repetăm același păcat și rupem la rândul nostru unitatea neamului omenesc”¹.

„Ce înseamnă libertatea? De obicei oamenii caută libertatea pentru a-și face de cap. Dar aceasta nu este libertate, ci stăpânirea păcatului asupra lor. Libertatea de a desfrâna, a mânca fără de saț, a se îmbăta, a pomeni răul, a omorî, și altele ca acestea, nicidecum nu sunt libertate, pentru că Domnul Hristos a spus: *«Tot cel ce săvârșește păcatul este rob păcatului»* (Ioan 8,34). Omul trebuie să fie liber de patimi, pentru a nu fi stăpânit de ele. Adevărata libertate este a nu păcătui și a petrece neconținut în Dumnezeu”².

„Cel ce Îl iubește pe Dumnezeu caută întotdeauna povățuire de sus, tinzând neîncetat în lăuntrul lui să audă glasul lui Dumnezeu. Practic, aceasta se săvârșește astfel: fiecare creștin, și mai cu seamă episcopul sau preotul care se găsește în fața neapăratei nevoi de a lua într-un anume moment o hotărâre importantă, pe care o vrea în armonie cu voia lui Dumnezeu, se leapădă lăuntric de toate cunoștințele sale, de gândurile sale preconceptuate, de doriri, de planuri, și liber de tot ceea ce este al său, se roagă lui Dumnezeu, luând aminte la inimă, și primul gând care se naște în sufletul său după o astfel de rugăciune trebuie primit ca fiind o îndrumare de sus. O astfel de căutare a cunoașterii voii lui Dumnezeu, printr-o nemijlocită rugăciune, mai cu seamă în nevoie și necaz, face ca omul să audă în sufletul lui răspunsul de la Dumnezeu și să se învețe a înțelege povățuirea lui Dumnezeu. Astfel, noi

---

¹ *Ibidem*, pp. 130-131.

² *Ibidem*, p. 72.

toți avem nevoie să ne învățăm a cunoaște voia lui Dumnezeu, dar de nu ne vom învăța, atunci niciodată nu vom cunoaște această cale”¹.

„Cei ce-și urmează numai propria voie și propria minte, oricât ar fi de deștepți și de învățați, chiar de se vor omorî cu aspre nevoițe ascetice și cu studii științifico-teologice, abia de vor ajunge să se hrănească cu fărâmiturile care cad de la scaunul milostivirii, dar în cea mai mare parte își vor petrece viața închipuindu-și că posedă bogății, pe care în realitate nu le vor avea”².

În privința postului pe care trebuie să îl țină călugării, Sfântul Siluan a scris: „Noi, monahii, trebuie să ne uscăm trupul, pentru că un trup ghiftuit este o piedică în calea rugăciunii curate, iar Duhul Sfânt nu vine atunci când pântecul este plin. Trebuie să postim însă cu măsură, pentru a nu slăbi trupul înainte de vreme, ci a fi în stare să ne îndeplinim ascultarea”³.

Oamenii care Îl iubesc pe Dumnezeu și vor să ajungă la desăvârșire își închină viața Acestuia în diverse moduri, unori chiar retrăgându-se din lume, pentru a scăpa de zarva ei și a-și găsi liniștea. „Sfântul Siluan nu vedea esența liniștirii în zăvorâre, nici în îndepărtarea în pustie, ci în a petrece neîncetat în Dumnezeu. Sfântul spunea că nici zăvorârea, nici îndepărtarea în pustie nu sunt în sine decât mijloace ajutătoare și nicidecum un țel. Ele pot ajuta la împutinarea întipăririlor și înrăuririlor din afară, la îndepărtarea de la zarva lumească, și astfel să înlesnească rugăciunea curată, dar esența vieții noastre nu constă în nevoițele de-sine-voite, ci în ascultarea voii lui Dumnezeu. Mulți consideră că cel mai înalt chip al vieții este liniștirea în pustie, alții socotesc a fi zăvorârea, unii preferă nebunia pentru

---

¹ **Ibidem**, p. 85.

² **Ibidem**, p. 94.

³ **Cuviosul Siluan Atonitul**, *Op. cit.*, p. 18, nota 2.

Hristos, alții slujirea pastorală sau studiul Teologiei și altele asemenea. Sfântul Siluan socotea că niciunul dintre aceste chipuri ale nevoinței nu este în sine cel mai înalt mod al vieții duhovnicești, ci fiecare dintre ele poate fi un chip înalt celui pentru care el corespunde cu voia lui Dumnezeu, iar voia lui Dumnezeu pentru fiecare om poate fi una aparte. Dar oricare ar fi voia lui Dumnezeu pentru fiecare om, când este vorba despre unul sau altul dintre chipurile nevoinței, sau despre locul și forma slujirii, în toate împrejurările rămâne de neapărată trebuință căutarea rugăciunii curate. Rugăciunea, Sfântul o socotea a fi curată atunci când se aduce cu umilință, astfel încât și inima și mintea trăiesc împreună cuvintele rostite ale rugăciunii ce nu se lasă întreruptă de nimic, nici de risipirea minții în ceva din afară, nici de cugetarea la ceva străin a rugăciunii trăite”¹.

„Începutul căii către rugăciunea curată este lupta cu patimile. Mintea, în măsura curățirii de patimi devine mai puternică în lupta cu gândurile și mai statornică în rugăciune și gândirea la Dumnezeu, iar inima, fiind eliberată de întunecarea patimilor, vede toate cele duhovnicești mai curat, mai limpede, până la deplina încredințare a simțământului. A atinge adevărata contemplare fără curățirea inimii este cu neputință. Numai inima curățită de patimi este în stare de o anume răpire, contemplând pe Dumnezeu, care rămâne neajuns. Într-o astfel de răpire mintea tace, neputincioasă, din pricina măreției celor contemplate. În aceste momente mintea monahului nu se îndeletnicește cu niciun fel de gândire, ea doar ca un străjer, în liniște, ia aminte ca nimic din afară să nu intre în inimă. Numele lui Hristos și porunca Lui, iată din ce trăiesc inima și mintea în această tăcere sfințită, ele trăiesc o viață-una, cercetând tot ce se săvârșește lăuntric, nu cu o cercetare logică, ci printr-un anume simțământ duhovnicesc. Petrecând în lăuntru inimii, mintea observă îm-

---

¹ **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, pp. 144-145.

prejurul ei chipurile și gândurile ce se ivesc, care încearcă să pună stăpânire pe inima și mintea omului. Sub forma unui gând, legat de un oarecare chip, este prezentă energia unui anume duh. Presiunea gândurilor ce vin din afară este foarte mare și, spre a o slăbi, monahul este nevoit de-a lungul întregii zile să nu-și îngăduie nicio privire pătimășă, nicio legătură pătimășă cu nimic. Monahul se străduiește neconținut spre a împuțina până la ultima limită cu puțință numărul întipăririlor din afară, altminteri, în ceasul rugăciunii lăuntrice a minții, tot ce se întipărise năvălește asupra inimii ca nestăvilita prăvălire a unui zid, aducând multă tulburare. Țelul monahului este de a ajunge la trezvia neîncetată a minții în inimă, iar când, după mulți ani de astfel de nevoință - cea mai grea dintre toate celelalte nevoințe - simțământul inimii se subțiază, iar mintea, din multul plâns, primește puterea de a se lepăda de toată năvala gândurilor pătimașe, atunci starea rugăciunii devine neîncetată, și simțământul lui Dumnezeu, de față și lucrător, dobândește putere mare și limpezime”¹.

„Mintea care în timpul rugăciunii intră în dialog cu gândul, întâmpină neîntrerupta dezvoltare a lui și, atrasă de dialog, este smulsă de la pomenirea lui Dumnezeu, ceea ce este și țelul diavolilor care, într-un fel sau altul, vor rătați gândul smuls de la Dumnezeu, iar din dialogul cu gândul mintea nu va ieși curată”². De asemenea, „atunci când omul se luptă cu patimile nu poate contempla curat pe Dumnezeu”³. „Prin rugăciunea lui Iisus însă vine în inimă harul Sfântului Duh, iar a chema dumnezeiescul nume al lui Iisus luminează întreg omul, arzând patimile din el”⁴.

---

¹ **Ibidem**, pp. 143-144.

² **Ibidem**, p. 73.

³ **Ibidem**, p. 75.

⁴ **Ibidem**, p. 101.

„Cel ce se roagă osârduitor cunoaște multe schimbări în rugăciune: lupta cu vrăjmașul, lupta cu oamenii, lupta cu sine însuși, cu patimile, cu închipuirea, și în astfel de împrejurări mintea nu este curată. Dar când vine rugăciunea curată, când mintea împreună cu inima stă în liniștire înaintea lui Dumnezeu, când sufletul în chip simțit are în sine harul și s-a dăruit voii lui Dumnezeu, eliberat de lucrarea patimilor și a închipuirilor ce întunecă, atunci cel ce se roagă aude însuflarea harului”¹.

„Mintea ce se roagă nu gândește, adică nu judecă, ci trăiește. Lucrarea minții celui ce se roagă cu adevărat nu stă în a se îndeletnici cu concepte abstracte, ci este părtășie întru ființă”².

„Când Duhul Sfânt umple întreg omul cu îndulcirea iubirii Sale, lumea este desăvârșit uitată și întreg sufletul, într-o nespusă bucurie, contemplă pe Dumnezeu, dar când sufletul își amintește din nou de lume, atunci din iubire față de Dumnezeu și din durere față de om plânge și se roagă pentru întreaga lume”³.

Dumnezeu glăsuiește în Sfânta Scriptură: *„Iată, Eu stau la ușă și bat, de-Mi va auzi cineva glasul și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine”* (Apocalipsă 3,20).

„Dumnezeu respectă libertatea cu care l-a înzestrat pe om, de aceea nu săvârșește nicio silnicie asupra lui, ci răbdător stă lângă inima lui, și smerit așteaptă până când i se va deschide acea inimă. Dumnezeu Însuși îl caută pe om, mai înainte ca omul să-L caute pe El, și când, prinzând o clipă potrivită, Dumnezeu i se arată omului, de-abia atunci omul Îl cunoaște pe Dumnezeu în măsura dată lui, și începe de-acum a-L căuta pe Dumnezeu”⁴. După o perioadă de timp, datorită mândriei și altor păcate ale omului, Dumnezeu se îndepărtează. Atunci apare întrebarea:

---

¹ *Ibidem*, p. 90.

² *Ibidem*, p. 114.

³ *Ibidem*, p. 113.

⁴ *Ibidem*, p. 108.

„Cum să regăsim harul lui Dumnezeu pe care l-am pierdut? Aici intervine asceza, lucrarea cu noi înșine, transformarea lăuntrică prin căință, convertirea neîncetată, rugăciunea, postul, paza poruncilor lui Hristos, ucenicia smereniei. În această etapă omul intră în război împotriva vrăjmașului și împotriva lui însuși. O luptă nemiloasă, plină de eforturi și suferințe”¹. În urma acestora harul revine, iar „primirea harului este direct proporțională cu smerenia. Sfântul Siluan a afirmat în acest sens: «Cu cât mai mult te vei smeri, cu atât mai multe daruri vei dobândi de la Dumnezeu»”². După aceasta harul trebuie păstrat, de aceea Sfântul Siluan a spus că „a păstra harul este mai însemnat și mai de preț decât toate celelalte lucruri”³.

Pentru Sfântul Siluan „citirea ziarelor întunecă mintea și împiedică rugăciunea curată. Sfântul spunea că ziarurile nu scriu despre oameni, ci despre întâmplări, pe care nu le prezintă în mod real, încât ele aduc tulburare minții”⁴.

Sfântul Siluan iubea întreaga făptură, inclusiv animalele, cu toate acestea, „alipirea oamenilor față de animale, dusă uneori până la prietenia cu ele, o socotea ca pe o stricare a rânduielii statornicite de Dumnezeu și potrivnică stării firești a omului. A mângâia pisica sau a te juca și a vorbi cu câinele, părăsind gândul la Dumnezeu, sau, din grijă față de animale a uita de suferința aproapelui, sau din pricina lor a intra în ceartă cu oamenii, toate acestea pentru Sfânt erau o încălcare a poruncilor lui Dumnezeu, a căror împlinire îl desăvârșește pe om. În întreg Noul Testament nu găsim niciun singur loc în care s-ar arăta că Domnul Hristos și-a oprit atenția asupra animalelor, iar El, desigur, a iubit întreaga

---

¹ **Diac. Maxime Egger**, *Art. cit.*, p. 19.

² **Jean-Claude Larchet**, *Art. cit.*, p. 57.

³ **Arhimandritul Sofronie**, *Op. cit.*, p. 68.

⁴ **Ibidem**, p. 80.

făptură. Atingerea acestei desăvârșiri omenești, după chipul Omului-Hristos, este o sarcină corespunzătoare firii noastre zidite după chipul lui Dumnezeu, și de aceea împătimirea față de animale Sfântul o socotea o înjosire a existenței umane. Monahul spunea în acest sens: «Unii oameni se alipesc de animale, dar prin aceasta Îl măhnesc pe Dumnezeu, pentru că omul este chemat spre a trăi veșnic cu El, a împărăși cu El și a-L iubi numai pe Dumnezeu. Către animale nu se cade să avem împătimire, ci trebuie doar să avem o inimă care se milostivește de fiecare». Sfântul a afirmat că totul a fost creat pentru a-i sluji omului și, drept aceea, când este neapărată nevoie, ne putem folosi de tot ceea ce este în creație, dar în același timp asupra omului cade îndatorirea de a se îngriji de toată zidirea, și deci toată vătămarea adusă inutil unui animal sau chiar unei plante este potrivnică legii harului. Însă și toată împătimirea față de animale este, de asemenea, potrivnică poruncii lui Dumnezeu, căci prin aceasta se slăbește iubirea față de Dumnezeu și de aproapele. Cel ce îl iubește cu adevărat pe om, și în rugăciunile sale plânge pentru întreaga lume, acela nu se poate alipi de animale”¹.

„Fiecare om vede în aproapele său ceea ce a cunoscut în sine însuși în experiența sa duhovnicească, astfel că legătura omului cu aproapele este o mărturie fidelă despre treapta cunoașterii de sine pe care a atins-o. Cel ce petrece în har, îl vede și în ceilalți, pe când cel ce nu simte în sine harul, nici în ceilalți nu-l vede. Dacă omul vede în fratele său prezența Duhului Sfânt, înseamnă că și el însuși are mult har, dar dacă cineva își urăște fratele, înseamnă că el însuși este ținut de un duh rău. Tot omul, oricine ar fi el, dacă își urăște fratele și-a făcut inima sălaş duhului rău, și prin aceasta s-a despărțit de Hristos”². „Cel ce îl urăște și îl

---

¹ **Ibidem**, pp. 103-104.

² **Ibidem**, pp. 108-109.

leapădă pe fratele său este ciuntit în existența lui și pe adevăratul Dumnezeu, Care este iubire atotcuprinzătoare, nu L-a cunoscut și calea către El nu a aflat-o”¹.

Conform Sfântului Siluan, „cel de pe urmă și mai temeinic criteriu al adevărului în Biserică este smerenia lui Hristos și iubirea Acestuia pentru vrăjmași”², iar creștinii sunt datori să Îi urmeze pilda.

Pentru că „Dumnezeu este iubire, El dă sufletului omului puterea de a-i iubi pe vrăjmași. Cine nu-i iubește pe vrăjmași, acela nu-L cunoaște pe Dumnezeu”³. „Adevărata iubire a omului față de Dumnezeu se răsfrânge în iubirea față de toți oamenii, fără deosebire, și pentru aceea Sfântul Siluan repeta neîncetat că «cine nu-și iubește vrăjmașii, în acela nu este iubirea lui Dumnezeu»”⁴.

„Oricât de nobil, învățat și înțelept ar fi omul, dacă nu-i iubește pe vrăjmași, adică pe toți oamenii, nu a ajuns la Dumnezeu. Și dimpotrivă, oricât ar fi de sărac, simplu și neștiutor, dacă poartă în inima lui această iubire, petrece în Dumnezeu și Dumnezeu petrece în el. Dar a iubi pe vrăjmași în afara Dumnezeului celui adevărat, care este iubire desăvârșită, este cu neputință. Purtătorul unei asemenea iubiri este părtaș vieții veșnice, a cărei neîndoielnică mărturie o poartă în sufletul său. El este sălaș Duhului Sfânt și în Duhul Sfânt cunoaște pe Tatăl și pe Fiul și în Duhul Sfânt este frate și prieten al lui Iisus Hristos, fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu prin har”⁵.

„Pentru Sfântul Siluan Atonitul, ca și pentru marii părinți duhovnicești ai Ortodoxiei, creștinismul se poate

---

¹ **Ibidem**, p. 126.

² **Ibidem**, p. 97.

³ **Ibidem**, p. 114.

⁴ **Ibidem**, p. 248.

⁵ **Ibidem**, pp. 252-253.

concentra în întregime în smerenie și în iubirea și rugăciunea pentru vrăjmași. Ele sunt garanția unică a participării omului la viața lui Dumnezeu”¹.

Ținând cont de viața și de scrierile „Sfântului Siluan, acesta este incontestabil cea mai profundă și remarcabilă figură a spiritualității ortodoxe din secolul XX”².

„Sfântul Siluan Atonitul a fost canonizat de către Patriarhia Ecumenică în 26 noiembrie 1987”³. Prin aceasta, „monahul Siluan s-a alăturat celor peste trei sute de Sfinți Cuvioși pe care i-a dat de-a lungul secolelor Sfântul Munte”⁴.

Moaștele Sfântului Siluan se păstrează în mănăstirea rusească închinată Sfântului Pantelimon din Muntele Atos.

Sfântul Cuvios Siluan Atonitul este pomenit în calendarul creștin în ziua de 24 septembrie.

---

¹ Cuviosul Siluan Atonitul, *Op. cit.*, p. 30.

² Diac. Ioan I. Ică Jr., *Art. cit.*, p. 5.

³ Ieromonahul Benedict Aghioritul, *Op. cit.*, p. 435.

⁴ Cuviosul Siluan Atonitul, *Op. cit.*, p. 7.

Sfântul Mucenic Grigorie Luminătorul, Episcopul Armeniei

(30 septembrie)

Sfântul Grigorie Luminătorul s-a născut în jurul anului 250, în Valarşapat, capitala provinciei Ararat din Armenia, într-o familie princiară păgână, din părinții Anac și Ocohe, fiind numit Suren. Tatăl său, care era înrudit cu regele Armeniei, Khosrov al II-lea, a fost unul dintre asasinii acestuia, motiv pentru care a și fost omorât de oamenii regelui, împreună cu întreaga sa familie.

Suren, care la vremea aceea era un prunc, a fost salvat de la moarte, împreună cu unul dintre frații lui, de către două slujnice. Suren a fost dus de către doica numită Sofia în Cezareea Capadociei, iar fratele lui în Persia.

Episcopul Firmilian I-a botezat pe copilul Suren, dându-i numele de Grigorie, și s-a preocupat să-i ofere o educație creștină temeinică.

După ce a crescut, tânărul Grigorie s-a căsătorit cu o creștină evlavioasă, numită Maria, cu care a avut doi băieți, pe Vartanes și Aristaces.

La scurt timp după nașterea celui de-al doilea fiu, Maria s-a stins din viață. În privința acestui fapt mai există o variantă, conform căreia la trei ani după nașterea lui Aristaces, cei doi soți s-au despărțit de bunăvoie, pentru a se călugări, urmând ca cei doi copii să fie crescuți de mama lor și de o doică.

În jurul anului 280, Sfântul Grigorie s-a întors în Armenia, pentru a răspândi acolo cuvântul lui Dumnezeu.

În 287, tronul Armeniei a fost ocupat de Tiridat al III-lea (287-330), fiul lui Khosrov al II-lea. Noul rege i-a cerut Sfântului Grigorie să se lepede de Hristos și să jertfească idolilor, însă pentru că acesta a refuzat, l-a aruncat în temniță. După ce a aflat că Grigorie este fiul lui Anac, unul dintre asasinii tatălui său, Tiridat l-a supus pe acesta la numeroase cazne.

La început „mâinile i-au fost legate la spate, în gură i-a fost pus un căluș de lemn și în spate un bulgăre greu de sare”¹. După aceea a fost spânzurat timp de șapte zile cu capul în jos, iar în a opta zi, în aceeași poziție, a fost bătut crunt. În următoarele șapte zile a fost ținut tot cu capul în jos, însă sub el s-a făcut întruna foc din gunoaie, pentru a-i fi afumată fața. În ciuda poziției extrem de incomode și a fumului care îl înăbușea, „Sfântul Îl slăvea pe Dumnezeu și îi învâța pe chinători să creadă în Domnul Hristos”².

Pentru că mucenicul refuza în continuare să jertfească idolilor, fiecare picior i-a fost prins între două scânduri legate strâns, cu funii, i s-au bătut piroane de fier în glezne și în călcâie, fiind silit să umble. A fost sfâșiat cu gheare de fier, apoi a fost din nou spânzurat cu capul în jos și i s-a turnat în nări pucioasă și oțet cu sare. Timp de șapte zile, capul i-a fost băgat într-un sac plin de funingine și cenușă, după care a fost forțat să bea o cantitate mare de apă fierbinte.

Întrucât nu voia să se lepede de Hristos, Sfântul a fost din nou sfâșiat cu gheare de fier și spânzurat cu capul în jos, apoi a fost târât pe pământ, peste niște piroane de fier ascuțite.

---

¹ *The life and times of Saint Gregory the Illuminator; the Founder and Patron Saint of the Armenian Church*, translated from the Armenian by the Rev. Solomon Caesar Malan, Vicar of Broadwindsor, Rivingtons, London, Oxford and Cambridge, 1868, p. 151.

² *Ibidem*, p. 155.

Pentru că a răbdat cu mult curaj aceste chinuri, mucenicul a fost aruncat în temniță, unde, prin puterea lui Dumnezeu, peste noapte s-a vindecat de toată rănile.

A doua zi, Tiridat a rămas uimit când l-a văzut sănătos și pentru că Sfântul refuza în continuare să jertfească zeilor, regele a poruncit să fie ferecat în obezi și să-i strângă picioarele în niște încălțăminte din fier.

După trei zile, Tiridat l-a scos din temniță pe mucenic, spunându-i să nu nădăjduiască în Hristos, pentru că Acesta nu îl va ajuta, însă Sfântul i-a răspuns: „Tu singur îți gătești osânda în flăcările iadului, pentru că eu, având nădejde în Dumnezeul meu, nu îmi voi cruța trupul pentru El, căci, cu cât *„omul cel din afară se strică, cel dinlăuntru se înnoiește”* (II Corinteni 4,16).

Auzind despre focul iadului, regele a dat ordin să fie topit plumb într-o căldare și să fie turnat peste tot trupul mucenicului și chiar în gura acestuia, însă Sfântul, răbdând, Îl mărturisirea neîncetat pe Hristos, care nu l-a lăsat să sufere nicio vătămare.

Văzând că torturile nu îi fac niciun rău mucenicului, Tiridat „l-a trimis în cetatea Artașat, unde a fost aruncat într-o fântână părăsită, plină de șerpi veninoși și alte jivine, pentru a fi omorât de acestea. Acolo erau aruncați numeroși condamnați la moarte. Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, lighioanele nu s-au atins de mucenic, iar zilnic, o văduvă creștină, numită Ana, îi arunca în ascuns câte o bucată de pâine”¹.

În perioada respectivă, într-o mănăstire din Roma, a cărei stareț era Sfânta Gaiani, viețuia o fecioară de o frumusețe remarcabilă, numită Ripsimia. Aflând despre înfățișarea ei deosebit de plăcută, împăratul Dioclețian (284-305) a vrut să o ia de soție, însă aceasta a refuzat, fiindcă își închinase viața lui Dumnezeu. Pentru a scăpa de oamenii împăratului, „Gaiani, Ripsimia și celelalte treizeci și două de fecioare din mănăstire

---

¹ **Ibidem**, pp. 185-186.

au plecat cu o corabie în Alexandria Egiptului, de unde au călătorit pe uscat la Ierusalim, iar apoi în Armenia, stabilindu-se în orașul Valarșapat¹.

Aflând că Ripsimia s-a refugiat în Armenia, împreună cu stareța și celelalte fecioare din mănăstire, Dioclețian i-a scris lui Tiridat, cerându-i fie să-i trimită fecioara, fie să se căsătorească el însuși cu ea, pentru că era foarte frumoasă.

Regele Armeniei a pus să fie căutată Ripsimia și după ce i-a fost înfățișată, a rămas surprins de frumusețea ei și i-a cerut să-i devină soție. Pentru că aceasta a refuzat și a fugit din palat, Tiridat a poruncit cu Ripsimia și Gaiani să fie torturate, apoi ucise, celelalte treizeci și două de fecioare să fie omorâte cu sabia, iar trupurile tuturor să rămână neîngropate, pentru a fi mâncate de fiarele sălbatice și de păsări. Soldații au împlinit întocmai porunca regelui, însă „animalele și păsările nu s-au atins de aceste trupuri, care au rămas nestricate”².

La o săptămână după acest masacru, Tiridat s-a îndrăcit. Fața i s-a schimonosit, acesta își mușca cu dinții propriul trup și nu mai voia să locuiască în casă, ci împreună cu porcii.

Într-o noapte, Cusaroducta, sora regelui, a visat că singurul care îl poate tămădui pe Tiridat este Sfântul Grigorie. Auzind despre acest vis, nimeni nu putea să creadă că după paisprezece ani petrecuți în fântâna plină cu șerpi din Artașat, Sfântul mai era încă în viață. Ducându-se acolo, oamenii regelui l-au aflat pe Sfântul Grigorie viu și după ce l-au scos din fântână, acesta a alungat duhul necurat din Tiridat, iar regele și-a venit în fire.

În urma acestei minuni, petrecută în anul 301, Tiridat a crezut în Iisus Hristos, a interzis idolatria și a declarat creștinismul religie oficială de stat, încât Armenia a devenit prima țară creștină din lume.

---

¹ *Ibidem*, pp. 191-192.

² *Ibidem*, p. 212.

Sfântul Grigorie a poruncit ca trupurile fecioarelor ucise din ordinul lui Tiridat să fie îngropate cu mare cinste, iar ulterior a fost construită o biserică măreață în Valarșapat (Ecimiadzin), unde acestea au fost strămutate. Ripsimia, Gaiani și celelalte fecioare au fost primele mucenițe creștine din Armenia.

În anul 302, regele l-a trimis pe Sfântul Grigorie în Cezareea Capadociei, împreună cu o delegație numeroasă, unde arhiepiscopul Leonțiu, prietenul său din copilărie, l-a hirotonit ca cel dintâi episcop al Armeniei.

La revenirea în Armenia, Sfântul Grigorie a botezat, în râul Eufrat, pe Tiridat, familia regală și tot poporul, iar templele idolatre din țară au fost distruse sau transformate în biserici.

Primul episcop al Armeniei a răspândit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu între armeni și alte populații din zonă, a hirotonit episcopi, preoți și diaconi, a construit catedrala din Ecimiadzin, precum și mai multe biserici și mănăstiri.

Sfântul Grigorie a propovăduit în limba armeană, sfintele slujbe fiind săvârșite în aceeași limbă.

În cetatea Artașat, lângă locul în care Sfântul a stat timp de paisprezece ani în puțul plin cu șerpi și alte jivine, a fost ridicată Mănăstirea Khor Virap (fântână adâncă), existentă până astăzi.

În anul 318, Aristaces, fiul Sfântului Grigorie, a fost ales episcop în locul tatălui său, iar acesta s-a retras în Muntele Sepuh, pentru a duce o viață pustnicească.

Episcopul Aristaces a luat parte la lucrările Sinodului I Ecumenic de la Niceea, din anul 325.

În jurul anului 331, Sfântul Grigorie s-a mutat la Domnul. Trupul său neputrezit a fost găsit într-o peșteră, de niște păstori, care neștiind al cui este, l-au acoperit cu o grămadă de pietre. După o perioadă de timp, Dumnezeu i-a descoperit acest lucru unui sihastru numit Camig, iar acesta l-a luat și l-a îngropat în satul Thodanum.

Cu vremea, părți din moaștele Sfântului Grigorie au ajuns în diverse locuri ale lumii.

Mai multe rugăciuni liturgice, imnuri, canoane, predici și epistole îi sunt atribuite Sfântului Grigorie.

Sfântul Mucenic Grigorie Luminătorul, Episcopul Armeniei, este pomenit în calendarul creștin în ziua de 30 septembrie.

Sfântul Sfințit Mucenic Ciprian

(2 octombrie)

Sfântul Ciprian s-a născut în prima jumătate a secolului al III-lea, în Antiohia Pisidiei, într-o familie de păgâni bogați.

Părinții lui au vrut să facă din Ciprian un mare vrăjitor, de aceea l-au încredințat unor magi, pentru a-l iniția în tainele magiei și ale vrăjitoriei. Pe când era un copil, în vârstă de șapte ani, Ciprian slujea deja zeului Apollo, apoi a fost trimis la Muntele Olimp, în Grecia, la Argos, în Frigia, la Memfis, în Egipt, în Caldeea și în India, pentru a deprinde tot meșteșugul vrăjilor și al farmecelor.

De foarte tânăr, Ciprian a ajuns un vrăjitor iscusit și un apropiat al satanei, după cum singur a mărturisit: „Credeți-mă că l-am văzut pe Lucifer, pentru că i-am adus jertfe și l-am sărutat și am vorbit cu el și mai marii lui m-au apreciat și mi-au laudat priceperea și mi-au făgăduit că mă vor pune căpetenie peste ei după ieșirea mea din trup și cât timp voi petrece pe pământ, îmi vor ajuta în toate și mi-au dat un grup de diavoli ca să mă slujească. Iar când am ieșit de la Lucifer, acesta s-a ridicat și m-a condus, încât toți mai marii diavolilor s-au mirat. De aceea toate căpeteniile lor mă ascultau, văzând cinstea pe care mi-o făcuse însuși Lucifer”.

La vârsta de treizeci de ani, Ciprian s-a întors în orașul său natal, unde „a devenit repede cunoscut prin puterea sa. Închinătorii la idoli apelau la el ca să-i ajute la împlinirea planurilor lor tenebroase, iar el, prin tehnica secretă a magiei, îi invoca pe demoni, trimițându-i asupra bietelor sale victime”¹.

---

¹ *Viața Sfinților Mucenici Ciprian și Iustina*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011, p. 6.

În perioada aceea trăia în Antiohia o fecioară tânără numită Iusta, fiica lui „Edesie și Cledonia, iar tatăl ei era preot într-un templu păgân”¹. Deși fata fusese educată în credința politeistă, „cu cât aceasta creștea, simțea că idolii pe care îi cinstea nu aveau putere dumnezeiască și că altcineva este adevăratul Dumnezeu”².

„Într-o zi, Dumnezeu i-a purtat pașii Iustei spre biserica în care propovăduia Prailie, un diacon înțelept din Antiohia”³. Auzind cuvintele acestuia, fecioara a crezut că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și creștinismul este singura religie adevărată. Iusta și-a convins părinții despre acest lucru, încât întreaga familie a fost botezată. „Mai târziu Edesie a fost hirotonit preot”⁴, iar Iusta a hotărât să-și închine întreaga viață lui Hristos, trăind în feciorie.

Un tânăr păgân, din înalta societate, numit Aglaid, văzând-o pe Iusta cât este de frumoasă, s-a aprins de dragoste pentru ea și a încercat s-o atragă la o viață păcătoasă. Fiind refuzat, acesta a cerut-o în căsătorie, dar fecioara i-a răspuns că ea este mireasa lui Hristos. Văzându-se respins, tânărului i-a trecut prin cap să o răpească. A plătit pentru aceasta niște oameni fără căpătâi și a așteptat-o pe Iusta când se întorcea de la biserică, însă vecinii fetei au prins de veste despre ceea ce se întâmplă și au scăpat-o pe fecioară din mâinile nelegiuiților.

Neștiind ce să mai facă, Aglaid, care o iubea pătimaș pe tânăra creștină, s-a dus la marele vrăjitor Ciprian, i-a explicat situația și i-a cerut să îl ajute, zicându-i: „Tu ai rămas singura mea nădejde în această nenorocire și numai gândul la tine m-a făcut să nu-mi pun capăt zilelor. Dacă-mi vei da ceea

---

¹ **Ibidem**, p. 7.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 8.

⁴ **Ibidem**, p. 10.

ce doresc, te voi umple de bogății și aur, mai multe decât ai putea spera”¹.

Vrăjitorul i-a fâgăduit tânărului că îi va împlini voia și i-a spus să se ducă fără nicio grijă acasă. După aceea și-a deschis cărțile cu rețete magice, a preparat o licoare, a chemat un drac care îl slujea, i-a dat fiertura respectivă și i-a poruncit să stropescă cu aceasta locuința Iustei. Diavolul a făcut cum i s-a poruncit, iar fecioara a fost asaltată de pofte trupești, cum nu mai fusese în viața ei și acestea sporeau în intensitate. Cu cât ispita creștea, cu atât Iusta se ruga mai fierbinte Domnului Hristos să îi fie alături. Înțelegând că ceea ce se întâmplă cu ea este lucrarea vrăjmașului, fecioara și-a făcut semnul Sfintei Cruci, iar în acel moment dracul a fost biruit, iar ispita a încetat.

Diavolul acela s-a întors rușinat la vrăjitorul Ciprian și i-a spus că licoarea făcută de el nu a avut niciun efect asupra tinerei creștine.

Auzind aceste cuvinte, vrăjitorul l-a întrebat cu mirare pe demon ce s-a întâmplat, iar acela i-a mărturisit că, după mai multe asalturi ale ispitelor, fecioara l-a alungat cu semnul crucii.

Atunci Ciprian l-a certat și l-a izgonit, după care a chemat un diavol mai cumplit, pe care l-a trimis să o ispitească pe Iusta. Ducându-se, acesta a ridicat mai mare război asupra fecioarei, decât primul drac, ațâțându-i în fel și chip poftele trupești, însă tânăra creștină și-a sporit rugăciunea, mânca doar pâine și bea puțină apă, și-a împuținat somnul, iar prin aceasta și-a domolit trupul, încât și al doilea demon a plecat rușinat de la ea.

Văzând aceasta, vrăjitorul a chemat la sine căpetenia diavolilor care îi slujeau și i s-a plâns de nepriceperea primilor doi draci, care nu au fost în stare să biruie cu duhul desfrânării o biată fecioară. Tartorul i-a ocărât pe cei doi, ca pe niște neiscușiți, și

---

¹ **Ibidem**, p. 12.

i-a spus lui Ciprian să stea fără grijă, pentru că tânăra va cădea foarte curând în mrejele lui.

Plecând de la vrăjitor, diavolul a luat chip de fată, s-a dus la Iusta și a început cu aceasta o discuție, spunându-i: „Am aceeași dorință pentru feciorie ca și tine, dar aș vrea să-mi spui, ce răsplată vom primi de la Dumnezeu pentru viața petrecută în curăție, care presupune atâtea sacrificii? Creștina i-a vorbit despre cununile pe care le vor primi de la Hristos dacă vor birui toate ispitele în lupta duhovnicească. Auzind aceste cuvinte, diavolul în chip de fată a început să laude viața de familie, spunând că este rânduită de Dumnezeu, iar numeroși sfinți ai Bisericii au fost oameni căsătoriți. Iusta a înțeles numaidecât amăgirea vicleanului și, însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci, îndată a pierit diavolul de la fața ei, cu mai mare rușine decât primii doi draci”¹.

„După ce a ajuns la Ciprian, acesta l-a întrebat: «Tu, care ești atât de mare între demoni, te-ai dovedit a fi mai mic decât această fecioară? Cu ce arme vi se împotrivesște ea încât vă poate birui?». Dracul i-a răspuns plin de obidă: «Noi nu suportăm să vedem semnul crucii și fugim de el cât putem de repede»”².

Vrăjitorul l-a certat pe tartor pentru că a fost înfrânt de tânăra creștină, dar acesta i-a spus lui Ciprian, plin de viclenie, să nu se mârhească, pentru că știe ce are de făcut cu Aglaid, încât să nu fie rușinat nici vrăjitorul, nici diavolii care îl slujesc.

Luând chipul Iustei, dracul s-a dus la Aglaid, iar acea, văzând-o, a crezut că este fecioara și s-a bucurat nespus. Alergând la ea, a vrut să o îmbrățișeze și să o sărute, zicându-i: „Bine ai venit la mine, preafrumoasă Iusta”. Imediat însă ce tânărul a pronunțat numele fecioarei, tartorul s-a făcut nevăzut, neputând răbda să audă nici măcar numele creștinei, iar Aglaid

---

¹ *Ibidem*, p. 15.

² *Ibidem*, pp. 15-16.

s-a înspăimântat foarte tare și, ducându-se la Ciprian, i-a relatat cele întâmplate.

Auzind acestea, vrăjitorul a poruncit unui diavol să-l ridice pe Aglaid până la fereastra Iustei, pentru a intra pe acolo în casa fecioarei, dar s-a întâmplat că în acel moment tânăra creștină privea pe fereastră și, văzând-o diavolul, l-a lăsat pe Aglaid și a fugit.

Atunci Ciprian a făcut vrăji și a adus mari încercări asupra casei Iustei, a rudeniilor și a vecinilor acesteia, încât li se îmbolnăveau slujitorii și le mureau animalele, iar în cele din urmă chiar fecioara a căzut la pat, grav bolnavă. Mama Iustei stătea lângă ea și plângea, dar aceasta o îmbărbăta, citând din psalmi: *„Nu voi muri, ci voi fi vie și voi povesti lucrurile Domnului”* (Psalmul 117,17). Văzând oamenii din oraș că marele vrăjitor Ciprian pedepsește cetatea din cauza Iustei, câțiva locuitori de vază s-au dus la fecioară și au sfătuit-o să-l ia de soț pe Aglaid și să nu-l mai mânie pe Ciprian, ca nu cumva acesta să înmulțească necazurile în oraș. Tânăra i-a liniștit pe toți, spunându-le că aceste încercări vor pieri degrabă, iar după ce s-a însănătoșit, s-a rugat fierbinte lui Dumnezeu, iar lucrarea diavolească a încetat și oamenii care erau bolnavi s-au vindecat.

Văzând aceasta, locuitorii cetății I-au dat slavă lui Dumnezeu și au început să-și bată joc de Ciprian și de meșteșugul său cel vrăjitoresc, încât acesta nici nu mai ieșea din casă de rușine. Cugetând pe îndelete la cele întâmplate, Ciprian și-a dat seama că diavolul și vrăjile lui nu au nicio putere împotriva crucii lui Hristos, încât i-a zis tartorului care îl slujea: *„Acum ți-am cunoscut neputința, căci dacă nu-i poți birui pe cei ce se însemnează cu semnul crucii, atunci pe cine vei scoate din mâinile lui Hristos? Ascultându-te și având încredere în tine m-am înșelat, de aceea depărtează-te de la mine, căci de acum a sosit vremea ca eu să mă duc la creștini și să-i rog pe ei să mă izbăvească de uneltirile*

tale”. Auzind aceste cuvinte, diavolul s-a repezit la Ciprian ca să-l omoare și îl strângea de gât, iar vrăjitorul nu știa cum să scape din mâinile lui, dar atunci și-a adus aminte de semnul crucii, prin care Iusta se împotriva oricărei lucrări diavolești, și a zis: „Dumnezeul Iustei, ajută-mi și mie!”, apoi, ridicându-și mâna, și-a făcut semnul crucii și îndată dracul care îl sugruma a slăbit strânsoarea și a fugit de lângă el. Stând la o oarecare distanță de vrăjitor, demonul nu mai îndrăznește să se apropie de el, însă i-a zis plin de ură: „Hristos nu te va scoate din ghearele mele!” și, răcnind ca un leu, s-a făcut nevăzut.

Ciprian a hotărât să-și ardă toate cărțile, în care se afla meșteșugul cel vrăjitoresc și s-a dus la Antim, episcopul cetății, spunându-i că și el vrea să fie creștin. Ierarhul a fost convins că acesta intenționează să intre în turma lui cuvântătoare ca un lup îmbrăcat în piele de oaie, ca să i-o sfâșie, și i-a spus: „Nu-ți ajung câți oameni sunt în afara Bisericii? Ce urmărești? Vrei să-i atragi în cursele tale și pe cei ce sunt în lăuntru ei?”¹.

Ciprian i-a mărturisit episcopului că a învățat de la Iusta despre puterea cea nebiruită a lui Hristos, care întotdeauna îi alungă pe diavoli, iar ca dovadă că este sincer, vrăjitorul i-a predat ierarhului toate cărțile sale de magie, ca să le ardă, pentru ca oamenii să cunoască faptul că el nu mai are nimic în comun cu demonii. Atunci episcopul l-a crezut și a dat foc cărților acestuia în fața ochilor creștinilor, care Îl preamăreau pe Dumnezeu pentru întoarcerea marelui vrăjitor din rătăcirea lui.

Ierarhul l-a învățat pe Ciprian ce înseamnă credința creștină, iar acesta și-a vândut întreaga avere și banii obținuți i-a împărțit săracilor.

Într-o dimineață, când la biserică se citea Apostolul, Ciprian a auzit cuvintele: „*Hristos ne-a răscumpărat din blestemul legii, devenind El blestem de dragul nostru*” (Galateni

---

¹ *Ibidem*, p. 17.

3,13) și atunci a înțeles că prin această răscumpărare el a fost eliberat din robia satanei, devenind rob al lui Hristos și și-a plâns cu amar păcatele din trecut.

După aceea Ciprian a fost botezat, iar numeroși păgâni auzind că marele vrăjitor a devenit creștin, au îmbrățișat și ei credința creștină, printre aceștia numărându-se și Aglaid.

Pentru vrednicia și faptele lui cele bune, Ciprian a fost hirotonit diacon și preot, iar în urma mutării la Domnul a episcopului Antim, a ajuns ierarhul Antiohiei Pisidiei.

La scurt timp după aceasta, noul episcop a făcut-o diaconiță pe Iusta, schimbându-i numele în Iustina și a pus-o stareță la o mănăstire de maici din zona respectivă.

Datorită sfințeniei vieții și a activității neobosite a episcopului Ciprian, tot mai mulți păgâni îmbrățișau credința creștină.

În timpul persecuției anticreștine declanșate de împărații Dioclețian și Maximian, Ciprian și Iustina au fost duși la Damasc și înfățișați guvernatorului provinciei, Evtolmie, pentru a fi judecați. Episcopul i-a relatat dregătorului cum s-a convertit de la păgânism la creștinism, iar acesta a poruncit ca cei doi să fie bătuți, dar ei răbdând cu tărie, au fost aruncați în temniță.

După câteva zile, guvernatorul a încercat să-i convingă pe Ciprian și Iustina să se lepede de Hristos, dar pentru că aceștia au refuzat, a poruncit să fie aruncați într-un cazan cu smoală, grăsime și ceară încinsă, dar cei doi au rămas nevătămați.

De față era și un preot păgân, numit Atanasie, care îl cunoștea pe Ciprian de când era vrăjitor. Văzând ce se întâmplă, acesta a spus: „Vă voi arăta îndată neputința lui Hristos” și, invocând ajutorul lui Zeus și al lui Aesculap, a intrat și el în cazanul cu smoală, grăsime și ceară încinsă, dar a murit pe loc, în chinuri groaznice.

În urma acestui fapt, Evtolmie i-a trimis pe Ciprian și Iustina la Nicomidia, pentru a fi judecați de împăratul Dioclețian, care a poruncit să li se taie capetele cu sabia.

În ziua de 2 octombrie 304 sentința de condamnare la moarte a fost executată, iar prin aceasta Sfinții Ciprian și Iustina și-au încredințat sufletele în mâinile lui Dumnezeu.

Văzând cât de senini au acceptat moartea cei doi mucenici, un călător din Roma, numit Teoctist, a afirmat că aceștia au fost condamnați pe nedrept. „Auzind aceste cuvinte, Felchie, comandantul soldaților, s-a coborât îndată de pe cal și i-a tăiat capul”¹.

„Trupurile celor trei martiri au rămas neîngropate, fiind păzite de câțiva soldați, ca să nu le ia cineva, ci să fie mâncate de păsările cerului și de câini. Însă marinarii corabiei pe care fusese îmbarcat Teoctist, au luat trupurile celor trei mucenici, în timp ce soldații dormeau, le-au pus în corabie și au plecat spre Roma. Aici au fost încredințate, ca niște odoare de mare preț, unei creștine aristocrate, numite Rufina. Aceasta le-a așezat, cu multă evlavie, într-o raclă prețioasă, apoi a construit în cinstea lor o biserică, în Roma, aproape de «Piața lui Claudiu», care a devenit loc de închinare pentru creștinii evlavioși”². La racla Sfinților Ciprian, Iustina și Teoctist s-au săvârșit numeroase minuni.

Cu trecerea vremii, părțile din moaștele Sfântului Ciprian au ajuns în diverse locuri ale lumii.

Sfântul Sfințit Mucenic Ciprian este pomenit în calendarul creștin în ziua de 2 octombrie.

---

¹ **Ibidem**, p. 33.

² **Ibidem**, pp. 33-34.

Sfântul Apostol și Evanghelist Luca

(18 octombrie)

Sfântul Luca s-a născut în Antiohia Siriei, într-o familie păgână. Cu siguranță acesta nu era evreu, pentru că atunci când Sfântul Apostol Pavel îi enumeră pe cei care l-au ajutat în răspândirea cuvântului lui Dumnezeu, menționând faptul că „*aceștia sunt singurii dintre cei tăiați împrejur care au lucrat împreună cu mine pentru împărăția lui Dumnezeu*” (Coloseni 4,11), numele Sfântului Luca nu este amintit de Apostolul neamurilor.

În vremea copilăriei și a tinereții Sfântului Luca, în Antiohia Siriei „se găseau cele mai renumite școli din Asia, care dădeau profesori iscusiți în toate artele și științele”¹.

Luca a studiat filosofia, arta și medicina.

În Epistola către Coloseni, Sfântul Apostol Pavel vorbește despre „*Luca, doctorul cel iubit*” (Coloseni 4,14), iar specialiștii care i-au cercetat scrierile au afirmat că „limbajul folosit de Sfântul Luca în Evanghelie și Faptele Apostolilor este cel al unui medic”².

După ce și-a încheiat cu succes studiile în orașul său natal, viitorul evanghelist „și-a perfecționat cunoștințele în Grecia și în

---

¹ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentar la Sfânta Evanghelie de la Luca*, traducere din limba franceză de diacon Gheorghe Băbuș, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1998, p. 3.

² **William Hendriksen**, *New Testament Commentary, exposition of the Gospel according to Luke*, Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 1978, p. 4.

Egipt¹, încât „cu siguranță că a ajuns să cunoască toată știința medicală a epocii sale”².

Tânărul medic a călătorit la Ierusalim, unde „a devenit prozelit al credinței iudaice”³.

Întrucât a petrecut perioade îndelungate de timp în diferite țări, viitorul evanghelist cunoștea limbile: greacă, egipteană, precum și aramaică.

Unii Sfinți Părinți și scriitori bisericești consideră că Sfântul Luca l-a cunoscut pe Domnul Hristos la începutul activității Sale publice, „fiind unul dintre cei șaptezeci de ucenici”⁴. Deoarece în prologul Evangheliei sale, Luca a afirmat: „că mulți au încercat să alcătuiască o istorisire a faptelor lui Iisus ce s-au adevărit printre noi, așa cum ni le-au predat cei care dintru început le-au văzut și au fost slujitori ai Cuvântului” (Luca 1,1-2), unii cercetători au tras concluzia că medicul din Antiohia „a devenit ucenic al Mântuitorului doar cu câțva timp înainte de patima Acestuia”⁵.

După ce Domnul Hristos a înviat din morți, s-a arătat lui Luca și Cleopa, care călătoreau la Emaus (Luca 24,13-35). Cu toate că numele medicului din Antiohia nu este menționat în pericopa evanghelică în care este relatat evenimentul respectiv, întrucât discuția dintre Mântuitorul și cei doi este consemnată numai în Evanghelia după Luca, este unanim recunoscut faptul că Luca a fost cel de-al doilea interlocutor al Domnului Hristos pe drumul Emausului.

---

¹ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentar...*, p. 3.

² **Mircea Gelu Buta**, *Sfântul Evanghelist Luca, modelul medicului creștin*, articol publicat în volumul „Credință și viață în Hristos - Anuarul Episcopiei Sălajului”, Editura Episcopiei Sălajului, Zalău, 2016, p. 309.

³ **William Hendriksen**, *Op. cit.*, p. 10.

⁴ **Sfântul Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei**, *Tâlcuire la Evanghelia cea de la Luca*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1999, p. 6.

⁵ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentar...*, p. 4.

În urma pogorării Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, Sfântul Luca s-a reîntors în orașul natal, pentru a răspândi acolo Evanghelia împărăției lui Dumnezeu „și în Antiohia s-au numit ucenicii, pentru întâia oară, creștini” (Faptele Apostolilor 11,26).

Sfântul Pavel a pornit în cele trei călătorii misionare ale sale din Antiohia Siriei și primele două le-a încheiat în același oraș.

Sfântul Luca l-a însoțit pe Apostolul neamurilor o perioadă de timp, fiind amintit de mai multe ori în epistolele acestuia. De pildă, Sfântul Pavel le-a scris colosenilor: „Vă îmbrățișează Luca, precum și Dimas” (Coloseni 4,14).

Apostolul neamurilor mărturisește câte a avut de suferit pentru că a propovăduit credința creștină între evrei și păgâni: „De la iudei, de cinci ori am primit patruzeci de lovituri de bici fără una; de trei ori am fost bătut cu vergi; o dată am fost bătut cu pietre; de trei ori s-a sfărâmat corabia cu mine; o noapte și o zi am petrecut în largul mării” (II Corinteni 11,24-25). Sfântul Luca scrie și el că, în Listra, „mulțimile l-au lovit pe Pavel cu pietre; și l-au târât afară din cetate, crezând că a murit” (Faptele Apostolilor 14,19). Ținând cont de câte a avut de pățimit Apostolul neamurilor, Sfântul Luca „l-a însoțit pe acesta și în calitate de medic”¹.

În timpul celei de-a doua călătorii misionare a Sfântului Pavel, Luca a rămas în Filipi.

În cea de-a treia călătorie misionară, „în jurul anului 56, Sfântul Apostol Pavel i-a trimis pe Luca și pe Tit la Corint”².

„Luca era considerat de Apostoli un om al cărui nume era renumit în toate Bisericile”³, de aceea Sfântul Pavel a scris că „lauda lui întru Evanghelie este în toate Bisericile” (II Corinteni 8,18).

---

¹ William Hendriksen, *Op. cit.*, p. 10.

² Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentar...*, p. 6.

³ *Ibidem*, pp. 6-7.

Apostolul neamurilor a fost arestat în Ierusalim, întemnițat și, fiindcă era cetățean roman, a fost trimis la Roma, „la judecata Cezarului”¹, iar Sfântul Luca i-a fost alături. De acolo, Sfântul Pavel i-a scris lui Filimon: *„Te îmbrățișează Epafras cel închis împreună cu mine pentru Hristos Iisus, Marcu, Aristarh, Dimas și Luca, cei împreună-lucrători cu mine”* (Filimon 1,23-24).

La Roma, timp de doi ani, Apostolul neamurilor a locuit într-o casă închiriată, sub supravegherea unui soldat, având dreptul să primească pe oricine. Sfântul Luca însă era liber și a propovăduit în voie cuvântul lui Dumnezeu, chiar și printre cei din palatul imperial, încât Sfântul Pavel le-a scris filipenilor: *„Vă îmbrățișează toți sfinții, mai ales cei din casa Cezarului”* (Filipeni 4,22).

În anul 63, Apostolul neamurilor a fost judecat și eliberat, iar Sfântul Luca l-a însoțit în Creta, Efes, Nicopole și probabil în Spania, răspândind împreună cuvântul lui Dumnezeu.

După câțiva ani, Sfântul Pavel a fost arestat din nou și trimis la Roma. Sfântul Luca a fost și de această dată alături de el. Apostolul i-a scris în acest sens lui Timotei: *„Pe Tihic l-am trimis la Efes. Dimas m-a lăsat și s-a dus la Tesalonic; Crescent, în Galatia; Tit, în Dalmația. Numai Luca este cu mine”* (II Timotei 4,10-12).

Sfântul Luca a stat în preajma Apostolului neamurilor până când acesta a fost condamnat la moarte și executat, după care a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în Italia, Dalmația, Macedonia, Grecia, Libia și Egipt.

Sfântul Luca a scris cea de-a treia Evanghelie din canonul Sfintei Scripturi, precum și Faptele Apostolilor.

Ambele cărți scrise de medicul din Antiohia îi sunt „adresate lui Teofil, proaspăt convertit sau în curs de convertire la creștinism, căruia Luca îi oferă o «viață» a lui Iisus la nivelul

---

¹ *Proloagele*, volumul I..., p. 168.

exigențelor unui intelectual autentic”¹. „Teofil era un important funcționar roman, senator, proconsul”² sau patrician. „Dedicația către Teofil este un model de artă literară străveche, în care autorul încearcă să-i imite pe părinții istoriei universale, Tucidide și Polybius”³.

Dacă nu a fost alături de Domnul Hristos de la începutul activității Sale publice, Sfântul Luca s-a documentat în ceea ce privește viața Acestuia, precum i-a scris lui Teofil: „*După ce pe toate le-am urmărit de la început cu de-amănuntul, m-am gândit că e bine să ți le scriu pe rând*” (Luca 1,3).

De asemenea, aghiograful „a consemnat faptele Mântuitorului după ce a stat de vorbă cu martori oculari la acestea”⁴. „Printre cei care i-au furnizat relatări orale Sfântului Luca, pot fi identificate mai multe persoane, precum ucenici ai Sfântului Ioan Botezătorul, Apostolul Ioan sau ucenicii direcți ai acestuia, sfințele femei care-L însoțiseră pe Domnul Hristos din Galileea la Ierusalim, Maria Magdalena, Ioana, Suzana, cele două surori ale lui Lazăr și, mai presus de toate, Maica Domnului însăși”⁵.

Faptul că dintre toți evangheliștii numai Sfântul Luca menționează întâlnirea dintre Sfânta Fecioară Maria și arhanghelul Gavriil, la Bunavestire, precum și vizita acesteia la Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul, reprezintă o dovadă incontestabilă că Maica Domnului i-a relatat cele două evenimente.

„Acești martori, care au fost părtași la faptele istorisite, dau relatării sale cel mai înalt grad de autoritate”⁶.

---

¹ *Biblia...*, p. 1518.

² **Dmitri Merejkovski**, *Evanghelia necunoscută*, Editura Contemporanul, București, 2014, p. 94.

³ **Mircea Gelu Buta**, *Art. cit.*, p. 319.

⁴ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentar...*, p. 5.

⁵ *Biblia...*, p. 1518.

⁶ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentar...*, p. 5.

Nu trebuie să uităm nici faptul că Sfântul Luca și-a alcătuit scrierile „povățuit de Sfântul Duh”¹, pentru că „aghiografii sunt instrumente ale Sfântului Duh”².

Medicul din Antiohia Siriei a fost singurul autor al Sfintei Scripturi care nu a fost evreu. „Cele două cărți ale sale, scrise în limba greacă, sunt opera unui om foarte instruit, cu o bogată cultură generală și înzestrat cu arta de a scrie frumos, într-o limbă literară pe care nu o egalează niciun alt autor nou testamentar”³.

Sfântul Luca este considerat fondatorul iconografiei, pentru că el a pictat mai multe icoane ale Maicii Domnului cu Pruncul în brațe și o icoană a Sfinților Apostoli Petru și Pavel. Sfântul Chiril al Alexandriei pomenește de „șapte icoane zugrăvite de Sfântul Luca”⁴.

În ceea ce privește sfârșitul vieții pământești a Sfântului Luca, există mai multe versiuni. Unii părinți ai Bisericii afirmă că evanghelistul a murit de bătrânețe, pe când alții susțin că păgânii l-au supus la cazne și apoi l-au spânzurat de un măslin, în orașul Teba din Grecia, în Bitinia sau în Efes.

După ce a fost îngropat, la mormântul Sfântului Luca s-au tămăduit numeroși bolnavi, în special cei cu afecțiuni ale ochilor.

În anul 357, împăratul Constanțiu al II-lea (337-361) a poruncit ca moaștele făcătoare de minuni ale Sfântului evanghelist Luca să fie aduse la Constantinopol. În capitala Imperiului Bizantin acestea au fost depuse în Biserica Sfinților Apostoli, alături de trupurile neputrezite ale Sfântului Apostol Andrei și ale Sfântului Timotei, cel dintâi episcop al Efesului.

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, p. 6.

³ *Biblia...*, p. 1518.

⁴ **Sfântul Chiril al Alexandriei**, *Comentar...*, p. 3.

Aflând despre aducerea moaștelor Sfântului Luca la Constantinopol, un fâmen al palatului imperial, numit Anatolie, care avea evlavie la Sfântul evanghelist Luca și era bolnav de multă vreme, a luat și el parte la procesiunea cu sfintele moaște prin oraș. În momentul în care s-a atins cu credință de racla Sfântului Luca, fâmenul s-a tămăduit pe loc. I-a mulțumit Sfântului pentru aceasta și apoi a purtat pe umeri, împreună cu ceilalți pelerini, racla cu sfintele moaște până în Biserica Sfinților Apostoli.

În anul 1204, în timpul Cruciadei a IV-a, cruciații apuseni au furat moaștele Sfântului Luca din Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol și le-au dus la Padova, în Italia, unde le-au depus în Biserica Sfânta Iustina din această localitate.

Cu vremea, capul Sfântului Luca a fost desprins de trup și dus în altă parte. Întrucât atât în Bazilica Sfântul Petru din Roma, cât și în catedrala Sfântul Vitus din Praga există câte un cap al Sfântului evanghelist Luca, nu se cunoaște cu exactitate care este cel autentic.

În calendarul creștin, prăznuirea Sfântului Apostol și Evanghelist Luca se face în ziua de 18 octombrie. În 20 iunie este pomenită mutarea sfintelor lui moaște în Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol, iar în 4 ianuarie este soborul celor șaptezeci de ucenici ai Mântuitorului, din care este posibil să fi făcut și el parte.

Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina

(9 noiembrie)

„Sfântul Nectarie s-a născut la 1 octombrie 1846 în orașelul Silivria din nordul Greciei, primind la botez numele de Anastasie. Părinții lui au fost Demostene și Maria Kefalas”¹.

Primii ani de școală i-a făcut în orașelul natal, dovedindu-se un copil inteligent și dornic de învățătură, fiind foarte atras de biserică și de sfințele slujbe.

„Din pricina lipsurilor materiale, la vârsta de paisprezece ani Anastasie a plecat la Constantinopol. Aici a lucrat într-o tutungerie a unei rudeni, primind drept plată numai adăpost și hrană”². În puținul timp liber acesta frecventa cursurile unei școli. De asemenea, adolescentul „participa aproape zilnic la slujbele bisericești”³.

După o vreme, Anastasie „a fost numit pedagog la Școala Metocului Sfântului Mormânt din Constantinopol, unde și-a continuat studiile, în același timp și lucrând și predând la clasele mai mici”⁴.

În anul 1868, tânărul Anastasie s-a stabilit în satul Liti din insula Chios. „Aici a ocupat postul de învățător”⁵.

---

¹ *Sfântul Nectarie făcătorul de minuni. Viața, minunile și învățătura*, antologie alcătuită și tradusă din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Editura Evanghelistos, București, 2011, p. 5.

² **Ibidem.**

³ **Ibidem**, p. 6.

⁴ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Op. cit.*, p. 484.

⁵ **Ibidem**, p. 485.

Trei ani mai târziu, Anastasie s-a retras în Mănăstirea Nea Moni de pe insulă, pentru a se consacra vieții monahale.

După cinci ani de ascultare ca frate de mănăstire, în 7 noiembrie 1876, acesta a fost tuns în monahism, primind numele de Lazăr, iar în 15 ianuarie 1877 a fost hirotonit diacon. Cu această ocazie numele i-a fost schimbat în Nectarie.

În același an, ierodiaconul a plecat la Atena, pentru a-și completa studiile liceale.

În anul 1881, după ce a absolvit liceul cu note foarte mari, părintele Nectarie s-a întors în Chios.

Un an mai târziu, ierodiaconul și-a început studiile la Facultatea de Teologie din Atena. Aici „s-a evidențiat, ieșind pe primul loc la un concurs studențesc”¹.

După absolvirea facultății, părintele Nectarie s-a dus la misiune în Alexandria Egiptului, unde, în 23 martie 1886, a fost hirotonit preot, de către patriarhul Sofronie al Alexandriei, iar în 6 august același an, a fost hirotesit arhimandrit.

În Alexandria, Nectarie „a ocupat funcția de secretar al patriarhului și, după aceea, a fost numit epitrop patriarhal în Cairo”².

În ziua de 15 ianuarie 1889, patriarhul Sofronie l-a hirotonit pe Nectarie mitropolit onorific de Pentapole, o veche eparhie din Libia Superioară. Ierarhul și-a îndeplinit cu multă râvnă îndatoririle care îi reveneau, fiind foarte apreciat de credincioși.

Văzând prețuirea de care se bucura Nectarie, colaboratorii patriarhului s-au umplut de invidie și s-au plâns cu viclenie lui Sofronie că mitropolitul de Pentapole vrea să-i ia locul.

„Bătrân și bolnav, patriarhul Sofronie a dat crezare zvonurilor, iar în 3 mai 1890 l-a destituit pe mitropolit din

---

¹ **Ibidem**, p. 486.

² **Ibidem**.

funcție, fără să mai facă verificări”¹. „Aceștia i s-a îngăduit să mănânce la trapeza de obște a clericilor și să locuiască în casa de oaspeți a Patriarhiei”².

„Mitropolitul Nectarie s-a dus de trei ori să-l vadă pe patriarh, dar nu a fost lăsat să intre la acesta”³.

În 11 iulie 1890, Nectarie a primit o scrisoare din partea patriarhului, în care i se cerea să părăsească Egiptul, „pe motiv că nu s-a putut acomoda cu clima de acolo”⁴.

Abătut și fără bani, pentru că nu primise niciodată salariul de mitropolit, care i se cuvenea, Sfântul a plecat la Atena, iar acolo „era atât de sărac, încât nu avea cu ce să-și achite chiria unde stătea”⁵.

În 15 februarie 1891, fostul mitropolit a reușit să obțină, cu mare greutate, un post de predicator în insula Evia. Aici „a ajuns repede atât de prețuit, iar predicile sale, atât de căutate, încât ziarul local, Evripos, anunța dinainte datele predicilor și ale Sfintelor Liturghii la care acesta urma să slujească”⁶.

În august 1893, Sfântul Nectarie s-a transferat în regiunea Ftiotida, din Grecia Centrală, iar în martie 1894 a fost numit directorul Seminarului Teologic „Rizario” din Atena. „Aici a lucrat neobosit, străduindu-se să sădească în sufletele elevilor râvna sfântă pentru preoție, dar și să îmbunătățească programa analitică a școlii și chiar hrana. De asemenea, a reușit să obțină, în fiecare an, patru burse pentru elevii care veneau din Asia Mică. Dar cel mai important lucru a fost acela că Sfântul s-a făcut pildă vie pentru copiii”⁷.

---

¹ **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie din Eghina. Nectarul și amarul unei vieți sfinte*, Editura Meteor Publishing, București, 2015, p. 18.

² *Sfântul Nectarie...*, p. 8.

³ **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, pp. 18-19.

⁴ *Sfântul Nectarie...*, p. 8.

⁵ *Ibidem*, p. 9.

⁶ **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, p. 21.

⁷ *Sfântul Nectarie...*, p. 9.

Prin comportamentul său, noul director a câștigat respectul și admirația profesorilor și a elevilor școlii. „Pe elevi i-a impresionat profund faptul că Sfântul Nectarie se pedepsea singur pentru indisciplina elevilor săi, ajunând câte două-trei zile când cineva făcea vreo boacăna. Rușinați până în adâncul inimii, elevii vinovați deveneau mai responsabili, mai cuviincioși și nu mai încălcau în ruptul capului regulamentul școlii”¹.

De asemenea, „Sfântul Nectarie le oferea tuturor o mare pildă de smerenie, căci dimineața se trezea foarte devreme, pentru a curăța toaletele lăsate murdare de unii dintre oamenii de serviciu”².

Pe lângă atribuțiile postului de director, Sfântul Nectarie slujea în anumite biserici din Atena, purta grija numeroșilor săi fii duhovnicești, scria cărți și îi ajuta pe cei săraci, în cazuri speciale organizând chiar colecte pentru cei năpăstuiți de soartă.

Programul Sfântului Nectarie era extrem de încărcat, de dimineața devreme până noaptea târziu, încât acesta „reușea, numai în timpul vacanțelor, să petreacă un pic de timp cu sine însuși, iar atunci îngrijea plantele din grădină”³.

În luna iulie a anului 1898, imediat după încheierea anului școlar, Sfântul a efectuat un pelerinaj în Muntele Atos, unde a rămas aproape două luni, vizitând cele mai de seamă mănăstiri și schituri.

Întrucât starea de sănătate a Sfântului era tot mai șubredă și acesta se îmbolnăvea tot mai des, s-a gândit ca după ieșirea la pensie să se retragă într-o mănăstire. În această perioadă fostul mitropolit a cunoscut mai multe fete care voiau să intre în monahism și împreună au hotărât să construiască o mănăstire de maici, la care Sfântul Nectarie să fie duhovnic.

---

¹ **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, p. 25.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 26.

Tinerele au început să caute un loc potrivit unde să ridice mănăstirea și au dat de ruinele unei vechi vetre sihăstrești din insula Eghina, care avusese ca hram „Izvorul Tămăduirii”. După ce Sfântul Nectarie a vizitat locul respectiv, în primăvara anului 1904, a fost de acord ca acolo să fie ridicată mănăstirea, urmând ca aceasta să fie închinată Sfintei Treimi.

Pe când se afla în Eghina, fostul mitropolit „a alungat un duh necurat dintr-un copil de cincisprezece ani, iar o tânără, care de șase ani suferea de scurgere de sânge, i-a sărutat rasa și s-a vindecat”¹. Auzind despre aceste minuni, numeroși locuitori „i-au cerut să se roage pentru ploaie, căci seceta mistuia insula de trei ani și jumătate. Sfântul se grăbea să se întoarcă la Seminar, dar le-a promis că va reveni duminica următoare, pentru a se ruga împreună, ceea ce a și făcut. Ierarhul a slujit Sfânta Liturghie în Biserica Adormirea Maicii Domnului, iar, la sfârșit, s-a rugat împreună cu toți credincioșii, citind rugăciunile pentru ploaie cu lacrimi în ochi. Imediat după plecarea Sfântului cu vaporul, s-a pornit o ploaie torențială, care a durat câteva zile. Speriați că ploaia va produce inundații, locuitorii insulei au trimis pe cineva la Atena, să-i spună Sfântului să se roage pentru oprirea ploii. Acesta a zâmbit și l-a încredințat pe cel ce venise la el că Dumnezeu va opri ploaia după ce pământul va fi primit apa de care avea nevoie și chiar așa a și fost”².

Când avea un pic de timp liber, Sfântul Nectarie se ducea în Eghina, pentru a vedea cum avansează lucrările la mănăstire și atunci „săpa și căra pământ, ajutându-i pe muncitori”³.

În anul 1907 mănăstirea a fost gata, iar în 7 februarie 1908 fostul mitropolit și-a cerut demisia din funcția de director al

---

¹ **Ibidem**, p. 43.

² **Ibidem**, pp. 43-44.

³ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Op. cit.*, p. 491.

Seminarului „Rizario” din Atena. „După Paștile aceluiași an s-a stabilit în mănăstirea din Eghina”¹.

„Pe când se afla în Chios, la mănăstirea Nea Moni, Sfântul învățase meseria de pantofar, de aceea a improvisat o mică pantofărie, într-un șopron al mănăstirii din Eghina, unde repara pantofi”².

„Odată a venit la mănăstire o femeie săracă și desculță. De îndată ce a văzut-o, Sfântul și-a scos încălțăminte din picioare și i-a dat-o acesteia. După puțină vreme a venit o altă femeie sărmană, care a cerut ceva de mâncare. Maicile au spus că aveau doar puțină pâine, dar Sfântul le-a zis să o dea femeii, pentru că de ei va avea grijă Dumnezeu. A doua zi dimineața a venit la mănăstire un om bogat, care trăgea după el doi măgăruși încărcăți cu orez, zahăr, macaroane și făină, pe care le-a oferit mănăstirii. În acel moment Sfântul Nectarie s-a întors către stareță și i-a spus: «Nu-i așa că Dumnezeu are grijă de noi?», apoi și-a făcut semnul Sfintei Cruci”³.

„Într-o dimineață, la mănăstirea din Eghina a venit o familie foarte bogată din insulele Ciclade: soțul, soția și fiica bolnavă. Părinții își duseseră fata în Anglia, la niște consultații, iar medicii de acolo le-au spus că aceasta va muri în jurul vârstei de trei-sprezece ani. Oamenii s-au întors disperăți în insula lor. Într-o noapte, mama fetei l-a visat pe Sfântul Nectarie, care i-a spus: «Ați dus copila peste tot. Duceți-o și la casa mea din Eghina, nu o mai chinuiți. Pe mine mă cheamă Nectarie». Așa au ajuns cei trei în Eghina. Sfântul Nectarie a săvârșit Sfânta Liturghie pentru ei și i-a împărtășit. Apoi a făcut semnul Sfintei Cruci asupra fetei și le-a spus că Dumnezeu o va face bine. La scurt timp, cei trei s-au întors din nou la mănăstire. De această dată fetița era perfect

---

¹ **Ibidem**, p. 490.

² **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, p. 49.

³ *Sfântul Nectarie...*, p. 16.

sănătoasă. Sfântul a săvârșit o Sfântă Liturghie de mulțumire, în timpul căreia părinții plângeau de bucurie”¹.

O călugăriță destul de grav bolnavă a venit în Eghina, pentru a-i cere Sfântului Nectarie să se roage pentru însănătoșirea ei. Aceasta a intrat în biserica mănăstirii, unde ierarhul săvârșea Sfânta Liturghie învăluit de o lumină mai strălucitoare decât soarele. Înfricoșată de această priveliște, monahia n-a mai îndrăznit să înainteze spre Sfântul Altar. Ierarhul s-a întors către ea și i-a spus: „De ce te-ai oprit? Vino mai aproape!”. Călugărița l-a ascultat, s-a împărtășit la momentul potrivit, după care s-a tămăduit de boala ei.

„O maică din obștea mănăstirii de la Eghina a intrat într-o zi în camera de zi a casei Sfântului Nectarie și a văzut că ușa de la chilia acestuia era deschisă. S-a apropiat ca să-i spună ceva și atunci l-a văzut pe Sfânt rugându-se în fața icoanei Maicii Domnului ridicat cu două palme de la pământ, iar chipul îi era cu totul schimbat”².

„Când părintele Nikolaos Moutsatsos, duhovnicul Sfântului Nectarie, s-a stins din viață, niște copii l-au văzut pe Sfânt rugându-se la căpătâiul acestuia, ridicat la un metru deasupra pământului”³.

„Multe se povestesc despre milostenia Sfântului, despre iubirea lui, care pune nevoile aproapelui mai presus de ale sale”⁴.

„Pentru virtuțile sale, Sfântul Nectarie a primit darul înainte vederii și al tămăduirii, însă el nu le considera daruri primite pentru vreun merit al său, ci mila lui Dumnezeu care lucra prin el spre mângâierea nevoilor oamenilor”⁵.

---

¹ **Ibidem**, p. 17.

² **Ibidem**, p. 15.

³ **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, p. 66.

⁴ **Ibidem**, p. 45.

⁵ **Ibidem**, p. 66.

În pofida sfințeniei vieții lui, numeroși slujitori ai Bisericii din Grecia îl vorbeau de rău pe Sfântul Nectarie, fiind plini de invidie.

Fostul mitropolit „era bolnav de prostată”¹, iar în anul 1919 starea lui de sănătate a început să se agraveze.

Un an mai târziu, Sfântul Nectarie și-a anunțat ucenicii că a venit vremea să se despartă de ei.

În 20 septembrie 1920, Sfântul a fost internat în spitalul Areteio din Atena, iar după aproape două luni, în noaptea de 8 spre 9 noiembrie, și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

„După ce Sfântul Nectarie a încetat din viață, din trupul lui s-a răspândit o mireasmă plăcută în tot salonul. Când au vrut să-l primenească, i-au așezat bluza de lână pe patul de alături, unde zăcea un om paralizat. Pacientul a început să se miște și s-a ridicat, strigând plin de bucurie că prin bluza Sfântului a luat vindecare”².

Trupul neînsuflăit al Sfântului Nectarie a fost dus în aceeași zi la mănăstirea din Eghina. „Toți cei care i-au purtat sicriul au rămas uimiți de faptul că acesta era foarte ușor, de parcă trupul Sfântului ar fi fost lipsit de greutate”³.

Sfântul Nectarie a fost înmormântat în curtea Mănăstirii Sfânta Treime din Eghina.

Fostul mitropolit de Pentapole a avut o operă teologică foarte vastă. Acesta a scris: „Engolpionul arhieresc”, care conținea trei tratate: „Despre preoție”, „Despre primat în ierarhie” și „Despre egalitate în ierarhie”, „Omiliile pastorale”, „Comoara cuvintelor sfinților și ale filosofilor”, „Cuvântări”, „Despre Sfintele Sinoade, îndeosebi despre însemnătatea

---

¹ **Ieromonahul Benedict Aghioritul**, *Op. cit.*, p. 491.

² **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, p. 70.

³ **Ibidem**, p. 71.

primelor două Sinoade Ecumenice”, „Despre îndatoririle noastre față de Sfântul Altar, „Despre descoperirea lui Dumnezeu în lume”, „Despre săvârșirea sfințelor parastase”, „Însemnări despre om”, „Studiu despre urmările educației adevărate și a celei mincinoase”, „Creații epice și elegiace ale micilor poeți greci”, „Cursuri de morală creștină”, „Cursuri de pastorală”, „Sfânta Cateheză Ortodoxă”, „Hristologia”, „Studiu despre nemurirea sufletului și despre sfințele parastase”, „Armonia istorisirii evanghelice la Sfinții păstori și evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan”, „Carte de rugăciuni”, „Cunoaște-te pe tine însuși”, „Studiu despre Maica Domnului, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria”, „Studiu despre sfinții lui Dumnezeu”, „Studiu despre pocăință și spovedanie”, „Studiu despre Sfânta Taină a Euharistiei”, „Studiu istoric despre posturile consacrate”, „Carte de imne închinare Maicii Domnului”, „Mamele și educația copiilor”, „Despre Evul Mediu și elenismul bizantin”, „Câteva cuvinte despre furia apusenilor împotriva lui Fotie”, „Despre tâlcuirea adevărată a cuvintelor Apostolului Pavel: «Iar femeia să se teamă de bărbat»”, „Studiu despre sfințele icoane”, „Studii religioase”, „Despre jurământ”, 136 de epistole adresate monahiilor, adunate în volumul „Epistole catehetice către monahiile mănăstirii Sfânta Treime din Eghina”, „Triadikon”, „Kekragarion și Fericitul Augustin”, „Cercetare istorică despre cauzele Schismei, despre cauzele menținerii Schismei și despre puțința sau neputința de a se uni cele două Biserici: Răsăriteană și Apuseană”, „Studiu despre Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică”, „Studiu despre Sfânta Tradiție”, „Studiu despre Sfințele Taine”, „Studiu istoric despre Sfânta Cruce”, „Morală creștină a Bisericii Ortodoxe Răsăritene”, „Despre Biserică”, „Studii religioase”. Pe lângă aceste scrieri, Sfântul Nectarie „a compus vreo 200 de cântări,

imnuri, tropare și canoane închinare Maicii Domnului, adunate în volumul Theotokarion”¹.

„De asemenea, au rămas în manuscris numeroase aricole și studii pe care Sfântul nu le-a putut publica din pricina lipsurilor materiale”².

După mutarea Sfântului Nectarie din această viață, mormântul său a fost deschis de mai multe ori. „Vreme de treizeci de ani, trupul acestuia s-a păstrat nestrictat, răspândind nespusa mireasmă a sfințeniei, ca un vas plin de mir al Sfântului Duh. După aceea s-a descompus”³. „Văzând aceasta, o doamnă în vârstă, care avusese mare evlavie la Sfântul Nectarie s-a tulburat, dar acesta i s-a arătat în vis și a mângâiat-o, spunându-i: «De ce ești tristă? Eu m-am rugat lui Dumnezeu să îngăduie descompunerea trupului meu datorită evlaviei credincioșilor, să fie pentru mângâierea lor, ca aceste oseminte să fie răspândite în țară și în lume»”⁴.

„În 3 septembrie 1953 a avut loc dezgroparea moaștelor Sfântului Nectarie de către mitropolitul Procopie al Ydreii, în prezența a numeroși clerici, monahi și credincioși. O nespusă mireasmă s-a răspândit atunci în toate împrejurimile”⁵.

„Moaștele Sfântului Nectarie se păstrează în biserica Mănăstirii Sfânta Treime din Eghina, dar numeroase fragmente din acestea au fost împărțite în întreaga lume”⁶.

„În 20 aprilie 1961, Sfântul Nectarie a fost canonizat de către Patriarhia Ecumenică”⁷.

„În 15 ianuarie 1998, Sfântul Sinod al Bisericii Alexandriei, adunat în ședință de lucru, sub președinția Preafericitului Părinte

---

¹ **Ibidem**, p. 27.

² **Ibidem**, p. 88.

³ *Sfântul Nectarie...*, p. 11.

⁴ **A. Pascu**, *Sfântul Nectarie...*, p. 76.

⁵ *Sfântul Nectarie...*, pp. 11-12.

⁶ **Ibidem**, p. 12.

⁷ **Ibidem**.

Patriarh Petru al VII-lea, i-a cerut iertare Sfântului Nectarie, din partea Bisericii Alexandriei, în fața icoanei acestuia”¹.

Sfântul Nectarie a săvârșit nenumărate minuni după mutarea lui din această viață, dintre care vom înfățișa câteva.

„În anul 1939, la Mănăstirea Sfânta Treime din Eghina a fost adus un demonizat. Preoții au început să citească rugăciuni și să pomenească numele celui îndrăcit, care era ținut deasupra mormântului Sfântului Nectarie de patru oameni. Cu cât timpul trecea, cu atât demonizatul striga tot mai tare. La un moment dat, acesta a urlat din răputeri: «Sfinte Nectarie, m-ai ars!».

După aceea demonizatul a căzut la pământ ca mort. S-a ridicat apoi de jos și, cu lacrimi în ochi, a început să se închine în fața mormântului, repetând întruna: «Sfinte Nectarie, m-ai mântuit. Îți mulțumesc»”².

Un tânăr grec a relatat următoarele: „Sunt din Pireu. Abia m-am întors de pe frontul albanez. Odată m-am aflat în mare primejdie. Un obuz a căzut exact lângă mine, a explodat și a făcut o groapă mare cât o fântână. În clipa aceea a venit fulgerător un preot - nu știu de unde a apărut - și m-a îmbrâncit cu atâta putere, încât m-a aruncat în afara gropii săpate de obuz. Cu adevărat, am fost salvat printr-o minune. Când m-am întors în Pireu, am început să-i întreb pe toți preoții pe care îi cunoșteam și să caut prin fotografiile chipul preotului care m-a izbăvit, pentru că acesta, după ce m-a îmbrâncit, s-a făcut nevăzut, iar eu, tulburat cum eram, nici nu m-am gândit să-l întreb cum se numește. Printre fotografiile pe care le-am văzut era și una a Sfântului Nectarie. «Acesta este!», am strigat plin de emoție. De atunci am început să mă duc regulat la mănăstirea lui din Eghina și, drept recunoștință, voiam să ofer și eu ceva mănăstirii. Am întrebat de ce ar avea nevoie și am aflat că se spărseseră multe țigle de pe

---

¹ *Ibidem*, p. 13.

² *Ibidem*, p. 18.

acoperișurile clădirilor mănăstirii, dar maicile nu aveau bani să le înlocuiască. Atunci mi-am asumat eu răspunderea de a repara acoperișurile, punând țigle noi peste tot. Când am ajuns prima dată la mănăstire, călugărițele m-au primit și m-au întrebat: «Ați venit să reparați acoperișurile?». Eu am rămas uimit, pentru că era prima dată când mă vedeau și nu spuseseșim nimănui nimic despre ceea ce aveam de gând să fac. Văzându-mi nedumerirea, maicile mi-au zis: «Aseară a venit Sfântul Nectarie și ne-a spus acest lucru». Am mers apoi la mormântul Sfântului, am îngenunchat și am început să plâng cu suspine. În acea clipă o nespusă mireasmă de iasomie s-a răspândit peste tot. Am început să caut prin curte tufele de iasomie. Văzându-mă, maica Parascheva m-a întrebat ce caut. Când i-am explicat, aceasta mi-a spus: «Nu avem iasomie în mănăstire, nici busuioc. Sfântul este cel care te-a întâmpinat în acest mod». De atunci am început să cred mai mult în sfințenia lui”¹.

„Părintele Nectarie Vitalis, foarte cunoscut în localitatea Lavrio de lângă Atena pentru activitatea sa și pentru sprijinul acordat lumii sărace din această zonă, povestește ceea ce i s-a întâmplat când, fiind bolnav de cancer, își aștepta ceasul morții. Am fost lovit de o formă foarte gravă de cancer. Pieptul îmi era tot o rană deschisă, din care curgea mereu sânge și puroi. Îmi sfâșiam bluza de durere. Eram într-o stare tragică. Mă îndreptam cu pași repezi spre moarte. Închipuiți-vă, îmi pregătisem chiar și cele de înmormântare. În dimineața zilei de 26 martie 1980 eram în biroul meu, o încăpere situată la demisolul bisericii Sfântul Nectarie, aflată în construcție, unde și slujeam, și discutam cu îngrijitoarea Sofia Burdu și cu pictorița Elena Kitrakis, când, deodată, ușa s-a deschis și a intrat un preot bătrân necunoscut. Avea barba albă, era scund și cu o ușoară chelie. Era întocmai ca Sfântul Nectarie din fotografiile pe care

---

¹ **Ibidem**, pp. 19-20.

le vedem. A luat trei lumânări, fără să arunce bani în cutie, și a aprins numai două dintre ele. S-a închinat la toate icoanele de pe catapeteasmă, în afara celei care îl reprezenta pe Sfântul Nectarie, pe lângă care a trecut repede. Pe mine nu mă vedea în locul în care mă aflam. Voiam să mă duc la el, dar când am tras perdeaua biroului m-au apucat dureri îngrozitoare. În fața Sfintelor Uși bătrânul preot și-a încrucișat palmele și, fără să privească, a întrebat: «Părintele este aici?». Îngrijitoarea, cunoscându-mi suferința, și vrând să mă menajeze, a răspuns: «Nu, este acasă, bolnav de gripă». Preotul i-a spus: «Nu-i nimic. Rugați-vă și să ajungeți cu bine Sfânta Înviere», după care a plecat. Imediat femeia a venit la mine în fugă și mi-a spus: «Părinte Nectarie, preotul care tocmai a ieșit din biserică semăna leit cu Sfântul Nectarie. Din ochii lui ieșeau flăcări. Mi se pare că a fost chiar Sfântul Nectarie, care a venit să vă ajute». I-am mulțumit, crezând că-mi spunea aceste cuvinte doar ca să mă mângâie. Cu toate acestea, în sinea mea eram neliniștit. Atunci am trimis-o în grabă, împreună cu pictorița, să-l caute pe preotul cel bătrân și să-l aducă înapoi. Între timp eu am intrat în Sfântul Altar și, închinându-mă, am început să plâng, rugându-mă Domnului Hristos să mă tămăduiască, dar pașii femeilor mi-au întrerupt rugăciunea. Acestea mi-au spus: «Părinte, a venit starețul». Am încercat să-i sărut mâna, dar acela, din smerenie, nu m-a lăsat, ci, dimpotrivă, s-a aplecat și mi-a sărutat-o el pe a mea. Apoi l-am întrebat: «Părinte, cum vă numiți?». Acela mi-a răspuns: «Anastasiu», spunându-și numele de botez. După aceea l-am îndemnat să se închine la sfintele moaște din biserică. Atunci și-a scos o pereche de ochelari de sârmă, care aveau numai un braț. De îndată ce am văzut acest lucru, pe toți ne-au cuprins fiorii. Erau aceiași ochelari ca și cei ai Sfântului Nectarie, pe care îi păstram în biserică, împreună cu o bucățică din sfintele sale moaște. Mi-i dăruise mai demult

stareța mănăstirii lui din Eghina, maica Nectaria. În timp ce-și punea ochelarii, preotul a spus: «Credința este totul». Apoi a început să sărute cu evlavie toate sfintele moaște, în timp ce îngrijitoarea i le prezenta pe rând. Când a ajuns la moaștele Sfântului Nectarie, nu le-a sărutat, ci a trecut la următoarele. Eu i-am spus: «Iertați-mă Părinte, dar și Sfântul Nectarie este făcător de minuni. De ce nu îi sărutați sfintele moaște?». Atunci bătrânelul s-a întors spre mine și mi-a zâmbit. După puțin timp l-am întrebat: «Părinte, unde locuiți?». El mi-a arătat tavanul, acolo unde construiam biserica închinată Sfântului Nectarie, și a spus: «Casa mea încă nu este gata și mă mâhnesc pentru aceasta. Starea în care sunt nu-mi îngăduie să stau când aici, când acolo». Atunci i-am spus: «Părinte, vă mărturisesc că vi s-a spus o minciună că am gripă. Nu am gripă, ci cancer, însă vreau să mă însănătoșesc, să termin biserica mai întâi, și numai după aceea să mor». Bătrânelul mi-a răspuns: «Nu te mâhni. Eu acum plec la Paros să mă închin la Sfântul Arsenie și să-l cercetez și pe Părintele Filotheu». Și zicând acestea, a pornit spre ieșire. A trecut pe lângă icoana Sfântului Nectarie fără să-i dea vreo importanță. Atunci eu l-am oprit, i-am cuprins capul cu mâinile și i-am spus: «Părinte, fața dumneavoastră seamănă leit cu cea a Sfântului Nectarie, ocrotitorul bisericii noastre». Bătrânului au început să-i curgă lacrimi din ochi. M-a însemnat cu semnul crucii și m-a îmbrățișat. Prinzând curaj, am deschis și eu brațele ca să-l îmbrățișez, dar cu toate că îl vedeam înaintea mea, mâinile mele s-au închis în gol. M-au cuprins fiori și mi-am făcut semnul Sfintei Cruci, după care i-am spus din nou: «Părinte, vă rog, vreau să trăiesc, să săvârșesc prima Sfântă Liturghie în noua biserică. Ajuțați-mă să trăiesc!». Bătrânul s-a îndepărtat de mine și, oprindu-se în fața icoanei Sfântului Nectarie, mi-a spus: «Nectarie, fiul meu, nu te necăji, boala ta este o încercare trecătoare. Te vei face

bine. Minunea pe care o ceri va avea loc și va fi cunoscută în întreaga lume. Nu te teme». Și îndată a dispărut din fața noastră prin ușa închisă. Atunci femeile au alergat în urma lui. L-au ajuns abia în stația de autobus. Au apucat să-l vadă cum urcă în el, după care a dispărut, înainte ca autobusul să pornească din loc. Această întâmplare ne-a relatat-o părintele Nectarie Vitalis, o persoană respectabilă și vrednică de crezare, care în cele din urmă s-a vindecat, dezmințind toate previziunile medicilor, toate radiografiile, precum și toate semnele unei morți iminente. Și aceasta pentru că deasupra tuturor se află Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu cel viu, împreună cu Maica Domnului și cu toți sfinții, iar «acolo unde Dumnezeu voiește, se biruiește rânduiala firii»¹.

Sfântul Nectarie a săvârșit nenumărate minuni în România sau cu români, încât în anul 2010 a fost publicată cartea: „Sfântul Nectarie, minuni în România”, care cuprinde numeroase mărturii în acest sens, în cele peste 300 de pagini câte le conține.

Sfântul Nectarie este prăznuit în calendarul creștin în 9 noiembrie, zi în care s-a mutat la Domnul, iar în 3 septembrie se face pomenirea mutării sfintelor sale moaște.

---

¹ **Ibidem**, pp. 26-30.

Sfântul Mare Mucenic Mina

(11 noiembrie)

În a doua jumătate a secolului al III-lea d.Hr., în localitatea Nikeus, de lângă Memphis, în Egipt, „ trăiau doi soți creștini, plini de credință și fapte bune, Eudoxiu și Eufimia, care nu puteau avea copii. În ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, Eufimia s-a dus la biserică. Acolo, văzându-i pe ceilalți creștini că sunt însoțiți la Sfânta Liturghie de copiii lor, a îngenunchiat în fața icoanei Sfintei Fecioare Maria și s-a rugat fierbinte ca aceasta să mijlocească pe lângă Fiul ei, pentru a-i dăruii și ei copii. După un timp petrecut în rugăciune, Eufimia a auzit dinspre icoană o voce care i-a spus: „Amin”. Plină de bucurie, femeia s-a dus acasă și i-a relatat soțului cele întâmplate, iar acesta s-a bucurat împreună cu ea”¹.

La scurt timp după aceasta, Eufimia a rămas însărcinată, iar nouă luni mai târziu a născut un băiat, pe care l-a numit Mina. Ulterior Eudoxiu și Eufimia au mai avut un fiu și o fiică.

Mina a fost crescut în credința creștină și a beneficiat de o educație aleasă, întrucât familia lui era înstărită.

„Pe când Mina avea unsprezece ani a rămas orfan de tată, iar trei ani mai târziu i-a murit și mama”².

După ce a crescut, tânărul Mina a intrat în armata imperială, asemenea tatălui său, fiind trimis în cetatea Cotiani din Frigia.

---

¹ *The Great Egyptian And Coptic Martyr, The Miraculous Saint Mena, Saint Mena Coptic Orthodox Monastery, Maryut, Egypt, 2005, p. 7.*

² *Ibidem*, p. 8.

Datorită calităților sale, tânărul a fost promovat, până când a ajuns să ocupe un post de conducere.

În acea perioadă a fost declanșată o prigoană cruntă împotriva creștinilor, care erau siliți să aducă jertfe idolilor, iar dacă refuzau, erau omorâți, ostașii având obligația de a-i aresta și schingiui. Neacceptând acest lucru, Mina a renunțat la cariera militară „și s-a retras în pustie, preferând să trăiască împreună cu fiarele decât cu oamenii care nu Îl cunoșteau pe Dumnezeu”¹.

După câțiva ani de nevoie în deșert, în timpul unei mari sărbători păgâne, Mina s-a înapoiat în cetatea Cotiani și a început să propovăduiască cu mult curaj învățătura Domnului Hristos, în fața numeroșilor participanți la sărbătoare.

Mirat de îndrăzneala Sfântului, Pirrus, guvernatorul cetății, a poruncit soldaților să pună mâna pe el și să-l aducă înaintea lui. Aflând cine este, guvernatorul l-a aruncat în temniță, pentru a putea sta cu el de vorbă, pe îndelete, după încheierea sărbătorii.

A doua zi dimineața, când Mina i-a fost înfățișat, Pirrus l-a acuzat că a dezertat din armata romană și că defaimă zeii, dar i-a spus că dacă se leapădă de Hristos și jertfește idolilor va fi eliberat din temniță, va primi daruri și va fi repus în funcția de conducere din armată pe care o ocupase înainte de a se retrage în pustie, însă dacă refuză, va fi supus la cazne.

Mina a respins cu hotărâre propunerea guvernatorului, spunându-i că nu se teme nici de chinuri, nici de moarte.

La auzul acestor cuvinte, Pirrus a poruncit ca fostul militar să fie dezbrăcat de haine și bătut cu vine de bou. Cu toate că mai mulți soldați, pe rând, îl loveau cu cruzime pe mucenic, încât sângele îi curgea șiroaie, iar trupul i s-a umplut de răni, acesta nu scotea niciun vaiet de durere, de parcă nu trupul lui ar fi fost bătut și rănit.

---

¹ *Viața și minunile Sfântului Mare Mucenic Mina*, Editura Meteor Publishing, București, 2015, p. 14.

Un privitor din mulțime, fiind cuprins de milă, s-a apropiat de Sfântul Mina și l-a sfătuit să jertfească zeilor, de ochii lumii, pentru a scăpa cu viață, după care să se închine în voie Domnului Hristos, care pentru atâta lucru nu se va supăra pe el. Mucenicul i-a repetat aceleia cuvintele rostite de Mântuitorul: *„Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri”* (Matei 10,32-33), zicându-i că în loc să aducă sacrificii zeilor, pentru a scăpa cu viață, preferă să se jertfească pe sine pentru credința în Domnul Hristos, care îi dă putere să rabde caznele și îi va oferi viața veșnică în împărăția cerurilor.

Auzind aceste cuvinte, Pirrus a poruncit soldaților să-l lege pe mucenic de un copac și să-i scrijelească trupul gol cu gheare de fier, după care să îl frece cu o bucată de pânză foarte aspră. În tot timpul acestui supliciu Sfântul cânta imne de laudă lui Dumnezeu.

Mirându-se de tăria mai presus de fire a martirului, guvernatorul a dat ordin ca tot trupul să-i fie ars cu făclii aprinse, dar acesta nu a scos nici măcar un geamăt de durere.

Atunci Pirrus le-a spus soldaților să aștearnă pe pământ cioburi de sticlă și cuie de fier ascuțite, peste care să târască trupul legat al lui Mina, întrebându-l pe mucenic dacă se leapădă de Hristos. Drept răspuns, acesta i-a reproduș cuvintele Mântuitorului: *„Nu vă temeți de cei ceucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă; ci mai degrabă temeți-vă de acela care poate ca și sufletul și trupul să le piardă în gheenă”* (Matei 10,28).

În continuare guvernatorul a poruncit ca Sfântul Mina să fie bătut cu vergi de plumb, iar soldații l-au lovit vreme îndelungată, cu multă cruzime, crezând că îl vor convinge să jertfească idolilor, dar mucenicul nu s-a lepădat de Hristos.

Văzând că toate caznele sunt în zadar, Pirrus a dat ordin să-i fie tăiat capul mucenicului în afara cetății, trupul să-i fie aruncat în foc, iar cenușa să-i fie împrăștiată de vânt.

Pe când ieșea din Cotiani, Mina le-a spus unor creștini care erau de față să-i ia trupul după ce va fi martirizat și să-l ducă în Alexandria, pentru a-l îngropa acolo.

În 11 noiembrie 304 capul Sfântului Mina a fost tăiat cu sabia, iar sufletul său a fost primit de Domnul Hristos în împărăția cerurilor, fiind așezat în ceata mucenicilor.

Trupul Sfântului Mina a ars în foc timp de trei zile, dar a rămas nestruciat, încât ostașii l-au lăsat acolo și au plecat. Creștinii i-au luat trupul, l-au înfășurat într-un veșmânt și l-au dus în Alexandria, unde l-au îngropat într-o biserică.

După ce Sfântul Constantin cel Mare a ajuns împărat și persecuțiile împotriva creștinilor au încetat, un înger i-a vestit arhiepiscopului Alexandriei dorința Sfântului Mina ca moaștele să-i fie luate din biserică în care se păstrau și mutate în deșert, pentru că în pustie petrecuse mucenicul cea mai înălțătoare perioadă a vieții sale, în nevoițe aspre. Racla cu sfintele moaște a fost așezată pe o cămilă, iar aceasta a pornit la drum. Când a ajuns în regiunea Mariut, animalul de povară s-a oprit și a refuzat să mai înainteze, încât creștinii care însoțeau sfintele moaște au înțeles că dorința Sfântului era de a rămâne în acel loc. Aceștia au săpat o groapă în pământ și au așezat acolo racla cu trupul Sfântului, după care s-au întors în Alexandria.

Multă vreme nu s-a știut nimic despre moaștele Sfântului Mina, până când Dumnezeu a considerat că a venit timpul să fie slăvit în lume prin trupul și lucrarea mucenicului, pentru că „*minunat este Dumnezeu întru Sfinții Lui*” (Psalmul 67,36).

„În preajma locului în care au fost îngropate moaștele Sfântului Mina exista un izvor, iar un păstor își adăpa de acolo mica lui turmă de oi. Într-o zi un miel bolnav a băut apă din

izvor, după care s-a tăvălit în nisipul din apropiere și s-a vindecat pe loc. Uimit, ciobanul a amestecat nisipul de acolo cu apă și căutând o oaie bolnavă, a uns-o cu acel amestec, iar oaia s-a vindecat. La fel a procedat după aceea ori de câte ori i se îmbolnăvea vreo oaie¹.

Auzind despre aceasta, au început să vină în regiunea Mariut și oameni bolnavi, care au luat tămăduire.

„Vestea despre aceste minuni s-a răspândit cu repeziciune, iar Sfântul Constantin cel Mare, care avea o fiică bolnavă de lepră, a trimis-o în acel loc. Fata a amestecat nisipul cu apa, s-a frecat peste tot trupul și a rămas peste noapte acolo. În timp ce dormea i-a apărut Sfântul Mina în vis și i-a spus că moaștele lui sunt îngropate în acel loc. Dimineața fata s-a trezit sănătoasă și a început să sape lângă izvor, unde a găsit racla cu moaștele Sfântului Mina².

În semn de mulțumire, Sfântul Constantin cel Mare a ridicat în acel loc o biserică închinată Sfântului Mina, în care a așezat racla cu sfintele lui moaște.

Cu trecerea vremii aici a fost construit un complex de mănăstiri, numit Abu Mena (Sfântul Mina), care a devenit un vestit loc de pelerinaj, în care numeroși suferinzi se vindecau de bolile lor.

Când arabii au cucerit Egiptul, în secolul al VII-lea, au devastat acest centru al spiritualității creștine, care a rămas în ruine.

Patriarhul copt al Alexandriei, Chiril al VI-lea (1959-1975), a ctitorit o mănăstire în apropiere de Abu Mena, unde se află în prezent moaștele Sfântului Mina.

Fragmente din moaștele Sfântului Mina se găsesc răspândite în numeroase părți ale lumii, inclusiv în țara noastră.

---

¹ *The Great Egyptian And Coptic Martyr...*, p. 22.

² **Ibidem**, pp. 22-23.

După mutarea lui din această viață, Sfântul Mina a săvârșit foarte multe minuni, dintre care vom prezenta câteva.

„Un negustor din părțile Isauriei a auzit despre minunile săvârșite de Sfântul Mina și a hotărât să se închine la moaștele lui din Abu Mena și să-i ofere în dar o pungă de galbeni. Ajungând spre seară într-un loc numit Loxonita, negustorul a poposit în casa unui om. După ce a adormit, gazda l-a omorât pentru a-i fura banii, l-a tăiat în bucăți și l-a băgat într-o ladă, pe care a ascuns-o în camera lui cea mai de taină, cu gândul de a-l îngropa într-un loc ferit. A doua zi dimineața, Sfântul Mina a venit la casa aceluși om, pe un cal falnic, îmbrăcat în straie ostășești, întrebând unde se află negustorul care a înnoptat la el. Gazda a negat faptul că ar fi primit vreun oaspete, însă mucenicul a intrat în camera în care se găsea lada cu trupul tăiat al negustorului, pe care i-a arătat-o omului, iar acesta a căzut înfricoșat cu fața la pământ, rugându-se de iertare. Atunci Sfântul a pus la locul lor bucățile trupului celui mort și l-a înviat pe negustor. După ce i-a înapoiat punga de galbeni, l-a trimis să se închine la Abu Mena, iar pe ucigaș la muștră și l-a bătut, apoi s-a urcat pe calul cu care venise și s-a făcut nevăzut de la ochii lui”¹.

„În Alexandria trăia un om bogat care se numea Eutropiu. Acesta avea evlavie la Sfântul Mina, de aceea a făgăduit să ofere o tavă de argint unei biserici închinată Sfântului Mina și, chemând un argintar, i-a dat comanda pentru două tipsii de argint identice. Pe una i-a spus să scrie: «Tava Sfântului Mare Mucenic Mina», iar pe cealaltă să graveze cuvintele: «Tava lui Eutropiu, locuitor al Alexandriei». Argintarul a executat comanda, însă tipsia Sfântului Mina era mai frumoasă și mai strălucitoare decât cealaltă, încât Eutropiu a hotărât să o păstreze și să trimită tava confecționată pentru sine la biserică. Călătorind odată Eutropiu cu corabia, cina i-a fost servită de pe

---

¹ *Viața și minunile Sfântului Mare Mucenic Mina...*, pp. 20-22.

talerul Sfântului Mina. După ce s-a încheiat masa, slujitorul care servea s-a dus să spele tipsia în mare, însă aceasta i-a alunecat din mâini, iar el s-a întins ca să o prindă, dar a căzut în apă. Văzând cele întâmplate, Eutropiu a cugetat în sine: «Vai mie, că am râvnit la tava Sfântului și odată cu ea mi-am pierdut și sluga. Doamne, ajută-mi să găsesc trupul slujitorului meu, iar eu voi dăruia Bisericii Sfântul Mina tipsia făcută pentru mine și suma de bani cât a costat tava căzută în mare». A doua zi, după ce corabia a ajuns la mal, Eutropiu a așteptat să vadă dacă nu cumva valurile aduc la țărm trupul slugii sale, pentru a-l înmormânta după cuviință. Pe când privea el la marea înspumată, și-a zărit slujitorul ieșind din apă viu și nevătămat, cu tipsia pentru Biserica Sfântul Mina în mâini. Văzând aceasta, Eutropiu a exclamat: «Slavă lui Dumnezeu, cu adevărat mare este Sfântul Mucenic Mina!». Auzind aceste cuvinte, pasagerii din corabie s-au strâns în jurul lui și după ce au văzut că sluga acestuia se apropie cu tava în mâini, au rămas uimiți, slăvindu-L pe Dumnezeu. După ce slujitorul a ajuns pe puntea corabiei, pasagerii l-au întrebat cum de a reușit să ajungă la țărm, iar acesta le-a răspuns: «Când am căzut în mare, lângă mine au apărut trei bărbați: unul mai în vârstă, care purta straie ostășești, un diacon și un tânăr. Aceștia m-au luat cu ei și am venit împreună, ieri și astăzi, până când am ajuns aici». Cei trei erau: Sfântul Mina, Sfântul diacon Vichentie și Sfântul Victor, toți martiri ai lui Hristos, pomeniți în calendarul creștin în aceeași zi de 11 noiembrie. Auzind această minune, toți pasagerii de pe corabie l-au dat slavă lui Dumnezeu. Eutropiu a luat cu sine sluga și tipsia scoasă din mare, s-a dus la Biserica Sfântul Mina și, închinându-se, a lăsat acolo tava făgăduită Sfântului, apoi a plecat împreună cu slujitorul său, mulțumind lui Dumnezeu și Sfântului Mare Mucenic Mina”¹.

---

¹ **Ibidem**, pp. 23-25.

„Într-o zi de sărbătoare, o femeie din părțile Fecozaliei, numită Sofia, se ducea la Sfânta Liturghie la Biserica Sfântul Mina. Pe când se găsea pe drum, într-un loc pustiu, i-a ieșit înaintea un ostaș călare. Descălecând, soldatul a legat hățurile calului de piciorul lui drept și a prins-o pe femeie cu mâinile, încercând să o silească să păcătuiească cu el. Aceasta s-a împotrivit și a început să se roage Sfântului Mina să o ajute. În acel moment calul a luat-o la fugă, târându-l pe ostaș până în fața Bisericii Sfântul Mina, unde necheza fără încetare. Lumea a ieșit din biserică și se uita la ceea ce se întâmplă, căci calul nu voia nicidecum să se potolească. Văzând aceasta, soldatul și-a mărturisit fapta în gura mare și de îndată calul s-a liniștit. Intrând în biserică, ostașul l-a cerut iertare lui Dumnezeu și i-a mulțumit Sfântului Mina pentru că l-a ferit să cadă în păcat”¹.

„Un bărbat olog și o femeie mută stăteau tot mereu lângă o biserică închinată Sfântului Mina, împreună cu alți năpăstuiți, nădăjduind să fie tămăduiți de Sfânt. Într-o noapte, Sfântul Mina i s-a arătat în vis ologului și i-a zis: «Apropie-te încetișor de femeia mută și prinde-o de picior». Acesta l-a întrebat contrariat: «Sfinte al lui Dumnezeu, au doară eu sunt un desfrânat de îmi poruncești aceasta?». Mucenicul i-a repetat a doua oară și a treia oară același lucru, spunându-i: «Dacă nu vei face aceasta, nu vei lua tămăduire». Ascultând de porunca Sfântului, ologul s-a târât până lângă femeia mută și a prins-o de picior. Trezindu-se din somn, aceasta a început să strige, iar ologul, fiind cuprins de spaimă, s-a ridicat în picioare și a luat-o la fugă. În acest fel au luat cei doi vindecare, mulțumind pentru aceasta lui Dumnezeu și Sfântului Mina”².

„Un creștin și un păgân erau prieteni. Având de făcut o călătorie într-un loc îndepărtat, păgânul i-a dat prietenului său

---

¹ **Ibidem**, pp. 25-26.

² **Ibidem**, pp. 26-27.

să-i păstreze o lădiță cu o mie de galbeni. Păgânul a petrecut o perioadă de timp departe de casă, iar creștinul s-a gândit să nu-i mai înapoieze banii, ci să-i ascundă. După ce s-a întors, păgânul și-a cerut banii înapoi, dar creștinul i-a zis: «Nu știi despre ce vorbești, pentru că mie nu mi-ai dat niciun ban». Auzind aceste cuvinte, păgânul s-a mâhnit și i-a părut rău după galbeni, de aceea i-a spus creștinului: «În afară de noi doi și de Dumnezeu nimeni nu știe că ți-am dat spre păstrare acești bani, dar dacă tu tăgăduiești acest lucru, întărește-ți cuvântul prin jurământ. Să mergem împreună la Biserica Sfântul Mina și acolo să juri că nu ai primit de la mine lădița cu o mie de galbeni». Cei doi s-au dus la biserică și creștinul a jurat înaintea lui Dumnezeu că păgânul nu i-a încredințat niciun ban spre păstrare. După ce au ieșit din biserică și au încălecat, calul creștinului a devenit nărvaș, încât nu mai putea fi strunit și și-a azvârlit stăpânul din șa. În timpul căderii, creștinul și-a pierdut inelul din deget și o cheie din buzunar. Acesta s-a ridicat de la pământ, a încălecat din nou, iar de această dată calul i s-a supus și, împreună cu păgânul, s-a îndreptat spre casă. Ajungând într-un loc frumos, cei doi au oprit să mănânce, lăsând și caii să pască. În timp ce serveau masa, creștinul a văzut că sluga lui se apropie, ținând într-o mână lădița cu cei o mie de galbeni, primită spre păstrare de la păgân, iar în cealaltă inelul și cheia pe care le pierduse la ieșirea din biserică. Cuprins de spaimă, și-a întrebat slujitorul ce se întâmplă, iar acesta i-a răspuns: «Un ostaș călare a venit la soția ta, i-a dat inelul și cheia și i-a zis: Trimite-i degrabă păgânului lădița cu bani, dacă nu vrei să i se întâmple ceva rău soțului tău. Stăpâna mi-a dat acestea să ți le aduc, precum ai poruncit». Văzând aceasta, păgânul a fost cuprins de uimire, iar cei doi s-au întors de-îndată la Biserica Sfântul Mina. Păgânul a cerut să fie botezat, iar creștinul l-a rugat pe Sfântul Mina să îl ierte¹.

---

¹ **Ibidem**, pp. 27-29.

În anul 1821, la Iași, a început mișcarea de eliberare a Greciei de sub jugul otoman. „Grecii din Turcia și din Constantinopol au plătit însă insurecția greacă din 1821 prin masacre cutremurătoare”¹, care s-au întins pe parcursul mai multor ani.

„În 18 aprilie 1826, în timpul Sfintei Liturghii din noaptea Sfințelor Paști, turcii din Creta intenționau să-i ia prin surprindere și să-i căsăpească pe toți grecii care luau parte la slujba care se săvârșea în catedrala din Heraklion, închinată Sfântului Mina. Turcii au înconjurat pe furiș catedrala, având ordin să dea buzna în biserică în timpul citirii Sfintei Evanghelii. Când acel moment a sosit, turcii au văzut un călăreț cu părul alb, care alerga în jurul catedralei, fluturând cu mânie o sabie înaintea lor și, cuprinși de spaimă, au fugit mâncând pământul, iar creștinii au sărbătorit în pace marele praznic”².

„În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când germanii au bombardat insula Eghina, din Grecia, bombele au fost aruncate pretutindeni. Una dintre ele a căzut în curtea mănăstirii Sfântul Mina, iar alta la trei metri distanță de biserică, dar niciuna nu a explodat. Această minune i-a făcut pe localnici să se adăpostească, în timpul raidurilor aeriene care au urmat, în biserica acelei mănăstiri”³.

„Tot în timpul ocupației germane a Greciei, în luna aprilie a anului 1943, când nemții vegheau ca nu cumva locuitorii din satul Philia să-i ajute pe partizanii din munți, care luptau împotriva ocupanților naziști, Sfântul Mucenic Mina i s-a arătat unui soldat german și l-a întrebat cu asprime: «Ce faceți voi în casa mea?». Ostașul i-a răspuns: «Supraveghem satul, așa cum

---

¹ Pr. dr. Emanoil Băbuș, *Bizanțul, istorie și spiritualitate*, Editura Sofia, București, 2003, p. 328.

² *Viața și minunile Sfântului Mare Mucenic Mina...*, p. 31.

³ *Ibidem*, pp. 31-32.

ni s-a ordonat». Sfântul Mina, care era călare pe un cal și avea un bici în mână, i-a spus pe un ton autoritar: «Ieși repede din casa mea!». Mucenicul a descălecat, i-a tras o lovitură de bici, apoi i-a zis din nou: «Pleacă imediat! Să nu te mai întorci aici!». Soldatul a căzut cu fața la pământ înaintea Sfântului, iar după ce acesta s-a făcut nevăzut, i-a raportat comandantului său cele întâmplate, însă acela nu l-a crezut. A doua zi, ofițerul a trimis alt ostaș să supravegheze satul, dar călărețul i s-a arătat și aceluia, l-a întrebat ce caută acolo, l-a lovit cu biciul și i-a cerut pe un ton aspru să părăsească ținutul. A treia zi, comandantul, însoțit de cei doi soldați, s-a dus în locul în care li s-a arătat mucenicul și, văzând o biserică în apropiere, a dat ordin să fie deschisă. Cei trei au intrat în ea, iar ostașii, recunoscându-l pe Sfântul Mina într-o icoană, au strigat: «Acesta este călărețul care ne-a biciuit și ne-a gonit». Ofițerul a dat ordin ca strada pe care se afla Biserica Sfântul Mina să nu mai fie supravegheată de soldații germani. După această minune, grecii invocau ajutorul Sfântului Mina ori de câte ori aveau nevoie, împotriva ocupanților naziști¹.

Pomenirea Sfântului Mare Mucenic Mina se face în ziua de 11 noiembrie.

---

¹ **Ibidem**, pp. 32-33.

Sfântul Ierarh Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului

(14 noiembrie)

Sfântul Grigorie Palama s-a născut în anul 1296, la Constantinopol, într-o familie de neam ales, din părinții Constantin și Kale, care au avut ulterior încă doi fii și două fiice.

„Constantin era membru al Senatului și consilier personal al împăratului Andronic al II-lea (1282-1328), fiind ales pedagog pentru nepotul împăratului, Andronic al III-lea”¹.

Pe când Grigorie avea doar șapte ani, tatăl lui s-a stins din viață. „Înainte de a muri, acesta a fost tuns în monahism, primind numele de Constantius”².

În urma pierderii soțului ei, Kale nu s-a recăsătorit, iar împăratul s-a îngrijit ca familiei să nu-i lipsească nimic.

Grigorie s-a remarcat de mic prin inteligența sa, studiind științele profane, filosofia, retorica, fizica, logica și teologia.

Pe când era doar un adolescent, „marele logofăt, celebrul scriitor și savant al vremii, Teodor Metochites, prietenul intim al împăratului Andronic al II-lea, a purtat o discuție cu tânărul Grigorie despre Aristotel, în fața împăratului. Marele logofăt a rămas surprins de răspunsurile adolescentului și a exclamat: «Înșuși Aristotel de l-ar auzi, l-ar lăuda foarte mult»”³.

---

¹ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Editura Scripta, București, 1993, p. 9.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 10.

De tânăr, Grigorie a iubit nevoițele ascetice, „postind, priveghind mult și hrănindu-se doar cu pâine și apă”¹.

„După ce Grigorie a trecut de vârsta adolescenței și-a înduplecat mama, surorile, unii dintre servitori și chiar unele rudeni să intre în mănăstirile din Constantinopol”².

Andronic al II-lea a vrut să-i ofere tânărului Grigorie o funcție importantă în administrația imperială, dar acesta a refuzat, iar în anul 1317 a pornit spre Muntele Atos, împreună cu cei doi frați ai săi.

„Cei trei au trecut prin Tracia și s-au oprit să ierneze în Muntele Papikion, plin de mănăstiri de bărbați. „Monahii de acolo s-au minunat de știința, virtutea și de alesele însușiri ale tânărului Grigorie. Pe muntele învecinat erau așezați bogomilii („Bogomilismul este o învățătură și sectă dualistă apărută în secolul al X-lea în Bulgaria și răspândită apoi în țările balcanice, în Rusia și în alte părți, care contesta Sfânta Treime, existența umană a lui Hristos, respingea riturile ortodoxe, inclusiv botezul, nu accepta ierarhia bisericească etc.”³). Grigorie i-a vizitat și a intrat în discuție cu ei, convingându-i pe unii să se întoarcă la credința cea adevărată”⁴.

În primăvara anului 1318, Grigorie și cei doi frați ai lui au plecat în Sfântul Munte.

Grigorie a devenit ucenicul renumitului monah Nicodim, care viețuia lângă mănăstirea Vatopedu, iar acesta l-a tuns în monahism. „Aici Grigorie petrecea în post, priveghere, trezvie și rugăciune neîncetată, cerându-i în permanență Maicii Domnului să-l lumineze”⁵. „În anul 1320, Sfântul Ioan evanghelistul i s-

---

¹ **Ibidem**, p. 11.

² **Ibidem**.

³ *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 105.

⁴ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 11.

⁵ **Sfântul Grigorie Palama**, *Opera completă*, volumul I, traducere,

a arătat monahului Grigorie, asigurându-l din partea Sfintei Fecioare Maria că îl va ajuta și lumina întotdeauna”¹.

„În anul 1321, bătrânul călugăr Nicodim s-a stins din viață, iar Sfântul Grigorie s-a stabilit, pentru o perioadă de timp, la Mănăstirea Marea Lavră. Aici și-a sporit nevoițele ascetice, „luptând parcă cu trupul că să ajungă în afară de trup. În decurs de câte trei luni nu dormea nicio noapte, ci numai puțin după prânz”².

„Dorul după viața contemplativă și după singurătate l-a făcut pe monahul Grigorie, prin 1324, să se așeze într-un loc retras, numit Glosia, unde se găsea un grup de isihaști. Desele incursiuni ale turcilor în acea zonă l-au silit ca după doi ani să se refugieze la Tesalonic, unde a fost hirotonit preot”³.

Râvnind să trăiască o viață pustnicească, Grigorie s-a retras într-un schit de lângă orașul Veria. „Timp de cinci zile pe săptămână stătea izolat, fără a vorbi cu nimeni, iar sâmbăta și duminica venea în obște pentru Sfânta Liturghie și convorbiri duhovnicești. Uneori fața îi strălucea mai presus de fire, transformată de focul Sfântului Duh, și aceasta mai ales în timpul Sfintei Liturghii”⁴.

În această perioadă i-a murit mama, iar Sfântul s-a dus la Constantinopol, le-a luat pe cele două surori, care erau călugărițe, și a revenit la Veria, unde le-a închinoviat într-o mănăstire de maici, el continuând să se nevoiască în schitul de lângă oraș.

Prin 1331, datorită deselor incursiuni ale sârbilor în zonă, Grigorie s-a retras din nou în Sfântul Munte, așezându-se în chilia

---

note și studiu introductiv de Pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005, p. 16.

¹ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 11.

² **Ibidem**, p. 12.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**.

Sfântul Sava de lângă Marea Lavră. Aici a început să predice și să scrie cărți. „Prima lui lucrare a fost «Viața lui Petru Atonitul»”¹.

„O perioadă de timp Sfântul Grigorie și-a părăsit chilia, fiind ales starețul Mănăstirii Esfigmenu din Muntele Atos, dar în jurul anului 1334 a revenit în vechea lui chilie”².

În anul 1328, Varlaam, un călugăr italian sau grec din Calabria, a venit în Grecia pentru a studia filosofia lui Aristotel. Acesta a petrecut o vreme la Etolia și în Tesalonic, iar în 1330 s-a dus la Constantinopol, unde a intrat în grațiile împăratului Andronic al II-lea și ale marelui domestic Ioan Cantacuzino, care i-au solicitat să predea la Universitatea din capitala Imperiului Bizantin.

Cu trecerea vremii, călugărul din Calabria a fost numit starețul mănăstirii Mântuitorul Iisus Hristos din Constantinopol.

„Cursurile pe teme filosofice și teologice pe care le ținea Varlaam la Universitate au lăsat o impresie deosebită, iar acest succes i-a adus o îngâmfare excesivă”³. Convins că este cel mai erudit teolog din Constantinopol și din întreg imperiul, Varlaam l-a provocat pe învățatul Nichifor Gregora la o dispută publică, din care a ieșit umilit, motiv pentru care s-a reîntors rușinat la Tesalonic.

Pentru a-și recâștiga respectul de care se bucurase înainte, monahul din Calabria a compus o serie de tratate împotriva catolicilor, după care s-a dus la Constantinopol. „Aici a cunoscut niște călugări simpli care practicau rugăciunea lui Iisus și a început să-i batjocorească în mod public. Fiind dovedit de anumite fapte reprobabile, Varlaam a plecat din nou la Tesalonic, continuând să-i defăimeze pe monahii isihaști”⁴.

---

¹ Sfântul Grigorie Palama, *Op. cit.*, p. 17.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp. 17-18.

⁴ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața...*, p. 21.

În această situație, Grigorie Palama a fost rugat de călugării din Tesalonic să vină din Muntele Atos, unde se afla la acea vreme, pentru a apăra dreapta credință.

Citind anumite fragmente din scrierile lui Varlaam, Sfântul Grigorie s-a întâlnit cu acesta și „l-a sfătuit să nu se mai ocupe de probleme duhovnicești, ci de cele ale filosofiei, în care este priceput și recunoscut de toată lumea. De asemenea, Grigorie a încercat să-i explice acestuia că lumina pe care o văd monahii când rostesc rugăciunea lui Iisus este necreată și veșnică, făcând distincție în Dumnezeu între ființă și energii”¹. Varlaam nu s-a lăsat convins de argumentele Sfântului Grigorie, care s-a văzut nevoit să îl combată în scris, alcătuind, în anul 1338, trei tratate împotriva concepției acestuia, iar în anul 1339 încă trei tratate. Călugărul din Calabria a scris și el trei cărți împotriva isihaiștilor, iar Sfântul Grigorie a compus alte trei tratate în care combătea afirmațiile lui Varlaam.

Auzind că monahii isihaiști susțin despre lumina dumnezeiască de la Schimbarea la Față a Domnului Hristos din Muntele Tabor, pe care au văzut-o Sfinții Apostoli Petru, Iacov și Ioan, că este veșnică și necreată, Varlaam i-a luat în răs, afirmând că acea lumină a fost materială, stricăcioasă și trecătoare. În replică, „Grigorie Palama a dovedit, cu citate din operele Sfinților Părinți, că acea lumină este necreată și veșnică. Varlaam a răspuns că dacă astfel este acea lumină, ea este ființa lui Dumnezeu și deci Palama susține că se vede și se comunică ființa lui Dumnezeu, ceea ce este mesalianism. Grigorie Palama, făcând deosebire între ființa și lucrarea dumnezeiască, a replicat că cea dintâi este nevăzută și neîmpărtășibilă, pe când a doua dimpotrivă, dar și a doua este numită de Sfinții Părinți dumnezeire. Varlaam a răspuns că în acest caz se afirmă două dumnezeiri, una superioară și alta inferioară, deci este diteism. Palama a replicat că, deși atât harul

---

¹ **Sfântul Grigorie Palama**, *Op. cit.*, p. 19.

cât și lucrarea dumnezeiască se numesc dumnezeire și deși ființa lui Dumnezeu este nevăzută și necomunicabilă, iar harul vizibil și comunicabil celor drepti, totuși nu sunt două dumnezeiri, ci una singură: ființa cu lucrarea ei cea nedespărțită de ea¹.

„Varlaam a afirmat că lumina pe care o văd monahii isihăști este o halucinație diavolească. Grigorie Palama a dovedit cu citate din Sfânta Scriptură și din Sfinții Părinți că atât lumina de pe Tabor, cât și cea pe care o văd monahii în lumea aceasta este necreată și veșnică².”

Monahul din Calabria susținea că știința este importantă pentru mântuire, fapt contestat de Grigorie, care a scris că „adevărurile din științe nu sunt necesare, nici mântuitoare, însă adevărul din învățăturile inspirate de Dumnezeu este necesar pentru mântuire. Dacă, după Varlaam, cel mai înalt bun este cunoașterea lucrurilor, iar înțelepciunea din științe ne duce până la modelele lor originare nemateriale, pe când Scriptura ne dă numai simbolurile acestei înțelepciuni, reiese că Sfânta Scriptură este inferioară științelor. Or, în realitate este invers, pentru că Sfânta Scriptură ne duce la o cunoștință cu mult mai înaltă a lucrurilor³.”

„Varlaam continuă: Sunt unii care contestă egalitatea Scripturii și a științelor. Palama răspunde: Dintre isihăști, nu cunosc pe niciunul care, știind carte, să nu se ocupe cu cititul Sfintei Scripturi. Iar cei care nu știu carte, sunt adevărate cărți însuflețite, rostind pe dinafară o mulțime imensă de părți ale Sfintei Scripturi. Isihăștii, ca și Sfinții Părinți, spun că numai practica mântuiește, nu cunoștința, pentru că împlinatorii legii se îndreptează, nu ascultătorii ei. E absurd să se spună că științele sunt necesare pentru mântuire. Ca dovadă Palama se referă la

---

¹ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața...*, p. 23.

² *Ibidem*, p. 24.

³ *Ibidem*, pp. 27-28.

Sfântul Pavel, care opune «înțelepciunea lui Dumnezeu» celei a lumii și la cuvintele Sfântului Vasile cel Mare: «De nu vom cunoaște adevărul privitor la acestea, nimic nu ne va împiedica să ajungem la fericirea promisă». De ce este necesară pentru mântuire, de exemplu, filosofia lui Platon cu materia ei necreată, cu ideile de sine subzistente și cu demiurgii inferiori demonilor?»¹.

„Monahul din Calabria zice: Dumnezeu creând sufletul l-a umplut cu noțiunile generale și cu puterile care definesc, disting și fac silogisme, puteri din care se formează științele. E drept, zice Palama, dar noi nu condamnăm mintea și științele, ci abuzul și reaua lor întrebuințare și venerația nemăsurată ce li se acordă. Chiar și mintea demonilor, întrucât este minte, e bună, dar întrucât face întrebuințare rea de ea, este rea. Ea cunoaște mai bine decât noi măsurile universului, cursul și conjuncțiunile corpurilor cerești, dar nefolosind cu pietate cunoștințele este minte rea și întunecată»².

Sfântul Grigorie scrie în continuare: „Ocupația cu științele toată viața, împiedică intrarea în suflet a adevăratei înțelepciuni. Începutul aceleia este frica de Dumnezeu din care se naște rugăciunea continuă și îndurerată și păzirea poruncilor lui Dumnezeu. Prin acestea, împăcându-ne cu Dumnezeu, frica se prefăce în iubire, iar osteneala rugăciunii în bucurie, răsărind în noi floarea iluminării din care răzbate ca un miros cunoașterea tainelor lui Dumnezeu. Cel stăpânit de iubirea înțelepciunii deșarte și frământat de teoriile și de întortochelile științelor nu poate să-și însușească nici măcar începutul acestei înțelepciuni, căci sufletul lui este ocupat și cufundat în tot felul de cugetări. Numai dacă-și va purifica sufletul prin rugăciune neîntreruptă de toate preocupările, făcându-și-l tăbliță curată, Duhul Sfânt își va scrie pe el semnele Sale. Nici chiar cunoașterea dogmelor fără

---

¹ **Ibidem**, pp. 28-29.

² **Ibidem**, pp. 29-30.

viață creștină corespunzătoare nu folosește. Numai înțelepciunea cea duhovnicească, adică cea născută din credință și amestecată cu iubire, este mântuitoare¹.

De asemenea, Grigorie Palama apără practica rugăciunii lui Iisus, pe care Varlaam o nesocotea. El spune că „intenția în această rugăciune este de a aduna mintea în inimă, ca de acolo să înalțe neîntrerupt, la început în cuvinte, mai târziu numai după sens, scurta rugăciune a numelui lui Iisus: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!»².

„Varlaam a spus că cel ce se ocupă cu rugăciunea trebuie să dea odihnă simțurilor, în sensul că trebuie să-și mortifice deplin partea pasională a sufletului, așa încât să nu mai lucreze prin niciuna din puterile ei. La fel trebuie să facă cu toată lucrarea comună a sufletului și a trupului, căci fiecare este piedică pentru rugăciune. La aceasta Grigorie Palama a răspuns: În acest caz cel ce se roagă mintal n-ar mai trebui să postească, să vegheze, să îngenuncheze, să stea mult în picioare, căci toate acestea pun în lucrare simțul despre dispoziția trupului și tulbură sufletul în rugăciune. Varlaam argumentează: Ar fi nefiresc să trebuiască a desconsidera în rugăciune vederea și auzul, cele mai imateriale, mai nepasionale și mai raționale simțuri, iar simțul dispoziției trupului, cel mai grosier și mai irațional, să-l primim și să suportăm conlucrarea lucrărilor lui. Palama îl face atent pe Varlaam că există o deosebire între lucrările simțurilor din afară și între cele care mișcă simțurile dinăuntru. Simțirile produse de lucrări externe trebuie să înceteze la cei ce se concentrează în interior, nu însă și cele care vin din suflet, căci acestea nu-i împiedică să se concentreze, ba chiar le ajută. Doar trupul ne-a fost dat sau ne-a fost subordonat de Dumnezeu pentru a ne fi colaborator. Deci, când se răzvrătește, să-l înfrânăm, dar la lucrul

---

¹ **Ibidem**, p. 32.

² **Ibidem**, p. 33.

care i se cuvine să-l primim”¹. „Varlaam întreabă: Cum vom disprețui, rugându-ne, simțurile și fantezia, iar partea pasională a sufletului o vom lăsa să lucreze prin vreuna din puterile ei? Nu o vom opri mai degrabă pe aceasta? Lucrările ei sunt cele care orbesc și strică ochiul dumnezeiesc. Sfântul Grigorie Palama îi răspunde că prin partea pasională iubim pe Dumnezeu și pe aproapele și urâm răul. Ori iubirea lui Dumnezeu și ura răului ne împiedică să vedem pe Dumnezeu? Precum nu omoară cugetarea cei ce-și ocupă gândul numai cu Dumnezeu și depărtează cugetele rele, așa nu omoară partea pasională cei ce iubesc binele; omoară numai raportul acesteia cu cele rele, întorcând-o întreagă spre iubirea lui Dumnezeu. Aceasta este condiția pentru desfacerea de cele trupești, pentru concentrarea minții în gândul la Dumnezeu, în rugăciune”².

„Pentru Varlaam singura lumină spirituală este lumina științei, pe care o au învățații. Lumina pe care spun că o văd isihastă este fantezie. În afară de aceasta îi acuza că socotesc ființa lui Dumnezeu sensibilă, având formă, volum și calitate și, ca atare, amestecându-se cu aerul care primește radiațiuni din El și le circumscrie spațial și sensibil. La aceasta Sfântul Grigorie Palama îl întreabă cum pot socoti sensibil pe Dumnezeu aceia care își suspendă activitatea simțurilor externe? Varlaam continuă: Dacă lumina mintală și nematerială de care vorbesc aceia, socotesc că este Însuși Dumnezeu cel supraființial, păstrându-i invizibilitatea și inaccesibilitatea față de orice simț, sau dacă spun că o văd, o socotesc înger sau însăși ființa minții când, curățită de patimi și de neștiință, se vede pe sine însăși și în sine ca într-o imagine proprie pe Dumnezeu. Dacă cugetă că este una din acestea, cugetă foarte corect și potrivit cu tradiția creștină; dacă însă spun că nu e nici

---

¹ *Ibidem*, p. 47.

² *Ibidem*, p. 51.

ființa supraființială a lui Dumnezeu, nici ființă îngerească, nici mintea însăși, ci că mintea privește la acea lumină ca la o altă subzistență, eu nu știu ce este această lumină, știu însă că nu există. Totodată Varlaam afirma că isihăștii socotesc că această lumină este de sine stătătoare. Palama răspunde că niciun isihast și niciun om nu susține că există o lumină mintală în ipostas propriu (de sine stătătoare), care să nu fie nici Dumnezeu, nici înger, nici om. Varlaam n-a auzit bine când i s-a spus, sau i-a spus vreun călugăr simplu, neînțelegător al acestor lucruri. Iar ființa lui Dumnezeu o socotesc isihăștii nu numai nevăzută și inaccesibilă față de orice simț, ci și dincolo de ce este inaccesibil și invizibil pentru simțuri, pentru că e mai presus nu numai față de orice afirmație, ci și față de orice negație. Iar lumina o socotesc strălucire și har dumnezeiesc, văzută nevăzută și cunoscută neînțeles, numai prin experiență. Lumina aceea nu este înger, căci îngerii se arată în chipuri diferite și nu numai celor curați de patimi. Nu este nici mintea însăși, care se vede pe sine. Mintea curățită, luminată și ajunsă părtaşă de harul dumnezeiesc privește și alte vederi mistice. Se vede mintea și pe sine, dar atunci știe că nu vede altceva, deși se vede altfel, luminată de harul dumnezeiesc care o ajută să se depășească pe sine și să vadă în Duh pe Dumnezeu”¹.

„Călugărul din Calabria se silea cu toată puterea să demonstreze că nu există vedere mai presus de lucrările mintale. Ba eu, zice Palama, și credința o socotesc o vedere de altă natură a inimii, mai presus de toate percepțiile sensibile și de toată înțelegerea, ca una ce întrece toate puterile sufletului nostru. Există, deci, o vedere și o înțelegere a inimii, mai presus de toate lucrările mintale, mai presus de înțelegere. Ba și mai sus, căci peste orice înțelegere este credința noastră. Credința este deci vedere mai presus de minte. Aceasta o arată

---

¹ **Ibidem**, pp. 53-54.

Sfântul Pavel când afirmă: «*Prin credință înțelegem că s-au întocmit veacurile, prin cuvântul lui Dumnezeu*» (Evrei 11,3). Credința nu este deci o putere naturală, ci supranaturală, dată nouă de Fiul lui Dumnezeu întrupat, conform celor scrise de Apostolul neamurilor: «*Credința vine din ceea ce se aude, iar ceea ce se aude vine prin cuvântul lui Hristos*» (Romani 10,17). Nu cel care are știință, ci cel care are credință în inimă are în el pe Iisus Hristos. Varlaam nu admite vedere mai presus de toate lucrările mintale, fiindcă zice, nu există nimic mai înalt ca teologia prin negație. El nu înțelege că altceva este vederea și altceva teologia, așa cum altceva este a afirma ceva despre Dumnezeu și altceva a-L avea și a-L vedea pe Dumnezeu. Teologia apofatică este și ea rațiune; vederile sunt însă mai presus de rațiune, iar cei care Îl contemplă pe Dumnezeu îi întrec pe teologi¹.

„Varlaam reia atacurile împotriva isihasmului dintr-un punct de vedere mai înalt, dogmatic, din punctul de vedere al dogmaticii scolastice despre deosebirea între ființa și lucrările lui Dumnezeu. Palama îl acuză pe Varlaam de catolicism, căci afirmând acela că harul este creat, că este o aptitudine pur naturală, ceea ce se dă prin Fiul lui Dumnezeu nu mai poate fi harul Duhului Sfânt, ci însuși ipostasul Lui, ori aceasta este tocmai Filioque, apoi cu citate patristice dovedește că ceea ce se revarsă peste noi prin Fiul lui Dumnezeu nu este ipostasul Duhului, ci harul dumnezeiesc, care deci nu este creat. Că ceea ce se revarsă peste noi nu este Însuși Duhul Sfânt se vede și în Ioil 2,28, unde Dumnezeu făgăduiește: «Voi turna din Duhul Meu», nu «Voi turna Duhul Meu». Dacă nu este Duhul Însuși, ce altceva poate fi decât lucrarea și harul Duhului? Harul acesta care îndumnezeiește este necreat și este nedespărțit de Sfântul Duh. Sfântul Vasile cel

---

¹ **Ibidem**, pp. 58-60.

Mare a scris în acest sens că «viața pe care Duhul Sfânt o transmite altei persoane nu se desparte de El»¹.

„Cu citate din Simeon Metafrastul și din Dionisie Areopagitul, Sfântul Grigorie Palama a dovedit încă o dată că lumina de pe fața lui Moise sau cea din Tabor nu a fost sensibilă, ci a fost însăși slava dumnezeirii, pe care o vor vedea și sfinții în viața viitoare. Varlaam susținea că acea lumină a fost sensibilă, văzută prin aer, iar atunci s-a produs pentru a uimi, dar îndată a pierit. Sfântul Grigorie Palama îl întreabă cum poate fi numit dumnezeire ceva sensibil și care nu are decât o existență de un moment? Și cum este sensibilă acea lumină odată ce va fi văzută și în viața viitoare, unde nu vom avea lipsă nici de aer, nici de spațiu, nici de altceva asemănător? Și apoi și în viața viitoare vom vedea tot numai simboluri?»².

Varlaam declară că orice putere și lucrare a lui Dumnezeu este creată. „Dar cum nu este, zice Varlaam, lumina aceasta însăși ființa lui Dumnezeu, dacă are caractere dumnezeiești, dacă este dincolo de orice creatură văzută sau cugetată, dacă este mai presus de simțuri, mai presus de înțelegere, dacă are existența prin excelență, dacă există în veci, este nematerială, neschimbată și subzistentă? Cum spuneți că ființa lui Dumnezeu este dincolo de o astfel de lumină? Palama răspunde că nu există ființă fără lucrare naturală. Dacă ființa lui Dumnezeu nu ar avea o lucrare naturală nu ar exista. Varlaam continuă: Harul îndumnezeitor este imitarea lui Dumnezeu. El este deci o aptitudine a naturii spirituale și raționale, începând de la prima treaptă și sfârșind cu cele din urmă ființe raționale. La aceasta Palama răspunde că imitarea singură a lui Dumnezeu nu îndumnezeiește, ci este necesar și harul dumnezeiesc cel necreat. Varlaam declarând harul îndumnezeitor aptitudine naturală a omului cade el însuși

---

¹ **Ibidem**, pp. 65-66.

² **Ibidem**, p. 67.

în mesalianism, căci îl face pe om Dumnezeu după natură, iar în acest fel dumnezeirea s-ar cuprinde în natura omenească cel puțin virtual. În realitate harul îndumnezeirii este cu mult deasupra naturii omenești. Harul îndumnezeitor al Duhului Sfânt nu este însăși ființa cea mai presus de ființă, ci lucrarea ei”¹.

Monahul din Calabria spunea că cei ce mai admit ceva necreat afară de ființa dumnezeiască sunt contra învățaturii Bisericii, „bine stabilit fiind că numai un lucru este fără de început și fără de sfârșit, ființa a toate făcătorului Dumnezeu, și că toate celelalte afară de ea sunt de natură creată și nu există nicio altă realitate între Dumnezeu și cele create. Palama dovedește că nu este nicidecum dogmă stabilită a Bisericii că numai ființa este cea fără de început și fără de sfârșit. Biserica învață că și cele în legătură cu ființa sunt veșnice. Dacă numai ființa este eternă, Dumnezeu nu a fost întotdeauna Tată. Căci această însușire nu este însăși ființa, ci este în legătură cu ființa. Inascibilitatea Tatălui (faptul de a fi nenăscut) este tot veșnică, fără a fi ființa lui Dumnezeu, ci în legătură cu ființa. Căci dacă ar declara Varlaam inascibilitatea însăși ființa lui Dumnezeu, ar învăța ca și Eunomie și ar face pe Fiul lui Dumnezeu de altă ființă. Însușirea Fiului de a fi născut este iarăși veșnică, fără a fi însăși ființa Lui. Căci dacă Fiul nu o are din veci, nu a fost întotdeauna Fiul născut și nu va fi întotdeauna, ceea ce este sabelianism; iar dacă ea este însăși ființa Fiului, alta este ființa Tatălui și alta cea a Fiului, direct contrară celei a Tatălui, or aceasta este arianism. Același lucru se poate spune și cu privire la caracteristica personală a Duhului Sfânt. Deci, dogma stabilită a Bisericii, de care se poticnește orice erezie, este că nu numai ființa este necreată, ci și cele în legătură cu ea, precum ipostasurile, relațiile dintre ele și caracterele ipostatice”².

---

¹ *Ibidem*, pp. 70-71.

² *Ibidem*, pp. 71-72.

De la însușiri, Grigorie trece la lucrările lui Dumnezeu, care și ele sunt fără de început, precum pronia și preștiința. „Sunt apoi unele dintre lucrările lui Dumnezeu - spune Grigorie Palama - care au început și sfârșit. Dar nu tot ce are început este creat, după cum socotește Varlaam. Toate lucrările lui Dumnezeu sunt necreate, dar nu toate sunt fără de început, fiindcă puterea creatoare nu a avut început și sfârșit, însă fapta creatoare da”¹.

„Varlaam obiectează: Întrucât vorbiți de multe realități veșnice și necreate și totuși subordonate, și de ceva care este deasupra lor, susțineți mai mulți Dumnezei; iar întrucât ziceți că acelea nu subzistă despărțit de Dumnezeu și una este slava Lui văzută, alta ființa nevăzută a Aceluiași, ca avându-le El etern pe amândouă, reduceți pe cei doi Dumnezei la unul singur, compus. Palama răspunde: Dumnezeu le are pe toate acelea, mai bine zis este deasupra tuturor, unitar și neîmpărțit. Așa cum sufletul are unitar în el toate puterile îngrijitoare ale trupului și precum sufletul nu este simplu aceste puteri îngrijitoare, ci are aceste puteri, la fel și Dumnezeu. Și precum sufletul este unul simplu și necompos, neînmulțindu-se și necompunându-se din cauza puterilor care sunt în el și ies din el, la fel și Dumnezeu, deși este nu numai preaputernic ci atotputernic, nu-și pierde simplitatea și unitatea din cauza puterilor din El. Varlaam spunând că nu există altă realitate între ființa dumnezeiască și cele create, înțelege prin ființă și puterea de viață făcătoare a lui Dumnezeu și reduce pe Dumnezeu la atâta, sau ascunsul cel mai presus de ființă, ceea ce are ca urmare că toate lucrurile se împărtășesc direct de ființa dumnezeiască. Aceasta însă nu poate fi. Între ființa neîmpărtășibilă a lui Dumnezeu și lucruri există paradigmele din mintea dumnezeiască, de care se împărtășesc lucrurile și care totuși le depășesc pe acestea; sunt puterile cele multe care nu stau însă de sine, ci unitar în ascunsul supraființial. Precum

---

¹ **Ibidem**, p. 73.

centrul cercului cuprinzând în el și emițând din el toate razele, nu încetează de a fi unul, cu mult mai puțin încetează Dumnezeu de a fi unul, având în El puterile și paradigmele tuturor lucrurilor”¹.

„Monahul din Calabria a întrebat: Ce este aceea că omul ridicându-se mai presus de om Îl vede pe Dumnezeu? Oare devine el înger? Dar nici cel mai profund teolog nu ajunge până la cel mai din urmă înger. Și chiar admițând că omul devine înger, nici îngerii nu văd ființa lui Dumnezeu. La aceasta Palama i-a răspuns că împăratul poate vorbi cu un soldat, fără ca soldatul să devină îndată general”².

Varlaam continuă: „Omul nu se poate întâlni cu Dumnezeu decât prin intermediul îngerului, pentru că suntem subordonați îngerilor. Afirmatia aceasta Palama o respinge ușor cu exemplele lui Avraam și a lui Moise, care au vorbit direct cu Dumnezeu, cu exemplul lui Iisus Hristos, care S-a coborât Însuși pe pământ și care a făgăduit că Se va sălășlui în cei ce-L iubesc, însă nu a afirmat că se poate vedea însăși ființa lui Dumnezeu, ci harul și slava Lui”³.

Monahul din Calabria răspunde: „Când eu aud că harul și slava aceasta sunt mai presus de fire și asemenea lui Dumnezeu, deci necreate și fără de început, zic că ele sunt ființa lui Dumnezeu. Pentru ce, întreabă Grigorie, oare nu poate exista lucrare a lui Dumnezeu mai presus de fire, fără de început și necreată? Doamne ferește, răspunde Varlaam, un singur lucru este necreat și fără de început: ființa lui Dumnezeu, iar orice lucrare a Lui este creată. Dar atunci, zice Palama, nu există Dumnezeu, căci după Sfântul Maxim Mărturisitorul «nicio natură nu există și nu se cunoaște fără lucrarea ei ființială». Sau dacă ființa dumnezeiască are lucrări, dar acestea sunt create,

---

¹ *Ibidem*, pp. 75-76.

² *Ibidem*, p. 77.

³ *Ibidem*.

atunci și ființa dumnezeiască este creată, căci ființa corespunde lucrărilor ei naturale prin care se și cunoaște. Domnul Hristos nu are două voințe și două lucrări? Dacă ființa dumnezeiască nu are voință și lucrare sau le are create, la ce a mai ținut Biserica la învățătura celor două voințe și lucrări? Varlaam declară: Orice lucrare a lui Dumnezeu în afară de ființa care lucrează toate, a început în timp și în mod necesar este creată. Grigorie îi răspunde: Dacă este așa, Domnul Hristos a avut numai lucrări create, iar Varlaam este mai eretic decât monoteliții și monoenergiștii, care măcar Îi recunoșteau lucrările necreate. Călugărul din Calabria continuă: Chiar dacă ar admite cineva că există lucrări dumnezeiești, nimeni nu le-a văzut, dacă acestea nu au devenit create. Grigorie Palama respinge afirmația lui Varlaam cu mai multe citate din Sfinții Părinți care atestă că sfinții văd încă de pe pământ slava cea necreată a lui Dumnezeu, nu cu simțurile naturale, după cum Varlaam îi batjocorește mereu pe isihăști, ci cu puterea Sfântului Duh¹.

În anul 1340, Grigorie Palama a compus tomul aghioritic, la care au scris cei mai de vază monahi din Muntele Atos, în frunte cu protosul și care a primit aprobarea episcopului de Ierisos, Iacob.

„Tomosul respinge ideea că harul îndumnezeitor este o aptitudine naturală, pentru că atunci omul ar fi Dumnezeu prin natură, ceea ce este adevărat mesalianism². În același tomos, Sfântul Grigorie a vorbit despre locul sufletului în trup, despre caracterul luminii din Tabor și despre organul cu care aceasta poate fi văzută, teme pe care le tratase și anterior.

Sfântul Grigorie Palama a mai alcătuit un tomos, asemănător celui aghioritic, la care au scris și călugării

---

¹ **Ibidem**, p. 78.

² **Ibidem**, p. 79.

din Tesalonic. Acesta a fost trimis patriarhului ecumenic Ioan Calecas.

Fiind combătut de către Grigorie Palama în fiecare punct al învățăturilor sale greșite, Varlaam s-a dus la Constantinopol, acuzându-l că introduce erezii mari în Biserică și cerând condamnarea lui. Drept urmare, patriarhul Ioan Calecas l-a invitat pe Sfântul Grigorie în capitala Imperiului Bizantin.

După ce a ajuns la Constantinopol, Sfântul Grigorie a purtat mai multe discuții teologice bine argumentate cu monahul din Calabria, dar acesta a refuzat să renunțe la ideile sale.

Pentru a se pune capăt disputei dintre Varlaam și Grigorie Palama, în ziua de 11 iunie 1341 a fost convocat un sinod, care s-a ținut în catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol. La acesta au luat parte „împăratul Andronic al III-lea, patriarhul Ioan Calecas, numeroși arhieri, senatul, o seamă de demnitari, clerul și stareții din Constantinopol, precum și multă lume din oraș, ca și public”¹.

După ce călugărul din Calabria și Grigorie și-au susținut punctele de vedere, sinodul a respins poziția lui Varlaam, care a mărturisit că „nu din spirit de ceartă, ci din neștiință a făcut afirmațiile respective. Grigorie Palama și monahii care erau cu el s-au bucurat, l-au îmbrățișat și l-au iertat”², iar sinodul a hotărât că dacă acesta mai persistă în erorile lui va fi excomunicat. „Sinodul s-a încheiat cu câte o cuvântare a împăratului și a patriarhului, ambii îndemnând la pace”³.

„Rușinat și înfrânt, Varlaam a plecat definitiv din Bizanț, în Italia, unde papa Benedict al XII-lea l-a numit episcop de Gerace”⁴.

---

¹ **Ibidem**, p. 88.

² **Ibidem**, p. 96.

³ **Ibidem**, p. 97.

⁴ **Sfântul Grigorie Palama**, *Op. cit.*, p. 21.

„La câteva zile după sinod, în 15 iunie 1341, împăratul Andronic al III-lea a murit. Curând după aceea, discipolii lui Varlaam, în frunte cu Grigorie Achindin, au început să răspândească din nou prin Constantinopol învățăturile lor greșite”¹.

În această situație „a avut loc o discuție între Grigorie Palama și Achindin, în prezența mai multor martori, asupra faptului dacă există vreo deosebire între ființa și lucrările lui Dumnezeu. Fiind învins, Achindin a declarat că recunoaște dreapta credință, întărindu-și mărturia în scris. Dar peste puțin timp, uitând de aceasta, a început să străbată orașul cu prietenii săi, propovăduindu-și învățătura opusă celei a Sfântului Grigorie”².

Datorită tulburării create, „în ciuda opoziției patriarhului Ioan Calecas, care-l proteja pe Achindin”³, la inițiativa lui Ioan Cantacuzino, regentul împăratului Ioan al V-lea (care avea doar nouă ani), a fost convocat un nou sinod în catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol, în luna august 1341. „La acesta a participat cam aceeași lume care luase parte și la primul sinod, în afară de noul împărat, care era încă un copil. Sinodul a fost public”⁴. Aici s-a dezbătut aceeași problemă ca și la sinodul anterior, învățătura lui Varlaam și a discipolilor lui fiind condamnată. Cu toate acestea, „Achindin a fost iertat, pentru că a alcătuit o mărturisire în care afirma că acceptă hotărârile sinodului precedent. Cu acest prilej a fost emis un tomos sinodal care conținea hotărârile sinodului din iunie 1341 și care a fost în mare parte redactat de Grigorie Palama. În urma acestor evenimente reputația Sfântului Grigorie a crescut foarte mult în ochii

---

¹ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața...*, p. 106.

² *Ibidem*, p. 107.

³ Sfântul Grigorie Palama, *Op. cit.*, p. 21.

⁴ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața...*, p. 108.

regentului și a celorlalți dregători, care-l numeau «învățător al dreptei credințe, îndreptător al dogmelor sfinte, stâlp al învățaturii celei adevărate și apărător al Bisericii»¹.

După încheierea sinodului din luna august, „comandantul marinei, Alexie Apocaucos și patriarhul Ioan Calecas au convins-o pe Anna de Savoia, mama împăratului Ioan al V-lea, să guverneze singură, iar pe Ioan Cantacuzino, care era acuzat pe nedrept că vrea să uzurpe tronul împăratului minor, să-l înlăture din funcțiile de regent și mare domestic. Conducătorii armatei însă erau de partea lui Cantacuzino și nu au vrut să se supună ordinelor împărătesei, ba mai mult, în 26 octombrie 1341 l-au proclamat pe acesta împărat în cetatea Demotika. Cealaltă tabără a reacționat prin încoronarea lui Ioan al V-lea, în 20 noiembrie, după care patriarhul Ioan Calecas a început să îndemne poporul la ură împotriva lui Cantacuzino”².

În această perioadă tulbure Sfântul Grigorie viețuia în Mănăstirea Sfinții Arhangheli de lângă Constantinopol.

„Patriarhul Ioan Calecas, care era mai mult politician decât teolog, văzând că isihăștii înclină de partea lui Cantacuzino, a început să-l prigonească pe Sfântul Grigorie și să-i protejeze pe Achindin și pe adepții lui și ai lui Varlaam. Chemat în fața patriarhului pentru a-și expune punctul de vedere în privința războiului civil, Palama s-a arătat imparțial și s-a pronunțat pentru încheierea păcii între cele două tabere, provocând mânia patriarhului”³.

În noua situație creată, Achindin a început să își răspândească cu mult curaj învățăturile eretice, așternându-le chiar în scris, iar Grigorie Palama le-a respins punctual, în două tratate, între cei doi născându-se o polemică.

---

¹ Sfântul Grigorie Palama, *Op. cit.*, pp. 21-22.

² *Ibidem*, p. 22.

³ *Ibidem*.

Achindin îl acuza pe Sfântul Grigorie de diteism, pretinzând că acesta „susține două dumnezeiri necreate, iar acuza de diteism a transformat-o foarte ușor în aceea de politeism”¹. „Palama a răspuns la acuza de diteism și politeism susținând că strălucirea ființei dumnezeiești nu împiedică să fie o dumnezeire unică și simplă, chiar dacă această strălucire este necreată și se numește de asemenea dumnezeire. La fel nici providența dumnezeiască sau lumina de pe Tabor sau harul îndumnezeitor. Așa cum cugetarea, adică activitatea minții, nu face să fie două minți, așa precum între subiectul mișcării și mișcare nu se produce nicio compoziție. Natură fără putere și lucrare nu poate exista, precum nici putere sau lucrare fără ființă. Nu s-a văzut niciodată vreo ființă fără să stea sau să se miște, adică fără lucrare și putere. Definiția lucrării ca mișcare a ființei o dă Grigorie Palama după Sfântul Ioan Damaschin, pe care îl și citează: «Să se știe că altceva este lucrarea și altceva cel ce lucrează, precum iarăși altceva este lucrul realizat. Lucrarea este mișcarea activă și ființială a naturii, lucrătorul este natura din care provine lucrarea, iar lucrul realizat este rezultatul»². „Deosebirea între ființă și lucrări se reduce la aceea că ființa este cauză sau izvor, iar lucrările sunt efectele cauzei, emanațiile nedespărțite de ea. Ființa rămâne dincolo de orice relație, de orice împărtășire, ascunsă în transcendența absolută, până la care nu ne putem ridica pe nicio cale. Toate numirile ce le dăm lui Dumnezeu nu se referă la ființa Lui, care este mai presus de înțelesul oricărui nume, ci la lucrările Lui care vin în lume. Numirile: Dumnezeu, ființă dumnezeiască, viață, lumină, înțelepciune etc. nu exprimă ascunsul nearătat în lume și neîmpărtășit, ci puterile și lucrările de viață născătoare, de ființă făcătoare, de înțelepciune dătătoare, îndumnezeitoare, care coboară la noi”³.

---

¹ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața...*, p. 132.

² *Ibidem*, p. 133.

³ *Ibidem*, p. 134.

„Pentru Sfântul Grigorie Palama puterea creatoare este pusă de Dumnezeu în mișcare când voiește; pentru Achindin lucrarea creatoare fiind însăși ființa lui Dumnezeu, urmează că a făcut lumea de când există ființa dumnezeiască”¹.

„Pentru Palama numai Fiul și Duhul Sfânt sunt din ființa lui Dumnezeu, iar creația este opera voinței dumnezeiești. A face ține de lucrare, a naște și a purcede însă, de natură; iar natura și lucrarea nu sunt același lucru. Pentru Achindin, ca și pentru Eunomie, din lucruri se vede însăși ființa lui Dumnezeu. Pentru Grigorie harul este o lucrare a lui Dumnezeu, pentru Achindin este însăși ființa Lui”².

„Achindin susținea că harul îndumnezeitor din sfinții Bisericii este un fel de aptitudine sau imitare naturală, reluând și în această privință opinia lui Varlaam. Sfântul Grigorie Palama susține că harul îndumnezeitor este necreat și veșnic, fără a fi însăși ființa lui Dumnezeu sau ipostasul Duhului Sfânt”³.

„Achindin obiecta că Duhul Sfânt, cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi, se fărâmițează dacă se dă unora mai mult, altora mai puțin, iar peste tot ce se dă rămâne ceva ce nu se dă. Sfântul Grigorie Palama spune că spre deosebire de Domnul Hristos, care a avut și ființa și lucrarea dumnezeiască întregă, noi ne învrednicim numai de o parte din lucrarea dumnezeiască, de o picătură dintr-un ocean. Dar aceasta nu înseamnă că se fărâmițează Duhul. El se împarte neîmpărțit, așa cum focul se împarte multora, fără să se împartă el însuși. Duhul Sfânt rămâne întreg și lucrează pretutindeni la fel, dar noi ne însușim din lucrarea Lui numai cât suntem în stare. Acesta este neîmpărțit în cei împărțiți. Nu numai că nu împărțim obiectiv lucrarea Duhului Sfânt, dar ea ne unește pe toți cei ce ne împărtășim de ea cu izvorul ei, cu

---

¹ **Ibidem**, p. 135.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 137.

Dumnezeu. După Sfântul Grigorie Palama îndumnezeire fără unire cu Dumnezeu nu se poate concepe¹.

Achindin numea lumina dumnezeiască drept taină de neexplicat, dar recunoștea că aceasta nu este o lucrare dumnezeiască, ci este ceva creat. Sfântul Grigorie a replicat: „De vreme ce Achindin nu admite nicio deosebire între ființa și lucrările dumnezeiești, această lumină trebuie să țină sau de ființa lui Dumnezeu sau de ceva creat. Călugărul din Calabria spune că nu ține de ființa lui Dumnezeu, deci în mod inevitabil rezultă că o socotește creată, chiar dacă evită să mărturisească acest lucru cu claritate. În fond și el învață tot ca și Varlaam despre lumina dumnezeiască. Pentru Achindin ca și pentru Varlaam piatra de scandal este puțința de a se vedea cu ochii acea lumină. Sfântul Grigorie îi răspunde și acestuia ca și lui Varlaam: Ochii o văd fiind transformați de puterea Duhului și primind o putere pe care nu o aveau înainte. Cel ce vede propriu-zis nu mai este ochiul, ci Duhul Sfânt venit în om. În Duh le vede acestea dumnezeiește și mai presus de fire”².

Sfântul Grigorie s-a retras la Heraclea, însă patriarhul l-a chemat la Constantinopol și l-a închis într-o mănăstire, de unde acesta s-a refugiat în catedrala Sfânta Sofia, „care avea drept de azil. În aprilie 1343, Ioan Calecas l-a răpit cu forța pe Palama de aici, ignorând dreptul de azil al propriei catedrale, și l-a aruncat în „temnița palatului, unde a stat aproape patru ani de zile, împreună cu alți deținuți politici”³, „fără să fie judecat”⁴.

Deoarece Patriarhul Ioan Calecas l-a hirotonit diacon pe Achindin și a ridicat la treapta arhieriei mai mulți adepți ai acestuia, a căzut în dizgrația împărătesei mamă, iar mai mulți

---

¹ **Ibidem**, pp. 138-139.

² **Ibidem**, pp. 139-140.

³ **Sfântul Grigorie Palama**, *Op. cit.*, p. 23.

⁴ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 119.

ierarhi, în frunte cu patriarhul Lazăr al Ierusalimului, l-au excomunicat. În 1346, lui Ioan Calecas i s-a impus domiciliu forțat, iar în 2 februarie 1347, împărăteasa mamă a convocat un sinod al ierarhilor Bisericii în palatul imperial. La acest sinod au mai participat „protosul Atosului cu numeroși călugări din Sfântul Munte, monahi cărturari din Constantinopol, clerici învățați, fruntași laici ai poporului și senatul întreg. Sinodul a fost prezidat de către împărăteasa mamă și fiul ei, Ioan al V-lea”¹. Sinodul l-a depus pe Patriarhul Ioan Calecas, i-a condamnat pe Achindin și pe ucenicii lui, iar învățătura Sfântului Grigorie Palama a fost reconfirmată.

„În 21 mai 1346, Ioan Cantacuzino a fost încoronat ca împărat la Adrianopol, de către patriarhul Ierusalimului. În 3 februarie 1347, Ioan Cantacuzino a intrat triumfal în Constantinopol, fiind recunoscut ca împărat și de către adversarii săi”².

Ioan Cantacuzino, care era co-împărat, împreună cu Ioan al V-lea, l-a eliberat pe Sfântul Grigorie din închisoare și l-a exilat pe fostul patriarh Ioan Calecas la Demotika. „Îmbolnăvindu-se acolo, Ioan Cantacuzino l-a adus din nou la Constantinopol, pentru a fi consultat de cei mai buni medici, dar în decembrie 1347, la zece luni după ce a fost depus din treaptă, acesta a murit”³.

În scaunul vacant de patriarh al Constantinopolului a fost ales Isidor, „un adept zelos al Sfântului Grigorie Palama”⁴. Acesta i-a înlocuit pe ierarhii care împărtășeau ideile eretice ale lui Varlaam și Achindin cu ortodocși, iar Sfântul Grigorie Palama a fost ales și hirotonit mitropolit al Tesalonicului, care la vremea respectivă era al doilea oraș din imperiu, după Constantinopol.

---

¹ **Ibidem**, p. 125.

² **Pr. dr. Emanoil Băbuș**, *Op. cit.*, pp. 319-320.

³ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 127.

⁴ **Ibidem**.

Ajungând Sfântul Grigorie la Tesalonic, conducătorii orașului nu l-au primit, pentru că în timpul războiului civil fuseseră împotriva lui Ioan Cantacuzino, iar mitropolitul s-a retras în Sfântul Munte.

„Ștefan Dușan, țarul sârbilor, care stăpânea pe atunci toată Macedonia, s-a dus în Muntele Atos și l-a convins pe Grigorie Palama să meargă cu o solie la Ioan Cantacuzino, în Constantinopol, încât în septembrie - noiembrie 1348 Sfântul s-a aflat în capitala Imperiului Bizantin. Întorcându-se la Tesalonic, i s-a transmis că poate intra în oraș numai cu condiția de a nu-i pomeni pe împărați la Sfânta Liturghie. Mitropolitul nu a fost de acord și a plecat în insula Lemnos, unde a rămas până la începutul anului 1350, când tesalonicenii au acceptat domnia lui Cantacuzino și au venit după el cu o corabie, făcându-i o primire fastuoasă la sosirea în Tesalonic”¹.

Achindin a murit la sfârșitul lui 1347 sau la începutul anului viitor, însă ideile lui au fost preluate de Nichifor Gregora, care l-a atacat pe Grigorie Palama prin cuvântări și în scris.

În 1351 și 1352, s-au ținut la Constantinopol două sinoade, la care a luat parte și Sfântul Grigorie Palama, în care învățătura achindiniților a fost respinsă.

Când Sfântul Grigorie s-a întors la Tesalonic, nu a fost lăsat să intre în oraș de către împăratul Ioan al V-lea, care se afla aici și voia să îl înlăture de la putere pe Ioan Cantacuzino, cu ajutorul sârbilor, încât mitropolitul s-a retras în Sfântul Munte.

„La scurt timp după acest eveniment, Ioan Cantacuzino a trimis-o la Tesalonic pe Anna de Savoia, mama lui Ioan al V-lea, iar aceasta a reușit să-și înduplece fiul să părăsească alianța cu sârbii. În consecință, după trei luni petrecute în Muntele Atos, mitropolitul Grigorie a putut reveni la Tesalonic”².

---

¹ **Ibidem**, p. 128.

² **Ibidem**, p. 149.

„Spre finele anului 1352 sau la începutul lui 1353, Sfântul Grigorie s-a îmbolnăvit greu, zăcând o perioadă la pat. Cu toate că mitropolitul nu era pe deplin refăcut, Ioan al V-lea l-a rugat să mijlocească împăcarea cu Ioan Cantacuzino, iar acesta a pornit cu corabia spre Constantinopol. Pe drum însă, în apropierea strâmtorii Dardanele, corabia în care se găsea a fost capturată de o bandă de pirați turci. După un an de robie, Sfântul Grigorie a fost răscumpărat de niște sârbi sau dalmați cu dare de mână și eliberat”¹.

În anul 1354, Sfântul Grigorie Palama a ajuns la Constantinopol și, cu toate că era bolnav, a avut o dispută cu Nichifor Gregora, dovedind că ideile acestuia nu sunt conforme cu învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii. Ulterior, Sfântul Grigorie l-a combătut pe Nichifor Gregora și în scris, prin patru tratate.

„Gregora pretindea că tot ceea ce afirmăm despre Dumnezeu, pozitiv sau negativ, are același sens. Sfântul Grigorie l-a declarat prin aceasta adept al lui Sabelie, care făcea confuzie între persoanele Sfintei Treimi și susținător al lui Eunomie, care confunda lucrările dumnezeiești. Gregora numește unorii lucrările dumnezeiești nume goale, alții creaturi ale lui Dumnezeu, precum cerul și pământul, alții le numește necreate, dar le identifică cu ființa lui Dumnezeu. La acestea Palama a răspuns: E drept că ființa lui Dumnezeu nu a lăsat nicio urmă în cele ce sunt create, de aceea nu i se poate găsi un nume propriu. Numirile ce le dăm lucrărilor dumnezeiești se referă la cele ce le gândim noi în legătură cu Dumnezeu. Lucrările dumnezeiești însă existau înainte de a fi lumea, pe când numirile li s-au dat de noi abia după ce a fost creată lumea”².

Sfântul Grigorie a mai scris: „Deosebirea între ființa și puterea lui Dumnezeu nu este aceea că una este necreată și alta

---

¹ *Ibidem*, pp. 149-150.

² *Ibidem*, p. 154.

creată, cum zice Gregora, ci că ființa este mai presus de orice manifestare, iar puterea se face manifestată”¹.

„Gregora spunea că toate cele ce aparțin lui Dumnezeu în mod natural nu se deosebesc deloc de natura dumnezeiască. Sfântul Grigorie Palama i-a răspuns că, în conformitate cu această afirmație, Dumnezeu este compus din mai multe ființe, iar pe de altă parte, Gregora numește același lucru când creat, când necreat. În realitate nimic din ceea ce se spune despre Dumnezeu nu se referă la ființa Lui, ci la cele ce decurg din ființa Lui. Numirile ce le dăm lui Dumnezeu nu sunt cuvinte goale, ci ele exprimă lucrările dumnezeiești, deși nu în toată plenitudinea lor. Gregora a declarat că voința și lucrările dumnezeiești sunt create, pe motiv că cerul și pământul - care au fost făcute de Dumnezeu - sunt tot create. Sfântul Grigorie i-a răspuns că cerul și pământul nu sunt lucrări ale lui Dumnezeu în sensul de acțiuni, ci sunt rezultatul unor lucrări, ele fiind creaturi”².

„Gregora, identificând lucrările necreate cu ființa dumnezeiască, a declarat pe Fiul și pe Sfântul Duh lucrări necreate ale Tatălui. Palama i-a răspuns: Deoarece, după Gregora, nu există nicio deosebire între lucrările dumnezeiești, rezultă că nici între Fiul și Sfântul Duh nu este nicio deosebire. Precum Dumnezeu este și Unul și Treime, ființa se deosebește de persoane. La fel Dumnezeu este și ființă și lucrare și una se deosebește de alta. Dacă nu ar exista nicio deosebire între Tatăl și Fiul, s-ar confunda unul cu altul”³.

„Gregora a spus: Dacă cel ce posedă este ființă, iar ceea ce este posedat nu este ființă, am avea la Dumnezeu o dualitate: ființa și ceva lipsit de ființă, adică lucrarea. În chipul acesta se alterează unitatea lui Dumnezeu. La Dumnezeu nu este permis

---

¹ **Ibidem**, p. 161.

² **Ibidem**, pp. 155-156.

³ **Ibidem**, p. 156.

să admitem nicio deosebire între ceea ce posedă și ceea ce este posedat. Între alte absurdități ar rezulta și aceea că altceva este Dumnezeu care are existența și altceva este existența posedată de Dumnezeu. În acest caz am avea un Dumnezeu fără existență și o existență fără Dumnezeu. Sfântul Grigorie i-a răspuns: Dacă nu există nicio deosebire între cel ce are și ceea ce este posedat, când zicem că Dumnezeu are voință, putere și înțelepciune, nu zicem altceva decât că Dumnezeu are Dumnezeu, Dumnezeu și Dumnezeu, iar când spunem că Tatăl are pe Fiul și pe Sfântul Duh, confundăm cele trei persoane¹.

„Gregora a afirmat că prin îndumnezeire se produc mai multe dumnezeiri. Sfântul Grigorie i-a răspuns că îndumnezeirea este lucrarea prin care cineva devine îndumnezeit, adică ceea ce primește cel ce se învrednicește să se îndumnezeiască. Dar niciodată cel îndumnezeit nu este despărțit de cel ce îndumnezeiește, încât nu se produc mai multe dumnezeiri. Îndumnezeirea unește pe cei în credință cu Dumnezeu, după cum a scris Sfântul Maxim Mărturisitorul: «În ființa sa, cel îndumnezeit rămâne om întreg, după suflet și trup, doar prin har devine dumnezeu întreg după suflet și trup»².

„Gregora spunea că lumina de pe Tabor nu este ceva ce stă de sine, ci o relație, de aceea nu este decât o vorbă goală, pentru că relația este doar un cuvânt care mărturisește despre o existență. Astfel, lumina de pe Tabor nu este decât un cuvânt gol, care indică realitatea ființei dumnezeiești. Sfântul Grigorie Palama i-a răspuns că relația nu indică o existență, ci exprimă unirea a două existențe, legătura dintre ele, care este altceva decât ființa acelor două existențe. Lumina de pe Tabor nu este o simplă plăsmuire. Aceasta se vede din faptul că ea a existat înainte de lume. Sfântul Vasile cel Mare a afirmat în acest sens:

---

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, p. 160.

«Dacă a existat ceva înainte de crearea acestei lumi sensibile și stricăcioase, a existat în lumină». Această lumină este mai presus de cer și mai presus de lume. În ea se vor sălășlui dreptii, pentru că Domnul Hristos a spus că *«dreptii vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui»* (Matei 13,43). Teofan a spus că *«îngerii sunt cărbuni aprinși de ființa dumnezeiască și reflectă ca niște oglinzi razele luminii originare dumnezeiești, iar pentru aceasta sunt numiți luminile de-al doilea»*. Sufletele sfinților petrec în lumină. Sfântul Vasile cel Mare a spus că atunci când va veni Hristos îi va străbate pe toți cu putere luminătoare și îi va învălui continuu și neîntrerupt pe cei drești cu lumină, făcându-i *«alți sori»*. Deci lumina din Tabor este veșnică, fără început și fără sfârșit¹.

„După ce Gregora a afirmat că lumina de pe Tabor este nume gol, a spus că aceasta este creată, adăugând: L-aș întreba pe Palama, care socotește că lumina aceea este altceva decât ființa dumnezeiască, cum de aceasta nu a fost văzută mai înainte învăluindu-L pe Hristos, ci a apărut dintr-o dată pe Muntele Tabor? Ea a apărut cu voia sau fără voia lui Hristos? Ultimul lucru Palama nu ar îndrăzni să îl susțină, iar dacă este cu voia Lui și dacă este altceva decât ființa dumnezeiască, atunci lumina aceea este un lucru voit și deci creat și nu poate fi coeternă cu Cel ce a voit ca ea să se arate. Sfântul Grigorie constată că acesta este argumentul arienilor când susțineau că Fiul nu poate fi și El Dumnezeu. Dacă acea lumină nu s-a arătat înainte, acesta nu este un argument împotriva ei. De unde trage Gregora concluzia că acea lumină este creată pentru că s-a arătat prin voia lui Dumnezeu? Alteori Gregora spune că acea lumină este însăși ființa lui Dumnezeu, pentru că el nu admite la Dumnezeu decât ființa. Când zice că lumina de pe Tabor este însăși ființa lui Dumnezeu, e mesalian, iar când zice că lumina de pe Tabor este

---

¹ **Ibidem.**

făptură, dar ea arată ființa dumnezeiască, este eunomian. Din aceste două erezii nu poate ieși”¹.

Sfântul Grigorie Teologul a spus că «Dumnezeu este lumina cea mai depărtată și mai apropiată care se revărsa puțin și celor din afară». Palama explică faptul că a se revărsa este propriu harului, nu ființei, care rămâne cu totul nearătată și nevăzută. Deci Dumnezeu nu se numește lumină după ființă, ci după slavă, har și strălucire”².

„Se pare că în urma combaterii temeinice a scrierilor lui Gregora de către Sfântul Grigorie, acesta s-a lepădat de erezia lui”³.

În urma disputei cu Gregora, Sfântul Grigorie a revenit la Tesalonic, dedicându-se cu multă râvnă slujirii turmei duhovnicești încredințate spre păstorire, precum și apărării dreptei credințe.

Sfântul Grigorie Palama, mitropolitul Tesalonicului, și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu în 13 noiembrie 1359, „anunțându-și ziua morții de mai înainte”⁴.

„Rămășițele sale pământești au fost așezate într-o raclă zidită în partea dreaptă a bisericii Sfântul Dumitru din Tesalonic. Patriarhul Dositei al Ierusalimului (1669-1707) a declarat că s-au păstrat întregi și prin ele se săvârșeau minuni. Marele incendiu din 1890 a prefăcut în cenușă această biserică, dar moaștele sfântului au suferit foarte puțin. Ele au fost mutate de atunci în catedrala mitropolitană a orașului Tesalonic, unde se găsesc până astăzi”⁵.

---

¹ **Ibidem**, pp. 160-161.

² **Ibidem**, p. 162.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**.

⁵ **Ibidem**, p. 164.

Sfântul Grigorie Palama a alcătuit o operă teologică vastă și deosebit de valoroasă. Pe lângă scrierile prin care a combătut ereziile lui Varlaam, Achindin și Gregora, de la acesta ne-au mai rămas: „Antiepigrafele”, „Tomul aghioritic”, „Anularea tomului lui Calecas”, „Anularea explicației lui Calecas”, „Anularea scrisorii lui Ignatie al Antiohiei”, „Mărturisirea de credință”, două tratate împotriva învățaturii Filioque, nouă lucrări referitoare la controversa isihastă, opt scrieri ascetice și duhovnicești, epistole și omilii.

În anul 1368, Grigorie Palama a fost trecut de Biserică în rândul sfinților.

„Pomenirea Sfântului Grigorie Palama s-a fixat în ziua de 14 noiembrie, dar și în a doua Duminică din postul mare, după Duminica Ortodoxiei, ca o prelungire a sărbătorii triumfului Ortodoxiei”¹.

---

¹ **Ibidem.**

Binecredinciosul Împărat Iustinian cel Mare

(14 noiembrie)

Flavius Petrus Sabbatius Justinianus, viitorul împărat Iustinian cel Mare, s-a născut în anul 482, în satul Tauresium, din prefectura romană Iliria, într-o familie de țărani traco-romani sau iliro-romani, vorbitori de limbă latină.

Părinții copilului, Savatie și Biglenisa, care erau creștini, s-au îngrijit să-i ofere o educație aleasă.

Iustin, fratele mamei lui Iustinian, a fost ales împărat al Bizanțului, în anul 518. Întrucât acesta „nu cunoștea deloc scrișul”¹, deci nu avea cum fi un om învățat, se pare că cel care a condus cu adevărat imperiul a fost nepotul acestuia, Iustinian.

În anul 523, Iustinian s-a căsătorit cu o actriță tânără, numită Teodora, stârnind controverse în rândul înaltei aristocrații, întrucât profesia ei era foarte rău văzută în epocă.

La 1 aprilie 527, Iustin l-a numit coîmpărat pe Iustinian, iar patru luni mai târziu, la 1 august 527, „a murit, fără să lase copii în urma sa”². După ce Iustin s-a stins din viață, Iustinian a preluat tronul imperial fără dificultăți.

Noul basileu „poseda o putere excepțională de muncă și avea nevoie de foarte puțin timp pentru odihnă, fiind supranumit «împăratul care nu doarme niciodată»”³.

¹ **Procopius din Caesarea**, *Istoria secretă*, traducere și introducere de H. Mihăescu, Editura Academiei Române, București, 1972, p. 65.

² **Manfred Clauss**, *Împărați romani*, traducere din limba germană și note de Adolf Armbruster, Editura Enciclopedică, București, 2001, p. 500.

³ **Vasile V. Muntean**, *Bizantinologie*, volumul I, Editura Învieirea, Timișoara, 1999, p. 90.

Procopius din Caesarea, care nu a scris favorabil la adresa împăratului, a afirmat că acesta „nu stătea niciodată să se sature de mâncare, de băutură sau de somn, ci numai ciugulea ceva din ceea ce i se aducea și apoi umbla toată noaptea prin palat”¹, fiindcă „dormea numai un ceas”² pe noapte.

De asemenea, Iustinian „ajuna adeseori două zile și două nopți, mai ales în preajma sărbătorii Paștilor”³.

Împăratul „era ușor de văzut și prietenos cu cei care veneau la palat și nimănui nu i s-a întâmplat să fie oprit de a intra la el”⁴, încât „și oamenii de jos și cu totul necunoscuți aveau putința să se apropie de el și să-i vorbească în taină”⁵.

În mentalitatea bizantină, „imperiul aparținea lui Dumnezeu și împăratul doar îl administra. Dumnezeu era întemeietorul imperiului - nu Octavian Augustus - și, la sfârșitul veacurilor, acesta va continua ca imperiu universal în împărăția lui Dumnezeu”⁶. „Așa cum, în ceruri, este o unică împărăție și o singură lege, tot așa, pe pământ, este un singur împărat și o unică lege, de aceea împăratul era «locțiitor» al «Marelui Împărat» pe pământ, era garantul armoniei terestre, ce își afla expresia în «pacea creștină». Împăratul trebuia să conducă întreaga împărăție terestră, el era «cârmaciul navei universale», «părintele și stăpânul Universului». Din acest motiv, împărații Noii Rome aveau misiunea de a răspândi tuturor popoarelor credința în adevărul Dumnezeu. Această misiune avea o latură internă, aceea de a converti la creștinism pe toți supușii. Dar odată încheiată această misiune în interior, ea trebuia

---

¹ Procopius din Caesarea, *Op. cit.*, p. 113.

² *Ibidem*, p. 119.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 115.

⁵ *Ibidem*, p. 127.

⁶ Stelian Brezeanu, *Imperiu universal și monarhie națională în Europa creștină*, Editura Meronia, București, 2005, p. 19.

continuată la neamurile barbare, extinzând în acest fel granițele credinței creștine și ale Imperiului Roman. Hotarele imperiului erau concepute, în această viziune, ca limite ale creștinătății; orice extindere era o nouă cucerire pentru credință, după cum orice expansiune a Bisericii în urma propovăduirii în afara imperiului era, potențial, o nouă achiziție a Romei creștine. Împăratul apărea, astfel, ca primul misionar al credinței în Hristos. Constantin cel Mare și urmașii lui deveneau în acest chip propovăduitorii împărăției lui Dumnezeu, iar acțiunea lor politică era deopotrivă o acțiune de misionar. Imperiul și împăratul erau investiți în acest mod cu funcții apostolice și harismatice”¹. Conform acestei opinii generale, Iustinian „avea convingerea că împăratul domnește din mila Domnului și că el ocupă în planul de mântuire al lui Dumnezeu un loc stabil, ca stăpân pământean peste o creștinătate dreptcredincioasă”².

„Fenomenul amestecului împăratului în problemele bisericești este vizibil în timpul lui Iustinian, care considera că rolul primordial al basileului este acela de a uni toți creștinii în aceeași credință ortodoxă, de a păstra intactă această credință și de a feri «Sfânta Biserică cea sobornicească și apostolească» de orice influență exterioară. În acest sens, Iustinian nu a ezitat să se amestece în soluționarea celor mai dificile probleme dogmatice, în combaterea ereziilor, care erau primejdioase pentru unitatea Statului și să intervină, de câte ori considera necesar, în alegerea căpeteniilor bisericești”³.

„Încă în 524-525, împăratul Iustin a emis un decret împotriva ereticilor, potrivit căruia, aceștia erau destituiți din funcțiile publice, iar bisericile lor erau preluate de ortodocși. Atunci, mulți rătăciți de la dreapta credință au fost siliți,

---

¹ **Ibidem**, pp. 20-21.

² **Manfred Clauss**, *Op. cit.*, p. 505.

³ **Ilie Frăcea**, *Op. cit.*, p. 2.

din cauza presiunilor exercitate asupra lor, să-și părăsească credințele greșite și să revină la ortodoxie. Iustinian, dorind să pună capăt acestei persecuții, dar animat, în special, de dorința refacerii Imperiului Roman și a readucerii acestuia în vechile lui granițe, a trimis armata în Africa, sub conducerea generalului Belizarie, care a reușit să-l învingă pe Ghelimer, desființând prin aceasta statul vandal și reinstaurând în zonă credința ortodoxă. Prin novela 37, Iustinian a condamnat arianismul, dând poruncă să le fie restituite ortodocșilor toate cele răpite de arieni. În același timp, i-a dat ordin lui Solomon, comandantul armatei, să le interzică arienilor, donatiștilor, iudeilor și tuturor celor care au necinstit credința ortodoxă, să primească Sfintele Taine ale Bisericii, să poată ajunge episcopi sau clerici și să facă prozelitism. Împăratul le-a recomandat tuturor închinătorilor la idoli să accepte credința ortodoxă și botezul, dacă doreau să nu fie exilați și să le fie confiscate averile. De asemenea, idolatriilor nu le era permis să exercite profesiile de avocat și de învățător¹.

„În urma acestei novele, «nebunia ariană», după cum o caracteriza Iustinian, a dispărut aproape cu totul, la începutul veacului al VII-lea². „Una dintre cele mai importante consecințe ale acestui decret a fost închiderea, în anul 529, a Școlii Filosofice din Atena și constrângerea profesorilor ei de a cere azil în Persia, unde au fost primiți cu mari onoruri de către regele Chosroes³.

„Măsuri foarte aspre au fost luate și împotriva samarine- nilor, care în anul 529 s-au revoltat împotriva Statului Bizantin. Revolta însă a fost înăbușită iar mulți samarineni au fost uciși. În 530, au avut loc persecuții nemiloase împotriva maniheilor⁴.

---

¹ **Ibidem**, pp. 7-8.

² **Ibidem**, p. 10.

³ **Ibidem**, p. 9.

⁴ **Ibidem**.

De asemenea, în timpul domniei lui Iustinian, templele lui Isis și Amon din Egipt și-au încheiat și ele activitatea.

„Dacă în Imperiul Bizantin nu exista conștiința unei națiuni bizantine, exista în schimb o singură credință, cea creștină, care îndeplinea în cadrul Bizanțului multinațional și un rol politic. Despărțirea de credința creștină ortodoxă însemna nu numai lepădarea credinței celei adevărate, dar și lipsă de patriotism”¹, de aceea ereticii au fost persecutați de către împăratul Iustinian.

În anul 532, în Constantinopol, a avut loc o revoltă uriașă, numită Nika, în timpul căreia aproape jumătate din edificiile orașului au fost distruse sau incendiate. Împăratul se gândea să dea bir cu fugiții, însă Teodora „l-a încurajat, sfătuindu-l să rămână locului, chiar și cu riscul pieirii. Răscoala a fost reprimată brutal. Intimidarea și-a făcut efectul, iar alte rebeliuni periculoase nu au mai avut loc”² în timpul domniei lui Iustinian.

În anul 535, împăratul a ridicat, în apropierea satului natal, „o cetate frumoasă, pe care a numit-o Iustiniana Prima, unde a stabilit reședința arhiepiscopilor Iliriei, de care aparținea și Dacia”³.

Întrucât în timpul răscoalei Nika, din anul 532, catedrala patriarhală Sfânta Sofia din Constantinopol a fost incendiată, „Iustinian le-a poruncit lui Antim din Tralles și Isidor din Milet, cei mai renumiți arhitecți din vremea lui, să o rezidească”⁴.

Construirea și împodobirea bisericii a durat doar cinci ani de zile. Când a fost gata, aceasta se sprijinea pe coloane de marmură, era acoperită cu o cupolă uriașă, iar interiorul îi era decorat cu mozaicuri, fiind primul monument de artă bizantină

---

¹ Pr. dr. Emanoil Băbuș, *Op. cit.*, p. 91.

² Manfred Clauss, *Op. cit.*, p. 504.

³ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 522.

⁴ *Ibidem*, p. 527.

din lume, din care s-au inspirat ulterior stilul arhitectural islamic, precum și cel gotic.

Sfânta Sofia „a fost cea mai grandioasă biserică a creștinătății antice târzii”¹, devenind un prim simbol al măreției creștinismului, și „a rămas, până în 1453, cea mai mare biserică a creștinătății”².

După ce a admirat catedrala din Constantinopol, „Pavel Silențiarul a afirmat că de la Adam, nu s-a mai ridicat un edificiu atât de mare”³. Se spune că atunci când a intrat pentru prima dată în catedrala terminată, în anul 537, împăratul Iustinian ar fi exclamat: „Νενίκηκά σε, Σολομών!” (Solomon, te-am întrecut!)⁴.

În timpul lui Iustinian au fost ridicate numeroase biserici impresionante, dintre care amintim bazilica San Vitalie din Ravenna și Mănăstirea Sfânta Ecaterina, de la poalele Muntelui Sinai.

Întrucât hotărârile Sinodului al IV-lea Ecumenic, de la Calcedon, din anul 451, nu au fost acceptate de Bisericile monofizite, împăratul Iustinian a convocat, în anul 553, cel de-al V-lea Sinod Ecumenic, la Constantinopol. Lucrările acestuia au fost prezidate de Sfântul Eutihie, patriarhul Constantinopolului. Aici s-a încercat împăcarea ortodocșilor cu monofiziții prin condamnarea „celor trei capitole”: „persoana și opera lui Teodor de Mopsuestia”, „scrierile lui Teodoret de Cir contra Sfântului Chiril al Alexandriei și a Sinodului al III-lea Ecumenic din Efes”, precum și „scrisoarea episcopului Ibas de Edesa adresată episcopului Maris de Ardasir (Persia) împotriva Sfântului Chiril al Alexandriei”.

---

¹ **Manfred Clauss**, *Op. cit.*, p. 519.

² **Michel Kaplan**, *Bizanț*, traducere de Ion Doru Brana, Editura Nemira, București, 2010, p. 75.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 527.

⁴ **Ibidem**.

Pentru a proteja imperiul de atacurile din nord-vest, Iustinian a poruncit să fie ridicate fortificații în zona respectivă.

Împăratul bizantin a încheiat pace cu perșii, în anul 535, plătindu-le o mare sumă de bani, „pentru ca aceștia să apere Caucazul de barbarii din nord”¹.

În timpul lui Iustinian au fost cucerite: Africa de Nord, Dalmația, Sicilia, Italia (până la Ravenna), precum și sudul Spaniei. „Rezultatul tuturor acestor războaie ofensive a fost dublarea teritoriului Imperiului Bizantin”².

În anul 559, hunii, bulgarii și slavii au jefuit teritoriul imperiului până la Termopile, primind tribut pentru a se retrage.

Bizantinii le-au plătit tribut și avarilor, începând din anul 561, pentru a nu ataca imperiul.

„Iustinian cel Mare avea convingerea că un împărat nu trebuie să se glorifice doar prin fapte de arme, ci trebuie să fie înarmat și cu legi, ca să fie în stare să guverneze în timp de război, ca și în timp de pace. El trebuie să fie puternicul protector al legii, precum și biruitor asupra inamicului”³. „Basileul și-a asumat, în acest sens, responsabilitatea de a întocmi un codex de constituții imperiale datate până în timpul său și de a revizui scrierile juridice. «Codexul lui Iustinian» a fost publicat în anul 529, conținând constituțiile din timpul domniei împăratului Hadrian, până în cel al domniei lui Iustinian. În 530, a fost alcătuită o comisie de revizuire a operelor tuturor juriștilor clasici. Comisia a trebuit să citească și să studieze în acest scop aproape 2.000 de cărți, iar munca a fost dusă la bun sfârșit în trei ani. Lucrarea, intitulată «Digeste»

---

¹ Pr. dr. Emanoil Băbuș, *Op. cit.*, p. 134.

² Aleksandr A. Vasiliev, *Istoria Imperiului Bizantin*, traducere și note de Ionuț-Alexandru Tudorie, Vasile-Adrian Carabă și Sebastian-Laurențiu Nazăru, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 171.

³ *Ibidem*, p. 174.

sau «Pandecte» a fost publicată în anul 533, fiind împărțită în 50 de cărți”¹.

La porunca împăratului a fost alcătuit și un manual de drept civil, împărțit în patru volume, care a fost numit „Instituțiile”, iar decretelor imperiale, publicate după 534, au fost numite „Novele”.

„Peste veacuri, lucrarea legislativă i-a adus lui Iustinian mai mare glorie decât opera lui de recucerire a Occidentului”², iar toate sistemele juridice europene actuale s-au inspirat din Codul său.

Basileul a realizat o amplă reformă administrativă, interzicând ocuparea de funcții pe bani. Marelui împărat Iustinian îi este atribuită și o reformă fiscală.

„Niciun împărat nu s-a exprimat mai frumos decât Iustinian despre datoriile basileului față de supușii săi, pe care îi privea ca pe niște fii, acesta fiind încredințat că era pus să-i conducă doar pentru a lucra în folosul lor, cu o iubire cu adevărat părintească”³.

În anii 541-542, Imperiul Bizantin a fost lovit de ciumă, cu acest prilej fiind înregistrată prima pandemie din istorie. Maladia a secerat peste 40% dintre locuitorii Constantinopolului. Scăderea dramatică a populației a dus atât la colapsul economiei imperiale, cât și la o puternică reducere a efectivelor militare.

Întrucât în timpul lui Iustinian, capitala Imperiului Bizantin era cel mai mare oraș din Europa, numărând în jur de jumătate de milion de locuitori, împăratul a creat un corp de „poliție care se ocupa cu expulzarea străinilor și a plebei

---

¹ **Ibidem**, p. 175.

² **Stelian Brezeanu**, *Istoria Imperiului Bizantin*, Editura Meronia, București, 2007, p. 73.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 527.

fără ocupație din Constantinopol, socotiți a fi un potențial periculos de tulburări”¹.

Marele împărat s-a stins din viață în 14 noiembrie 565, fiind înmormântat în Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol.

Iustinian a fost unul dintre cei mai însemnați basilei, ultimii ani ai domniei lui însemnând, probabil, apogeul celei mai strălucite perioade a Imperiului Bizantin.

Binecredinciosul împărat Iustinian cel Mare a fost trecut de Biserică în rândul sfinților, împreună cu soția sa, Teodora, având ca dată de pomenire ziua de 14 noiembrie, când s-a mutat la Domnul.

În calendarul creștin, în ziua de 2 august, este pomenit binecredinciosul împărat Iustinian. Acesta însă nu trebuie confundat cu Iustinian cel Mare, fiind vorba despre Iustinian al II-lea, cel care a domnit la Constantinopol între anii 685-695 și 705-711 și a convocat Sinodul Trulan, din anul 692.

---

¹ **Manfred Clauss**, *Op. cit.*, p. 517.

Sfântul Apostol și Evanghelist Matei

(16 noiembrie)

Sfântul Matei, viitorul Apostol și evanghelist, „s-a născut în Capernaum sau împrejurimi, într-o familie săracă”¹, primind numele de Levi. „Sfântul evanghelist Marcu ne spune că tatăl lui Levi se numea Alfeu (Marcu 2,14)”².

În anul 63 î.Hr. Palestina a fost cucerită de oștile romane conduse de generalul Pompei, devenind provincie a Imperiului Roman. Stăpânitorii colectau de la evrei taxele pentru vistieria imperială prin vameși. În Sfânta Scriptură avem relatată o întâlnire între cei care strângeau dările și Apostolii Mântuitorului: „*Venind Iisus cu ucenicii în Capernaum, s-au apropiat de Petru cei ce strâng dajdia și i-au zis: «Învățătorul vostru nu plătește dajdia?».* «Ba da», a zis el și intrând în casă, Iisus i-a luat-o înainte, zicând: «*Ce părere ai, Simone, regii pământului de la cine iau dajdie sau bir, de la fiii lor, sau de la străini?».* El I-a răspuns: «*De la străini».* Iar Iisus i-a zis: «*Iată dar că fiii sunt scutiți. Dar ca să nu le fim lor piatră de poticnire, mergi la mare, aruncă undița, ia peștele care va ieși întâi și, deschizându-i gura, vei găsi un statir. Pe acela luându-l, dă-l lor, pentru Mine și pentru tine»*” (Matei 17,24-27).

---

¹ Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Viața Sfinților Apostoli Matei, Iacov Alfeul, Iuda Tadeul, Andrei, Iacov al lui Zevedeu, Filip, Vartolomeu, Toma, Simon Zilotul, Iuda Iscarioteanul și Matia*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Clujului, Cluj Napoca, 1945, p. 10.

² *Ibidem*, p. 9.

„Între evrei funcția de vameș era disprețuită. Conducătorii vămilor erau străini de neamul iudeu, însă funcționarii de rând, încasatorii care intrau în contact direct cu poporul erau angajați din rândul evreilor. Foarte greu un iudeu se angaja vameș. Trebuia să fi ajuns la sapă de lemn pentru a râvni la meseria hulită de vameș sau să fie un om lipsit de conștiință. Toată ura, întreg disprețul poporului față de stăpânirea străină se întorcea împotriva micilor slujbași de la vamă”¹. „În popor se spunea: «Nu vă măritați ficele cu mici negustori, cu luntrași, cu cămilari, cu bărbieri și nici cu vameși, căci acestea sunt îndeletniciri de hoți»”². „Vameșii iudei erau alungați din mijlocul comunității, ei reprezentând cea mai joasă decădere umană, ultima treaptă a păcătoșeniei. Vameșul evreu era socotit un trădător de neam, un necredincios și disprețuitor al lui Dumnezeu și al Legii. Vameșul era ocolit ca un lepros, el era considerat necurat pentru societate. Odată format acest renume, nimeni nu-și mai dădea silința să facă deosebire de la om la om. Și dacă unii dintre vameșii evrei, oameni fără conștiință, își făceau din această funcție un izvor de îmbogățire, jupuindu-și conaționali, alții ajunseseră din sărăcie în această funcție, câștigându-și existența în mod cinstit”³.

Sărăcia l-a îmboldit pe Levi să lucreze la vamă, iar „cunoașterea limbii materne și a celei grecești i-au dat posibilitatea de a ajunge vameș în Capernaum”⁴.

Levi „nu l-a urmat Domnului Hristos de la începutul activității Sale publice”⁵. La câțva timp după ce și-a ales primii Apostoli, „Mântuitorul a trecut prin preajma punctului de vamă din apropierea orașului Capernaum, situat în locul în

---

¹ **Ibidem**, pp. 10-11.

² **Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu**, *Sfântul Matei vameșul - apostol*, articol publicat în „Telegraful Român”, nr. 7-10, 1982, p. 7.

³ **Prof. Dr. L. G. Munteanu**, *Viața Sfinților Apostoli Matei...*, p. 11.

⁴ **Ibidem**, p. 10.

⁵ **Ibidem**, p. 7.

care râul Iordan se varsă în Marea Tiberiadei. Acolo se găsea Levi, fiul lui Alfeu¹. „Văzându-l șezând la vamă, Iisus i-a zis: «Urmează-Mi!». Și lăsând totul, acesta s-a ridicat și l-a urmat” (Luca 5,27-28).

„De bucurie, noul Apostol² „a făcut un ospăț mare în casa lui. Și pe când ședea Iisus la masă în casa lui Levi, mulți vameși și păcătoși ședeau la masă cu Iisus și cu ucenicii Săi, că mulți erau aceștia și-l urmau. Dar fariseii și cărturarii murmurau și ziceau către ucenicii lui Iisus: «De ce mâncați și beți cu vameșii și cu păcătoșii?». Și Iisus, răspunzând, le-a zis: «Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Eu n-am venit să-i chem pe cei drepecți, ci pe cei păcătoși la pocăință»” (Luca 5,29-32 și Marcu 2,15).

„Pentru Levi, ziua chemării la apostolat a fost cea mai fericită din viața lui, căci i-a fost ziua mântuirii³”.

„Devenind Apostol, Levi a vrut s-o rupă cu trecutul, care i-a adus atâta suferință⁴. „La cererea lui, Domnul Hristos i-a schimbat și numele, din Levi în Matei⁵”.

„Obiceiul la evrei de a-și lua alt nume la schimbarea ocupației îl întâlnim adeseori. Însuși Mântuitorul îl practică față de unii dintre Apostolii Săi. Acesta este cazul lui Simon⁶, căruia Domnul Hristos i-a spus: „Tu ești Simon, fiul lui Iona, tu te vei numi Chefa, ce se tâlcuiește: Petru” (Ioan 1,42).

De când a fost chemat să-l urmeze Domnului Hristos, Matei a stat mereu alături de Mântuitorul, împreună cu ceilalți Apostoli, la toate momentele importante din timpul activității Sale publice, până la Cina cea de Taină. Când Acesta a fost arestat, de ostașii

---

¹ Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu, *Art. cit.*, p. 7.

² *Ibidem*, p. 7.

³ Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Viața Sfinților Apostoli Matei...*, p. 12.

⁴ *Ibidem*, p. 8.

⁵ Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu, *Art. cit.*, p. 7.

⁶ Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Viața Sfinților Apostoli Matei...*, p. 9.

conduși de Iuda, în grădina Ghetsimani, Matei L-a părăsit, asemenea celorlalți Apostoli, în afară de Petru și Ioan.

După învierea Domnului Hristos din morți, Matei a fost împreună cu ceilalți Apostoli atunci când li s-a arătat Mântuitorul, până la înălțarea Acestuia cu trupul la cer, la care a fost și el martor. De asemenea, Matei a fost prezent la alegerea lui Matia în locul lui Iuda, la Pogorârea Sfântului Duh, a fost aruncat în temnița din Ierusalim cu ceilalți Apostoli, dar un înger i-a eliberat (Faptele Apostolilor 5,18-20), a fost bătut împreună cu ceilalți Apostoli (Faptele Apostolilor 5,40), a participat la alegerea și hirotonirea celor șapte diaconi (Faptele Apostolilor 6,2-6), și a luat parte la Sinodul Apostolic din Ierusalim (Faptele Apostolilor 15,6-21).

Asemenea celorlalți Apostoli, Sfântul Matei a ajutat la organizarea comunității creștine din Ierusalim și a propovăduit cuvântul Evangheliei în Țara Sfântă.

„La rugămintea evreilor din Palestina convertiți la creștinism, în anul 44 Sfântul Apostol Matei a scris o Evanghelie în limba aramaică”¹. „În preajma anului 65, Apostolul Matei a tradus această Evanghelie în greacă, limba în care, practic, circula întreaga cultură a Imperiului Roman”². „Prin cartea scrisă de Sfântul evanghelist Matei se începe canonul Noului Testament”³.

„Dintre toate scrierile Noului Testament, Evanghelia alcătuită de Sfântul Matei este singura care nu s-a păstrat în limba ei originală”⁴.

„Dintre cele patru Evanghelii din canonul Noului Testament, primele trei, scrise de Matei, Marcu și Luca, se

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 599.

² *Biblia...*, p. 1459.

³ Prof. Dr. L. G. Munteanu, *Viața Sfinților Apostoli Matei...*, p. 25.

⁴ *Ibidem*, p. 83.

numesc «sinoptice», ele având asemănări atât de mari, încât pot fi puse pe trei coloane paralele și privite simultan. Acestea au același plan general, același tip și aproape aceeași succesiune a episoadelor, același vocabular și aceeași viziune asupra învățării Domnului Hristos. Cu toate acestea, fiecare Evanghelie are propriile ei particularități, care fac din ea o operă distinctă și inconfundabilă¹.

În anul 44, Irod Agrippa I, regele Iudeii (41-44), a declanșat o prigoană împotriva Bisericii, în timpul căreia Sfântul Apostol Iacov a fost condamnat la moarte și executat.

„Începând cu anul 44, Apostolul Matei a cutreierat Siria, Persia, Etiopia, Macedonia și alte țări², pentru a răspândi printre locuitorii acestora învățătura Domnului Hristos.

„Se pare că Sfântul Apostol Matei și-a încheiat viața ca martir, în Tir sau în Beritus, fiind una dintre victimele ilustre ale sângeroasei persecuții declanșate de împăratul Nero (54-68)³.

Conform altor surse, Sfântul Apostol Matei ar fi fost ars pe rug la porunca lui Fulvian, guvernatorul Etiopiei.

Fragmente din moaștele Sfântului Matei se păstrează în catedrala din Salerno, Italia, dar și în alte locuri ale lumii.

Sfântul Apostol și Evanghelist Matei este pomenit în calendarul creștin în ziua de 16 noiembrie.

---

¹ *Biblia...*, p. 1459.

² **Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu**, *Art. cit.*, p. 7.

³ **Ibidem**, p. 7.

Sfânta Mare Muceniță Ecaterina

(25 noiembrie)

Sfânta Ecaterina s-a născut în Alexandria, în jurul anului 287, într-o familie de vază, una dintre ramurile descendente ale dinastiei ptolemeilor, care a condus destinele Egiptului între anii 305 și 30 î.Hr. Tatăl ei, păgânul Constus, era guvernatorul orașului, iar „mama ei era creștină, dar în ascuns, din cauza persecuției anticreștine sângeroase declanșate de împărații Dioclețian și Maximian”¹.

În perioada respectivă, Alexandria era unul dintre cele mai importante centre culturale ale lumii, acolo aflându-se cea mai renumită bibliotecă a antichității, vestita școală astronomică, precum și farul, una dintre cele șapte minuni ale lumii antice.

Sfânta Ecaterina, care era foarte inteligentă, a fost educată de mică de către cei mai buni dascăli ai timpului, în limbile greacă și latină, studiind literatura, retorica, filosofia și științele medicale. Aceasta a aprofundat operele lui: Hesiod, Homer, Cicero, Virgiliu, Pericle, Demostene, Platon, Aristotel, Hipocrate, Aesculap, Galenus din Pergam și mulți alții. „Sfânta a dobândit multă învățătură, ajungând, foarte de tânără, printre cei mai de seamă înțelepți ai vremii sale”², „încât toți se mirau de înțelepciunea ei”³.

După ce Ecaterina a împlinit vârsta de optsprezece ani, fiind foarte frumoasă, mulți tineri din înalta societate voiau să o ia de soție, însă aceasta îi refuza pe toți.

---

¹ *Viața și Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Ecaterina, fecioara cea preaițeleaptă*, Editura Agapis, București, 2010, p. 4.

² *Proloagele*, volumul I..., p. 271.

³ *Viața și Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Ecaterina...*, p. 3.

Văzând acest lucru, mama și rudele ei o îndemneau să se căsătorească, dar tânăra le-a spus: „«De voiți să mă mărit, cercetați pretutindeni și aflați-mi un tânăr asemenea mie: de neam ales, bogat, frumos și înțelept, dar dacă una dintre aceste calități îi va lipsi, acela nu este vrednic de mine». Nereușind să găsească un astfel de tânăr, neamurile fetei i-au zis că băieții din cele mai bune familii pot fi de neam ales și mai bogați decât ea, dar în frumusețe și în înțelepciune nu se va asemăna nimeni cu ea. Ecaterina însă le-a răspuns: «Eu nu vreau să am un soț care nu este cărturar!»”¹.

În această situație, mama Ecaterinei s-a dus împreună cu fiica ei la călugărul Anania, în afara Alexandriei, pentru a-i cere sfatul. Auzind motivul pentru care au venit la el, pustnicul i-a spus fetei: „Eu cunosc un tânăr minunat, care te întrece în toate darurile pe care zici tu că le ai, pentru că neamul Lui cel bun este negrăit, neajuns și neștiut. Vistieria bogăției Lui se împarte în toată lumea și nu se împuținează, ci cu cât este împărțită, cu atât se înmulțește. Frumusețea Lui covârșește strălucirea soarelui, iar înțelepciunea Lui cârmuiește toate făpturile și pe cele văzute și pe cele nevăzute”². „Ecaterina l-a întrebat pe sihastru: «Oare este cu puțință ca să-L văd pe tânărul Acela, despre care vorbești lucruri atât de minunate?»». Anahoretul i-a răspuns: «Dacă vei face precum te voi învăța eu, atunci te vei învrednici să-I vezi preastrălucita Lui față». Fata i-a zis călugărului: «Te văd om bătrân, priceput și cinstit și cred că nu minți, deci sunt gata să fac tot ceea ce îmi vei spune, numai ca să-L văd pe Cel lăudat de tine». Atunci monahul i-a dat icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, cu Pruncul în brațe și i-a spus: «Acesta este chipul Maicii tânărului despre care ți-am spus cuvinte atât de minunate, iar

---

¹ **Ibidem**, pp. 4-5.

² **Ibidem**, pp. 5-6.

numele ei este Maria. Ia-l în casa ta, și închizându-ți ușile camerei, roagă-te înaintea lui cu evlavie, toată noaptea. Să te rogi ca să-ți arate pe Fiul ei și trag nădejde că de te vei ruga cu credință, te va asculta și te va învrednici să-L vezi pe Acela după care tânjește sufletul tău»¹.

Ecaterina a luat icoana și s-a dus acasă împreună cu mama ei, iar după ce s-a făcut noapte s-a închis în camera ei și a început să se roage Maicii Domnului, așa cum o învățase călugărul. „După un timp a adormit și a visat-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu precum era zugrăvită în icoană, cu Pruncul în brațe, iar Acesta strălucea mai puternic decât soarele, dar fața Lui era întoarsă către Maică, încât Ecaterina nu putea să o vadă. Tânăra s-a dus în partea aceea, dar Pruncul și-a întors fața și de acolo. După ce aceasta s-a petrecut de trei ori, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu l-a întrebat pe Prunc: «Fiule, o vezi pe Ecaterina cât este de frumoasă?». Acesta i-a răspuns: «Este foarte întunecată și urâtă, încât nu pot să Mă uit la ea». Maica L-a întrebat: «Dar nu este ea cu mult mai înțeleaptă decât toți ritorii, mai bogată și de neam mai ales decât toate fecioarele din Alexandria?». Pruncul i-a răspuns: «Adevăr îți zic, Maica Mea, că fecioara aceasta este fără de minte, săracă și din neam rău, pentru că este păgână și de aceea nu Mă voi uita la ea, nici nu vreau ca ea să-Mi vadă fața». Atunci Preasfânta Născătoare de Dumnezeu i-a zis Pruncului: «Te rog, Fiul meu, nu trece cu vederea zidirea Ta, ci spune-i ce trebuie să facă pentru a-Ți vedea prealuminata față, pe care îngerii doresc să o vadă». Pruncul i-a răspuns: «Să se ducă la pustnicul care i-a dat icoana și, precum o va învăța acela, așa să facă, și atunci Îmi va vedea fața și va afla har de la Mine»².

---

¹ *Ibidem*, pp. 6-7.

² *Ibidem*, pp. 8-9.

„După ce a auzit aceste cuvinte, Ecaterina s-a trezit din somn, fiind foarte mirată de ceea ce a visat. Când s-a făcut ziuă, tânăra s-a dus la chilia călugărului și a căzut la picioarele lui, plângând, i-a relatat vedenia și l-a rugat să o învețe ce trebuie să facă pentru a vedea fața Pruncului. Pustnicul i-a vorbit cu de-amănuntul despre învățătura creștină, începând de la facerea lumii și crearea lui Adam, până la cea de-a doua venire a Domnului Hristos, despre slava cea negrăită din rai și despre chinurile cele fără de sfârșit din iad. Ca una ce era foarte învățată și înțeleaptă, fecioara a priceput tot ceea ce i-a spus sihastrul, a crezut din toată inima în Hristos și a primit de la el Sfântul Botez. Apoi anahoretul i-a zis să se roage din nou, cu multă râvnă, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pentru a i se arăta încă o dată”¹.

Sfânta Ecaterina s-a întors acasă și s-a rugat Domnului Hristos și Maicii Domnului cu multă evlavie, până când a adormit și a visat-o din nou pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu cu Pruncul în brațe. „Maica Domnului L-a întrebat pe Prunc: «Fiul meu, Ți place fecioara aceasta?». Pruncul a răspuns: «Îmi este foarte plăcută, pentru că acum este luminată și slăvită, pe când înainte era întunecată și urâtă. Acum este bogată și înțeleaptă, pe când înainte era săracă și nepricepută. Acum o iubesc, pe când înainte o compăttimeam; și atât de mult o iubesc, încât voiesc să Mă logodesc cu ea». Atunci Ecaterina a căzut cu fața la pământ, zicând: «Preaslăvite Stăpâne, eu nu sunt vrednică să văd fața Ta, ci învrednicește-mă ca să fiu împreună cu robii Tăi». În acel moment, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a prins-o pe Ecaterina de mâna dreaptă și I-a zis Pruncului: «Fiul meu, dă-i acestei fecioare inelul de logodnă și fă-o mireasa Ta, ca să o învrednicești împărăției Tale». Atunci Domnul Hristos i-a

---

¹ **Ibidem**, pp. 9-10.

dat ei un inel preafrumos, și i-a zis: «Iată, astăzi te primesc pe tine mireasă pe veci, deci să păzești această arvună și să nu mai primești nicidecum alt inel de la vreun mire pământesc». Acestea zicând Mântuitorul, vedenia s-a încheiat, fecioara s-a trezit și a văzut pe unul din degetele mâinii sale drepte un inel preafrumos, iar inima ei s-a umplut de atâta bucurie, încât din acel ceas L-a iubit numai pe Dumnezeu și nu mai cugeta nicidecum la lucrurile pământești”¹.

Pe atunci a sosit în Alexandria împăratul Maximian (286-305), pentru celebrarea unei mari sărbători păgâne, la care a invitat să ia parte cât mai multă lume din cetate și din împrejurimi.

După ce au început să se aducă numeroase jertfe idolilor, Sfânta Ecaterina s-a dus la templul în care se afla împăratul și i-a spus că închinarea la zei este o înșelăciune diavolească, singurul Dumnezeu adevărat fiind cel al creștinilor.

Maximian a așteptat să se încheie sărbătoarea păgână, după care a chemat-o pe Sfânta Ecaterina la palatul lui din Alexandria și, rămânând surprins de „înțelepciunea și frumusețea ei, i se părea că aceasta nu este născută din părinți muritori, ci este o zeiță, de a cărei frumusețe rânindu-se, a început a-i grăi cuvinte de desfrânare. Atunci fecioara i-a zis: «Diavolii, pe care voi îi cinstiți ca pe niște zei, aceia vă înșeală și vă atrag la pofte dobitocești. Eu sunt creată de Dumnezeu din pământ, iar Acela m-a împodobit cu atâta frumusețe, pentru ca din aceasta oamenii să se minuneze de înțelepciunea și puterea Creatorului, care a putut înzestra un chip făcut din tină cu o asemenea frumusețe». Maximian a fost deranjat de aceste cuvinte și i-a spus Sfintei: «Nu-i vorbi de rău pe zei, care au slavă nemuritoare». Ecaterina însă i-a răspuns: «Dacă vei vrea să-ți scuturi puțin negura și întunericul înșelăciunii de pe

---

¹ **Ibidem**, pp. 10-12.

mente, vei înțelege că zeii sunt o amăgire și Îl vei cunoaște pe adevăratul Dumnezeu al Cărui nume, doar dacă este rostit de cineva sau dacă semnul Sfintei Sale Cruci este făcut în văzduh, zeii tăi sunt izgoniți și sfărâmați. Și de vei porunci, îți voi arăta ție acest lucru». Auzind această afirmație, Maximian a refuzat să mai vorbească cu Ecaterina, temându-se că va fi rușinat de cuvintele ei cele înțelepte și i-a zis: «Nu se cade împăratului să stea de vorbă cu o femeie, ci voi aduna filosofi cei înțelepți ca să discute cu tine, și atunci vei cunoaște netemeinicia afirmațiilor tale și vei crede în învățăturile noastre»¹.

Maximian i-a invitat în Alexandria pe cei mai de vază filosofi și retori de sub stăpânirea lui, promițându-le răsplată îmbelșugată dacă o vor birui în cuvânt pe Ecaterina.

La porunca împăratului „s-au adunat retorii cei mai aleși și mai înțelepți, cincizeci la număr, isteți cu mintea în înțelepciune și puternici în cuvânt”², iar Maximian i-a pus să se confrunte cu Sfânta Ecaterina, de față cu mult popor.

Înainte însă ca polemica să înceapă, Sfântul Arhanghel Mihail i s-a arătat Sfintei Ecaterina și i-a spus: „Nu te teme, pentru că Dumnezeu îți va da înțelepciune ca să-i biruiești pe cei cincizeci de retori și nu numai aceia, ci și mulți alții vor crede prin tine în Iisus Hristos și cu toții vor primi cununa muceniciei”³.

După ce fecioara s-a confruntat cu cel mai renumit dintre retori, prezentându-i pe scurt învățătura creștină, acesta a rămas fără replică. „Împăratul, văzându-l biruit, a poruncit celorlalți să vorbească cu fecioara, dar ei au refuzat, zicând: «Nu putem sta împotriva adevărului, căci dacă cel dintâi dintre noi a tăcut, fiind biruit, atunci noi ce vom mai zice?». La auzul acestor cuvinte Maximian s-a mâniat și a poruncit să fie aprins un foc

---

¹ **Ibidem**, pp. 16-17.

² **Ibidem**, p. 18.

³ **Ibidem**, pp. 19-20.

mare în mijlocul cetății, în care să fie aruncați cei cincizeci de filosofi și ritorii. În acel moment, bărbații au căzut la picioarele Sfintei, cerându-i să se roage pentru ei Dumnezeuului celui adevărat, ca să le ierte toate câte au greșit din neștiință și să-i învrednicească de Sfântul Botez și de darul Preasfântului Duh. Sfânta Ecaterina, umplându-se de bucurie, le-a zis: «Cu adevărat sunteți fericiți, căci părăsind întunericul ați cunoscut lumina cea adevărată și, trecând cu vederea pe acest împărat stricăcios de pe pământ, v-ați apropiat de Cel ceresc. Deci, să nădăjduiți fără îndoială în mila Lui și să credeți că focul cu care vor să vă ardă păgânii vă va fi vouă botez și scară care vă va înălța la cer. În acest foc, curățindu-vă de toată necurăția trupului și a duhului, vă veți afla ca niște stele luminoase și curate înaintea slavei Împăratului ceresc și veți fi iubiții Lui prieteni». Zicând acestea, Sfânta a însemnat pe fiecare dintre ei pe frunte cu pecetea lui Hristos, adică cu Sfânta Cruce, și, luându-i ostașii, i-au aruncat în foc. Făcându-se seară, niște oameni binecredincioși și iubitori de Dumnezeu s-au dus ca să le adune trupurile și i-au aflat pe toți întregi, căci nici părul capului nu le arsese. Pentru această minune mulți au crezut în Iisus Hristos, iar moaștele ritorilor au fost îngropate la loc de cinste”¹.

Văzând că prin înțelepciunea ei i-a biruit pe filosofi, împăratul a încercat să o amăgească pe Ecaterina, promițându-i că se va căsători cu ea și o va face împărăteasă, dacă acceptă să jertfească idolilor. „Sfânta, pricepând înșelăciunea lui, i-a zis: «Împărate, leapădă vicleșugul și nu te asemeni vulpii, pentru că eu ți-am spus deja că sunt creștină și m-am logodit cu Hristos, încât prefer haina muceniciei, iar nu porfira împărătească». Auzind aceste cuvinte, Maximian i-a spus: «Deși nu voiesc, mă silești să-ți vatăm trupul», dar Sfânta i-a răspuns: «Fă cum te taie

---

¹ *Ibidem*, pp. 24-26.

capul, căci prin această ocară vremelnică îmi vei agonisi slava cea veșnică din împărăția lui Dumnezeu»¹.

La porunca împăratului, fecioara a fost bătută crunt cu vine de bou, încât s-a înroșit pământul de sângele ei, apoi a fost aruncată o perioadă de timp în temniță, fără să i se dea nimic de mâncare, însă mirele ei, Hristos, i-a purtat de grijă, încât rănilor i s-au vindecat în chip miraculos și aceasta nu a suferit de foame.

După câteva zile, văzând-o cât este de frumoasă, deși fusese desfigurată în bătaii și lăsată în temniță fără mâncare, Maximian i-a cerut muceniței să jertfească zeilor, pentru a scăpa de cazne, apoi să se căsătorească cu el, dar aceasta a refuzat din nou.

„Crezând că o va înspăimânta pe Ecaterina și o va convinge să se supună împăratului, eparhul Hursaden i-a zis lui Maximian: «Împărate, eu m-am gândit la o tortură prin care o vei birui pe această fecioară. Poruncește să fie prinse patru roți de lemn într-o osie și să fie fixate împrejurul lor sulite și alte fiare ascuțite. Două roți să se rotească în partea stângă și două în partea dreaptă, iar în mijlocul lor să fie legată fata și, cum se vor învârti roțile, îi vor sfârteca tot trupul. Însă înainte de a începe supliciul, să se rotească roțile în gol înaintea fecioarei, pentru ca, văzându-le, să se înfricoșeze de această caznă cumplită și să se supună voii tale, iar de nu o va face, atunci să sufere moarte îngrozitoare». Acest sfat a fost pe placul împăratului, care a dat ordin să se facă acel fel de roți. Și fiind adusă Sfânta lângă teribilul instrument de tortură, roțile au fost învârtite înaintea ei, pentru a o înspăimânta. Apoi Maximian i-a zis: «Vezi tu ce caznă ți-a fost pregătită, prin care vei suferi moarte cumplită dacă nu te vei închina zeilor?». Iar fecioara i-a răspuns: «De multe ori ți-am făcut cunoscut gândul meu, de aceea nu mai pierde vremea, ci fă ceea ce voiești». Văzând împăratul că nu o poate înfricoșa cu nimic pentru a o face să se lepede de Hristos,

---

¹ **Ibidem**, pp. 26-27.

a poruncit să o lege între roți și să le învârtă repede, pentru ca fiarele cele ascuțite să o sfărtece în bucăți și să o facă să sufere o moarte îngrozitoare. Când călăii au vrut să înceapă supliciul, un înger a dezlegat-o pe muceniță din legături, a sfărâmat roțile în bucăți, iar acelea, sărind din locul lor, i-au rănit și omorât pe numeroși păgâni, încât mulțimea care era de față, văzând această minune, a strigat: «Mare este Dumnezeuul creștinilor!»¹.

Înțelegând Maximian că prin amăgiri și cazne nu o poate îndupleca pe muceniță să se lepede de Hristos și să jertfească zeilor, a dat poruncă să-i fie tăiat capul în afara zidurilor cetății.

Soldații au condus-o pe Sfânta Ecaterina afară din Alexandria și au îndeplinit porunca împăratului, dar când i-au tăiat capul cu sabia, „în loc de sânge a curs lapte, iar îngerii i-au luat în acel ceas trupul și l-au dus în Muntele Sinai”², în locul în care Moise a văzut rugul care ardea și nu se mistuia.

Martiriul Sfintei Ecaterina a avut loc în jurul anului 305.

Sfânta împărăteasă Elena (cca 248-327), mama Sfântului Constantin cel Mare, a construit o biserică în Muntele Sinai, lângă rugul lui Moise care ardea și nu se mistuia.

În secolul al VI-lea, împăratul Iustinian cel Mare (527-565) a transformat biserica din Muntele Sinai într-o mănăstire puternic fortificată, închinată Sfintei Ecaterina.

Capul Sfintei Ecaterina și mâna ei stângă se păstrează în mănăstirea închinată acesteia din Muntele Sinai, în timp ce alte fragmente din sfințele ei moaște se găsesc în mai multe locuri din lume.

Toți pelerinii care se închină la moaștele Sfintei Ecaterina din Muntele Sinai primesc în dar un inel, pe care este gravat numele Sfintei, în amintirea celui pe care Domnul Hristos i l-a dăruit acesteia.

---

¹ **Ibidem**, pp. 34-35.

² **Ibidem**, p. 41.

Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai este cea mai veche vatră de sihăstrie din lume, alături de Mănăstirea Sfântul Antonie cel Mare din deșertul Egiptului și singura cu viață monahală neîntreruptă, de la întemeierea ei, până în zilele noastre. Biblioteca acesteia deține cea mai mare colecție de manuscrise și documente paleocreștine de pe glob, după cea a Vaticanului, și aici se află cea mai valoroasă colecție de icoane vechi din lume.

De asemenea, această mănăstire constituie cea mai mică Arhiepiscopie Ortodoxă din lume, cuprinzându-i doar pe monahii care viețuiesc în ea, starețul acesteia fiind și arhiepiscop.

Sfânta Mare Muceniță Ecaterina este pomenită în calendarul creștin în ziua de 25 noiembrie.

Sfântul Cuvios Ioan Damaschin

(4 decembrie)

Sfântul Ioan Damaschin s-a născut între anii 659-664, într-o familie bogată din cetatea Damasc, de unde a primit și supranumele de Damaschinul. Acesta mai este cunoscut și sub numele de Mansur, pe care l-a moștenit de la bunicul său.

„Strămoșii Sfântului Ioan Damaschin, cu toate că trăiau în mijlocul păgânilor din Damasc, și-au păstrat credința în Iisus Hristos. Părinții lui Ioan îi răscumpărau din averea lor pe creștinii robiți”¹ „și le ofereau mijloace de trai”².

Tatăl lui Ioan se numea Sergiu și a fost „ministru de finanțe”³ sub mai mulți califi.

Ioan a avut un frate, pe Teodor, iar părinții lor au înfiat un băiat, numit Cosma, care „era de loc din Ierusalim”⁴.

„Odată sarazinii au adus în Damasc o mulțime de robi. Printre aceștia era și un călugăr, Cosma, originar din Italia, care era foarte învățat. Auzind despre calitățile lui, Sergiu l-a răscumpărat, l-a luat în casa lui și i-a încredințat spre instruire pe fiii săi”⁵.

„Cu ajutorul dascălului, copiii au dobândit în scurt timp toată învățătura pe care o posedă monahul”⁶. Aceștia „au stu-

---

¹ **Dumitru Fecioru**, *Viața Sfântului Ioan Damaschin. Studiu de istorie literară creștină*, București, 1935, p. 8.

² **Ibidem**, p. 127.

³ **Ibidem**, p. 126.

⁴ **Ibidem**, p. 9.

⁵ **Ibidem**.

⁶ **Ibidem**.

diat cele șapte arte liberale: gramatica, retorica, dialectica, aritmetica, geometria, astronomia și muzica. Pe lângă acest ciclu de cunoștințe, ei au fost instruiți și în teologie”¹. „Drept răsplată, Sergiu l-a eliberat pe călugărul Cosma, iar acesta s-a retras la Mănăstirea Sfântul Sava”² din apropierea Ierusalimului.

„Cu siguranță că tot în anii adolescenței, Ioan Damaschin a asimilat și acele cunoștințe de filosofie care abundă în paginile lucrării sale capitale: «Izvorul cunoașterii»”³.

După ce Sergiu s-a stins din viață, în jurul anului 690, califul Abd al-Malik ibn Marwan (685-705) i-a oferit lui Ioan funcția pe care o ocupase tatăl său.

În timpul califului Umar al II-lea (717-720), „împăratul bizantin Leon al III-lea (717-741) a interzis cinstirea sfintelor icoane. Aflând despre aceasta, Ioan Damaschin a trimis mai multe epistole creștinilor din Constantinopol, în care le explica faptul că închinarea la sfintele icoane este îndreptățită. Auzind despre aceste scrisori și neavând niciun mijloc de a-l pedepsi pe apărătorul icoanelor, pentru că nu se găsea pe teritoriul Imperiului Bizantin, Leon a pus un copist să imite scrisul lui Ioan Damaschin și să scrie o epistolă, ca din partea lui Damaschin, adresată împăratului, prin care acesta îl anunța pe basileu că Damascul era lipsit de apărare și că el este oricând gata să-i dea ajutor, pentru a-l cuceri. Pe lângă această scrisoare, Leon a alcătuit încă una către califul Damascului, pe care a semnat-o el, în care îi aducea la cunoștință trădarea unuia dintre demnarii săi și i-a trimis califului amândouă epistolele. Fără să cerceteze faptele, califul a poruncit să i se taie lui Ioan Damaschin mâna dreaptă, cu care considera că a scris infama scrisoare și să fie atârnată în piața cetății, ca dovadă

---

¹ **Ibidem**, p. 134.

² **Ibidem**, p. 9.

³ **Ibidem**, p. 134.

a trădării sale, iar porunca a fost dusă imediat la îndeplinire. Spre seară, când mânia califului s-a potolit, Ioan l-a rugat să-i dea voie să-și îngroape mâna tăiată, iar acesta a fost de acord. După ce și-a primit mâna, Ioan a îngenunchiat înaintea icoanei Maicii Domnului și, punând mâna la locul ei, s-a rugat Sfintei Fecioare cu lacrimi să i-o tămăduiască, ceea ce s-a și petrecut. Cel vindecat a adus laude și mulțumiri lui Dumnezeu și Născătoarei de Dumnezeu, bucurându-se împreună cu toată casa lui pentru această minune. Văzând atâta bucurie, slujitorii califului i-au spus acestuia că nu mâna lui Ioan a fost tăiată, ci a altcuiva, care a acceptat să sufere pedeapsa în locul lui. Califul l-a chemat atunci pe Ioan și, cunoscând după dunga rămasă în urma amputării că mâna acestuia a fost tăiată, dar prin minune a fost vindecată, i-a cerut iertare pentru că l-a pedepsit pe nedrept, cerându-i să fie primul dintre sfetnicii săi. Ioan a refuzat, rugându-l pe calif să îi îngăduie să se retragă pentru a sluji lui Dumnezeu, care l-a vindecat, iar acesta a acceptat. Întorcându-se acasă, Ioan și-a vândut tot ceea ce avea, iar banii obținuți i-a împărțit săracilor și bisericilor din Damasc, plecând împreună cu Cosma, fratele său adoptiv, la mănăstirea Sfântul Sava de lângă Ierusalim”¹.

În semn de mulțumire față de Maica Domnului, care l-a tămăduit, Sfântul Ioan Damaschin a confecționat o mână din argint, de dimensiunea mâinii care îi fusese tăiată și a lipit-o de icoana Maicii Domnului înaintea căreia s-a rugat de a luat vindecare. Această icoană, numită Panaghia triherusa (Maica Domnului cu trei mâini), a luat-o apărătorul icoanelor cu el la mănăstirea Sfântul Sava, iar de acolo a ajuns cu vremea la mănăstirea sârbească Hilandar din Sfântul Munte Atos, unde se păstrează și astăzi.

Acestea s-au petrecut prin anul 718.

---

¹ *Ibidem*, pp. 9-10.

„La Mănăstirea Sfântul Sava, Ioan a fost rânduit să stea în ascultare de un monah bătrân. Acesta i-a poruncit să se lepede de toate cele lumești, să-și păstreze sufletul și trupul curate, să se ferească de mândrie din cauza învățaturii lumești acumulate, să nu scrie nimic, nici măcar o scrisoare și să fie tăcut. Ioan a primit fără cârtire toate aceste porunci, păzindu-le întocmai. Odată bătrânul a vrut să-i pună la încercare ascultarea și smerenia și pentru aceasta l-a trimis în Damasc, unde Ioan trăise în mare strălucire, pentru a vinde niște coșuri la preț dublu decât cel convenit. Ioan nu s-a împotrivit deloc, iar după ce a fost luat în răs de toți, din pricina prețului mare pe care îl cerea, a ajuns să vândă coșurile unui fost rob de-al său, care recunoscându-l, le-a cumpărat, nu pentru că avea nevoie de ele, ci pentru că i se făcuse milă de fostul său stăpân. După ce s-a întors la mănăstire, un călugăr, al cărui frate după trup murise, l-a rugat să-i compună o cântare funebră, pentru a se mângâia în durerea sa. La început Ioan nu a acceptat, de teamă să nu calce porunca bătrânului său, însă fiind înduplecat de rugămințile și durerea monahului, a compus troparul: «Cu adevărat deșertăciune sunt toate...». Pe când cânta acest tropar a fost auzit de bătrânul său călugăr, care supărându-se, l-a alungat ca pe un călcător de poruncă. La rugămințile altor monahi, bătrânul l-a iertat pe Ioan Damaschin, cu condiția să curețe latrinele mănăstirii, iar Ioan s-a supus. După un timp, Maica Domnului i s-a arătat în vis monahului în vârstă, muștrându-l pentru faptul că l-a oprit pe Ioan să scrie, poruncindu-i să-i îngăduie să alcătuiască imne în cinstea ei, a Mântuitorului și a Sfinților și să apere prin scris dreapta credință. A doua zi, bătrânul l-a rugat pe Ioan să-l ierte, căci din neștiință l-a oprit să scrie. Din acel moment, Sfântul Ioan Damaschin a început să compună cântări și să scrie cărți. După o vreme, patriarhul Ierusalimului l-a

hirotonit pe Sfântul Ioan preot, iar pe Cosma, fratele lui adoptiv, l-a făcut episcop al Maiumei”¹.

„Patriarhul Ioan al V-lea al Ierusalimului (706-735) l-a numit pe Sfântul Ioan Damaschin sfetnic în lămurirea problemelor teologice și l-a pus să predice în Biserica Învierii din Ierusalim”².

În anul 726, împăratul Leon al III-lea a înlăturat cu violență icoana Mântuitorului Hristos care se găsea deasupra porții de bronz a palatului imperial din Constantinopol. În același an, basileul, în colaborare cu unii episcopi iconoclaști din Asia Mică, a emis un edict împotriva icoanelor. În 17 ianuarie 730, împăratul a avut o consfătuire cu demnitarii imperiali și cu slujitorii Bisericii, cu scopul de a-și impune punctul de vedere în ceea ce privește icoanele, dar a întâmpinat rezistența hotărâtă a patriarhului ecumenic Gherman, pe care învinuindu-l de crimă de lezmajestate, l-a înlocuit cu Atanasie, singhel patriarhal. „Acesta din urmă, odată cu urcarea sa pe tronul patriarhal, a semnat decretul prin care Leon al III-lea condamnă cinstirea icoanelor. În felul acesta, edictul iconoclast reprezenta nu doar voința statului, ci și a ierarhiei Bisericii din Constantinopol”³.

„Leon al III-lea își justifica hotărârea luată printr-un principiu, nu rareori întrebuițat de împărații bizantini: «Eu sunt împărat și preot în același timp». Basileul considera că are dreptul să emită legi atât în problemele politice, cât și în cele bisericesti. În concepția lui, atât treburile politice ale imperiului, cât și chestiunile de credință ale Bisericii, erau de competența sa”⁴.

---

¹ **Ibidem**, pp. 10-11.

² **Ibidem**, p. 160.

³ **Paul Siladi**, *Conflictul iconoclast: cauze, context doctrinar și desfășurare*, articol publicat în „Credință și viață în Hristos - Anuarul Episcopiei Sălajului”, Editura Episcopiei Sălajului, Zalău, 2012, p. 519.

⁴ **Pr. D. Fecioru**, *Teologia icoanelor la Sfântul Ioan Damaschin*, articol publicat în „Ortodoxia”, nr. 1, 1982, p. 31.

Motivul principal invocat de iconoclaști în fundamentarea învățăturii lor, era cel de idolatrie. Cultul icoanelor era considerat o întoarcere la cultul idolatric păgân. Însușindu-și acest punct de vedere, împăratul Leon al III-lea mărturisea că se simte chemat să restabilească adevărata religie în imperiu care, prin cultul icoanelor, fusese necinstită și trădată. „Cultul icoanelor este cultul zeilor păgâni care trebuie nimic. Leon spunea: «Ozia, regele iudeilor, după opt sute de ani a înlăturat din templu șarpele de aramă, iar eu, după opt sute de ani, am făcut să se scoată zeii din Biserică». Leon al III-lea se considera chemat de Dumnezeu pentru a-I curăța Biserica de orice cult adus zeilor, ca un al doilea Moise, rânduit de Dumnezeu rege-preot, păstor al poporului lui Dumnezeu, adică al Imperiului Bizantin”¹. Leon se socotea inspirat și chemat, ca Apostolii, direct de Dumnezeu ca să readucă Biserica, printr-o amplă operațiune de epurare, la puritatea tradiției apostolice, amenințate prin cultul icoanelor de o lentă, dar sigură alunecare spre politeismul păgân.

„Împăratul a interpretat cutremurul devastator din 726 ca semn al mâniei lui Dumnezeu împotriva cultului icoanelor. În aceeași perspectivă se explica și înaintarea islamului, care se făcea simțită în mod clar și irezistibil, cât și prăbușirea imperiului, privită drept pedeapsă a lui Dumnezeu, asemenea suferințelor pe care le avea de îndurat poporul lui Israel, ori de câte ori cădea din adevărata cinstire a lui Dumnezeu. Eliberarea ca prin minune a Constantinopolului de flota arabă, în 717, și spectaculoasele succese militare ale lui Leon în lupta împotriva islamului, i-au făcut și pe unii oameni din imperiu să ajungă la convingerea că lupta împotriva icoanelor constituie o binecuvântare a lui Dumnezeu pentru imperiu, iar

---

¹ **Christoph Schönborn**, *Icoana lui Hristos - o introducere teologică*, traducere și prefață de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, 1996, p. 117.

împăratul, prin acțiunea de distrugere a icoanelor, înfăptuia voința lui Dumnezeu”¹.

Prin edictul emis împotriva cinstirii icoanelor, Leon al III-lea a declanșat o prigoană cruntă, în care au fost profanate și distruse multe icoane, ca și lăcașurile ce le adăposteau, iar mulți călugări, apărători ai icoanelor, au fost schingiuiți, alungați din mănăstiri și chiar omorâți. Mănăstirile au fost jefuite, iar pământurile și bunurile lor confiscate. Ca o ironie, „icoanele care Îl reprezentau pe Mântuitorul Iisus Hristos, pe Maica Domnului și pe sfinți au fost incendiate, în timp ce reprezentările de copaci, păsări, animale, etc. au fost păstrate cu grijă și chiar restaurate”².

Ce este de fapt icoana? „În sensul cel mai restrâns al cuvântului, icoana este reprezentarea picturală a unui personaj sfânt sau a unei scene sfinte, făcută de obicei pe o bucată de lemn, pânză, metal, hârtie sau sticlă, ori chiar pe zidul bisericii”³. „Icoana indică coborârea lui Dumnezeu în lume și participarea omului la viața dumnezeiască”⁴, de aceea „arta iconografică, fiind pusă în slujba lui Dumnezeu, nu este o artă ca oricare alta”⁵.

„Icoana, obiect de cult și operă de artă, este specifică religiei creștine. Dacă iudaismul a fost considerat o religie a cuvântului (prin care Dumnezeu a vorbit poporului ales, l-a educat și l-a pregătit pentru venirea lui Mesia), iar elenismul o religie a imaginii (în care, neexistând o revelație supranaturală, cultura cu elementele ei vizuale a prevalat asupra religiei), creștinismul

---

¹ **Ibidem**, pp. 117-118.

² **Dumitru Megheșan**, *Rugăciune și umanism*, Biblioteca revistei Familia, Oradea, 1996, pp. 122-123.

³ **Pr. Prof. Ene Braniște**, *Teologia icoanelor*, articol publicat în „Studii Teologice”, nr. 3-4, 1952, p. 178.

⁴ **Leonid Uspensky**, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994, p. 115.

⁵ **Ibidem**, p. 23.

este deodată o religie a Cuvântului întrupat și a imaginii, este deodată cult și cultură”¹.

„Importanța icoanei în Ortodoxie se vede din aceea că nu există rit liturgic fără icoană”². „Așa cum nu se poate săvârși Sfânta Liturghie fără rugăciuni, la fel nu se poate săvârși fără icoane. Dacă în mod excepțional Sfânta Liturghie se săvârșește într-un alt loc decât în biserică, trebuie să existe cel puțin un antimis, pe care este zugrăvită coborârea de pe cruce a Mântuitorului, o icoană a Domnului Hristos și una a Maicii Domnului, spre care privesc credincioșii”³.

Împotriva edictului lui Leon al III-lea s-au ridicat în primul rând monahii, mari iubitori și apărători ai icoanelor. „Un călugăr, pe nume Nicodim, a fost dus într-o zi în fața împăratului, care așternând pe jos, în fața lui, o icoană a lui Hristos, i-a spus rânjind: «Nu vezi, călugăr prost, că oricine poate să calce pe chipul lui Iisus Hristos fără să-I necinstească persoana?». Îndată călugărul a aruncat pe jos o monedă cu chipul împăratului și a întrebat: «Îmi este, așadar, îngăduit să calc pe această monedă fără să te dezonorez?». Cei de față l-au împiedicat să facă așa ceva, au pus mâna pe el și l-au ucis pentru că a disprețuit chipul împăratului”⁴.

„Când împăratul Leon al III-lea a publicat edictul contra icoanelor, în anul 726, patriarhul Ioan al Ierusalimului i-a poruncit Sfântului Ioan Damaschin să apere sfintele icoane. Acesta a luat condeiul și a scris, după cum singur mărturisește, pentru a

---

¹ **Michel Quenot**, *Icoana fereastră spre Absolut*, traducere, prefață și note de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 5.

² **Pr. Asist. Dr. Nicolae Dură**, *Teologia icoanelor, în lumina tradiției dogmatice și canonice ortodoxe*, articol publicat în „Ortodoxia”, nr. 1, 1982, p. 62.

³ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 67.

⁴ **Michel Quenot**, *Op. cit.*, p. 21.

nu ascunde în pământ, ca sluga cea nevrednică, talantul pe care l-a primit de la Dumnezeu. Imediat după edictul împăratului Leon al III-lea, Sfântul a scris primul tratat contra ereziei, apoi al doilea tratat, pentru credincioșii care nu înțeleseseră primul tratat, iar puțin mai târziu a scris și al treilea tratat, în care a sistematizat ideile despre cultul icoanelor cuprinse în primul și în al doilea tratat. Nu s-a mulțumit însă numai cu scrisul, ci cu toate că era doar preot, a luat parte activă la sinodul antiiconoclast al episcopilor orientali care s-a ținut în perioada respectivă. Rolul său în dezbaterile acestui sinod a fost atât de mare, încât posteritatea a atribuit Sfântului Ioan Damaschin anatematizarea împăratului Leon al III-lea”¹.

În scrierile sale, Sfântul Ioan Damaschin a sistematizat argumentația biblică, patristică și filosofică existentă în sprijinul cultului sfințelor icoane, combătând argumentele iconoclaștilor.

În primul rând, Sfântul Ioan îi contesta lui Leon al III-lea atribuțiile sinodale pe care acesta și le-a arogat. Concepției cezaro-papiste a împăratului, monahul de la Sfântul Sava i-a opus principiul sinodal, singurul justificat în Biserică de a le-gifera în materie de credință. „Nu este treaba împăraților de a hotărî în aceste chestiuni - a afirmat Sfântul Ioan Damaschin - ci a sinoadelor, după cum a spus și Domnul Hristos: «*Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor*» (Matei 18,20)”². „În afirmația lui Leon al III-lea: «Eu sunt împărat și preot în același timp», Ioan Damaschin vede o primejdie de moarte pentru ființa și existența Bisericii. Împăratul nu poate legiui în Biserică, de vreme ce Sfântul

---

¹ Dumitru Fecioru, *Viața...*, pp.160-161.

² Sfântul Ioan Damaschin, *Cultul Sfințelor icoane - Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, traducere din limba greacă, introducere și note de Preot Profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 93.

Apostol Pavel, inspirat de Dumnezeu, a scris că Biserica este condusă «*de Apostoli, de profeți, de păstori și de învățători*» (Efeseni 4,11), fără a pomeni nimic de împărați. Obligația împăraților este să aibă grijă de bunul mers al treburilor politice, nu să se amestece în cele ale Bisericii. Călcarea acestui principiu este pedepsit de Dumnezeu, iar Vechiul Testament ne dă destule exemple de pedepse pe care le-au primit regii iudei care s-au amestecat în treburile templului. «Ne supunem ție, împărate - a scris Sfântul Ioan Damaschin - în lucrările care privesc viața, dajdiile, vămile, încasările și cheltuielile, în toate ale noastre încredințate ție, dar în ceea ce privește conducerea Bisericii, avem pe păstori, pe cei care ne-au grăit nouă cuvântul și care au formulat legiuirea bisericească»¹.

Despre legitimitatea reprezentării lui Dumnezeu în icoane, Sfântul Ioan Damaschin a scris: „Zugrăvesc pe Dumnezeul nevăzut, nu ca nevăzut, ci ca pe unul Care s-a făcut văzut pentru noi prin participare la trup și sânge. Nu zugrăvesc dumnezeirea nevăzută, ci zugrăvesc trupul văzut al lui Dumnezeu, căci dacă este cu neputință să se zugrăvească sufletul, cu atât mai mult Dumnezeu, Care a dat sufletului imaterialitatea”². În continuare, Sfântul Ioan Damaschin le adresează un îndemn creștinilor: „Dacă tu ai înțeles că Cel Netrupesc s-a făcut om pentru tine, atunci, evident că poți să-I reprezinți chipul Său omenesc. Pentru că Cel Nevăzut s-a făcut vizibil, luând trup omenesc, poți să înfățișezi chipul Celui pe care L-am văzut. Pentru că Cel care nu are nici trup, nici formă, nici cantitate, nici calitate, care depășește orice mărime din cauza desăvârșirii naturii Sale, pentru că Cel care, având natură dumnezeiască, a luat condiția robului, și-a restrâns cantitatea și calitatea și s-a îmbrăcat cu trăsături omenești,

---

¹ Pr. D. Fecioru, *Teologia...*, p. 32.

² Sfântul Ioan Damaschin, *Op. cit.*, p. 41.

zugrăvește-L în icoană și prezintă-L spre contemplare pe Cel Care a voit să se facă vizibil”¹.

„Icoana ne ridică privirea spre chipul Celui care, cu toate că este Dumnezeu, a asumat trăsăturile unei existențe individuale. Icoana lui Hristos ne arată că ne putem apropia fără teamă de Dumnezeu. Prin contemplarea icoanei Mântuitorului vom fi pătrunși de taina curățitoare a întrupării Fiului lui Dumnezeu. Pentru aceasta, icoana este cel mai evident semn al economiei mântuirii”².

„Prin întrupare, Domnul Hristos a pus capăt legii mozaice și interzicerii de către aceasta a oricărei reprezentări a lui Dumnezeu. Vechiul Testament a cedat locul Noului Testament, care ne descoperă o adevărată cunoaștere a lui Dumnezeu eliberatoare de idolatria inevitabilă de mai înainte. Cuvântului, singurul cunoscut în Vechiul Testament, îi succede prin întrupare vederea. Fiul lui Dumnezeu este chipul Tatălui, după cum Hristos Însuși a afirmat: «*Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl*» (Ioan, 14,9), temă dezvoltată în Evanghelia după Ioan, preluată de Sfântul Apostol Pavel, care vede în Hristos «*chipul Dumnezeului nevăzut*» (Coloseni 1,15), izvor al creației și al restaurării ei într-o lume nouă. Chip (după asemănarea) Tatălui celui nevăzut, El participă astfel la natura Sa dumnezeiască, după cum s-a stabilit la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, din 325. Dar numai Duhul Sfânt face posibilă înțelegerea acestui chip al Dumnezeului Celui nevăzut. Majoritatea covârșitoare a contemporanilor Domnului Hristos nu au fost ei, oare, orbi, inapți să înțeleagă despre Mântuitorul decât că El este fiul teslarului Iosif? Din moment ce Domnul Hristos s-a născut dintr-o mamă care putea fi descrisă, firește că El va avea un chip care va corespunde chipului Mamei Sale. Și dacă acest chip nu ar putea fi

---

¹ Michel Quenot, *Op. cit.*, p. 31.

² Christoph Schönborn, *Op. cit.*, p. 183.

reprezentat prin artă, aceasta ar însemna că El s-a născut numai din Dumnezeu Tatăl și nu s-a făcut om. În învierea prefigurată de Schimbarea la Față de pe Muntele Tabor, Domnul Hristos a sfințit și a transfigurat materia, care din acel moment poate să-L reprezinte pe El și tainele mântuirii. Întruparea Fiului lui Dumnezeu justifică și postulează icoana fiindcă, prin ea, Dumnezeu pătrunde materia pe care El o renaște luând trup, care devine, la rândul lui teofor (purtător de Dumnezeu). «Eu nu cinstesc materia - spune Sfântul Ioan Damaschin - ci pe Creatorul materiei, care s-a făcut materie pentru mine și care a binevoit să locuiască în materie și să realizeze mântuirea prin intermediul materiei». Să nu uităm că omul, care este alcătuit din suflet spiritual și trup material, se înalță spre lumea duhovnicească pornind de la ceea ce este trupesc¹.

Datorită vastelor cunoștințe teologice ale Sfântului Ioan Damaschin, „lui i s-a adresat Petru, episcopul Damascului, pentru a-l combate pe episcopul iacobit al Dareii, și tot lui i-a transmis nedumeririle sale asupra duratei postului mare, călugărul Comitas. Alți ierarhi l-au rugat să le alcătuiască mărturisirile de credință, cum a făcut Ilie, episcopul monotelit maronit al Iabrudului, care trebuia să citească această mărturisire în fața episcopului Petru al Damascului²”.

Din punct de vedere cronologic, Sfântul Ioan Damaschin este considerat ultimul dintre Sfinții Părinți ai Bisericii, odată cu el încheindu-se, convențional, perioada patristică.

Cea mai importantă scriere dogmatică a Sfântului Ioan Damaschin este „Izvorul cunoașterii”, compusă din trei părți: „Capitole filosofice” (Logica), „Despre erezii” și „Expunerea exactă a credinței ortodoxe” (Dogmatica). Pe lângă această lucrare, Sfântul Părinte a mai scris: „Libel despre dreapta

---

¹ Michel Quenot, *Op. cit.*, pp. 29-30.

² Dumitru Fecioru, *Viața...*, pp. 162-163.

credință”, „Despre Sfânta Treime”, „Epistolă către arhimandritul Iordan, despre imnul Trisaghion”, „Introducere elementară în dogme”, „Despre cei adormiți în credință”, „Expunerea credinței”, „Trei tratate contra celor care atacă sfintele icoane”, „Tom ca din partea Preasfințitului Petru, episcopul Damascului, către așa-zisul episcop iacobit al Dareii”, „Despre firea compusă contra acefalilor”, „Despre cele două voințe și lucrări și despre celelalte însușiri naturale ale lui Hristos și pe scurt și despre cele două firi și o singură persoană”, „Contra ereziei nestoriene”, „Dialog contra maniheilor”, „Discuția dintre un sarazin și un creștin, în două recenzii”, „Discuția ortodoxului Ioan cu un maniheu”, „Despre balauri”, „Comentariu la epistolele Sfântului Apostol Pavel, după Sfântul Ioan Gură de Aur”, „Sfintele paralele”, „Despre sfintele posturi”, „Despre cele opt duhuri ale răutății”, „Despre virtuțile și patimile sufletești și trupești”, „Cuvânt la Schimbarea la Față a Domnului nostru Iisus Hristos”, „Cuvânt la smochinul uscat și la parabola viei”, „Cuvânt la Sâmbăta Mare”, „Cuvânt la nașterea Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria”, „Trei cuvântări la Adormirea Maicii Domnului”, „Octoihul” și imnul: „Cuvine-se cu adevărat”¹.

Spre sfârșitul vieții sale, Sfântul Ioan Damaschin a făcut o revizuire a operelor sale, în ceea ce privește fondul și forma.

„Crepusculul scrierilor patristice răsăritene a fost măreț. Asemenea soarelui, care, înainte de a apune, își răspândește razele sale cele mai frumoase, tot astfel descoperirea dumnezeiască și-a aflat expresia cea mai aleasă în opera Sfântului Ioan Damaschin, «cel din urmă dintre Părinți, cel dintâi dintre teologi». Sfântul Ioan Damaschin este numit Părintele Dogmaticii creștine, căci opera pe care a alcătuit-o, expusă clar și potrivit, arată sistemele adevărurilor de credință. Teologii

---

¹ *Ibidem*, p. 158.

n-au încetat niciodată să cerceteze și să imite acest compendiu clasic, după cum este numit în general, potrivit oricărei epoci. Doctrina expusă în el este conformă întru totul învățaturii creștine a epocii patristice”¹.

Sfântul Ioan Damaschin și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu în anul 749, la mănăstirea Sfântul Sava.

„Ceea ce n-a lipsit profundului teolog și filosof, nici grăitorului de cuvinte de aur și nici vestitului și neîntrecutului îmnograf, a fost creștineasca lui smerenie. Pe cât de mult se suise pe treptele înțelepciunii omenești, pe atât de mult se coborâse pe treptele smereniei creștine, iar mărturie stă întreaga sa operă, care convinge de înălțimea de gândire a teologului, dar și de smerenia creștinului. Această smerenie eminent creștină trebuie să-i fi impresionat pe contemporanii săi și negreșit, după moartea sa, faima smereniei lui a însoțit prestigiul înțelepciunii sale”².

„Când vorbim despre Sfântul Ioan Damaschin nu știm care a fost mai mare: poetul, dialecticianul sau polemistul, fiindcă acesta este neîntrecut în poezie, neînving în polemică și profund în gândire”³.

„Curios este faptul că în timp ce scriitorii bizantini din secolele VIII-IX îl cunosc pe Sfântul Ioan Damaschin numai în ipostaza de luptător contra iconoclaștilor, cei din secolul al XI-lea îl cunosc mai mult ca melod și îmnograf decât ca teolog, căci imnele și cântările sale s-au răspândit în toată lumea creștină și au cucerit toate inimile în dauna teologului. Atât de mult plăceau cântările sale, încât Suidas (secolul XI) a afirmat

---

¹ **Nicolae Chițescu**, *Răscumpărarea în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți. Studiu istorico-dogmatic*, Tipografia „Activitatea grafică”, București, 1937, p. 129.

² **Dumitru Fecioru**, *Viața...*, p. 165.

³ **Ibidem**, p. 178.

că aceste imne n-au fost egalate și nici nu vor fi egalate, cât va fi lumea și pământul”¹.

„Moaștele Sfântului Ioan Damachin au fost păstrate o vreme la mănăstirea Sfântul Sava, însă Gheorghe Pahimeris afirmă că la moartea patriarhului Iosif al II-lea al Constantinopolului, în anul 1283, trupul Sfântului Ioan Damaschin se afla în Constantinopol. Probabil că fusese adus aici înainte de această dată”².

Un fragment din moaștele Sfântului Ioan Damaschin se păstrează în Biserica Sfântul Ioan Botezătorul din insula Corfu, în Grecia.

Sfântul Cuvios Ioan Damaschin este pomenit în calendarul creștin în ziua de 4 decembrie.

---

¹ **Ibidem**, pp. 163-164.

² **Ibidem**, p. 170.

Sfântul Ierarh Spiridon, Episcopul Trimitundeii, făcătorul de minuni

(12 decembrie)

Sfântul Spiridon s-a născut în jurul anului 270 în sătulețul Asha din Cipru¹, într-o familie de creștini simpli și evlavioși.

Acesta a învățat carte la școala din satul natal. Cu toate că era foarte inteligent, băiatul nu a încheiat întreg ciclul de studii, din cauza dascălilor de aici, care erau păgâni.

Odată cu trecerea anilor, tânărul Spiridon a devenit crescător de animale, asemenea tatălui său.

Cunoscând o fată foarte credincioasă din sat, Spiridon s-a căsătorit, iar cei doi au avut împreună mai mulți copii.

După câțiva ani de căsnicie soția lui Spiridon s-a stins din viață, iar acesta și-a crescut singur copiii.

Fiind un exemplu de viețuire în virtute pentru consătenii săi, după ce bătrânul preot din Asha a murit, toți creștinii din sat l-au rugat pe Spiridon să le devină părinte duhovnicesc, iar acesta a acceptat.

Ajungând preot, Sfântul Spiridon a început să se roage și să postească mai mult decât până acum, înmulțindu-și faptele bune.

Cu toate că era preot, Spiridon nu a renunțat la turma lui de oi, ci ieșea cu aceasta la păscut, din câștigul obținut întreținându-și copiii și făcând fapte de milostenie.

---

¹ **Sfântul Simeon Metafrastul**, *Sfântul Spiridon Taumaturgul*, traducere, prefață, note și studii critice de pr. conf. univ. dr. Constantin Necula, Ediția a III-a, Editura Agnos, Sibiu, 2013, p. 12.

Într-o noapte, niște hoți au intrat în staulul de oi al preotului. După ce au ales cele mai frumoase mioare, au vrut să plece, însă picioarele nu voiau să-i mai asculte și nu s-au putut urni din loc. Dimineața părintele Spiridon i-a găsit încă acolo. Sfântul s-a rugat lui Dumnezeu să-i dezlege pe răufăcători, pe aceștia i-a povățuit să se lase de furat, apoi le-a dăruit un berbec, mângâindu-i în acest fel pentru suferința pe care au îndurat-o toată noaptea¹.

Creștinii îl iubeau foarte mult pe Sfântul Spiridon pentru că era un adevărat părinte duhovnicesc, de aceea, când episcopul Trimitundei s-a mutat la Domnul, Spiridon a fost ales în locul lui.

Conștientizând faptul că ierarhii sunt urmașii Sfinților Apostoli, noul episcop al Trimitundei și-a sporit nevoițele ascetice și faptele bune, fiind un adevărat exemplu pentru păstoriții săi.

La scurt timp după ce Sfântul Spiridon a ajuns episcop al Trimitundei, o secetă cumplită a lovit Ciprul. Izvoarele au secat, culturile au fost compromise, iar din cauza lipsei de apă și de mâncare oamenii și animalele mureau pe capete. Disperați, locuitorii insulei s-au dus la episcopul Trimitundei și i-au cerut să se roage lui Dumnezeu să le ierte păcatele și să trimită ploaie pe pământ. Sfântul s-a rugat și Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea, încât nori negri s-au adunat deasupra Ciprului și ploaia îmbelșugată care a căzut în perioada următoare a alungat seceta și foamea de pe insulă².

Într-o zi, un plugar sărac i-a cerut unui vecin bogat să-i împrumute o anumită cantitate de grâu, ca să-și semene ogorul și să-și hrănească familia, dar acela i-a spus că fără o garanție nu-i dă nimic. Omul necăjit i-a relatat Sfântului Spiridon cele întâmplate, iar episcopul i-a zis să plece liniștit acasă. Mâhnit

---

¹ **Ibidem**, p. 60.

² **Ibidem**, pp. 14-15.

de cele auzite, Sfântul s-a retras într-o pădurice din apropiere ca să se roage, iar acolo a văzut un șarpe care ieșea dintr-o crăpătură. Ierarhul s-a rugat lui Dumnezeu să transforme târâtoarea în aur, a făcut de trei ori semnul Sfintei Cruci asupra șarpelui, iar acesta s-a prefăcut în metal prețios. Sfântul l-a ridicat de la pământ și s-a dus cu el la plugar, spunându-i să îl ofere vecinului bogat ca și garanție pentru grâul pe care îl va lua împrumut. Agricultorul a făcut după cum i s-a spus, a primit grâul de care avea nevoie, și-a semănat ogorul, iar datorită rugăciunilor Sfântului Spiridon a avut rod îmbelșugat. Din acesta i-a înapoiat bogatului grâul împrumutat, iar el a primit înapoi aurul, cu care s-a dus la episcop. Când l-a văzut, Sfântul i-a spus: „Vino să-I dăm înapoi lui Dumnezeu aurul pe care ți l-a împrumutat”. Cei doi s-au dus în păduricea din apropiere, ierarhul a lăsat metalul prețios în locul din care luase șarpele și a început să se roage: „Doamne Iisuse Hristoase, Tu care mi-ai ascultat rugăciunea și ai prefăcut șarpele în aur, pentru a putea hrăni familia plugarului, Te rog să îl transformi din nou în șarpe, pentru ca acest om să cunoască purtarea Ta de grijă pe care o ai față de toate făpturile”. În acel moment aurul și-a pierdut strălucirea și a devenit șarpe viu, care a început să se târască, îndepărtându-se degrabă de lângă cei doi oameni. Văzând această minune, agricultorul a căzut în genunchi, mulțumind cu lacrimi lui Dumnezeu și Sfântului Spiridon pentru modul minunat în care i-au venit în ajutor¹.

Unui apropiat al episcopului Trimitundeii, care era virtuos, câțiva oameni răi i-au adus niște acuze foarte grave înaintea guvernatorului provinciei, iar acesta, pentru că nu-l cunoștea și nu a verificat învinuirile aduse, l-a condamnat la moarte. În așteptarea pedepsei, condamnatul a fost aruncat în temniță. Auzind Sfântul Spiridon cele întâmplate și fiind sigur că apropiatul său era ne-

---

¹ **Ibidem**, pp. 19-21.

vinovat, a pornit spre orașul în care acesta era întemnițat. În ultima vreme plouase foarte mult, iar un râu care se afla în calea ierarhului se umflase, inundând împrejurimile. Văzând aceasta, Sfântul i-a poruncit să-și oprească apele și a trecut pe celălalt mal, împreună cu cei care îl însoțeau. Auzind despre această minune, săvârșită pentru cel condamnat la moarte, guvernatorul a fost convins că acesta este nevinovat și l-a eliberat din închisoare¹.

Într-o seară, episcopul Trimitundeii a ajuns în satul Eritra. Cu toate că era foarte obosit, din cauza drumului lung pe care îl parcursese, a vrut să ia parte la slujba Vecerniei, însă i-a poruncit diaconului să cânte ecteniile mai repejor. Diaconul, care avea voce bună, voia să-i impresioneze pe cei de față, de aceea rostea ecteniile foarte rar, fiind plin de sine. Văzând aceasta, ierarhul i-a zis: „Oprește-te!”, iar în acel moment diaconul și-a pierdut vocea, încât nu mai era în stare să rostească nici măcar un cuvânt. După ce slujba s-a terminat, Sfântul i-a spus diaconului că Dumnezeu primește rugăciunile care Îi sunt adresate cu smerenie, nu cu mândrie și i-a redat vocea, care însă nu mai era atât de bună cum fusese înainte².

În timpul persecuției anticeștine declanșate de împărații Dioclețian și Maximian, au avut de suferit și creștinii din Cipru, iar Sfântul Spiridon a fost exilat în Cilicia, unde a rămas până când Constantin cel Mare a devenit împărat și a dat edictul de toleranță de la Milan, din anul 313.

În ziua în care s-a întors în Eparhia lui din Cipru, Sfântul Spiridon a fost primit cu multă bucurie de creștinii rămași aici, iar când a intrat în biserică, pentru a-I mulțumi lui Dumnezeu că a revenit acasă sănătos, candelile din locașul de cult s-au umplut cu untdelemn și s-au aprins singure, căci până atunci fuseseră goale.

---

¹ **Ibidem**, pp. 22-23.

² **Ibidem**, pp. 48-50.

Într-o seară, episcopul Trimitundeii a intrat într-o biserică pentru a săvârși Vecernia, iar aceasta era goală. Ierarhul a început slujba, în timp ce diaconul care îl însoțea aprindea candelile de pe Sfânta Masă și de pe iconostas. Când Sfântul a rostit prima ectenie, pentru că la strană nu era nimeni, un cor îngeresc a răspuns: „Doamne miluiește”, cântând apoi până la sfârșit toată slujba Vecerniei. Aceste neasemuite cântări se auzeau și în afara bisericii, iar oamenii care munceau pe câmp și-au lăsat cu toții lucrul și au venit în locașul de cult, unde au rămas foarte mirați, căci în afară de episcop și de diacon nu au văzut pe nimeni și atunci au înțeles că cei care cântau atât de frumos erau îngerii lui Dumnezeu din cer¹.

În altă seară Sfântul Spiridon săvârșea Vecernia într-o biserică și pentru că deja se întunecase, ierarhul citea din carte la lumina candelilei care ardea pe Sfânta Masă. Spre sfârșitul slujbei, episcopul a văzut că lumina se tot împuțina, urmând să se stingă, fiindcă untdelemnul din candelă se terminase. Din nefericire, în anul precedent, vremea nefavorabilă compromisese producția de mășline, iar pe insulă se găsea foarte puțin ulei în perioada respectivă. În acel moment Sfântul s-a rugat lui Dumnezeu să-i vină în ajutor și deodată a văzut cum candela de pe Sfânta Masă se umple de untdelemn, încât începe să curgă pe dinafară. Ierarhul le-a spus oamenilor din biserică ce se întâmplă, iar aceștia s-au grăbit să aducă mai multe vase și le-au umplut pe toate cu untdelemnul care izvora din candelă².

Datorită frământărilor din Biserică, pe care le-a creat erezia ariană, împăratul Constantin cel Mare a convocat, în anul 325, la Niceea, cel dintâi Sinod Ecumenic.

„Pe când călătorea spre Niceea, împreună cu diaconul său, Sfântul Spiridon s-a oprit să găzduiască la o casă. Cei de aici erau

---

¹ **Ibidem**, pp. 51-52.

² **Ibidem**, p. 52.

arieni și pentru că episcopul Trimitundeii le-a dovedit că sunt eretici, în timpul nopții aceștia le-au tăiat capetele cailor oaspeților. A doua zi, dis de dimineață, diaconul s-a dus să pregătească animalele de drum, dar a văzut că acestea erau decapitate. Ierarhul i-a poruncit să le pună capetele la loc, iar diaconul a ascultat, însă din cauză că era întuneric, a pus capul alb la calul negru și invers, iar animalele au revenit la viață și cei doi au pornit la drum. Pe unde treceau, toată lumea era uimită să vadă un cal alb cu capul negru și un cal negru cu capul alb, însă prin aceasta a fost cunoscută minunea pe care Sfântul a săvârșit-o cu cele două animale, precum și răutatea arienilor”¹.

La Sinodul I Ecumenic de la Niceea au participat 318 episcopi. Aici a fost prezent și preotul Arie din Alexandria, pentru a-și susține învățătura eretică. Ereziarhul avea mai mulți susținători, printre care se remarcă câțiva filosofi.

Între ortodocși și arieni s-au purtat mai multe discuții, fără a se ajunge la niciun rezultat.

La un moment dat, Sfântul Spiridon, care era un om cu puțină școală, și-a manifestat dorința de a purta o discuție, în plen, cu cel mai renumit filosof, adept al arianismului. După ce i-a explicat acestuia învățătura despre Sfânta Treime și faptul că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, nu o simplă creatură, filosoful nu s-a lăsat convins. Atunci episcopul Trimitundeii i-a spus: „«Cu toate că în Sfânta Treime sunt trei persoane distincte, este un singur Dumnezeu. Acest lucru nu este ușor de înțeles, pentru că mintea umană este prea mărunțică pentru a cuprinde oceanul infinit al dumnezeirii. Însă eu te întreb: Vrei să vezi cu ochii tăi ceea ce nu poți înțelege cu mintea?». Pe când spunea aceste cuvinte, ierarhul a luat în mână o cărămidă, pe care a ridicat-o deasupra capului, pentru a fi văzută de toată lumea, apoi a zis: «Filosofule, privește această cărămidă. Dacă te întreb

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 827.

câte obiecte țin în mână, ce o să-mi răspunzi?». «Unul singur», a zis acesta. Sfântul a continuat: «Ceea ce voi, arienii, învățați că este una, în realitate nu este una și o să vă dovedesc acest fapt imediat». În timp ce ținea cărămida în mâna stângă, episcopul a făcut asupra acesteia semnul Sfintei Cruci, cu mâna dreaptă, și a spus: «În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh» și, strângând cărămida, din aceasta s-a înălțat o flacără înspre cer, în jos a curs apă, iar în mâna Sfântului a rămas o bucată moale de lut. Atunci episcopul Trimitundeii a zis: «Precum această cărămidă este alcătuită din trei elemente: foc, apă și lut, dar ea e una singură, tot așa este și în Sfânta Treime, unde sunt trei persoane, dar un singur Dumnezeu». Văzând această minune, filosoful a recunoscut că Sfântul Spiridon are dreptate și i-a îndemnat pe arienii să renunțe la învățătura lor greșită¹.

Sfinții Părinți care au luat parte la Sinodul I Ecumenic au condamnat învățătura lui Arie și au formulat primele șapte articole ale Simbolului Credinței.

Când s-a întors de la Niceea, Sfântul Spiridon a aflat cu durere că fiica lui cea mai mică, Irina, care locuia în aceeași casă cu el, murise. Cu acest prilej, o femeie i-a spus episcopului că îi dăduse Irinei să-i păstreze o bijuterie de aur foarte valoroasă și l-a rugat să i-o înapoieze. Ierarhul a căutat podoaba în toată casa, cu multă grijă, dar nu a găsit-o. Atunci s-a dus împreună cu femeia la mormântul fiicei sale, pe care a întrebat-o unde a pus obiectul respectiv, iar aceasta, de parcă ar fi fost vie, i-a răspuns unde l-a ascuns. Sfântul și femeia au căutat în acel loc și au găsit imediat bijuteria încredințată fetei spre păstrare, iar femeia a luat-o acasă cu multă bucurie².

După ce împăratul Constantin cel Mare s-a stins din viață, în anul 337, imperiul a fost împărțit între fiii săi.

---

¹ Sfântul Simeon Metafrastul, *Op. cit.*, pp. 30-31.

² *Ibidem*, pp. 32-33.

„Constantin al II-lea a primit prefecturile Italia și Galiile, Constanțiu al II-lea a obținut Orientul, iar lui Constans i-au rămas Iliria și o parte din Africa”¹.

Într-o zi, pe când se găsea în Antiohia Siriei, Constanțiu al II-lea s-a îmbolnăvit grav, iar doctorii nu l-au putut ajuta să-și recapete sănătatea. Împăratul s-a rugat lui Dumnezeu să-i vină în ajutor și într-o noapte a visat că un înger l-a dus într-un loc în care erau adunați numeroși arhierei, dintre care se distingeau doi, iar îngerul i-a spus că numai aceia îl pot vindeca. Trezindu-se din somn, împăratul nu știa ce să facă, pentru că cei doi episcopi indicați de înger îi erau necunoscuți. Atunci a poruncit să-i fie înfățișați toți ierarhii din hotarele împărăției. Când aceștia au venit, nu i-a văzut pe cei doi din vis. Întrebând cine lipsește, a aflat că ierarhii din Cipru nu erau de față și le-a trimis și lor scrisoare să vină în Antiohia. Sfinții ierarhi Spiridon al Trimitundeii și Trifilie al Levcosiei s-au prezentat în fața împăratului, care i-a recunoscut imediat din visul său, și îngenunchind înaintea lor, le-a cerut să se roage pentru el. Episcopul Trimitundeii i-a pus mâinile pe cap și a început să se roage lui Dumnezeu pentru sănătatea acestuia și, înainte de a-și lua mâinile de pe capul lui, împăratul era deja vindecat. De bucurie, Constanțiu al II-lea i-a oferit ierarhului mult aur, dar acela a refuzat să-l primească. La insistențele împăratului, Sfântul Spiridon a acceptat aurul, dar imediat ce a ieșit din palat l-a împărțit săracilor².

După ce s-a despărțit de împărat, episcopul Trimitundeii a poposit în casa unui creștin. Într-o zi, pe când stătea de vorbă cu diaconul Artemidor, o femeie din cetate, care nu știa grecește, a venit înaintea Sfântului, purtându-și în brațe singurul copil, care

---

¹ *Istoria Universală, Preistoria și Antichitatea*, volumul I, traducere de Laura-Florina Drăghici și Dana Ducu, Editura ALL, 2012, p. 255.

² **Sfântul Simeon Metafrastul**, *Op. cit.*, pp. 34-42.

tocmai murise și l-a așezat la picioarele ierarhului, rugându-l în limba ei să aibă milă față de ea. Sfântul s-a rugat lui Dumnezeu și pruncul a înviat. Văzând această minune, mama copilului a căzut moartă la picioarele episcopului, iar acesta a înălțat din nou rugăciune lui Dumnezeu, încât a înviat-o și pe femeie¹.

În perioada respectivă învățătura creștină se răspândea cu repeziciune în întreg imperiul, însă marea majoritate a locuitorilor erau păgâni, iar aceștia își păstrau tradițiile și luau parte la slujbele care se țineau în capiştile idoleşti. Sfântul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei, și-a dat seama că atâta vreme cât vor exista idolii va fi foarte greu să îi atragă pe păgâni la creștinism, de aceea i-a chemat pe toți episcopii din jurisdicția lui, să se roage împreună, încât să se surpe toate statuile zeilor, iar prin aceasta să le arate păgânilor că religia lor este o înșelătorie diavolească. Ierarhii s-au adunat în Alexandria, au înălțat rugăciuni stăruitoare către Dumnezeu și toți idolii din cetate și din împrejurimi s-au prăbușit, în afara unei statui mari, a unui zeu vestit, din centrul Alexandriei. Cu toate că episcopii au continuat să se roage cu multă zdobire de inimă lui Dumnezeu, idolul respectiv rămânea în picioare. Într-o noapte, Sfântul Atanasie a visat că statuia aceluși zeu se va surpa numai dacă Sfântul Spiridon al Trimitundeii se va ruga pentru aceasta. Arhiepiscopul Alexandriei i-a scris episcopului Trimitundeii despre cele întâmplate și l-a rugat să vină în Alexandria. Cu toate că era deja în vârstă, Sfântul Spiridon s-a urcat într-o corabie și a pornit la drum. După ce a coborât în portul din Alexandria, episcopul Trimitundeii a îngenuncheat într-un loc ferit și s-a rugat lui Dumnezeu ca idolul din centrul cetății să se prăbușească. Nici nu și-a încheiat Sfântul rugăciunea, iar statuia zeului s-a surpat, făcând un zgomot asurzitor, încât toți cei care erau de față s-au înspăimântat. Auzind despre prăbușirea idolului, Sfântul Atanasie a știut că Sfântul Spiridon era în Alexandria și

---

¹ **Ibidem**, pp. 43-46.

a ieșit în întâmpinarea lui, împreună cu ceilalți ierarhi care se găseau în oraș, bucurându-se să îl aibă de oaspete. Văzând ce s-a petrecut, numeroși păgâni au crezut în Iisus Hristos și au cerut să fie botezați¹.

Episcopul Trimitundei s-a întors în Cipru și, în ciuda vârstei sale tot mai înaintate, își continua cu mult zel misiunea de păstor de suflete, ieșind uneori, alături de păstoriții lui, să lucreze câmpul.

Într-o zi fierbinte de vară, în timpul secerișului, pe când Sfântul Spiridon muncea pe ogor, împreună cu mai mulți agricultori, a simțit cum o rouă de sus i se așterne pe cap și îl răcorește. În același timp, în capul ierarhului, care era acoperit de un păr alb, imaculat, au început să iasă fire negre și aurii. Înțelegând ce se întâmplă cu el, episcopul le-a spus celor de față că s-a apropiat vremea ca el să se mute din această viață².

În ultimele luni petrecute pe acest pământ, Sfântul și-a sporit și mai mult rugăciunea, postul și toate faptele bune, încredințându-și sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în ziua de 12 decembrie 348.

Trupul Sfântului Spiridon a fost înmormântat cu multă cinste în biserica „Sfinții Apostoli” din Trimitunda, iar la mormântul lui s-au săvârșit nenumărate minuni.

Datorită atacurilor repetate ale arabilor asupra Ciprului, din secolul al VII-lea, numeroși locuitori de aici s-au stabilit în Constantinopol, luând cu ei și moaștele Sfântului Spiridon.

După căderea Constantinopolului sub turci, din anul 1453, moaștele Sfântului Spiridon al Trimitundei au fost duse în insula Corfu, unde se găesc și astăzi.

De când moaștele Sfântului Spiridon se păstrează în Corfu, acestea au săvârșit nenumărate minuni. Episcopul Trimitundei

---

¹ **Ibidem**, pp. 63-65.

² **Ibidem**, pp. 65-66.

este cunoscut sub numele de „Sfântul călător”, fiindcă el umblă mereu prin lume, pentru a alina durerile celor care îi cer ajutorul, din acest motiv pantofii din picioarele Sfântului se uzează și sunt schimbați în fiecare an, în ziua prăznuirii lui.

Dintre numeroasele minuni săvârșite de episcopul Trimitundei după mutarea lui din această viață, vom relata câteva.

La scurt timp după ce Sfântul Spiridon a încetat din viață, un fiu duhovnicesc al acestuia s-a dus să se roage la mormântul lui și să-i ceară binecuvântarea. În acel moment întreaga biserică s-a umplut de o mireasmă deosebită, iar bărbatul a fost cuprins de o bucurie și o pace de nedescris. De acolo, omul s-a dus la piață, pentru a cumpăra haine și alimente, ca să le împartă săracilor. După ce a încărcat cele cumpărate pe un măgăruș, a pornit spre satul său, dar când era pe drum, cerul s-a umplut de nori negri, care anunțau o furtună năprasnică, iar acesta s-a rugat lui Dumnezeu și Sfântului Spiridon să-i ajute. Pe când trebuia să înceapă ploaia, creștinul l-a văzut pe Sfântul Spiridon cum ținea norii cu mâinile, nelăsându-i să-și reverse stropii pe pământ, iar aceasta s-a petrecut pe tot parcursul drumului, până când omul a intrat în casă, după care s-a dezlănțuit o furtună teribilă, care a durat trei zile și trei nopți¹.

În anul 1629, o epidemie de ciumă a lovit Italia, iar această nefericită plagă a ajuns și în Insulele Ionice, răspândindu-se cu repeziciune printre locuitorii din Corfu, dintre care foarte mulți au murit. Împinși de nenorocire, preoții și credincioșii din insulă au alergat la moaștele Sfântului Spiridon, cerându-i ajutorul. În ziua de Florii a anului 1630 a avut loc o procesiune cu moaștele episcopului Trimitundei pe străzile din Corfu, iar din acel moment necruțătoarea boală a încetat să se mai răspândească pe insulă.

---

¹ **Ibidem**, pp. 72-73.

În 8 iulie 1716, o numeroasă armată otomană a debarcat în Corfu, cea mai importantă dintre Insulele Ionice, iar în perioada următoare, nave de război turcești au asediat insula de pe mare. Luptele dintre otomani, pe de o parte, greci și venetieni, pe de alta, au durat o lună de zile. Disperați, locuitorii s-au rugat Sfântului Spiridon să le vină în ajutor. În 9 august a avut loc o furtună, care a produs mari pierderi atacatorilor, iar în dimineața zilei de 11 august, episcopul Trimitundei le-a apărut turcilor cu un chip înfricoșător, purtând în mână dreaptă o sabie scânteietoare și le-a spus să plece imediat de pe insula lui, dacă nu vor să fie nimiciți. Cuprinși de teamă, otomanii au renunțat la asediu și s-au retras. De atunci, în fiecare an, în ziua de 11 august are loc o procesiune cu moaștele Sfântului Spiridon pe străzile din Corfu, în semn de recunoștință și aducere aminte a minunii săvârșite de protectorul insulei, în anul 1716¹.

În anul 1853, o femeie din Epir a paralizat pe partea stângă și niciun tratament nu i-a folosit la nimic. În decembrie 1855 aceasta l-a visat pe Sfântul Spiridon, care i-a spus să se ducă la el în Corfu. Femeia a fost transportată la racla episcopului Trimitundei și, în cea de-a doua noapte de rugăciune lângă moaștele Sfântului, acesta i-a oferit femeii vindecarea mult așteptată².

La începutul lunii noiembrie 1861, Ioannis Pallios, în vârstă de opt ani, singurul copil al lui Spiridon și Ecaterina Vrikon, greci stabiliți în Italia, la Barletta, s-a îmbolnăvit de febră tifoidă. Timp de aproape două săptămâni, medicii au încercat toate tratamentele posibile, dar boala nu ceda. În dimineața celei de-a șaptesprezecea zile, copilul avea vocea pierită, pulsul aproape imperceptibil, iar extremitățile membrelor îi erau reci și imobile. În acele momente, mama băiatului, care era din Corfu, a hotărât să trimită o

---

¹ *Ibidem*, pp. 81-82.

² *Ibidem*, pp. 89-91.

telegramă părinților ei rămași pe insulă, ca să citească un acatist lângă racla Sfântului Spiridon, pentru însănătoșirea copilului. Femeia a trimis telegrama și s-a rugat și ea stăruitor episcopului Trimitundeii, iar în jurul orei 11, când s-a deschis racla cu sfintele moaște, băiatul a fost cuprins de niște convulsii, care i-au contorsionat întreg trupul. După ce spasmele au încetat, copilul a început să asude abundent, a deschis ochii, obrajii au început să-i prindă culoare și pulsul i-a revenit la normal, încât doctorii care erau de față au spus că este vorba despre o adevărată minune. Cu toate că băiatul se simțea mult mai bine, în urma bolii acesta a rămas mut. În ziua de 12 decembrie, când se face prăznuirea Sfântului Spiridon, copilul și-a recăpătat graiul, spre bucuria părinților lui, acesta fiind un semn văzut că cel care l-a vindecat a fost episcopul Trimitundeii¹.

Un negustor bogat și renumit din Corfu a orbit dintr-o dată, dintr-un motiv necunoscut. Acesta și-a cheltuit aproape întreaga avere, fiind consultat de cei mai buni medici, dar niciunul nu l-a putut ajuta. Într-o zi, nevăzătorul a fost dus la racla cu moaștele Sfântului Spiridon, unde s-a rugat cu lacrimi episcopului Trimitundeii să-i redea vederea. În timp ce se găsea îngenuncheat lângă sfintele moaște, negustorul a văzut cu ochii minții în fața lui un om în vârstă care i-a zâmbit și a făcut cu mâinile semnul Sfintei Cruci asupra celor doi ochi ai lui. Orbul a început să vadă încet-încet, până când și-a recăpătat vederea în mod deplin, dând slavă lui Dumnezeu și mulțumind Sfântului Spiridon pentru această minune.

În anul 1938, în urma unui accident vascular cerebral, Ecaterina Ynfanti și-a pierdut graiul și brațul drept i-a paralizat, încât aceasta se înțelegea cu cei din casă doar prin semne. Cu toate că femeia a fost consultată de numeroși medici, niciunul nu i-a dat șanse de vindecare. După patru ani, Ecaterina a avut un nou

---

¹ **Ibidem**, pp. 92-94.

accident vascular cerebral, rămânând imobilizată la pat. În vara anului 1946, aceasta și-a manifestat dorința de a fi dusă la racla cu moaștele Sfântului Spiridon din Corfu, unde a ajuns în seara zilei de 10 august. Femeia a asistat la slujbele oficiate în Biserica Sfântul Spiridon, iar a doua zi dimineța, la Sfânta Liturghie, a cerut să fie împărtășită cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, după care a fost scoasă pe treptele bisericii, pentru a vedea începutul procesiunii cu moaștele Sfântului Spiridon, care are loc în fiecare an, în ziua de 11 august. La revenirea sfințelor moaște în biserică, Ecaterina i-a făcut semn soțului ei să o așeze pe treptele de pe solee, pentru ca racla cu sfințele moaște să fie trecută pe deasupra ei. După ce preoții au purtat racla pe deasupra femeii, aceasta a fost așezată într-o strană din biserică, rugându-se cu zdrobire de inimă episcopului Trimitundeii să aibă milă cu ea. Un sfert de oră mai târziu, Ecaterina a simțit că limba începe să i se dezlege, iar picioarele, paralizate de patru ani, încep și ele să se înzdrăvească. Neîncrezătoare, aceasta a încercat și a reușit să rostească câteva cuvinte și apoi, sprijinindu-se de strană, s-a ridicat și a făcut câțiva pași. Sfântul Spiridon o tămăduise, săvârșind cu Ecaterina o nouă minune, de când moaștele lui se aflau în Corfu¹.

În familia Demiris, din satul Zagori, în anul 1937 s-a născut un băiețel, care a fost botezat George. Pe cât au fost de bucuroși părinții de nașterea copilului lor, pe atât au fost de necăjiți când au constatat că acesta era mut. Soții Demiris au cercetat numeroși doctori, dar aceștia nu le-au putut face copilul să vorbească. Văzând aceasta, cei doi părinți s-au dus cu fiul lor pe la toate bisericile din Epir, rugându-L fierbinte pe Dumnezeu să-l vindece pe George, dar fără niciun folos. La începutul lunii decembrie a anului 1948, mama copilului l-a visat pe Sfântul Spiridon că i-a vindecat băiatul. După ce s-a consultat cu soțul

---

¹ **Ibidem**, pp. 100-103.

ei, femeia a plecat împreună cu George în Corfu, unde a ajuns în 11 decembrie, în ajunul prăznuirii episcopului Trimitundeii. Timp de două zile, cei doi au luat parte la toate slujbele care s-au săvârșit în biserica Sfântul Spiridon. În 13 decembrie, la ora 4 după-amiaza, când se încheia cea de-a treia procesiune cu moaștele episcopului Trimitundeii, înainte ca racla cu sfintele moaște să fie așezată la locul ei, femeia și-a întins băiatul pe jos, în biserică, pentru ca moaștele Sfântului Spiridon să treacă pe deasupra lui. Imediat după ce preoții au purtat racla pe deasupra copilului, acesta s-a ridicat în picioare și a început să strige: „Mântuit! Mântuit!”. Câțiva marinari, care erau în apropiere și au văzut ce s-a întâmplat, au luat băiatul pe sus și l-au purtat pe deasupra capetelor celor prezenți, înconjurând piața din fața bisericii, după care l-au lăsat jos, în apropierea postului de poliție. Văzând unde se află, George a strigat: „Nu la poliție! Să mergem la Petinos!”, acesta fiind omul la care trăseseră în gazdă el și maică-sa. Surprinsă de această minune, mulțimea voia să îl vadă pe băiatul care fusese mut, dar acum vorbea, de aceea unul dintre preoții bisericii l-a luat în brațe, a urcat niște trepte și l-a arătat credincioșilor, iar copilul a strigat din nou: „Mântuit! Mântuit!”¹.

Pomenirea Sfântului Spiridon se face în 12 decembrie, ziua mutării lui din această viață.

---

¹ **Ibidem**, pp. 106-108.

Sfântul Sfințit Mucenic Ignatie Teoforul, Episcopul Antiohiei

(20 decembrie)

Despre locul nașterii, copilăria și tinerețea Sfântului Ignatie Teoforul nu avem nicio informație precisă.

Datorită faptului că acesta a fost numit Teoforul, care în limba greacă înseamnă „cel purtat de Dumnezeu”, se presupune că el ar fi fost copilul despre care citim în Sfânta Evanghelie după Matei: „În ceasul acela s-au apropiat ucenicii de Iisus, zicându-I: «Cine oare este mai mare în împărăția cerurilor?»». Și El, chemând la Sine un copil, l-a pus în mijlocul lor și le-a zis: «Adevăr vă spun: De nu vă veți reveni și nu veți fi precum copiii, nu veți intra în împărăția cerurilor. Dar cel ce se va smeri pe sine ca acest copil, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor. Și cel ce va primi un copil ca acesta în numele Meu, pe Mine Mă primește»” (Matei 18,1-5).

Termenul „Teofor” din limba greacă se poate traduce și prin „purtător de Dumnezeu”, cu referire la faptul că Sfântul Ignatie, episcopul Antiohiei, „l-a purtat pe Dumnezeu, adică a viețuit cu Hristos în inimă”¹, asemenea Sfântului Apostol Pavel, care a scris: „Pentru mine, a trăi este Hristos, căci m-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine” (Filipeni 1,21 și Galateni 2,20).

Sfântul Ignatie a fost ucenicul Sfântului Apostol Ioan.

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 28.

După ce Sfântul Evod, unul din cei șaptezeci de ucenici ai Domnului Hristos și primul episcop al Antiohiei a suferit moarte martirică, în jurul anului 66, în timpul persecuției anticreștine declanșate de împăratul Nero (54-68), Sfântul Ignatie Teoforul a fost rânduit episcop în locul lui.

Datorită înălțimii sale duhovnicești, Sfântul Ignatie a fost învrednicit să vadă cum îngerii Îl preamăresc pe Dumnezeu. Cu acest prilej binecuvântat, episcopul a remarcat că nu toate cetele cerești cântă împreună, ci atunci când o tagmă Îi înalță cântare lui Dumnezeu, celelalte ascultă, fiecare dintre ele proslăvindu-L, pe rând, pe Împăratul cerurilor. Urmând acest frumos exemplu, ierarhul a stabilit ca și răspunsurile la sfintele slujbe săvârșite în biserică să fie date de două strane, care să cânte alternativ. Această rânduială a fost statornicită pentru prima dată în Biserica Antiohiei, de unde s-a răspândit ulterior în întreaga lume creștină.

Asemenea lui Nero, și împăratul Domițian (81-96) i-a prigonit pe creștini. „După ce acesta a murit, Sfântul Ignatie Teoforul s-a bucurat pentru pacea din Biserică, dar în același timp era trist pentru că nu a fost aflat vrednic să primească și el cununa muceniciei. Episcopul era mâhnit pentru că Dumnezeu nu îl învrednicise să-și pecetluiască prin sânge credința”¹.

Împăratul Traian (98-117) a fost și el un prigonitor al creștinilor. Trecând odată prin Antiohia, acesta a aflat că Sfântul Ignatie refuză să jertfească idolilor și a poruncit să-i fie înfățișat. Văzându-l pe bătrânul episcop, Traian l-a întrebat: „«Cum îndrăznești, demon rău, să te împotrivești poruncilor mele?». Ignatie i-a răspuns: «Nimeni nu numește un teofor demon». Mirat să audă aceste cuvinte, împăratul l-a întrebat: «Ce este un teofor?». Episcopul i-a răspuns: «Cel care Îl poartă în inimă pe Dumnezeu». Traian i-a pus

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 408.

întrebarea: «Tu crezi că noi nu-i avem în inimă pe zeii care ne ajută să-i biruim pe dușmani?». Sfântul i-a răspuns: «Este mare greșeală a numi zei pe demonii care vă amăgesc, pentru că există un singur Dumnezeu, Cel ce a făcut cerul și pământul, iar Iisus Hristos este Fiul Lui, în a cărui împărăție doresc din tot sufletul să intru și eu». Împăratul l-a întrebat: «Vorbești despre Cel care a fost răstignit în timpul lui Ponțiu Pilat?». Ignatie i-a răspuns: «Da, Acela care prin moartea Lui a omorât păcatul, împreună cu autorul păcatului. Cel care a biruit răutatea demonilor și i-a supus sub picioarele celor care Îl au pe Hristos în inima lor». Traian l-a întrebat: «Așadar, tu Îl ai pe Hristos în inima ta?». Sfântul i-a răspuns: «Da, pentru că El a spus: *«De Mă iubește cineva, el va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi și Noi vom veni la el și Ne vom face locaș la el»* (Ioan 14,23)»¹.

Împăratul l-a aruncat pe Sfânt în închisoare, iar a doua zi i-a cerut să se lepede de Hristos și să jertfească zeilor, dar acesta a refuzat. În consecință, Traian a ordonat ca episcopul să fie dat spre mâncare fiarelor, însă „fiind o personalitate importantă, l-a trimis la Roma”², iar zece soldați au primit porunca de a-l escorta până acolo.

Auzind despre această pedeapsă, preoții și credincioșii din Antiohia s-au întristat foarte mult, căci „în timpul celor patruzeci de ani, cât și-a păstorit turma duhovnicească, Sfântul Ignatie a fost un model al tuturor virtuților episcopale”³.

Sfântul Ignatie Teoforul și soldații care îl escortau au mers pe jos din Antiohia până în Seleucia, iar de aici, „până într-unul din porturile Ciliciei sau Pamfiliei, au călătorit cu corabia, după care din nou pe jos, până la Smirna. Aici au fost primiți de

---

¹ **Ibidem.**

² **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 84.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 408.

episcopul Policarp”¹, „care i-a sărutat cu respect lanțurile Sfântului Ignatie”². „Purtând pentru Hristos aceste lanțuri, episcopul Antiohiei le socotea mărgăritare duhovnicești”³.

„Pe drum, Sfântul Ignatie a avut de suferit multe răutăți din pricina soldaților care îl escortau”⁴, „pe care el i-a numit «leopardi»”⁵. Episcopul Antiohiei a scris că acestor ostași, „chiar când le faci bine, ei se fac mai răi”⁶. „De aici reiese că soldații primeau anumite daruri pentru a se purta mai omenește cu cel pe care îl escortau, dar ei, dimpotrivă, se purtau mai rău, pentru a obține și mai mult”⁷.

Vestea condamnării la moarte a Sfântului Ignatie și a călătoriei sale spre Roma s-a răspândit cu repeziciune între toți creștinii, iar reprezentanții „Bisericilor care nu se găseau în drumul lui, îl așteptau din oraș în oraș. În acest fel l-au întâmpinat delegații Bisericilor din Efes, Magnezia și Trale. Din Efes au venit episcopul Onisim, diaconul Burrhus și încă trei frați: Crocos, Euplous și Fronton. Din Magnezia au sosit episcopul Damas, preoții Bassus și Apollonios și diaconul Zotion, iar din Trale a venit episcopul Polybios”⁸.

În Smirna, Sfântul Ignatie Teoforul a petrecut o perioadă mai îndelungată de timp. De aici a trimis câte o scrisoare Bisericilor din Efes, Magnezia și Trale, a căror reprezentanți

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 28.

² Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 752.

³ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 82.

⁴ *Ibidem*, p. 84.

⁵ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 28.

⁶ *Scrierile Părinților Apostolici*, traducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, p. 176.

⁷ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 84.

⁸ Preot Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie...*, p. 133.

l-au întâmpinat pe drumul parcurs din Antiohia până în această cetate.

„Pe când era în Smirna, Sfântul Ignatie Teoforul a aflat despre intenția creștinilor din Roma de a interveni pe lângă autoritățile imperiale de a-i comuta sentința de condamnare la moarte, cărora le-a adresat o scrisoare emoționantă, rugându-i să nu facă acest lucru”¹.

În cele ce urmează vom reproduce cele mai importante pasaje din epistola Sfântului trimisă creștinilor din Roma.

„M-am rugat lui Dumnezeu să vă văd chipurile cele vrednice de privit și să primesc chiar mai mult decât am cerut, căci fiind înlănțuit pentru Iisus Hristos, nădăjduiesc să vă îmbrățișez, și dacă va fi voia lui Dumnezeu să fiu învrednicit să merg până la capăt. Începutul este bine rânduit, dacă voi dobândi harul de a primi neîmpiedicat cununa care mi s-a pregătit. Mă tem, însă, ca iubirea voastră să nu mă împiedice de la aceasta, pentru că vouă vă este ușor să faceți ceea ce voiți, dar mie îmi este greu să-L dobândesc pe Dumnezeu, dacă voi nu mă lăsați. Nu vreau ca voi «*să plăceți oamenilor, ci lui Dumnezeu*» (I Tesaloniceni 2,4), precum Îi și plăceți. Eu niciodată nu voi mai avea un prilej ca acesta pentru a-L dobândi pe Dumnezeu și nici voi, însă dacă veți păstra tăcerea, veți face o faptă mai bună. Dacă veți tăcea cu privire la mine, eu voi fi al lui Dumnezeu, iar dacă îmi veți iubi trupul, eu va trebui să mă nevoiesc în continuare. Nu vă cer mai mult, decât aceea de a mă lăsa să fiu jertfit pentru Dumnezeu, cât timp jertfelnicul este încă pregătit. Voi să cântați cu iubire Tatălui, în Iisus Hristos, pentru că Dumnezeu l-a învrednicit pe episcopul Antiohiei să vină din Răsărit în Apus. Că bun lucru este a apune din lume pentru credința în Dumnezeu, iar ca răsplată a răsări apoi în Dumnezeu. Voi niciodată n-ați

---

¹ Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, pp. 28-29.

pizmuit pe nimeni, ci i-ați învățat pe alții. Eu însă vreau ca cele ce le învățați, să le și împliniți. Pentru mine să cereți doar atât de la Dumnezeu: putere pentru cele dinlăuntrul meu și din afara mea, ca nu numai să grăiesc, ci să și voiesc, nu numai să mă numesc creștin, ci să și fiu găsit creștin. Dacă voi fi găsit așa, pot să-mi și spun creștin. Mă adresez tuturor Bisericilor și mărturisesc că eu de bunăvoie mor pentru Dumnezeu, dacă voi nu mă împiedicați. Vă rog să nu-mi arătați o bunăvoință pe care nu o doresc. Lăsați-mă să fiu mâncare fiarelor, prin care Îl pot dobândi pe Dumnezeu. Sunt grâu al lui Dumnezeu și sunt măcinat de dinții fiarelor, ca să fiu găsit pâine curată a lui Hristos. Mai degrabă ațâțați fiarele ca ele să-mi fie mormânt și să nu lase nimic din trupul meu, ca nu cumva răposând, să fiu povară cuiva. Atunci voi fi cu adevărat ucenic al lui Hristos, când lumea nu-mi va mai vedea trupul. Rugați-vă lui Dumnezeu pentru mine, ca prin dinții fiarelor să fiu adus jertfă lui Dumnezeu. Nu vă poruncesc, precum Petru și Pavel, căci aceia erau Apostoli, iar eu sunt osândit, aceia erau liberi, iar eu până acum sunt rob. Dar dacă voi pătimi, voi fi un dezrobit al lui Hristos și voi învia liber în El. Acum, când sunt înlănțuit, învăț să nu doresc nimic. Din Antiohia mă tot lupt cu fiarele, pe uscat și pe mare, noaptea și ziua, înlănțuit și păzit de zece leoparzi, adică de o grupă de ostași, care, chiar când le faci bine, se fac mai răi, însă din nedreptățile lor eu capăt mai multă învățătură. Aș dori ca fiarele să fie pregătite pentru mine și să mă mănânce degrabă, nu precum li s-a întâmplat unora, de care, temându-se, nu s-au atins. Și dacă nu vor voi de bunăvoie, eu le voi sili. Iertați-mă, eu știu ce-mi este de folos. Acum încep să fiu ucenic. Nicio făptură din cele văzute și din cele nevăzute să nu caute să mă împiedice să-L dobândesc pe Hristos. Să vină peste mine foc și cruce, haite de fiare, sfâșierea cărnii, spintecarea trupului, risipirea oaselor, strivirea mădularelor, măcinatul

întregului trup, cumplitele chinuri ale diavolului. Toate să vină asupra mea, numai pe Hristos să-L dobândesc. La nimic nu-mi folosesc desfătările lumii, nici împărățiile veacului acestuia. Mai bine este să mor pentru Iisus Hristos, decât să împărățesc până la marginile pământului. Pe Cel care a murit pentru noi Îl caut. Pe Cel care a înviat pentru noi Îl doresc. Iertați-mă, fraților, eu m-am născut demult. Nu-l lăsați în lume, nici nu-l amăgiți cu materia pe cel care voiește să fie al lui Dumnezeu. Lăsați-mă să primesc lumină curată. Ducându-mă acolo, voi fi omul lui Dumnezeu. Îngăduiți-mi să fiu următor al patimilor Dumnezeului meu. Dacă cineva Îl are în el pe Dumnezeu, să cugete ce vreau și eu și să aibă milă de mine, pentru că înțelege ce mă frământă. «*Stăpânitorul veacului acestuia*» (Ioan 14,30) vrea să mă răpească și să-mi strice gândurile despre Dumnezeu. Nimeni, dar, dintre voi, să nu-l ajute. Mai bine fiți cu mine, adică cu Dumnezeu. Când voi fi lângă voi, să nu mă ascultați, chiar dacă vă voi ruga, ci ascultați ceea ce vă scriu acum, pentru că vreau să mor. Voia mea a fost răstignită și în mine nu mai este foc, care să iubească materie, ci apă vie, care grăiește în mine și-mi spune dinlăuntrul meu: «Vino la Tatăl». Nu mă bucur de hrana cea stricăcioasă, nici de plăcerile vieții acesteia. Vreau pâinea lui Dumnezeu, care este trupul lui Iisus Hristos, iar băutura vreau sângele Lui, care este iubire nestricăcioasă. Nu vreau să mai trăiesc după oameni și așa va fi, dacă și voi o voiți. Rugați-vă pentru mine. Nu v-am scris după trup, ci după gândul lui Dumnezeu. Dacă voi pătimi, mi-ați făcut voia, dacă nu voi fi mâncat de fiare, înseamnă că m-ați urât. Pomeniți în rugăciunile voastre Biserica din Antiohia, care are pe Dumnezeu păstor în locul meu. Însuși Iisus Hristos îi este episcop și iubirea voastră. Eu mă rușinez să spun că sunt dintre ei, pentru că nu sunt vrednic, fiind cel din urmă între ei și născut înainte de vreme. Totuși, aș putea deveni și eu cineva, dacă Îl dobândesc

pe Dumnezeu. Vă îmbrățișează duhul meu și iubirea Bisericilor, care în numele lui Iisus Hristos nu m-au primit ca pe un simplu călător, căci frații din Bisericile care nu se aflau în calea mea, mergeau înaintea mea din cetate în cetate”¹.

După o perioadă de timp petrecută în Smirna, Sfântul Ignatie a pornit din nou la drum. „Când a ajuns la Troada, a primit cu bucurie vestea că persecuția din Antiohia a încetat”².

Pe când se găsea la Troada, episcopul Antiohiei „ar fi vrut să scrie și să trimită epistole și altor Biserici din Asia, dar păzitorii nu l-au lăsat și atunci l-a rugat pe Sfântul Policarp să facă aceasta în locul lui”³: „Pentru că nu am putut să scriu tuturor Bisericilor, trebuind să plec pe neașteptate cu corabia de la Troada la Neapole, vei scrie tu Bisericilor care sunt între Smirna și Antiohia”⁴.

Sfântul Ignatie Teoforul „s-a îndreptat, așadar, pe apă, spre Neapole, apoi pe uscat, spre Filipi, unde a fost primit cu mare dragoste”⁵. „Creștinii de aici și-au manifestat dragostea însoțindu-l până la o oarecare distanță de orașul lor”⁶. „După aceea episcopul a traversat Macedonia pe Via Egnatia până la Dyrachium, ca să se îmbarce acolo până la Brindisi și, mai departe, pe jos spre Roma”⁷.

„Călătoria Sfântului Ignatie a fost planificată, probabil, în așa fel, încât el să sosească la Roma către sfârșitul spectacolelor oferite de împăratul Traian”⁸.

---

¹ *Scrierile Părinților Apostolici...*, pp. 174-177.

² **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 29.

³ **Gherasim Timuș**, *Op. cit.*, p. 410.

⁴ *Scrierile Părinților Apostolici...*, p. 149.

⁵ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 29.

⁶ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 84.

⁷ **Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu**, *Op. cit.*, p. 29.

⁸ **Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu**, *Op. cit.*, p. 88.

„Spectacolele din capitala Imperiului Roman s-au încheiat în 20 decembrie”¹, zi în care Sfântul Ignatie Teoforul a fost aruncat în arenă, unde au fost eliberați mai mulți lei înfometăți. Fiarele, conform dorinței bătrânului episcop, i-au sfâșiat imediat trupul și i-au devorat carnea, lăsându-i doar oasele cele mari.

Conform unei legende pioase, inima mucenicului nu a fost mâncată de lei, ci a rămas întreagă, lângă oasele dezgolate de carne ale episcopului. Întrucât Sfântul Ignatie Teoforul îi spusese lui Traian că Îl poartă pe Domnul Hristos în inima lui, la porunca împăratului, inima martirului a fost tăiată în două și pe ambele părți ale acesteia era scris cu litere de aur: „Iisus Hristos”.

„Sfântul Ignatie Teoforul a suferit moartea martirică la sfârșitul spectacolelor care au avut loc în cadrul sărbătorilor legate de victoria romanilor asupra dacilor lui Decebal. Serbările au durat 123 de zile, în tot cursul anului 107. În timpul acestora au murit peste zece mii de gladiatori și au fost ucise peste unsprezece mii de fiare sălbatice”².

Creștinii din Roma au adunat cu multă evlavie oasele Sfântului Ignatie și le-au trimis în Antiohia, la foștii lui păstoriți, unde „au fost depuse într-o biserică din afara porții Dafne. Mai târziu, în timpul împăratului Teodosie al II-lea, moaștele sale au fost mutate în templul zeiței Fortuna, transformat în biserică cu hramul Sfântul Ignatie”³.

Cu vremea, părțile din moaștele Sfântului Ignatie au fost răspândite în diverse locuri ale lumii.

Opera teologică a Sfântului Ignatie Teoforul este compusă din: Epistola către Efeseni, Epistola către Magnezieni, Epistola către Tralieni, Epistola către Romani, Epistola către

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 410.

² Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 29.

³ *Ibidem.*

Filadelfieni, Epistola către Smirneni și Epistola către Sfântul Policarp al Smirnei.

„Fiecare cuvânt din aceste epistole este ca o pară de foc, care luminează sufletul și încălzește inima”¹.

Datorită epistolelor sale, Sfântul Ignatie Teoforul este considerat cel mai important dintre Părinții apostolici.

„Sfântul Ignatie a fost unul dintre primii teologi ai Bisericii, care a oferit structura de bază a unei teologii care se va preciza cu claritate abia peste câteva secole”².

„Sfântul Ignatie Teoforul a fost unul dintre sufletele cele mai puternice și, de asemenea, cele mai smerite și mai pătrunse de iubirea lui Dumnezeu, pe care Biserica le-a avut vreodată. Centrul vieții sale a fost Iisus Hristos, de a Căruia iubire a fost mistuit neîncetat. El însuși a mărturisit că «nu iubește nimic în afară de Iisus Hristos» sau ceea ce iubește, «iubește în Iisus Hristos»”³.

Sfântul Ignatie Teoforul este pomenit în calendarul creștin în 20 decembrie, zi în care a suferit moarte martirică, iar în 29 ianuarie se face pomenirea aducerii sfintelor sale moaște de la Roma la Antiohia.

---

¹ Gherasim Timuș, *Op. cit.*, p. 410.

² Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu și Preot Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitrașcu, *Op. cit.*, p. 30.

³ Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Op. cit.*, p. 82.

Bibliografie

Alexe Ștefan, *Sfântul Niceta de Remesiana și ecumenicitatea patristică a secolelor al IV-lea și al V-lea*, în revista «Studii Teologice», nr. 7-8, 1969, pp. 453-587.

Balthasar Hans Urs Von, *Liturgie cosmique, Maxime le Confesseur*, traduit de l'allemand par L. Lhaumet et H. A. Prentout, Paris, 1947.

Băbuș, Pr. dr. Emanoil, *Bizanțul, istorie și spiritualitate*, Editura Sofia, București, 2003.

Benedict Aghioritul, Ieromonahul, *Sinaxarul secolelor XIX-XX*, traducere de pr. Victor Manolache, Editura Egumenița, Galați, 2016.

Berthold George C., *The cappadocian roots of Maximus the Confessor*, „Actes du Symposium sur Maxime le Confesseur”, Fribourg, 1982.

Bianchi Enzo, „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui”, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Biblia sau Sfânta Scriptură, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

Braniște, Preot Profesor Ene, *Biserica și Liturghie în opera „Mystagogia” a Sfântului Maxim Mărturisitorul*, studiu publicat în revista „Ortodoxia”, nr. 1, 1981.

Idem, *Teologia icoanelor*, articol publicat în „Studii Teologice”, nr. 3-4, 1952, p. 178.

Brezeanu Stelian, *Imperiu universal și monarhie națională în Europa creștină*, Editura Meronia, București, 2005.

Idem, *Istoria Imperiului Bizantin*, Editura Meronia, București, 2007.

Brock Sebastian, *An early Syriac Life of Maximus the Confessor*, publicată în *Analecta Bollandiana*, 1973, volumul 91, Bruxelles, pp. 299-346.

Buta Mircea Gelu, *Sfântul Evanghelist Luca, modelul medicului creștin*, articol publicat în „Credință și viață în Hristos - Anuarul Episcopiei Sălajului”, Editura Episcopiei Sălajului, Zalău, 2016.

Cantarella Raffaele, *S. Massimo Confessore. La Mistagogia ed altri scritti*, Firenze, 1931.

Chițescu Nicolae, *Răscumpărarea în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți. Studiu istorico-dogmatic*, Tipografia „Activitatea grafică”, București, 1937.

Clauss Manfred, *Împărați romani*, traducere din limba germană și note de Adolf Armbruster, Editura Enciclopedică, București, 2001.

Coman, Preot Prof. Dr. Ioan G., *Patrologie*, volumul I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984.

Idem, „*Și Cuvântul trup s-a făcut*”. *Hristologie și mariologie patristică*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1993.

Corneanu Nicolae, *Cronologia vieții Sfântului Ioan Scărarul*, în revista „Mitropolia Banatului”, numerele 1-3, 1964, pp. 39-45.

Idem, *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998.

Cornițescu Constantin, *Ο ανθρωπισμός κατά τον Ιερών Χρυσόστομον*, Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη, 1971.

Cuviosul Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei*, introducere de Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., traducere de Preot Profesor Ioan Ică și Diacon Asistent Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Alba Iulia, 1994.

Drimba Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, volumul III, Ediție definitivă, Editurile SAECULUM I.O. și Vestala, București, 1998.

Dură, Pr. Asist. Dr. Nicolae, *Teologia icoanelor, în lumina tradiției dogmatice și canonice ortodoxe*, articol publicat în „Ortodoxia”, nr. 1, 1982.

Egger, Diac. Maxime, *Starețul Siluan, un sfânt actual și universal*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Enciclopedia Egiptului Antic, Editura Aquila, 2007.

Enciclopedia lumii antice, traducere de Anca Ferche, Editura Aquila, 2006.

Epoca imperiilor, Editor Robert Aldrich, traducere de Gabriel Tudor, Editura ALL, București, 2008.

Φανουργάκη Δ. Βασιλείου, *Η Χριστιανική Γραμματεία μετά το 450*, Θεσσαλονίκη, 1986.

Fecioru Dumitru, *Viața Sfântului Ioan Damaschin. Studiu de istorie literară creștină*, București, 1935.

Idem, *Teologia icoanelor la Sfântul Ioan Damaschin*, articol publicat în „Ortodoxia”, nr. 1, 1982.

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, volumul 2, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1993.

Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, volumul 3, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1994.

Florovsky Georges, *The byzantine Fathers of the sixth to eighth century*, Belmont, 1987.

Frăcea Ilie, *Ο Λεόντιος Βυζάντιος. Βίος και συγγράμματα*, Atena, 1984.

Gatti Maria Luisa, *Massimo il Confessore. Saggio di bibliografia generale ragionata e contributi per una ricostruzione scientifica del suo pensiero metafisico e religioso*, Milano, 1987.

Hendriksen William, *New Testament Commentary, exposition of the Gospel according to Luke*, Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 1978.

Ică Ioan I., *Probleme dogmatice în dialogul Sfântului Maxim Mărturisorul cu Pyrrhus*, articol publicat în „Ortodoxia”, nr. 3, 1960, p. 355.

Idem, *O aniversare patristică: 1300 de ani de la moartea Sfântului Maxim Mărturisorul*, studiu publicat în „Mitropolia Ardealului”, nr. 1-2, 1962.

Ică, jr. Ioan. I., *Mystagogia Trinitatis. Probleme ale teologiei trinitare patristice și moderne cu referire specială la triadologia Sfântului Maxim Mărturisorul*, Editura DEISIS, Sibiu, 1998.

Idem, *Sfântul Siluan Atonitul - Dascăl apostolic și profetic al Bisericii lui Hristos*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Ieromonahul Benedict Aghioritul, *Sinaxarul secolelor XIX-XX*, traducere din limba greacă de pr. Victor Manolache, Editura Egumenița, Galați, 2016.

Ilca, Preot Dr. Marius, *Teologia iubirii în viziunea unor Părinți și scriitori răsăriteni și apuseni din secolele V-VIII, cu referire specială la Sfântul Maxim Mărturisorul*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2014.

Istoria Universală, Preistoria și Antichitatea, volumul I, traducere de Laura-Florina Drăghici și Dana Ducu, Editura ALL, 2012.

Kaplan Michel, *Bizanț*, traducere de Ion Doru Brana, Editura Nemira, București, 2010.

Karavidopoulos Ioannis, *Evanghelia după Marcu*, traducere de drd. Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2007.

Larchet Jean Claude, *Sfântul Maxim Mărturisitorul. O introducere*, traducere din limba franceză de Marinela Bojin, Editura Doxologia, Iași, 2013.

Idem, *Formula „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!” în lumina tradiției patristice*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Macarie, Ieromonahul de la Simonopetra, *Sinaxar. Viețile Sfinților*, luna octombrie, volumul II, Editura Sfântul Ioan Casian, București, 2013.

Marcu, Pr. Prof. Dr. Grigorie, *Sfântul Matei vameșul - apostol*, articol publicat în „Telegraful Român”, nr. 7-10, 1982.

Ματσούκα Νίκου Α., *Κόσμος Άνθρωπος Κοινωνία κατά τον Μάξιμο Ομολογητή*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα, 1980.

Mechin Benoist, *Cleopatra sau Visul neîmplinit*, traducere de Crina Coșoveanu, Editura Humanitas, 1995.

Megheșan Dumitru, *Rugăciune și umanism*, Biblioteca revistei Familia, Oradea, 1996.

Merejkovski Dmitri, *Evanghelia necunoscută*, Editura Contemporanul, București, 2014.

Moloney Francis J., *The Gospel of Mark: a commentary*, Hendrickson Publishers, Peabody, Massachusetts, 2002.

Moshu Ioan, *Limonariu sau livada duhovnicească*, Traducere și comentarii de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae și Dumitru Fecioru, Alba-Iulia, 1991.

Muntean Vasile V., *Bizantinologie*, volumul I, Editura Învierea, Timișoara, 1999.

Munteanu, Prof. Dr. L. G., *Viața Sfinților Apostoli Matei, Iacov Alfeul, Iuda Tadeul, Andrei, Iacov al lui Zevedeu, Filip, Vartolomeu, Toma, Simon Zilotul, Iuda Iscarioteanul și Matia*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Clujului, Cluj-Napoca, 1945.

Idem, *Viața Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan*, ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.

Μουστάκης Βασίλειος, *Ο βίος του αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου*, Αγιορειτική Βιβλιοθήκη, Αθήναι, 1964.

Pascu A., *Sfântul Antonie cel Mare, biruitorul în războiul nevăzut*, Editura Meteor Publishing, București, 2016.

Idem, *Sfântul Nectarie din Eghina. Nectarul și amarul unei vieți sfinte*, Editura Meteor Publishing, București, 2015.

Pănoiu, Preot I., *Sfântul Apostol Ioan*, articol publicat în „Glasul Bisericii”, nr. 3-4, 1962.

Pelikan Jaroslav, „*Council or Father or Scripture*”: *The concept of authority in the theology of Maximus Confessor*, „*Orientalia Christiana Analecta*”, 195, Roma, 1973.

Πόποβιτς Αρχιμ. Ιουστίνου, *Οσίου Σεραφεΐμ του Σάρωφ. Βίος*, μετάφραση από τα Σερβικά: Βασιλική Νικολακάκη, Editura Περιβόλι της Παναγίας, Tesalonic, 1995.

Procopius din Caesarea, *Istoria secretă*, traducere și introducere de H. Mihăescu, Editura Academiei Române, București, 1972.

Proloagele, volumul I, Editura Bunavestire, Bacău, 1999.

Proloagele, volumul II, Editura Bunavestire, Bacău, 1999.

Quenot Michel, *Icoana fereastră spre Absolut*, traducere, prefață și note de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Enciclopedică, București, 1993.

Răducă Vasile, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat și restaurarea omului*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.

Runciman Steven, *The Byzantine Theocracy*, Cambridge University Press, 1977.

Savu Teofan, *La divino-humanite du Christ et la deification de l'homme selon Saint Maxime le Confesseur*, Paris, 1990 (nepublicată).

Schönborn Christoph, *Icoana lui Hristos - o introducere teologică*, traducere și prefață de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, 1996.

Scrierile Părinților Apostolici, traducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

Seviciu, Arhimandrit Timotei Traian, *Doctrina hristologică a Sfântului Chiril al Alexandriei în lumina tendințelor actuale de apropiere dintre Biserica Ortodoxă și Vechile Biserici Orientale*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1973.

Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri. Partea I*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

Idem, *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

Sfântul Chiril al Alexandriei, *Scrieri. Partea întâia*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.

Idem, *Scrieri. Partea a patra*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.

Idem, *Comentar la Sfânta Evanghelie de la Luca*, traducere din limba franceză de diacon Gheorghe Băbuț, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1998.

Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, traducere din limba greacă și note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.

Idem, *Catehezele*, partea I, traducere de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1943.

Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, traducere din limba greacă de Grigorie Teodorescu, Editura Sophia, București, 1998.

Idem, *Scrieri. Partea întâia*, traducere de Preot Prof. Dumitru Stăniloae și Preot Ioan Buga, note Preot Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

Idem, *Scrieri. Partea a doua*, traducere și note de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Sfântul Grigorie Palama, *Opera completă*, volumul I, traducere, note și studiu introductiv de Pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005.

Sfântul Ioan Damaschin, *Cultul Sfintelor icoane - Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, traducere din limba greacă, introducere și note de Preot Profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005.

Sfântul Ioan Rusul. *Viața, minunile, Paraclisul, Slujba și Acatistul*, Editura Agapis, București, 2006.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983.

Sfântul Mucenic Haralambie, ocrotitorul împotriva bolilor, Selecția și adaptarea textelor de Ciprian Voicilă, Editura Meteor Publishing, București, 2016.

Sfântul Mare Mucenic Pantelimon. Doctorul doctorilor. Viața, minunile și Acatistul, Editura Metocului Mănăstirii Sfântului Pantelimon de la Muntele Atos, Moscova, 2001.

Sfântul Nectarie făcătorul de minuni. Viața, minunile și învățătura, antologie alcătuită și tradusă din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Editura Evangelismos, București, 2011.

Sfântul Pantelimon - Mare doctor fără de arginți, traducere din limba rusă de Natalia Lozan, Editura Ortodoxia, București, 2016.

Sfântul Simeon Metafrastul, *Sfântul Spiridon Taumaturgul*, traducere, prefață, note și studii critice de pr. conf. univ. dr. Constantin Necula, Ediția a III-a, Editura Agnos, Sibiu, 2013.

Sfântul Sofronie al Ierusalimului, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Sfântul Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuire la Evanghelia cea de la Luca*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1999.

Sinaxarul Sfinților Capadocieni, Editura Cuvântul Vieții, București, 2009.

Siladi Paul, *Conflictul iconoclast: cauze, context doctrinar și desfășurare*, articol publicat în „Credință și viață în Hristos - Anuarul Episcopiei Sălajului”, Editura Episcopiei Sălajului, Zalău, 2012.

Simeon Arhimandritul, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Atonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Sofronie Arhimandritul, *Cuviosul Siluan Atonitul*, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail Noica, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009.

Spătaru Dionis, *Viața Sfântului Serafim de Sarov*, Editura Doxologia, Iași, 2014.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986.

Idem, *Critica făcută monofizitismului de către Sfântul Maxim Mărturisorul*, studiu publicat în „Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă”, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990.

Idem, *Critica făcută de Sfântul Maxim monotelismului*, studiu publicat în „Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă”, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990.

Idem, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Editura Scripta, București, 1993.

The Great Egyptian And Coptic Martyr, The Miraculous Saint Mena, Saint Mena Coptic Orthodox Monastery, Maryut, Egypt, 2005.

The life and times of Saint Gregory the Illuminator, the Founder and Patron Saint of the Armenian Church, translated from the Armenian by the Rev. Solomon Caesar Malan, Vicar of Broadwindsor, Rivingtons, London, Oxford and Cambridge, 1868.

Timuș Gherasim, Episcopul Argeșului, *Dicționar aghio-grafic*, Editura Mănăstirii „Portărița”, Satu Mare, 1998.

Uspensky Leonid, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994.

Vasiliev Aleksandr A., *Istoria Imperiului Bizantin*, traducere și note de Ionuț-Alexandru Tudorie, Vasile-Adrian Carabă și Sebastian-Laurențiu Nazăru, Editura Polirom, Iași, 2010.

Viața și Acatistul Sfintei Mare Mucenițe Ecaterina, fecioara cea preaînțeleaptă, Editura Agapis, București, 2010.

Viața Sfinților Mucenici Ciprian și Iustina, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2011.

Viața și minunile Sfântului Mare Mucenic Mina, Editura Meteor Publishing, București, 2015.

Viețile Sfinților, volumul 5, luna ianuarie, Tipografia Gutemberg, București, 1904.

Voicu, Arhid. Prof. Dr. Constantin, *Patrologie*, volumul I, Editura Basilica, București, 2009.

Idem, *Patrologie*, volumul II, Editura Basilica, București, 2009.

Voicu, Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin și Dumitrașcu, Preot Conf. Univ. Dr. Nicu, *Patrologie. Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.

Weigall Arthur, *Alexandru Macedon*, traducere de Ileana Zara Iacobescu, Editura Artemis, București, 1997.

Zaharia, Ierom., „*Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!*” - *cuvânt al lui Dumnezeu pentru vremea noastră*, articol publicat în volumul: „*Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice*”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Zizioulas, Mitropolitul Pergamului, Ioannis, *Teologia Sfântului Siluan*, articol publicat în volumul: „*Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Atonitul. Tâlcuiri teologice*”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

CUPRINS

Cuvânt înainte	3
Sfântul Cuvios Serafim de Sarov	8
Sfântul Ierarh Grigorie, Episcopul Nyssei	30
Sfântul Cuvios Antonie cel Mare	36
Sfântul Ierarh Atanasie cel Mare, Arhiepiscopul Alexandriei	64
Sfântul Ierarh Chiril, Arhiepiscopul Alexandriei	77
Sfântul Cuvios Maxim Mărturisitorul	83
Sfântul Sfințit Mucenic Haralambie	124
Sfântul Sfințit Mucenic Policarp, Episcopul Smirnei ...	132
Sfântul Cuvios Gherasim de la Iordan	138
Sfinții Patruzeci de Mucenici din Sevestia	144
Sfântul Ierarh Sofronie, Patriarhul Ierusalimului	148
Sfântul Ierarh Chiril, Episcopul Ierusalimului	152
Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca	157
Sfântul Apostol și Evanghelist Marcu	169
Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan Teologul	174
Sfântul Mărturisitor Ioan Rusul	183
Sfântul Cuvios Atanasie Atonitul	194
Sfântul Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon	207
Sfântul Cuvios Siluan Atonitul	220
Sfântul Mucenic Grigorie Luminătorul, Episcopul Armeniei	251
Sfântul Sfințit Mucenic Ciprian	257
Sfântul Apostol și Evanghelist Luca	265
Sfântul Ierarh Nectarie de la Eghina	272
Sfântul Mare Mucenic Mina	287

Sfântul Ierarh Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului	298
Binecredinciosul Împărat Iustinian cel Mare	328
Sfântul Apostol și Evanghelist Matei	337
Sfânta Mare Muceniță Ecaterina	342
Sfântul Cuvios Ioan Damaschin	352
Sfântul Ierarh Spiridon, Episcopul Trimitundeii, făcătorul de minuni	367
Sfântul Sfințit Mucenic Ignatie Teoforul, Episcopul Antiohiei	382
Bibliografie	392